

Η ακτοπλοΐα ναυάγησε στα... ριχτά

ΠΑΣΟΚ: ένα βήμα εμπρός, δύο πίσω

Τα τρία κακά της μοίρας της ελληνικής εκμαιοσύνης

Τα «μίνι Ιμια» της κυβέρνησης Καραμανλή

Παιχνίδια τακτικής στο Αιγαίο

Αεριοποδικώς στη Χάγη;

ΤΑ

ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Περίοδος Β'
Τεύχος 870
Παρασκευή
2 Ιουνίου 2006
Τιμή: 4 ευρώ

Έργο ευθύνης για την κοινωνία. Το δικό μας παιχνίδι. Η ζωή.

Το δικό μας παιχνίδι είναι ένα παιχνίδι με αξίες γνήσια ελληνικές. Ποδησμός, Παιδεία, Υγεία, Αθλητισμός. Αξίες που κάνουν τη ζωή μας πιο όμορφη, πιο δημιουργική. Αξίες που στηρίζουμε έμπρακτα, με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, με προσήλωση και με πάθος. Σαν μια μεγάλη ομάδα. Και μαζί, θέτουμε τις βάσεις για ένα μέλλον πιο ανθρώπινο, πιο αισιόδοξο, πιο ευτυχισμένο. Γιατί το πιο όμορφο παιχνίδι, είναι η ζωή!

ΟΠΑΠ

Πρόγραμμα Κοινωνικής Ευθύνης

Περίοδος Β' • Έτος 33ο • Τεύχος 870

Παρασκευή 2 Ιουνίου 2006

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrapou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Είμαστε σοβαροί;	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Κ. Στεφανόπουλος: Αναταράττειν την φιάλην - άλλως...	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• Ημεροδότης	14
• Ρεπόρτερ: Από τον ενδοτισμό στον εξευμενισμό	16
• Θ. Διπλωματικός: Τα «μίνι ίμια» της κυβέρνησης Καραμανλή	18
• Στρατής Μοσχονήσιος: Παιχνίδια τακτικής στο Αιγαίο	22
• Γ. Ανδρουλιδάκης: Τα τρία κακά της μοίρας της ελληνικής εκπαίδευσης	24
• Π.Θ. Λάμπας: Πώς αυτοί που δεν μπορούν διδάσκουν αυτούς που δεν θέλουν	27
• Ειδικός Συνεργάτης: Οι αλλαγές που δεν φένει ο νόμος στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	28
• Γιώργος Μελιγγώνης: ΠΑΣΟΚ: ένα βήμα μπρος, δύο πίσω	30
• Μάνος Στεφανίδης: Κωδικός Ντα Βίσση	32
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	34
• Κώστας Μάρκου: Η ακτοπλοΐα ναυάγησε στα... ρηχά	36
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	38
• Δαμιανός Βασιλειάδης: Ο χθεσινός διεθνισμός είναι ο σημερινός πατριωτισμός	39
• Ι.Ν. Μαρκόπουλος: Ο ρόλος της ατομικότητας στην Αριστερά	42
• Νίκος Ράπτης: Οι ΗΠΑ και οι Ναζί	44
• — : Το Αντί πήρε τα βουνά	46
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	47
• — : <i>Αίμος. Ανθολογία Βαλκανικής Ποίησης</i>	48
• Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος: Με ανεμικό ντουφέκι	49
• Δημήτρης Κοσμόπουλος: Η βασιλική δρυς	50
• Νίκος Γουλανδρής: Νεκρολογία. Ο έλληνας ποιητής Σολωμός	52
• — : Για λόγους εθνικούς	54
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Το κυνήγι της αλεπούς	56
• Δημήτρης Χαρίτος: Πολύ κακό για το τίποτε	57
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Ω τέκνα, Κάδμου του πάλαι νέα τροφή	59
• Τάσος Γούλας: Η φύση στα χρόνια της υστερίας	60
• Αικατερίνη Χριστοφιλοπούλου: Με παρακίνηση επετείου	61
• Συλλογή	62
• ΒΙΒΛΙΟ	63
• Σημειωματάριο	66

ΕΙΜΑΣΤΕ ΣΟΒΑΡΟΙ;

Η ΑΠΩΛΕΙΑ της ζωής του πιλότου της πολεμικής αεροπορίας Κωστή Ηλιάκη την Τρίτη 23/5 κορύφωσε το δράμα που χρόνια τώρα παίζεται καθημερινά πάνω από το Αιγαίο. Δεν είναι το πρώτο ή το μόνο θύμα αυτού του ακήρυχτου πολέμου ο Κωστής Ηλιάκης. Είναι όμως ένα ανθρώπινο θύμα και σαν τέτοιο θα έπρεπε πολύ να μας ενδιαφέρει. Θα έπρεπε να μας ενδιαφέρουν και άλλα. Ότι π.χ. οι πολίτες της χώρας μας αλλά και της Τουρκίας πληρώνουν καθημερινά και άλλο κόστος, υλικό, χάριν πολιτικών σχεδιασμών που χαράσσονται έξω από την περιοχή μας.

ΜΕΤΑ τη «σύγκρουση» των δύο αεροπλάνων, την Κυριακή 28/5 ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κ. Στεφανόπουλος έριξε στο τραπέζι την ιδέα της προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης «για όσα μας χωρίζουν με την Τουρκία».

ΜΕ ΟΣΟ σεβασμό και αν έχει κανείς στο πρόσωπο του κ. Στεφανόπουλου, θα πρέπει να διαθέτει και μεγάλες δόσεις αφέλειας εάν πιστεύει σοβαρά ότι θα βρούμε τη λύση του προβλήματος στο Αιγαίο μέσω της γνωμάτευσης ενός διεθνούς δικαστηρίου. Είναι εξάλλου τόσες και τέτοιες οι διαδικασίες που πρέπει να προηγηθούν πριν από την υποβολή ενός συνυποσχετικού ώστε καθιστούν το όλο εγχείρημα απλώς θέμα ακαδημαϊκής συζητήσεως.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ των ελληνοτουρκικών σχέσεων είναι κυρίως θέμα πολιτικό. Έτσι αντιμετωπίστηκε ως τώρα και έτσι θα αντιμετωπιστεί και στο μέλλον. Επιμένουμε στον όρο πολιτικό διότι υπάρχει και η άλλη όψη: οι στρατιωτικές «λύσεις». Αυτές όμως δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη από σοβαρούς και μη τυχοδιωκτικούς παράγοντες.

ΕΙΝΑΙ ΘΕΜΑ πολιτικό όχι μόνον στις διακρατικές σχέσεις αλλά και για τους όρους που ασκείται η πολιτική στις δύο χώρες. Με λόγια απλά: Οι πασάδες θέλουν να έχουν τον έλεγχο του τουρκικού κράτους και αντιπαρατίθενται στον τούρκο πρωθυπουργό; Ε, τότε θα «πιέσουν» την Ελλάδα ή το Ιράκ. Παίζονται παιχνίδια εξουσίας στη χώρα μας; Ε, τότε δεν θα διστάσει ο ένας ή ο άλλος αρχηγός κόμματος να εκστομίσει τη λέξη «προδοσία» εναντίον του αντιπάλου.

ΑΛΛΑ ΥΠΑΡΧΕΙ ένας ακόμη σοβαρός, ίσως ο ουσιαστικότερος παράγων που θα πρέπει να μπει στον κατάλογο: Ο περίφημος «αμερικανικός παράγων». Ο οποίος επιδιδιαιτητεύει σε Ελλάδα και Τουρκία, προμηθεύει τα στρατεύματα και των δύο χωρών με τα «έξυπνα όπλα» των βιομηχανιών του και είναι ο κηδεμόνας και των δύο. Όταν έχει επιφυλάξεις, τότε παρακολουθεί τα τηλέφωνα των πρωθυπουργών. Είχε μάλιστα κάποτε ρυθμίσει και την αναλογία –το γνωστό 7 προς 10– εξοπλισμού των δύο χωρών. Και οι δικές μας –ή οι τουρκικές διαμαρτυρίες αντίστοιχα– ήταν μήπως και δώσει μεγαλύτερη στρατιωτική βοήθεια ο «μεγάλος αδελφός» στον αντίπαλο γείτονα.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ δουλειά μας να πούμε στην απέναντι πλευρά του Αιγαίου τι να πράξουν. Όμως εμείς θα πρέπει να γνωρίζουμε πώς θα κινηθούμε, πώς θα ορίσουμε τα δικά μας πολιτικά πράγματα, πώς θα οργανώσουμε την οικονομία μας. Και ακόμα: Πώς θα οργανώσουμε τις συμμαχίες μας στον διεθνή χώρο. Και να πάψουμε να είμαστε πεισματικά καθηλωμένοι στη «συμμαχία» με τον υπερατλαντικό προστάτη. Την Τουρκία δεν θα ωφελήσει τελικά ο σφιχτός εναγκαλισμός με τις ΗΠΑ. Εμείς ας καταλάβουμε τουλάχιστον ότι άλλοι είναι οι ορίζοντες για τη διπλωματική μας στήριξη.

ΔΩΣΤΕ ΜΟΥ
ΤΑ ΛΕΦΤΑ ΠΟΥ
ΣΠΑΤΑΛΗΣΑΤΕ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΓΙΟΥΡΟΒΙΖΙΟΝ ΚΑΙ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΙΖΕΣ ΑΠ' ΤΙΣ
ΑΓΟΡΕΣ ΟΠΛΩΝ
Σ' ΕΜΕΝΑ...

ΚΑΙ ΧΤΙΣΤΕ
ΟΣΑ ΙΔΙΩΤΙΚΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ
ΘΕΛΕΤΕ...

OK/60700/H/02065

Κ. Στεφανόπουλος: Αναταράττειν την φιάλην – άλλως...

ΚΑΤΑ ΤΗΝ εκτίμηση, λοιπόν, του Κωστή Στεφανόπουλου, «υπάρχει τρόπος επιλύσεως των ελληνοτουρκικών διαφορών». Και ο τρόπος αυτός δεν είναι άλλος από την προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.

ΤΗΝ παραπάνω τοποθέτηση του τ. Προέδρου της Δημοκρατίας έσπευσαν να χαιρετίσουν όλοι όσοι συνειδητοποιούν τη σπουδαιότητα που θα είχε ενδεχόμενη προσφυγή μας στη Χάγη, αλλά και λογής αντιπολιτευτικοί κύκλοι, οι οποίοι έκριναν πως η πρόταση Στεφανόπουλου δίνει λαβή –ή θα μπορούσε να δώσει λαβή– για μια ακόμα προσωπική επίθεση κατά του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή. Την καλή αρχή έκανε ο ίδιος ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Γ.Α. Παπανδρέου (μιλώντας, την περασμένη Κυριακή), στην Τρίπολη, δίνοντας την εντύπωση ότι για πρώτη φορά οι Έλληνες βιώνουν... παραβάσεις και παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου από τουρκικά μαχητικά! [Κάποιοι θύμισαν ότι επί υπουργίας Α. Τσοχατζόπουλου, λ.χ., τα τουρκικά μαχητικά είχαν επιχειρήσει να τον «συνοδεύσουν» ως την Κύπρο, αλλά ο τότε υπουργός Άμυνας έκρινε ότι ήταν προτιμότερο να παρακάμψει το θέμα.]

ΔΙΑΤΥΠΩΝΟΝΤΑΣ την πρότασή του, ο Κωστής Στεφανόπουλος επιβεβαίωσε, για μια ακόμα φορά, ότι η εικονική πραγματικότητα δεν του πάει. Έχουμε και λέμε, λοιπόν: α) Προσφυγή στη Χάγη θα πει υπογραφή κοινού συνυποσχετικού με την Τουρκία, β) Κοινό συνυποσχετικό, όμως, συνεπάγεται εγγραφή θεμάτων και από την άλλη (τουρκική) πλευρά: Τέτοια θέματα θα μπορούσαν να ήταν, λόγου χάρη, η αναντιστοιχία μεταξύ του ελληνικού εναέριου χώρου (10 μίλια) και του ελληνικού θαλάσσιου χώρου (6 μίλια), η αποστρατικοποίηση των ελληνικών νησιών, κατά μήκος της μικρασιατικής ακτής, ή η ρύθμιση του επίμαχου θέματος της υφαλοκρηπίδας, κ.ά.

ΑΠΟΣΤΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ, ΕΙΠΑΤΕ; ΚΑΙ ΠΟΙΟΣ Ο ΠΛΕΟΝ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΣ;

ΣΤΗΝ δειγματοληπτική αυτή παράθεση θεμάτων, που θα μπορούσε να περιλάβει ένα κοινό συνυποσχετικό, δεν υπήρξαν συγκεκριμένες, επί μέρους, αναφορές, από πλευράς του κυβερνώντος κόμματος ή του ΠΑΣΟΚ ή του ΚΚΕ ή του Συνασπισμού ή του ΛΑΟΣ. Αντέδρασε, όμως, ο υπουργός Άμυνας Β. Μείμαράκης: *Ε, όχι και να μιλάμε για αποστρατικοποίηση των νησιών, πράγ-*

μα απαράδεκτο! [Κυβερνητικοί παράγοντες που ρωτήθηκαν σχετικά, απέδιδαν την αντίδραση Μείμαράκη στην «ιδιαιτέρη ευαισθησία» που έχει ο εκάστοτε υπουργός Άμυνας σε θέματα «αποστρατικοποίησης των νησιών του Αιγαίου», κ.λπ. Αλλά μια τέτοια ερμηνεία –τόνιζαν σχολιαστές του ΣΥΝ-μας πάει πίσω, στην... «εποχή Σάββα Κωνσταντόπουλου», τότε που ο «θεωρητικός» της 21ης Απριλίου υποστήριζε πως ο υπουργός Άμυνας πρέπει να ορίζεται όχι από τον εκλεγμένο πρωθυπουργό της χώρας, αλλά από τον Α/ΓΕΕΘΑ, λόγω «ευαισθησίας του θέματος».]

ΠΑΝΤΩΣ διάχυτη είναι η αίσθηση (μεταξύ σειράς αναλυτών) ότι η στρατικοποίηση των νησιών ορίζεται και από λόγους καταναλωτικούς-εμπορικούς, μια και τα περισσότερα από τα νησιά αυτά, συντηρούνται από την παρουσία και τις «εξόδους» των στρατευμένων παιδιών μας. Όσο για το επιχείρημα ότι η στρατικοποίηση των νησιών του Αιγαίου επιβάλλεται εκ των πραγμάτων, λόγω της παρουσίας της (τουρκικής) στρατιάς του Αιγαίου, άνθρωποι που γνωρίζουν τα πράγματα υποστηρίζουν ότι «στρατιά του Αιγαίου» δεν υπάρχει πια, μια και αντικαταστάθηκε από μι-

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

Το Αντί κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μian ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

για να εξασφαλίσετε τη συνεχή και αντικειμενική ενημέρωσή σας.

κρές ευέλικτες πυραυλικές μονάδες των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων, με μεγάλη δύναμη πυρός.

ΧΑΓΗ ΘΑ ΠΕΙ (ΜΕΤΑΞΥ ΑΛΛΩΝ) ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΥΠΟΧΩΡΗΣΕΙΣ

ΠΑΝΤΩΣ, και πέρα από την αποστρατικοποίηση ή μη των νησιών μας, προσφυγή στη Χάγη θα πει αμοιβαίες υποχωρήσεις, άρα υποχωρήσεις και από ελληνικής πλευράς. Αυτό, βέβαια, δεν ηχεί πολύ ευάρεστα. Αλλά ο Κωστής Στεφανόπουλος, με την εντιμότητα που τον διέκρινε και τον διακρίνει, μας πληροφορεί ότι εκεί που έφθασαν τα πράγματα, με την Ελλάδα και την Τουρκία ανυποχώρητες στις θέσεις τους, η προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης προβάλλει σήμερα ως «μόνη διέξοδος».

Θ' ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ, ίσως, ότι η προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης δεν διατυπώνεται για πρώτη φορά. Και ότι, όπως χρεοκόπησαν οι 33 συναντήσεις σε επίπεδο γενικών γραμματέων των υπουργείων Εξωτερικών των δυο χωρών ή η προσπάθεια της ελληνικής πλευράς να λύσει τα ελληνοτουρκικά μέσω της διαδικασίας ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα ίδια μπορούν να συμβούν και κατά τη διαδικασία σύνταξης του κοινού υποσχετικού. Οπότε ξαναγυρνάμε στα ίδια...

ΠΛΗΝ, η αίσια έκβαση μιας διαπραγματεύσεως, δεν συναρτάται μόνο με τον ρεαλισμό, την ευελιξία και τα συμφέροντα των συμβαλλομένων μερών, αλλά και με το πολιτικό κόστος που, τις περισσότερες φορές, πρέπει να καταβάλει η μία ή η άλλη πλευρά, για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Το «κουβεντολόι», λόγου χάρη, που είχε ανοίξει η κυβέρνηση Σημίτη με την τουρκική πλευρά, είχε σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο και όλα θα πήγαιναν καλά, αν, την τελευταία στιγμή, ο Κ. Σημίτης δεν υπαναχωρούσε, αρνούμενος να συζητήσει την «κυριότητα» ορισμένων βραχονησίδων. (Όπως είναι γνωστό, η συμφωνία του Ελσίνκι –την οποία ορισμένα στελέχη του ΠΑΣΟΚ επικαλούνται ως θείον ευαγγέλιον...– προέβλεπε ελληνοτουρκικό συμβιβασμό για τις συνοριακές διαφορές και, σε περίπτωση μη συμφωνίας,

προσφυγή στη Χάγη.) Αλλά ανάλογο πρόβλημα (όπως σημειώνει ο Μιχ. Μορώνης στην *Ελευθεροτυπία*) αντιμετώπισε και ο νυν πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής, ο οποίος δεν δέχθηκε να αποδεχθεί ως «τουρκικές» ορισμένες (περίπου 20-30) βραχονησίδες. Και η ζωή τραβά την ανηφόρα...

[Όπως είναι γνωστό, ο Κωστής Στεφανόπουλος, τ. πρόεδρος της Δημοκρατίας, πιστεύει ότι η ελληνική πλευρά μπορεί να συζητήσει τα πάντα (από την υφαλοκρηπίδα, μέχρι την αρχή της επιεικειάς (équité), ή το εύρος του εθνικού εναέριου χώρου, ή την αποστρατικοποίηση των νησιών), αλλά όχι και τις λεγόμενες γκρίζες ζώνες, οι οποίες ανήκουν «στη φαντασία της Τουρκίας»].

ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΠΛΗΡΩΝΕΙ ΤΗΝ ΑΙΜΟΡΡΑΓΙΑ ΤΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ; ΟΙ ΕΥΕΧΟΝΤΕΣ, ΜΗΠΩΣ;

ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ, ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας αφήνει να νοηθεί (αν και χωρίς ρητή αναφορά) ότι η προσφυγή στη Χάγη συνεπάγεται και αντίστοιχες συναινέσεις στο εσωτερικό της χώρας σου. Δεν είναι δυνατόν, λόγου χάρη να δεχθείς, συζήτηση γύρω από τα δέκα μίλια του εθνικού εναέριου χώρου και να φοβάσαι ότι, κάπου, στη γωνιά του δρόμου, ελλοχεύει κάποιος ούλτρα πατριώτης, ο οποίος, με φιλολογικό, μάλιστα, οίστρο, θα σε κατηγορήσει ότι πουλάς το «βάθος τ' άσπτ' ουρανού»!...

ΠΑΝΤΩΣ, καλού-κακού, ο Κωστής Στεφανόπουλος αισθάνθηκε την ανάγκη να μας προειδοποιήσει: Αν δεν

αναζητήσουμε λύση μέσω του Διεθνούς Δικαστηρίου, τότε «όλες οι εκκρεμότητες θα παραμείνουν εκκρεμείς, με τις γνωστές συνέπειες και τον κίνδυνο θερμού επεισοδίου». Και, βέβαια, μια από τις συνέπειες αυτές θα είναι και η αιμορραγία των εξοπλισμών. Ήδη, την ίδια ημέρα που δημοσιευόταν το άρθρο του κ. Στεφανόπουλου, ορισμένοι αμυντικοί αναλυτές μάς προειδοποιούσαν ότι το 2015, η υπεροχή της Τουρκίας σε αέρα και θάλασσα θα είναι τρομερή· θα διαθέτει, δηλαδή, διπλάσιο αριθμό φρεγατών και υπερσύγχρονα αεροπλάνα «τέταρτης γενιάς», τύπου JSF-F35, τα οποία, μεταξύ άλλων, θα μπορούν να πετούν από αμερικανικά αεροπλανοφόρα, δοθέντος ότι η Τουρκία θα είναι συμπαραγωγός των αεροσκαφών αυτών. Και επειδή κάποιος θα μπορούσε να πει ότι «ναι μεν υστερούμε σε αεροπλάνα τέταρτης γενιάς, αλλά διαθέτουμε υπερσύγχρονα γερμανικά άρματα μάχης», ορισμένοι στρατηγοί έσπευσαν να μας εξηγήσουν ότι «δεν υπάρχει κίνδυνος χερσαίας εισβολής από τον Έβρο», άρα το προέχον είναι η απόκτηση υπερσύγχρονων αμερικανικών και όχι –βεβαίως, βεβαίως– ευρωπαϊκών αεροπλάνων. Και ο νούν, νοείται. Και το μάρμαρο, όπως πάντα, θα το πληρώνουν οι μικροί, οι μη έχοντες και όχι οι «ευέχοντες», καταπώς θα έλεγε ο Κωστής Στεφανόπουλος. Χρειάζεται να δώσουμε και άλλες προεκτάσεις στο άρθρο του αγαπητού πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας;

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Στο σύνολό τους τα δημοσιογραφικά παπαγαλάκια της Χ. Τρικούπη προέβλεπαν ότι στις προσεχείς δημοσκοπήσεις η διαφορά ΠΑΣΟΚ-ΝΔ θα ήταν υπέρ του πρώτου τουλάχιστον δυο μονάδες.
- Για άλλη μια φορά διαψεύστηκαν.
- Μέγας εκνευρισμός στα γραφεία των έμμισθων γραφειοκρατών της οικογενείας.
- Οπότε;
- Μπόλικες δόσεις για Καραχασάν και της ευφυούς εξωτερικής πολιτικής του Giorgos.
- Όμως η συνταγή δεν πιάνει.
- Και βουρ στη δουλειά οι επικοινωνιολόγοι -εγχώριοι και αλλοδαποί- που κινδυνεύουν να χάσουν τις καλοκαιρινές διακοπές τους.
- Κάτι ψιθυρίζεται ότι η αρχηγάρα τούς έκλεισε δωμάτια στην Ανάβυσσο, ώστε να εργάζονται και να κάνουν τις βουτιές τους.
- Προχωρημένες καταστάσεις.

ΣΥΓΧΥΣΗ

Ρεσιτάλ ενημέρωσης παρείχε για μία ακόμη φορά ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Αντώνιος Κληθείς να σχολιάσει τις διαφορετικές απόψεις της κ. Μπακογιάννη και του κ. Μείμαρκα σχετικά με το άρθρο του Κ. Στεφανόπουλου, υποστήριξε ότι «οι δύο υπουργοί κινούνται στο ίδιο πνεύμα»! Για την ιστορία, η Ντόρα είχε χαρακτηρίσει «ενδιαφέρουσες» τις απόψεις Στεφανόπουλου, ενώ ο Μείμαρκα είχε δηλώσει ότι «το δικαστήριο της Χάγης δεν είναι πανάκεια».

Μ.Γ.

ΜΙΑ ΑΔΙΑΦΟΡΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΝΕΙ!

Σε εποχές αποβιομηχανοποίησης τα πρώτα μέτρα που ατονούν είναι αυτά που έχουν σχέση με τους κανόνες ασφαλείας στους χώρους εργασίας. Ό,τι δηλαδή έγινε την Τετάρτη στο εργοστάσιο της τσιμεντοβιομηχανίας ΤΙΤΑΝ στην Ελευσίνα, όπου κατέρρευσε μία γερανογέφυρα με αποτέλεσμα τον θάνατο δύο εργατών και τον τραυματισμό άλλων πέντε, δύο εκ των οποίων σοβαρά. Οι επιθεωρητές εντόπισαν αμέσως τις παραβάσεις, κάτι που δείχνει πόσο εμφανείς ήταν. Αλλά είπαμε, με μια δεξιά κυβέρνηση που μόνο με τις συνθήκες εργασίας δεν ασχολείται, με μια αξιωματική αντιπολίτευση για την οποία τα θέματα αυτά είναι τελείως άγνωστα και με μια αριστερά που μόνο ανακοινώσεις περί ιμπεριαλισμού ξέρει να βγάζει, οι εργαζόμενοι βρίσκονται χωρίς καμία κρατική προστασία έρμαια ασυνείδητων βιο-

μηχάνων, των οποίων η μόνη έγνοια και ενασχόληση είναι ο υπολογισμός της αύξησης των κερδών τους, ανεξαρτήτως ανθρωπίνου κόστους. Το τραγικότερο όλων όμως είναι ότι και η ελληνική κοινωνία αδιαφορεί πλήρως για ό,τι συμβαίνει γύρω της!

Μ.Τ.

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

Εντάξει. Τα κομματόσκυλα και οι κατά καιρούς επικεφαλής της ΟΝΝΕΔ ή της ΔΑΠ να έχουν την εμπειρία και τη γνώση -λέμε τώρα- να διευθετήσουν εσωκομματικές κρίσεις ή να προτείνουν τους εκλεκτούς της κυβερνώσας παράταξης για την υπερνομαρχία ή την Eurovision. Αλλά όταν συμβεί μια αληθινή κρίση, τι γίνεται; Πώς μπορεί

ο Χ κ. Βουλγαράκης να αντεπεξέλθει στο υπερατλαντικό ζήτημα των υποκλοπών ή ο Ψ κ. Μείμαρκα να αναλάβει πρωτοβουλίες στην πρόσφατη, προαναγγελθείσα, μίνι κρίση στο Αιγαίο; Τέλος, πώς είναι δυνατόν η υπουργός Εξωτερικών και θιασώτης του «Ναι» να υπερασπιστεί τα εθνικά μας δίκαια αλλά και τους διεθνείς κανονισμούς

στο αρχιπέλαγος ή την Κύπρο; Ποιος Έλληνας αισθάνεται ασφαλής με τέτοιους υπουργούς διεκπεραίωσης και κομματικών ισορροπιών, αν ο μη γένοιτο ξεσπάσει κι άλλη, μεγαλύτερη κρίση; Ουδείς! Ουδείς! Ε, μη λέω και υπερβολές. Ένας, τουλάχιστον, Έλληνας αισθάνεται ασφαλής. Ο πρωθυπουργός!

Τζιμ Μπούκης

«ΕΧΕΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ»

Η Ντόρα και ο Κύρτσος φημίζονταν για τις στενές σχέσεις που διατηρούσαν στο παρελθόν, αλλά και για τους δεσμούς τους με το «κλάμπ Κόκκαλη». Τη Δευτέρα 29 Μαΐου λοιπόν, προκάλεσε εντύπωση η επίθεση που εξαπέλυσε ο Κύρτσος, κατά τη διάρκεια της εκπομπής «με τα μάτια της Ελλάδας», στη Ντόρα. Ήταν μάλιστα η πιο σκληρή που έχει μέχρι τώρα δεχθεί δημόσια η υπουργός Εξωτερικών. Ο καβγάς έκανε αίσθηση διότι, εκτός των άλλων, ο κατά τα λοιπά ισορροπιστής Κύρτσος -που συνήθως όλα τα λέει και τίποτα δεν

λέει- δεν μας έχει συνηθίσει σε τέτοιου είδους εξάρσεις στο γυαλί. Η κόντρα ήταν τόσο χοντρή (ο Κύρτσος της είπε ότι δεν έχει δημοκρατική ευαισθησία, η Ντόρα του απάντησε πως αυτά που ξέρει να τα λέει στα αφεντικά του και όχι σ' αυτήν) που η Στάη διέκοψε την εκπομπή, ενώ στο διάλειμμα η Μπακογιάννη απειλούσε θεούς και δαίμονες και έλεγε ότι αν δεν ζητούσε συγγνώμη ο εκδότης, θα αποχωρούσε.

Και τι θα χάναμε!...

Π.Π.

Ο ΜΠΟΛΚΕΝΣΤΑΪΝ ΖΕΙ, ΑΥΤΟΣ ΜΑΣ ΟΔΗΓΕΙ...

Ουμάστε τον Μπόλκενσταϊν; Εκείνον τον ανεκδιήγητο Ολλανδό επίτροπο που μας είχε ξαφνιάσει όλους –και μας είχε εξοργίσει, φυσικά– πέρυσι μ' εκείνη την οδηγία που φέρει το όνομά του και η οποία επέτρεπε την παροχή υπηρεσιών από εταιρείες ενός κράτους-μέλους της ΕΕ σε άλλα κράτη-μέλη, με βάση τη νομοθεσία και πρακτική του κράτους προέλευσης της εταιρείας ή του επαγγελματία;

Ε, λοιπόν, ο Μπόλκενσταϊν επέστρεψε και... ξαναχτύπησε. Επειδή η πρώτη οδηγία του αποσύρθηκε, εξαιτίας των σφοδρών αντιδράσεων που προκάλεσε σε εργατικές ενώσεις, αλλά και σε κλάδους εταιρειών, επανήλθε με μια καινούργια, η οποία μάλιστα

εγκρίθηκε ήδη από τους 25 αρμόδιους υπουργούς των χωρών μελών της Ένωσης και πρόκειται να τεθεί σε ισχύ το 2010.

Η νέα πρόταση, όπως αναφέρεται, περιλαμβάνει μια σειρά από μέτρα που θα οδηγήσουν στην ελεύθερη δραστηριοποίηση αρκετών επαγγελμάτων στο χώρο της Ένωσης. Στη νέα οδηγία εξαιρούνται ωστό-

σο ορισμένοι τομείς, όπως για παράδειγμα η άμυνα, η ασφάλεια και η παιδεία. Και φυσικό είναι, αφού στους τομείς αυτούς δεν χρειαζόταν να ανακατευτεί ο Ολλανδός. Αυτό έλειπε, να χάσουν οι κυβερνήσεις τις απ' ευθείας αναθέσεις, τις μίζες και κυρίως τα πολιτικά παιχνίδια...

Τ.Κ.Δ

ΠΟΘΕΝ ΕΣΧΕΣ;

Ανακοινώθηκαν για άλλη μια χρονιά τα στοιχεία που αφορούν την περιουσιακή κατάσταση βουλευτών, ευρωβουλευτών και υπουργών. Τα γνωστά σε όλους «πόθεν έσχες» δηλαδή, τα οποία τόσα επικριτικά σχόλια προκαλούν. Σε τι γίναμε σοφότεροι; Το ίδιο έργο για λόγους εντυπώσεων παίχτηκε και φέτος. Οι αρχηγοί των κομμάτων βρίσκονται στην ίδια με την περσινή κατάσταση. Για 90 περίπου βουλευτές όμως η Βουλή δεν μπορεί να κάνει αναδρομικά τον έλεγχο του πόθεν έσχες καθώς δεν διαθέτει τους κατάλληλους ελεγκτικούς μηχανισμούς. Άλλωστε, και ο

τρόπος με τον οποίο γίνεται η δημοσιοποίηση αυτών των στοιχείων ελάχιστους ικανοποιεί. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο κρίνεται από πολλούς ανεπαρκές. Στη σημερινή συγκυρία ίσως προβάλλει αναγκαία η σύσταση μιας επιτροπής ελέγχου του πολιτικού χρήματος η οποία θα λειτουργεί με τη μορφή ανεξάρτητης αρχής. Έτσι θα δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για ουσιαστικότερο έλεγχο στα οικονομικά των κομμάτων αλλά και στα χρήματα που δαπανούν οι βουλευτές κατά την προεκλογική περίοδο.

Σ. Λέτσιος

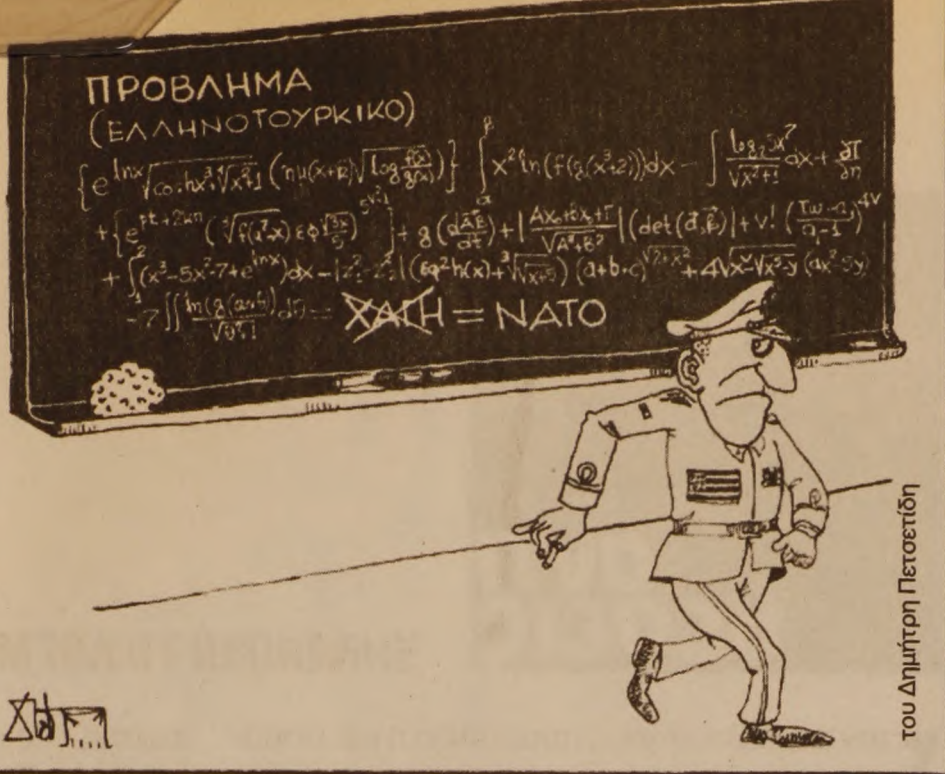
Ε,Ε,ΕΡΧΕΤΑΙ!

Κανείς δεν αμφέβαλλε, έτσι κι αλλιώς, ότι ένας από τους στόχους του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ Γ. Παπανδρέου είναι να ξαναφέρει με κάθε τρόπο πίσω στο κόμμα τον πολυπράγμονα Κώστα Λαλιώτη. Πράγμα που δεν αρέσει βεβαίως σε κάποιους κύκλους, οι οποίοι με τον ένα ή τον άλλο τρόπο είχαν συνδεθεί με το εκσυγχρονιστικό ρεύμα του Κ. Σημίτη και δεν βλέπουν με καλό μάτι μια επάνοδο στην πολιτική σκηνή του άλλοτε «θείου βρέφους».

Έτσι, ίσως δεν είναι τυχαίο ότι την ημέρα που όλα τα μέσα ενημέρωσης –έντυπα και ηλεκτρονικά– είχαν κύριο θέμα τους τη συνέντευξη του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας Κ. Στεφανόπουλου και τις αντιδράσεις που υπήρξαν για την πρότασή του να προσφύγου-

με στο Δικαστήριο της Χάγης για να λύσουμε τα προβλήματά μας με την Τουρκία, το Βήμα ασχολήθηκε αποκλειστικά με την επαναφορά του θέματος που έχει προκύψει με τη γέφυρα Ρίου-Αντίρριου και τις κακοτεχνίες που έχουν γίνει κατά την κατασκευή της.

Βεβαίως το έργο, η παρουσίαση του οποίου από τον τότε πρωθυπουργό Σημίτη είχε γίνει με εκκωφαντικές τυμπανοκρουσίες, ήταν της εποχής Λαλιώτη στο υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ –θυμόμαστε και τον ίδιο τον Λαλιώτη να συμβάλλει στην πασοκική επικοινωνιακή τρέλα της εποχής εκείνης τρέχοντας ως λαμπαδιδρόμος πάνω στη γέφυρα. Τώρα γιατί η διαφαινόμενη μανία του Συγκροτήματος εναντίον του; Ε, μάλλον θα έχει τους λόγους του... Τ.Κ.Δ.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Κι άσε τον μεγαφωνικό Βούγια να φτιάχνει την εσωτερική διακόσμηση των τοπικών οργανώσεων προσδοκώντας μερικά δευτερόλεπτα τηλεοπτικού χρόνου...
- Ο Μέγας Πέτρος της ελληνικής διανοήσης έπιασε και πάλι δουλειά στα τηλεπαράθυρα.
- Τώρα τα έβαλε και με τους κριτικούς κινηματογράφου που δεν τους άρεσε η ταινία *Ο Κώδικας Ντα Βίντσι*.
- Μάλιστα με ύφος τριών Παζολίνι, τουλάχιστον, πέταξε την ατάκα της χρονιάς: «και οι κριτικοί κρίνονται»!
- Εμείς θα προσθέταμε ότι «και οι κρητικοί κρίνονται».
- Για να εκτεθεί λοιπόν με τους συνδυασμούς της μεγάλης του αγάπης.
- Του ΠΑΣΟΚ!!!
- Για να δούμε και πόσα απίδια χωρά ο σάκος...
- Πέτρο μας, χαλαρά!
- Έρχονται κι οι ζέστες!
- Κάπως αργά δεν θυμήθηκαν να εκφράσουν την αλληλεγγύη τους στον καθηγητή Αλεξανδρόπουλο διάφοροι βολεμένοι και καθεστωτικά πλήρως ενσωματωμένοι;
- Ντροπή.
- Αλογοσκούφης καλεί Χριστοδουλάκη.
- Θα μπορούσε να ήταν τίτλος ταινίας.
- Κωμωδίας ή θρίλερ.
- Για το χρηματιστήριο ο λόγος.
- Οι αρπαχτές συνεχίζονται.
- Τα κορόιδα εξακολουθούν να χάνουν περιουσίες.
- Περαστικά.
- Το δις εξαμαρτείν...

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Είχαμε τον Στεφανόπουλο που μάζευε κάπως την κατάσταση στην οχταετία του εκσυγχρονισμού και της υποτέλειας.
- Ευτυχώς τη θέση του πήρε ο Παπούλιας που συνεχίζει στον ίδιο δρόμο.
- Είναι βέβαιο ότι με την αναθεώρηση του Συντάγματος το πασοκονεοδημοκρατικό κονσόρτσιουμ θα κρατήσει το θεσμό χωρίς να δοθούν αρμοδιότητες.
- Για να έχουν τα παιδιά ήσυχο το κεφάλι τους, όπως και οι σύμμαχοί τους στην Ευρώπη και την Αμερική.
- Η κρατική τηλεόραση εξακολουθεί να κάνει την πάπια για το μάρμαρο.
- Όχι του Παρθενώνα.
 - Αυτά ξεχάστηκαν.
 - Για το λογαριασμό της τηλεοπτικής σκουπιδαρίας με τη Eurovision.
- Αν η τ. κυρία Καρβέλα έπαιρνε όμως τη νίκη, θα ήταν λαλίστατοι.
 - Αλήθεια, γιατί δεν επέλεξαν τον Μεγάλο Τραγουδιστή να μας εκπροσωπήσει;
 - Όχι.
- Δεν εννοούμε τον κ. Νταλάρα.
 - Στον «καλλιτέχνη» που παρέδωσε τον Οτσαλάν στους χασάπηδες της Τουρκίας αναφερόμαστε.
- Για άλλη μια φορά οι ανθέλληνες συνωμότησαν εις βάρος της πατρίδος.
 - Quiz:
 - Θυμάστε ποιος μιλούσε για ανάδελφο χώρα;

ΞΗΛΩΝΟΥΝ ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΜΠΟΥΣ

Στον αέρα βρέθηκε η απαράδεκτη και παράνομη συμφωνία που είχε επιβάλει στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους, για το ηλεκτρονικό φακέλωμα των Ευρωπαίων που ταξιδεύουν από και προς τις ΗΠΑ, με πρόσχημα την ασφάλεια της υπερδύναμης από την τρομοκρατία.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, στο οποίο είχε προσφύγει από τότε η Ευρωβουλή, σε απόφασή του αναφέρει ότι η συμφωνία δεν έχει νομική βάση και ακόμα ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή που την συνήψε είναι ουσιαστικά αναρμόδια για μια τέτοια ενέργεια.

Στην ίδια απόφαση, δίνεται προθεσμία διατή-

ρησης της συμφωνίας μέχρι το τέλος του ερχόμενου Σεπτεμβρίου, γεγονός που έχει φέρει σε δύσκολη την Κομισιόν, η οποία άρχισε ήδη να σκέπτεται τρόπους αναμόρφωσης των όρων της, ώστε να μην έρχεται σε αντίθεση με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Να θυμίσουμε ότι τη συμφωνία εκείνη είχαν αποδεχτεί όλες οι κυβερνήσεις των μελών της Ένωσης· το Συμβούλιο των Υπουργών μάλιστα είχε σπεύσει να την επικυρώσει, παρά τις έντονες αντιρρήσεις των μελών του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου.

Ας πρόσεχαν!...

Τ.Κ.Δ.

ΣΙΒΥΛΛΑ

Ενδιαφέροντα στοιχεία προβληματισμού βρήκε η Ντόρα Μπακογιάννη στο άρθρο του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας. Και σαν να μην έφτανε αυτό, σε συνέντευξή της την περασμένη Κυριακή τόνισε ότι «όλες οι επιλογές σχετικά με την ενταξιακή προ-

οπτική της Τουρκίας βρίσκονται στο τραπέζι». Μάλιστα σε διευκρινιστική ερώτηση του δημοσιογράφου αν εννοεί ακόμη και την αρνησικυρία (βέτο), απάντησε πως «δεν πάει σε μία διαπραγμάτευση αν δε διαθέτει όλα τα όπλα». Κι όλα αυτά λίγες μόλις ημέ-

ρες μετά το επεισόδιο στο Αιγαίο, που κόστισε στη χώρα μας τη ζωή ενός ακόμη πιλότου. Μήπως σκληραίνει η στάση της Ελλάδας απέναντι στην Τουρκία; Μήπως η Ντόρα ετοιμάζεται να πει στον Ερντογάν «ναι μεν, αλλά»; Οψόμεθα.

Μ.Γ.

ΝΑ ΕΞΑΓΟΡΑΣΤΕΙ Η ΝΑ ΜΗΝ ΕΞΑΓΟΡΑΣΤΕΙ;

Το σίριαλ με την εξαγορά της Finansbank από την Εθνική Τράπεζα καλά κρατεί. Η κυβέρνηση και ο κ. Γκαργκάνας υπεραμύνονται της απόφασης για εξαγορά της τράπεζας της γείτονος σε αντίθεση με τους μετόχους της Εθνικής και κυρίως τα Ασφαλιστικά Ταμεία, τα οποία αντιδρούν έντονα. Βέβαια σε πρώτη φάση είχαν ταχθεί υπέρ της εξαγοράς. Στη συνέχεια όμως συνειδητοποιώντας τα ποσά που θα έπρεπε να εκταμιεύσουν για να συμμετάσχουν στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας, έκαναν πίσω. Δυστυχώς η διοίκηση της «μεγάλης μας φίλης» δεν εξηγεί στο επενδυτικό κοινό γιατί θεωρεί αναγκαία και κερδοφόρα την εξαγορά. Με τον τρόπο αυτό το θέμα μετατράπηκε σε μικροπολιτική διαμάχη μεταξύ της κυβέρνησης και των κομμάτων της αντιπολίτευσης. Όταν οι οικονομικοί και πολιτικοί μας φωστήρες καταλάβουν ότι οι επικερδείς ή μη εξαγορές επιχειρήσεων στηρίζονται σε καθαρούς υπολογισμούς, τότε ο τόπος αυτός θα έχει κάποιες ελπίδες. Σε διαφορετική περίπτωση, τι είχαμε Γιάννη, τι είχα πάντα!

Μ.Τ.

POLIDORI

Ο Πολύδωρας ήταν σαφέστατος: Θα παραιτηθεί στην περίπτωση που αποδειχθεί ότι οι ελληνικές μυστικές υπηρεσίες είχαν συμμετοχή στις απαγωγές των Πακιστανών. Σε εκείνη την αποστροφή του λόγου του πιθανώς να ένιωθε ότι συνομιλούσε με σύμβολα της ιστορίας. Ή να προσέδιδε σιβυλλικό χαρακτήρα στις δηλώσεις του. Άλλοι διέκριναν στο ύφος του τη συνέπεια του ανθρώπου που συνέγραψε βιβλίο για τον κώδικα τιμής των σαμουράι. Άραγε στη νεοδημοκρατική διάλεκτο πώς μεταφράζεται η λέξη «χαρακίρι»; **Σως**

ΓΙΑ ΟΛΑ ΦΤΑΙΕΙ Η ΚΡΙΤΙΚΗ!

Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος υπέδειξε την Τετάρτη ορισμένα από τα μέσα ενημέρωσης και τα κόμματα της αντιπολίτευσης που άσκησαν κριτική στους χειρισμούς του κ. Γ. Βουλγαράκη ως ηθικούς αυτουργούς στη βομβιστική επίθεση που δέχθηκε έξω από το σπίτι του στο Λυκαβηττό. Ο κ. Ρουσόπουλος τόνισε μάλιστα ότι η δημοσιότητα που δόθηκε στις υποθέσεις των υποκλοπών και της απαγωγής Πακιστανών στοχοποίησε τον νυν υπουργό Πολιτισμού, αφήνοντας σαφώς να εννοηθεί ότι η κριτική που δέχθηκε για τους χειρισμούς του ο κ. Βουλγαράκης ήταν υπερβολική, όπως και τα δημοσιεύματα των ΜΜΕ που ακολούθησαν.

Καινούργια ήθη και έθιμα φέρνει ο κ. Ρουσόπουλος. Δηλαδή τι θέλει να μας πει; Ότι όποιος δέχεται κριτική για τις πράξεις του στοχοποιείται; Τότε τα Σώματα Ασφαλείας δεν θα έκαναν άλλη δουλειά από το να μαζεύουν διαλυμένα αυτοκίνητα, αφού ο ίδιος ο πρωθυπουργός έχει εκδιώξει σε δύο χρόνια 37 κυβερνητικά στελέχη. Όχι τίποτε άλλο, αλλά με τα λεγόμενά του δίνει άλλοθι στα στελέχη της προηγούμενης κυβέρνησης να υποστηρίξουν ότι δεν πρέπει να τους γίνεται κριτική γιατί μπορεί να στοχοποιηθούν. Πάντως τον συμβουλευόμαστε να μην ακολουθήσει τον κατήφορο του συναδέλφου του κ. Πολύδωρα. Κρίμα είναι! **Μ.Τ.**

ΒΟΥΛΓΑΡΟΦΑΓΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ...

● Α, μην τα ρίχνετε σε μας. Στη Νέα Δημοκρατία να τα πείτε. Διότι αν βρείτε έστω και ένα στέλεχος του κόμματος ή της κυβέρνησης που τις πρώτες ώρες μετά τη βομβιστική επίθεση στη... Δοξαπατρή (οδός, όπου μένει ο Βουλγαράκης βρε!) να μην είπε ότι μόνος του έβαλε τη βόμβα, εμείς σας βγάζουμε το καπέλο. Ανεξαρτήτως των γαλάζιων υπερβολών και των συντροφικών μαχαιρωμάτων, το χτύπημα πολιτικά βοήθησε τον υπουργό να ξεφύγει από το ασφυκτικό πρέσινγκ που υφίσταται εδώ και πολλούς μήνες για τις υποθέσεις των υποκλοπών, των Πακιστανών, κ.ο.κ.

● Τον Βουλγαράκη άλλωστε, έσπευσε να στηρίξει και ο Θ. Ρουσόπουλος, ο οποίος δήλωσε μάλιστα ότι όλο αυτό το διάστημα ο πρώην υπουργός Δημόσιας Τάξης «στοχοποιήθηκε». Δηλαδή δεν φτάνει που τα 'κανε μπάχαλο ο Βουλγαράκης και δεν μπόρεσε ούτε καν να εκμεταλλευτεί πολιτικά τις υποκλοπές, την υπόθεση που η ίδια η κυβέρνηση αποκάλυψε,

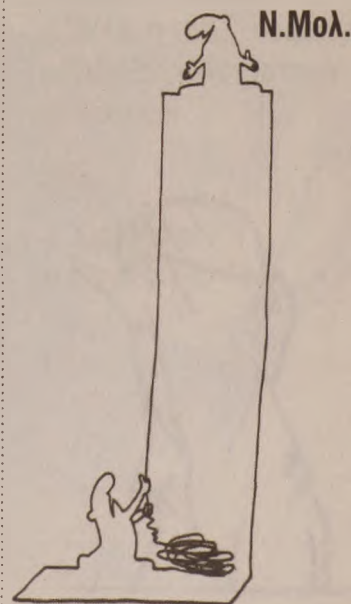
δεν φτάνει που δεν μπορεί να αποδείξει ότι δεν είναι πίσω από τις απαγωγές, τώρα ο κυβερνητικός εκπρόσωπος καλεί τους πάντες να κλείσουν το στόμα τους, επειδή μπορεί οι επικρίσεις να ανοίξουν την όρεξη των τρομοκρατών.

● Πάντως, εάν τα καλόπαιδα που έβαλαν την βόμβα είναι «καθαροί» και όχι τίποτε παρακρατικοί που δρουν κατόπιν παραγγελίας, μπράβους. Του προσέφεραν την καλύτερη υπηρεσία. Τον ηρωοποίησαν. Πάντως ουδείς πρέπει να ξεχνά ότι εύκολα βρίσκονται αρκετοί καλοθελητές, που παρουσιάζονται ως τρομοκράτες. Κάτι τέτοιο άλλωστε φαίνεται ότι συνέβη προ ετών και με τον Μιχαολιάκο, ο οποίος έγινε στόχος επίθεσης με βόμβα που είχε τοποθετηθεί σε μηχανάκι και πυροδοτήθηκε με τηλεχειρισμό (στην περίπτωση Βουλγαράκη ήταν σε ποδήλατο). Από τα μέχρι στιγμής στοιχεία δεν προκύπτει καμία σχέση ανάμεσα στην ενέργεια και σε τρομοκρατικές οργανώσεις.

Π.Π.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ε, όχι και ατύχημα ο θάνατος του πιλότου πάνω από την Κάρπαθο.
- Έλεος κυρία ΥΠΕΞ!
- Για, άλλη μια, απώλεια ανθρώπινης ζωής μιλάμε.
- Θύμωσε ο Μάκης με το θέμα.
- Σελίδες επί σελίδων στις εφημερίδες και άπειρος χρόνος στα αρσενικοθήλυκα τηλεοπτικά κατιναριά.
- Όπως και για την εκπομπή του γνωστού καλλιτεχνικού μάντζερ και κριτή ριάλιτι που τα βοθρολύματά της δεν ακουμπούν τον ατσαλάκωτο διευθυντή-πρόεδρο-παραρτημαστή ειδήσεων του ΑΛΦΑ.
- Και το «συνδικάτο» μας εξακολουθεί να κοιμάται ύπνον βαθύν.
- Και εις ανώτερα.
- Την ίδια στιγμή που τα πανεπιστήμια βρίσκονται σε αναταραχή, οι «σοφοί» έχουν κρυφτεί και η υπουργός σφυρίζει κλέφτικα.
- Η σεμνότητα και ταπεινότητα που επαγγέλλονταν ο πρωθυπουργός.
- Πόσο εύκολα έμαθαν από του πασόκους.
- Αυτό που δεν έμαθαν όμως, είναι το αυτονόητο.
- Όποιος σπέρνει ανέμους θερίζει θύελλες.

ΕΡΤ

Δεν σταμάτησε να μας ενημερώνει το δελτίο ειδήσεων της ΝΕΤ ότι «ανοίγει η ψαλίδα της διαφοράς» για τη ΝΔ. Ψυχραιμία ρε παιδιά! Ένα γκάλοπ βγήκε που φέρνει τη ΝΔ να προηγείται με μια μόνο μονάδα του ΠΑΣΟΚ.

Τόσο πολύ απογοητευμένοι είναι εκεί στην Αγία Παρασκευή που με το πρώτο αεράκι είναι ικανοί να μιλήσουν για ανεμοστρόβιλο;

ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ «ΛΑΪΤ»

Την πολιτική που ακολουθούσε ο Ανδρέας Παπανδρέου στα ελληνοτουρκικά νοσταλγεί ο Γιώργος Καρατζαφέρης. Αυτό δηλώνει ευθαρσώς ο έμπλεος αγνού μεγαλοϊδεατισμού ηγέτης, καθώς εκείνη η περίοδος αποπνέει κάτι ηρωικό που για τον ίδιο έχει πρακτική πολιτική σημασία και διόλου ρομαντική. Μπορεί τότε να μην βυθίστηκε το «Χόρα», αλλά ο Καρατζαφέρης φαντάζεται ότι είναι σε θέση να συνεγείρει πιο αποτελεσματικά τα πλήθη βγάζοντας πιο οξείες κορόνες. Εξάλλου διαθέτει και το πλεονέκτημα του χιούμορ. Όταν σχολιάζει γίνεται και εκλαϊκευτής και «λάιτ»!

Σως

ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΕΣ

Οπισθεν ολοταχώς αναγκάστηκε να κάνει ο υπουργός Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας Σάββας Τσιτουρίδης. Βλέποντας τη δημοτικότητα του να πραγματοποιεί ελεύθερη πτώση, δήλωσε ότι θα επανεξετάσει τις υποθέσεις χιλιάδων χαμηλοσυνταξιούχων οι οποίοι έχασαν το ΕΚΑΣ, ύψους 40 έως 140 ευρώ, επειδή αυξήθηκε η σύνταξή τους μερικά ευρώ. Πάντως έχει ενδιαφέρον να δούμε τι λέει ο κ. Αλογοσκούφης για τη δήλωση του συναδέλφου του...

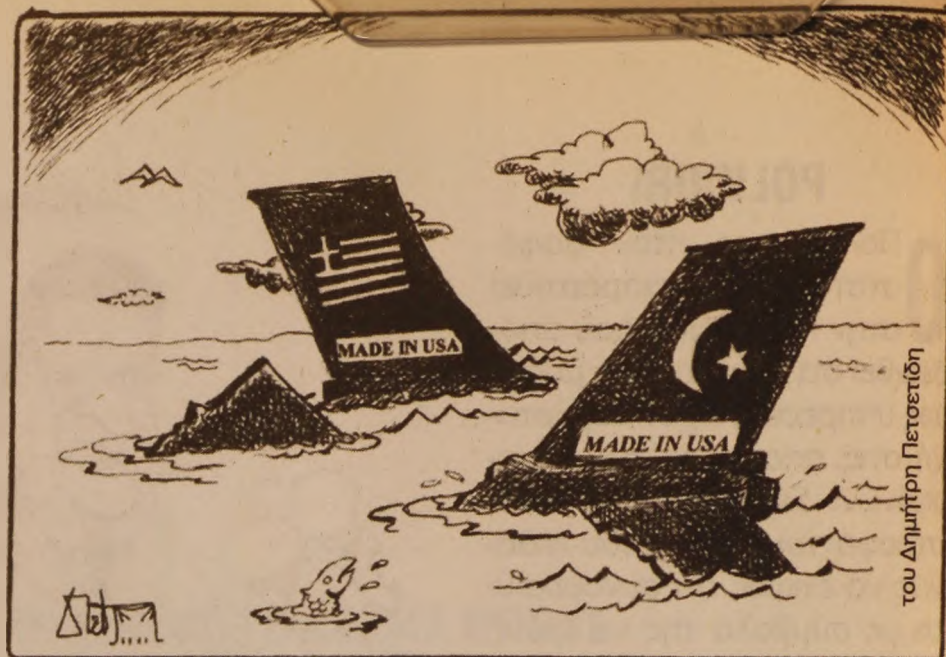
Μ.Γ.

ΔΕΝ ΑΛΛΑΖΟΥΝ ΜΕ ΤΙΠΟΤΑ

Δεν ήταν μόνον οι ρατσιστικές κραυγές του υπουργού Δημόσιας Τάξης Βύρωνα Πολύδωρα κατά την συζήτηση που είχε στη Βουλή με τον πρόεδρο του ΣΥΝ Αλέκο Αλαβάνο, όταν, για να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα, είπε ότι δεν ευθύνεται η ΕΥΠ για τις απαγωγές Πακιστανών, αλλά οι ίδιοι οι «συμπαθείς Πακιστανοί, που έχουν ως εθνικό σπορ να απάγουν ο ένας τον άλλο»!

Ήταν γενικότερα ο τρόπος του, όταν, με το γνωστό μελίχιο και περιπαικτικό ύφος του, προσπαθούσε να εξηγήσει στον συνομιλητή του τι είναι πολιτικά ορθό. Ο τρόπος που, όπως θυμούνται οι παλαιότεροι, χρησιμοποιούσαν οι αξιωματικοί της ασφάλειας προς τους κομμουνιστές που περνούσαν από ανάκριση.

Πάντα ίδιοι αυτοί οι παλαιοκομματικοί της Δεξιάς... Τ.Κ.Δ.

ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΟΙ ΛΙΡΕΣ

Αποφάσισε επιτέλους ο Τάκης Αράπογλου να πάει στη Βουλή, προκειμένου να ενημερώσει τους βουλευτές σχετικά με την εξαγορά της τουρκικής Finansbank από την Εθνική. Υποστήριξε ότι η επιχειρηματική κίνηση είναι συμφέρουσα, ενώ όσον αφορά στο σοβαρό ενδεχόμενο να υποτιμηθεί η τουρκική λίρα, είπε γενικώς και αορίστως ότι το ρίσκο έχει συνυπολογιστεί.

Μάλιστα ζήτησε συγγνώμη που δεν είχε πάει νωρίτερα, αλλά ήθελε πρώτα να ενημερώσει τους μετόχους! Αν ήξερε τι διαστάσεις θα έπαιρνε η παράλειψη θα είχε προσέλθει νωρίτερα...

Μ.Γ.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΑ!

Ο εκσυγχρονισμός (όχι με τη σημαντική αλλά με την πραγματική έννοια του όρου) φαίνεται πως είναι σαν το παλιό καλό κρασί. Αργεί, αλλά κάποια στιγμή πετυχαίνει.

Έτσι, επιτέλους, η Βουλή, προς μεγάλη απογοήτευση της Αρχιεπισκοπής, αποφάσισε να νομοθετήσει ότι από εδώ και πέρα δε θα χρειάζεται άδεια του οικείου μητροπολίτη για την ανέγερση χώρου πίστης άλλης θρησκείας.

Βέβαια, ως το χωρισμό κράτους-Εκκλησίας υπάρχει ακόμη πολύς δρόμος, ωστόσο έγινε η αρχή.

Μ.Γ.

ΛΟΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Οι ειδήσεις για τις γυναικείες δραστηριότητες περνούν στα «ψιλά» και σχεδόν πάντα μετατρέπονται σε «ειδήσεις περιθωρίου». Ωστόσο πριν λίγες μέρες στην Κομοτηνή, από τις 26 έως τις 28 Μαΐου, το τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης οργάνωσε ένα σημαντικό διεθνές συνέδριο. Ο «Λόγος γυναικών» ήρθε στο προσκήνιο με παρεμβάσεις που άνοιξαν το ριπίδι της γυναικείας θεματικής, καθώς έφεραν στο φως ειδήσεις από το παρελθόν του γυναικείου ζητήματος έως το παρόν των θεωρητικών αναζητήσεων: Περιοδικός τύπος, πολιτικές δραστηριότητες, συμμετοχή στην κοινωνική ζωή, λογοτεχνική πράξη. Η συζήτηση εξακτινώθηκε σε θέματα ιστορίας και κοινωνίας, ζητήματα τέχνης του λόγου και της εικόνας, αλλά συγχρόνως δεν αμέλησε τα θεωρητικά ζητήματα που διερευνούν και επαναπροσδιορίζουν τον προβληματισμό μας και δημιουργούν τις προϋποθέσεις για μια συζήτηση με νέους όρους. Το ανοιχτό πλαίσιο θεματικής και συζήτησης χαρακτήριζε το συνέδριο και είναι γεγονός πως αυτό είναι πράγματι μια κατάκτηση του γυναικείου κινήματος, που έχει περάσει πλέον σε μια νέα φάση: λιγότερο επιθετική αλλά περισσότερο εμπεριστατωμένη και πειστική.

Ε.Α.

ΕΝΗΜΕΡΩΘΗΚΑΜΕ!

● Μεγαλούργησε (πάλι) το επικοινωνιακό επιτελείο του Μαξίμου στην περίπτωση του ελληνοτουρκικού επεισοδίου στην Κάρπαθο. Ο κ. Ρουσόπουλος, ο οποίος ήταν μαζί με τον Κ. Καραμανλή στο Παρίσι για τη σύσκεψη του ΟΟΣΑ, δεν εμφανίστηκε ούτε μια φορά στους δημοσιογράφους για να τους ενημερώσει περί του συμβάντος.

● Αλλά και τις προηγούμενες ημέρες (συνολικά ήταν 3 ημέρες στην πόλη του φωτός), τα ίδια έκανε. Από το ξενοδοχείο Ritz στην πρωθυπουργική λιμουζίνα, μαζί με τον Καραμανλή για τον εκάστοτε προορισμό τους, και από εκεί, πάλι μαζί με τον πρωθυπουργό στο ίδιο αυτοκίνητο, πίσω στο ξενοδοχείο. Μόνο την ημέρα του επεισοδίου ίσα που πρόλαβαν οι δημοσιογράφοι, καθώς επιβιβαζόταν πάλι στην πρωθυπουργική κούρσα, να τον ρωτήσουν τι έγινε και αυτός αμέσως έσπευσε να τους φωτίσει, λέγοντάς τους ότι θα βγάλει ανακοίνωση το υπουργείο Αμύνης.

● Η πληροφόρηση ήταν παντελώς ανύπαρκτη. Κάποια στελέχη του επικοινωνιακού επιτελείου του Μαξίμου –παρά τις φιλότιμες προσπάθειες που κατέβαλαν– ούτε καν γνώριζαν αν και πότε θα κατέβαινε η Ντόρα στην Αθήνα από το Ελσίνκι, όπου βρισκόταν για να πάρει το βραβείο του καλύτερου Δημάρχου (τύφλα νάχουμε). Έτσι οι δημοσιογράφοι στο Παρίσι μάθαιναν για τα τεκταινόμενα και τις κινήσεις της από τους ανθρώπους της στην Αθήνα. Ε, μεταξύ μας, δεν χρειάζεται και μεγάλη προσπάθεια για να «την βγει» κανείς στο επικοινωνιακό team του Μαξίμου.

Φαίνεται όμως ότι ως ένα βαθμό ο κυβερνητικός εκπρόσωπος ήταν δικαιολογημένος γι' αυτή την... απόμακρη στάση του. Άλλωστε, του είχε κοστίσει ότι η Βίση δεν πήρε την πρωτιά στην Eurovision και ότι την επομένη αυτού του καρακίτς διαγωνισμού, στον οποίον τόσα πολλά είχε επενδύσει ο κ. Ρουσόπουλος, άπαντες έβαλλαν εναντίον του επειδή δεν παρουσιάστηκε για να δώσει το βραβείο στα τερατάκια της Φινλανδίας. Κατά πληροφορίες πάντως, και στο «μπρίφινγκ» τα πράγματα τείνουν να καταστούν τραγελαφικά. Μάλιστα, συχνά πυκνά εκδηλώνονται λεκτικές κόντρες ανάμεσα στον Ρουσόπουλο και σε δημοσιογράφο που αυτοεμφανίζεται ως επικεφαλής της αντι-ρουσοπουλικής φράξιας των κυβερνητικών συντακτών, που διόλου δεν κοσμούν τον θεσμό (ο οποίος ούτως ή άλλως είναι για κλάματα).

ΜΑΡΙΕΤΑ

Δύσκολα τα πράγματα για τη Μαριέτα. Φοιτητές και καθηγητές δε λένε να σταματήσουν τις κινητοποιήσεις, με κίνδυνο να χαθεί η εξεταστική περίοδος του Ιουνίου, κατά την οποία πολλοί

φοιτητές περιμένουν να πάρουν πτυχίο. Βέβαια, δε φταίει μόνον η υπουργός για την πρόταση ΝΔ και ΠΑΣΟΚ που προβλέπει την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων. Είναι όλοι μαζί... **Μ.Γ.**

ΓΡΥΛΙΣΜΑΤΑ

Καταπώς δείχνουν τα πράγματα ο στρατηγός Γρυλλάκης παραμένει ακόμη χρήσιμος για το έθνος. Αλλιώς δεν εξηγείται ο τυφλός ζήλος που επιδεικνύουν οι θεματοφύλακες της τηλεοπτικής χλωρίδας μας. Τις προάλλες εμφανίστηκε στο γυαλί το ίδιο βλοσυρός και αινιγματικός με προηγούμενες εμφανίσεις του. Άγγιξε τις συναισθηματικά ευαίσθητες εθνικές μας χορδές αναφερόμενος στην πολιτική της Τουρκίας και στα όσα απεργάζεται σε βάρος μας. Ρε μπας και έχει αναβαθμισθεί αναλαμβάνοντας να φέρει εις πέρας επικίνδυνες αποστολές και θα το μάθουμε τελευταίοι; Τι χρειαζόμαστε την Χάγη και τις όποιες διαπραγματεύσεις αφού έχουμε τον χρυσό «μπαλαντέρ»;

Σως

ΔΙΑΖΥΓΙΟ ΜΕ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ;

Διεθνής Έκθεση Βιβλίου την περασμένη εβδομάδα στη Θεσσαλονίκη. Χιλιάδες βιβλία, όλων των ειδών, στους πάγκους των εκδοτικών οίκων. Αρκετός ο κόσμος και μάλιστα την Πέμπτη και την Παρασκευή τα σχολεία είχαν την τιμητική τους. Μπράβο στους δασκάλους που μαθαίνουν τα παιδιά να αγαπούν από μικρά το βιβλίο. Και ο πολιτικός κόσμος ήταν εκεί. Τι περίεργο όμως; Ενώ οι βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ για λόγους έστω επικοινωνιακούς έκαναν μια βόλτα από τα περίπτερα και τις συζητήσεις που οργανώθηκαν από το ΕΚΕΒΙ, η αριστερά έλαμψε διά της απουσίας της. Και εκεί που κάποτε το βιβλίο ήταν ένας προνομιακός χώρος γι' αυτήν, κατέληξε σήμερα να μην ενδιαφέρεται ουδόλως. Δεν υπάρχουν λέξεις να χαρακτηρίσει κανείς το φαινόμενο. Μόνο μια απέραντη θλίψη μπορεί να νιώσει και τίποτε άλλο. Καληνύχτα σας. **Μ.Τ.**

Του Μανολιού

Ο Μανολιός εμπάρκαρε κι επήγε στον Περαιά
Κι οι ναυτεργάτες τον ρωτούν
κυρ υπουργέ, τι νέα;

Κι ο Μανολιός θωρεί αλλού
και τσι λοξοκοιτάζει
και τότε μπέμπει
μπουγιουρντί και στο χακί τσι βάζει

Κι έρχονται κι οι εφοπλιστές
και τον χτυπούν στη ράχη
και λένε μεταξύ τόνε
καλό το κρητικάκι

Κι έτσα λογής ο Μανολιός
ξεστράτησε και πάει
κι από μικρός απόδειξε
για ποιόνε πολεμάει

Έλα, έλα,
έλα Μανόλη, έλα

ΠΕΜΠΤΗ 18.5.2006 - ΤΕΤΑΡΤΗ 31.5.2006

ΠΕΜΠΤΗ 18.5.2006

- Για να πιάσουμε επαφή με τα προηγούμενα: Ο κ. Βουλγαράκης εξακολουθεί να είναι υπουργός παρά την απομόνωση στην οποία τον έχει θέσει το Μαξίμου.
- Στο φως λίστες ρουσφετιών από το γραφείο του υπουργού Εσωτερικών. Ο Πολύδωρας τώρα δικαιώνεται!
- Ορκίζεται η νέα κυβέρνηση Πρόντι στην Ιταλία. Ρίγη «συγκίνησης» διαπερνούν τον κ. Μπερλουσκόνι με τόσους κομμουνιστές που βλέπει μπροστά του!
- Προκριματικά της Eurovision. Είναι τόσο ωραία το βράδυ η Αθήνα!

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 19.5.2006

- Με τα μεγαλύτερα επιτόκια στην Ευρώπη δανειζόμαστε στην Ελλάδα. Έλεγα κι εγώ, είναι τόσο έξυπνοι οι έλληνες τραπεζίτες και καταγράφουν αυτά τα ιλιγγιώδη ποσοστά αύξησης των κερδών τους ανά εξάμηνο;
- Ο πρωθυπουργός, αντί να απαντήσει στον κ. Αλαβάνο για τις απαγωγές, προτίμησε τους Δελφούς. Φαίνεται ότι περιμένει χρησμό από την Πυθία για να μάθει περί του θέματος. Γιατί αν περιμένει από τον -ακόμα στη θέση του- υπουργό του...
- Τώρα για το απίθανο που είπε ο κ. Πολύδωρας ότι οι Πακιστανοί αλληλοαπάγονταν: Η ανοησία δεν έχει όρια, για να μην πούμε τίποτα χειρότερο.
- Δίκιο είχε ο κ. Αλογοσκούφης όταν φώναζε για την άνο-

δο της Σοφοκλέους. Στις τελευταίες οκτώ συνεδριάσεις χάθηκαν 14 δισ. ευρώ. Οι μνήμες του '99 ξανάρχονται.

Με ανοιχτό το στόμα έμειναν οι βουλευτίνες του ΠΑΣΟΚ από τα λεγόμενα του αρχηγού τους την Τρίτη στην Κοινοβουλευτική Ομάδα.

ΣΑΒΒΑΤΟ 20.5.2006

- Στους πιλότους έριξαν το φταιξιμό για την πτώση του αεροπλάνου της ΗΛΙΟΣ. Περιμένε μήπως κανείς κάτι διαφορετικό;

- Οι τιμές στην αγορά αυξάνονται με ταχύτατους ρυθμούς, αλλά οι κυβερνητικοί παράγοντες «κοιτούν με αισιοδοξία το μέλλον». Έχουν φαντασία!
- Οι Φινλανδοί κέρδισαν τον διαγωνισμό της Eurovision, περιγελώντας στην πραγματικότητα τον θεσμό. Κάτι είναι κι αυτό!

ΚΥΡΙΑΚΗ 21.5.2006

- Εκλογές στην Κύπρο. Τα κόμματα που υποστήριζαν το ΟΧΙ αυξάνουν τα ποσοστά τους. Ευτυχής ο Πρόεδρος!
- Ανεξάρτητο Μαυροβούνιο ψήφισαν οι πολίτες της χώρας

σιακό» τους πρόσωπο.

ΔΕΥΤΕΡΑ 22.5.2006

- Ξεκινούν οι Πανελλήνιες για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά ταυτόχρονα κλείνουν τα πανεπιστήμια για τρεις ημέρες καθώς καθηγητές και φοιτητές διαμαρτύρονται για το νέο νόμο που ετοιμάζει το υπουργείο.
- Ξεσάλωσε ο Αρχιεπίσκοπος, ο οποίος υποστηρίζει ότι είναι αμαρτία το μονοτονικό. Και πού τα ξέρει αυτά. Τα διάβαζε στο Βόλο επτά χρόνια;
- Μαύρη Δευτέρα για τη Σοφοκλέους με πρωταγωνίστρια την Εθνική που δέχεται έντονη κριτική για την εξαγορά της Finansbank.

ΤΡΙΤΗ 23.5.2006

- Τα αιωρούμενα σωματίδια πνίγουν όχι μόνο την Αθήνα αλλά και άλλες πέντε ελληνικές πόλεις. Δεν υπάρχει φαίνεται σωτηρία από πουθενά!
- Πιέσεις από τις ΗΠΑ προς την ελληνική κυβέρνηση για να ψηφίσει στον ΟΗΕ υπέρ της ανάληψης στρατιωτικής δράσης κατά του Ιράν. Ελπίζω να μην ξεπουληθεί η χώρα για άλλη μία φορά!

ΤΕΤΑΡΤΗ 24.5.2006

- Οι στρατηγοί δείχνουν τα δόντια τους στον Ερντογάν. Η Αθήνα τρέμει μπροστά στις εξελίξεις στο εσωτερικό της Τουρκίας.
- Περίεργα πράγματα συμβαίνουν στο Αιγαίο. Θα μάθουμε άραγε ποτέ πώς έχασε τη ζωή του ο άτυχος πιλότος του F16 και τι έγινε στη συνέχεια με την παράδοση του τούρκου πιλότου στο ελικόπτερο της χώρας του; Κάτι σε 'ίμια μου κάνει. Ή μήπως όχι;
- Σε νευρική κρίση η Σοφοκλέους, συνεχίζει την καθοδική πορεία της.

ΠΕΜΠΤΗ 25.5.2006

- Η πρώτη μεγάλη πυρκαγιά της περιόδου στην Αττική έδειξε και την εγκληματική παρά-

λειψη του κράτους στη δημιουργία δασικών χαρτών.

- Παγκόσμια ελληνική πρωτοτυπία. Τα Ταμεία-μέτοχοι της Εθνικής Τράπεζας ψήφισαν την εξαγορά της Finansbank χωρίς να γνωρίζουν τους όρους της συμφωνίας. Προβλέπω δουλειά για δικηγόρους και δικαστήρια.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 26.5.2006

- Συζήτηση στη Βουλή όπου Καραμανλής και Παπανδρέου συμφώνησαν για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων αλλά διαφώνησαν για την εξαγορά της τουρκικής τράπεζας από τη «μεγάλη μας φίλη», καθώς και για την πολιτική απέναντι στη γείτονα. Ας αντιστρέψουμε το ερώτημα: Έχουν τα κόμματα πολιτική για την Τουρκία ή πάνε με το βλέποντας και κάνοντας;

- Ο πρόεδρος Μπους και ο Τόνι Μπλερ παραδέχτηκαν ότι έκαναν λάθη στο θέμα του Ιράκ αλλά θα συνεχίσουν να στηρίζουν τα ανδρείκελα που ονομάζουν μεταπολεμική ιρακινή κυβέρνηση. Και καθόμαστε ακόμα και τους ακούμε!

ΣΑΒΒΑΤΟ 27.5.2006

- Ο εγκέλαδος κτύπησε τα ξημερώματα την Ιάβα με 6,2 ρίχτερ και άφησε 5.500 νεκρούς και 20.000 τραυματίες. Η κατάσταση απόγνωσης του πληθυσμού και η παντελής απουσία του κράτους ενεργοποίησαν για μια ακόμη φορά τη διεθνή κοινότητα για την αποστολή βοήθειας.

- Δημοσιεύματα φέρνουν ορισμένους κυβερνητικούς παράγοντες να σκέπτονται τη δημιουργία μικρού αεροδρομίου στις εγκαταστάσεις του Ελληνικού. Ελπίζουμε να μην είναι και σκέψεις του υπουργού ο οποίος απέκλεισε τη Formula 1 για λόγους ρύπανσης και θορύβου!

ΚΥΡΙΑΚΗ 28.5.2006

- Τάραξε την πολιτική μακαριότητα των κομμάτων η πρόταση του τέως Προέδρου της

Δημοκρατίας Κωστή Στεφανόπουλου, μέσω της *Καθημερινής*, για άμεση προσφυγή και επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών στο δικαστήριο της Χάγης. Και ήταν τέτοια η αμηχανία στα πολιτικά στελέχη που ο καθένας έλεγε το μακρύ του και το κοντό του μέχρι να υπάρξει κάποια κομματική γραμμή.

- Και ξαφνικά το Συγκρότημα –ένα είναι το Συγκρότημα– πρόταξε πρόβλημα στη Γέφυρα του Ρίου, που παρά τις διαβεβαιώσεις του κ. Σουφλιά ότι δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος, θα κλείσει για μία εβδομάδα προς έλεγχο. Λέτε οι Συγκροτηματάρχες να μην βλέπουν με καλό μάτι την επανεμφάνιση στην πολιτική σκηνή του θείου βρέφους;

- Έφυγε στα 92 του ο εθνικός δικαστής Γιάννης Ντεγιάννης.

ΔΕΥΤΕΡΑ 29.5.2006

- Θέμα με το νερό ενεφάνισαν κάποιοι. Περίεργες εποχές βγαίνουν αυτά τα πορίσματα. Όχι ότι δεν μπορεί να έχουν δίκιο, αλλά τώρα το ανακάλυψαν; Ολόκληρο χειμώνα πού ήταν;

- Καινούργιο τρόπο βρήκαν οι Έλληνες να κλέβουν την εφορία. Δεν κρύβουν τα εισοδήματά τους αλλά αντίθετα δείχνουν πολύ περισσότερα. Άρα μεγαλύτερες κρατήσεις, άρα μεγαλύτερες επιστροφές. Αθάνατη Ελλάδα!

- Περίεργα συμπτώματα στις Πανελλήνιες. Δεν περνάει ημέρα εξετάσεων που να μην καταγράφεται και κάποιο πρόβλημα στα προς εξέταση θέματα. Τι δεν πάει καλά στην Επιτροπή;

- Κάθε μέρα ο Γιωργάκης κάνει με το ποδήλατό του σεβαστό αριθμό χιλιομέτρων. Σήμερα όμως σε μια στροφή με λάδια έχασε τον έλεγχο του διτρόχου του, έπεσε και στραμπούληξε το χέρι του. Του ευχόμαστε περαστικά, αλλά μάλλον πρέπει να προσέξει και το κόμμα του όπου έχει χάσει παντελώς τον έλεγχο.

Η υπουργός Παιδείας αγορεύει από το βήμα της Βουλής, χωρίς να την ακούει κανείς. Ούτε καν η νεολαία του κόμματός της.

ΤΡΙΤΗ 30.5.2006

- Εφιάλτες ξύπνησε η βόμβα κατά του κ. Βουλγαράκη, που βρήκε την αστυνομία να κοιμάται μακαρίως. Όσο κι αν για κάποιους αδιευκρίνιστους λόγους παραμένει στην κυβέρνηση ο τέως υπουργός Δημόσιας Τάξης και νυν υπουργός Πολιτισμού, δεν νοείται πολιτική αντιπαράθεση με βόμβες. Ας το καταλάβουν επιτέλους κάποιοι!

- Δεν χρειάζεται να ακούσει κανείς παρά το θέμα του αρχαιότερου βιβλίου του δυτικού κόσμου, που ανακαλύφθηκε το 1962 στο Δερβένι και διαβάστηκε με τη μέθοδο της φασματοσκοπικής φωτογράφισης, για να συνειδητοποιήσει το πόσο πίσω είμαστε σε σχέση με τον αρχαίο κόσμο: «Πραγματεία για τη φύση των Θεών, την κοσμογονία, τη θεωρία της ψυχής και τη φύση των θρησκευτικών τελετών»!

- Χωρισμένο στα δύο, αλλά σε οριζόντια βάση, είναι το ελληνικό κοινοβούλιο. Βίλες, διαμερίσματα, οικόπεδα, πολυτελή αυτοκίνητα, σκάφη, πακέτα μετοχών και τραπεζικές καταθέσεις για τους πατρικούς, αλλά μισθοί και συντάξεις για τους πληβείους.

ΤΕΤΑΡΤΗ 31.5.2006

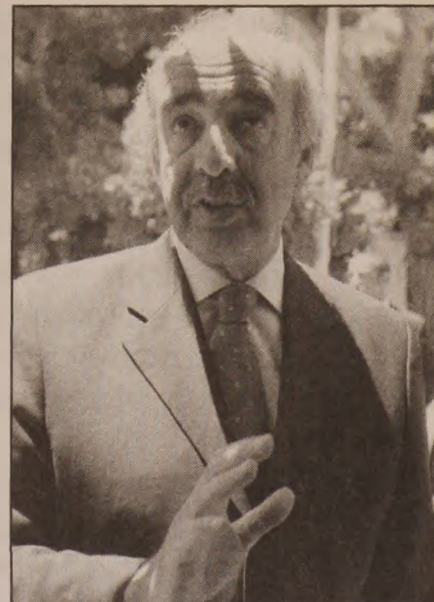
- Εργατικό ατύχημα με δύο νε-

κρούς από κατάρρευση γερανογέφυρας στο εργοστάσιο του Τιτάνα στην Ελευσίνα.

- Σε αναβρασμό τα πανεπιστήμια, όπου για πρώτη φορά συμβαίνει το ανεπανάληπτο: είναι όλοι εναντίον όλων. Ότι καλύτερο για μια σωστή εκπαιδευτική διαδικασία!

- Αρχίζει αύριο το 53ο Ράλλυ Ακρόπολις με τη συμμετοχή συνεργάτη μας που τρέχει με τα χρώματα του Αντί. Καλή επιτυχία!

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ Δ' Ο ΑΙΓΕΥΣ

Γιατί κοιτάει έκπληκτος ο υπουργός Άμυνας; Μήπως είδε τουρκικά ελικόπτερα πάνω από το Μαξίμου;

Από τον ενδοτισμό στον εξευμενισμό

του Ρεπόρτερ

Δεν παριστάνουμε φυσικά τους πολύξερους αλλά είχαμε προβλέψει έγκαιρα (τελευταία φορά πριν από έναν μόλις μήνα, με αφορμή την επίσκεψη Ράις στην Αθήνα) ότι η πιθανότητα διακοπής της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η αναζωπύρωση του Κουρδικού λόγω της εισβολής στο Ιράκ και η εντεινόμενη εσωτερική κρίση στη γείτονα μπορεί να βρουν διέξοδο σε μια νέα κρίση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Οι ενδείξεις ήταν πολλαπλές και κορυφαίοι πολιτικοί δεν έκρυβαν στις κατ' ιδίαν συνομιλίες τους τον κίνδυνο ενός νέου «θερμού επεισοδίου», στο Αιγαίο ή και την Θράκη.

Στο ρόλο του πυροσβέστη και του απλού διαχειριστή κρίσεων περιορίστηκε και πάλι μία ακόμη ελληνική κυβέρνηση, της ΝΔ αυτή τη φορά. Η κυβέρνηση Καραμανλή, δίχως συγκεκριμένη στρατηγική απέναντι στην Τουρκία, διαχειρίστηκε την μίνι-κρίση στην Κάρπαθο με βάση τη λογική της «μικρότερης ήττας» για την Ελλάδα. Λογική που κυριάρχησε επί Σημίτη και συνεχίζεται μέχρι σήμερα, με αποτέλεσμα να ανοίγει όλο και περισσότερο την όρεξη σε μια χώρα που σε τελική ανάλυση είναι πληθυσμιακά, στρατιωτικά και οικονομικά περιφερειακή δύναμη. Και για την οποία είναι θεμιτό να διεκδικεί επέκταση της κυριαρχίας της στην ευρύτερη περιοχή. Έτσι, οι τούρκοι στρατηγοί, χωρίς ποτέ να κάνουν «κανονικό» πόλεμο στο Αιγαίο –και είναι αμφίβολο εάν το θέλουν–, παγώνουν σταδιακά τις θέσεις τους και την παρουσία τους στο Πέλαγος.

Στην Ελλάδα, από εποχής Σημίτη, υπάρχει μεγάλο έλλειμμα εξωτερικής πολιτικής όχι μόνον στα ελληνοτουρκικά αλλά γενικότερα στα εθνικά θέματα (Βαλκάνια, κ.λπ.). Κι αυτό δεν φαίνεται να αλλάζει με την κ. Μπακογιάννη, η οποία άλλωστε, θέλοντας να αποδείξει ότι είναι το καλό παιδί των Αμερικανών, δεν σκέφτεται ούτε κατά διάνοια να

τους χαλάσει το χατίρι σε ό,τι ζητούν. Πρέπει όμως οπωσδήποτε και τάχιστα να γίνουν βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Αναμφισβήτητα, η ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας θα διευκολύνει την ύφεση στην ένταση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Ποιος είναι ωστόσο πεπεισμένος ότι η Τουρκία θέλει και θα ακολουθήσει τον δρόμο για να ενταχθεί στην ΕΕ; Το τελευταίο διάστημα, ιδιαίτερα μετά την αμερικανική εισβολή στο Ιράκ, φαίνεται να κερδίζει έδαφος η ανατολίτικη, ασιατική, πλευρά του εαυτού της και όχι η ευρωπαϊκή. Ακόμη όμως κι αν αποφασίσει να βάλει πλώρη για την Ευρώπη, μετά από πόσα χρόνια θα φτάσει η Άγκυρα στις Βρυξέλλες; Μέχρι τότε, τι θα λέγει η Ελλάδα; Θα αναμασά τη φράση που εδώ και χρόνια επαναλαμβάνει, σαν κάποιους τρελούς, ότι «είναι υπέρ της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας»;

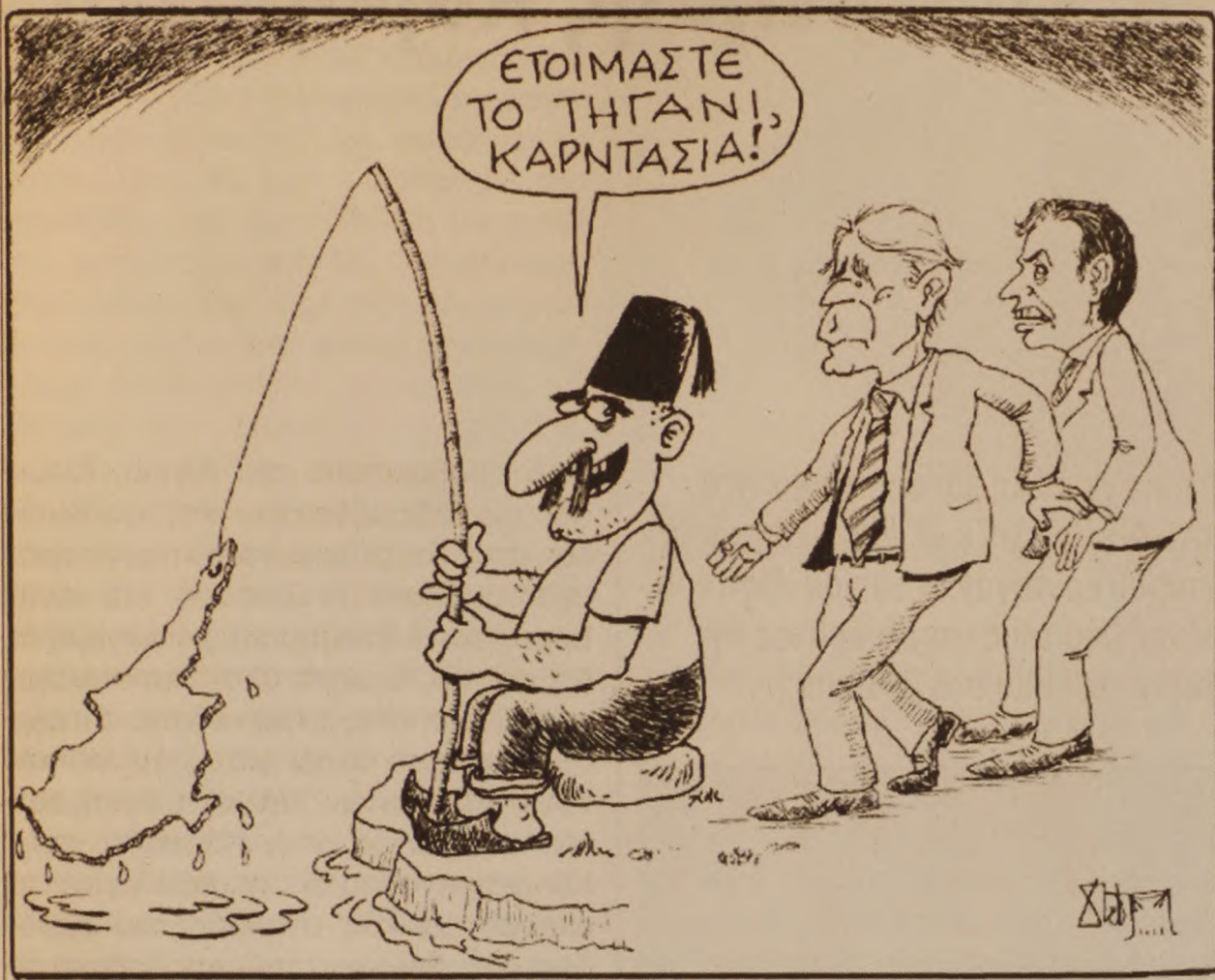
«ΔΙΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ» ΗΓΕΤΗΣ

Καμία αντίρρηση, να στηριχτεί ο Ερντογάν διότι από τους μέχρι τώρα τούρκους ηγέτες είναι ο πλέον διαλλακτικός (όχι όμως και αγγελούδι): μα και ο ίδιος δεν είναι βέβαιος ότι αύριο θα έχει το κεφάλι του στους ώμους του. Στις ΗΠΑ επίσης, για σημαντική μερίδα του αμερικανικού κατεστημένου, ο τω-

ρινός πρωθυπουργός της Τουρκίας αποτελεί κόκκινο πανί, τόσο λόγω της έξαρσης του αντιαμερικανισμού στη γείτονα, όσο και λόγω της ενίσχυσης του Ισλάμ. Σκληροπυρηνικοί κύκλοι του εβραϊκού λόμπι στην Ουάσιγκτον, με επιρροή στα κέντρα λήψης αποφάσεων, κάνουν λόγο για «ισλαμοφασισμό» και θέλουν την ανατροπή του Ερντογάν. Ο ίδιος εσωτερικά βρίσκεται σε εξαιρετικά δυσμενή θέση, ενώ οι ακραίοι «Γκρίζοι Λύκοι» κερδίζουν διαρκώς έδαφος στις δημοσκοπήσεις. Το παρακράτος του σκανδάλου «Σουσουρλούκ» στην Τουρκία επανακάμπτει δριμύτερο και έχει ως αποκλειστικό στόχο το κεφάλι του Ερντογάν.

Μετά το Ιράκ και την ντε φάκτο ανεξαρτητοποίηση των Κούρδων εκεί, στην Τουρκία ενεργοποιείται σιγά σιγά το κουρδικό ηφαίστειο, με απρόβλεπτες συνέπειες ακόμα και για την εδαφική ακεραιότητα της γείτονας εάν εκραγεί. Οι στρατηγοί θέλουν να πνίξουν βίαια κάθε πιθανή έκρηξη, ενώ ο Ερντογάν θέλει να πιστεύει ότι η κατάσταση θα εξομαλυνθεί μέσω της ευρωπαϊκής πορείας της χώρας και της απόδοσης δικαιωμάτων στους Κούρδους. Ωστόσο και ο ίδιος ξέρει πολύ καλά ότι η ευρωπαϊκή προοπτική είναι ένα όνειρο και θέλει χρόνο, ενώ αυτός βιάζεται γιατί πιέζεται για λύσεις εδώ και τώρα.

Όταν λοιπόν η ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας είναι τουλάχιστον αβέβαιη, ενώ την ίδια στιγμή ακόμα και οι Ευρωπαίοι δεν την θέλουν στους κόλπους τους, πιστεύει κανείς ότι το πιπίλισμα της καραμέλας «είμαστε υπέρ της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας» αποτελεί εξωτερική πολιτική; Συν Αθηνά και χείρα κίνει λοιπόν. Ναι στον «στενό κορσέ» που βάζει η ΕΕ στην Τουρκία για να μπει κάποια στιγμή

στην Ευρώπη, αλλά μέχρι να συμβούν όλα αυτά η Ελλάδα επιβάλλεται να δίνει καθημερινά τις δικές της μάχες, να μην κάνει ούτε βήμα πίσω από τα κυριαρχικά της δικαιώματα και να μην ανοίξει διάλογο –όπως το θέλουν και οι Αμερικανοί– για το πακέτο των θεμάτων που θέτουν οι Τούρκοι για το Αιγαίο.

ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΓΡΑΦΗΣ

Εάν πράγματι η Τουρκία θέλει να γίνει ευρωπαϊκή χώρα, ας δώσει δείγματα γραφής. Και κάθε φορά που θα φαίνεται ότι μειώνει ειλικρινά και ουσιαστικά την επιθετικότητά της, ας επανεξετά-

ζει η Ελλάδα τις θέσεις της. Ναι λοιπόν, να γίνουν ευρωτουρκικά τα ελληνοτουρκικά ζητήματα, αρκεί ωστόσο η ΕΕ να μην λειτουργήσει μονομερώς υπέρ της Τουρκίας και η ελληνική διπλωματία να κινηθεί δραστήρια ώστε να σχηματίσει συμμαχίες εντός και εκτός της Ευρώπης, που θα δώσουν κάποια συγκριτικά πλεονεκτήματα στη χώρα μας. Εάν όμως η Ευρώπη υποκύπτει στους αμερικανικούς εκβιασμούς και ακολουθεί πολιτική ίσων αποστάσεων, όπως έκανε με αφορμή το πρόσφατο επεισόδιο και ο αρμόδιος για θέματα Άμυνας και Εξωτερικής Πολιτικής της Ένωσης Χαβιέ Σολάνα (τον θυ-

μάστε που χειροκροτούσε τους βομβαρδισμούς στη Γιουγκοσλαβία;), ενώ η ελληνική κυβέρνηση κάνει ό,τι της λένε οι ΗΠΑ, τότε με μαθηματική ακρίβεια οδηγούμαστε σε συγκυριαρχία στο Αιγαίο.

Βέβαια, ακόμα κι αν μοιραστεί στη μέση το Αιγαίο, είναι αμφίβολο ότι οι Τούρκοι θα σταματήσουν εκεί και δεν θα ζητήσουν και συγκυριαρχία στην... Ομόνοια. Εφόσον πάντως η ελληνική κυβέρνηση δεν δεχτεί την made in USA διευθέτηση των ελληνοτουρκικών διαφορών, τότε θα πρέπει να επιδείξει μια ελάχιστη, έστω, αποφασιστικότητα στο Αιγαίο. Αν όχι, τότε η Ελλάδα θα περάσει –εάν δεν γίνεται κιόλας κάτι τέτοιο– στη φάση της «φινλανδοποίησης». Δηλαδή θα γίνει ο καρπαζοεισπράκτορας της περιφερειακής δύναμης στην περιοχή μας, της Τουρκίας.

Κανείς δεν σκέφτεται ότι μπορεί να υπάρξει και μια άλλη εξωτερική πολιτική. Κανείς δεν σκέφτεται ότι μπορούμε να εκμεταλλευτούμε αυτήν την κατάσταση προς όφελός μας και ότι η Ελλάδα μπορεί και να μην είναι τόσο «αδύναμη» μπροστά στη λογική των ισχυρών. Ότι θα μπορούσαμε παραδείγματος χάριν να απειλήσουμε εμείς για αποχώρηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση αν δεν λυθεί ικανοποιητικά το θέμα της Κύπρου. Ή να προχωρήσουμε στην υπογραφή μιας στρατηγικής συμφωνίας με τους Ρώσους για το ενεργειακό. Και –γιατί όχι;– να επεκτείνουμε, για παράδειγμα, τα θαλάσσια σύνορά μας στα 12 μίλια και άσε τους πασάδες να εφαρμόσουν εκείνοι το casus belli.

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ε Ι

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

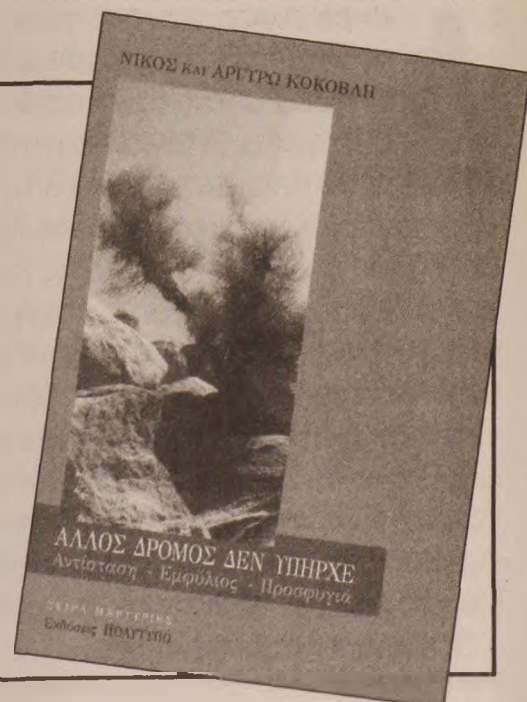
ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21

τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail: chrapou@otenet.gr

Τα «μίνι Ίμια» της κυβέρνησης Καραμανλή

του Θ. Διπλωματικού

Ηταν λοιπόν νέα –μίνι– Ίμια και η Ελλάδα βγήκε για άλλη μια φορά χαμένη ή ετούτος ο γύρος του ακήρυχτου πολέμου στο Αιγαίο έληξε με ισοπαλία, χάρις κυρίως στην έγκαιρη παρέμβαση του κουμπάρου Ερντογάν, ο οποίος ιδιαίτερα σ' αυτή τη συγκυρία, όντας πολύ στριμωγμένος από τους στρατοκράτες της Άγκυρας, επ' ουδενί θα ήθελε ένα νέο θερμό επεισόδιο στο Πέλαγος;

Διασώστες προσπαθούν μάταια να βρουν τον έλληνα πιλότο στα νερά του Αιγαίου.

Δεν είναι λίγοι οι πολιτικοί και οι στρατιωτικοί στη χώρα μας που πιστεύουν ότι το επεισόδιο νότια της Καρπάθου ήταν τα «Ίμια του Καραμανλή». Απλά το γεγονός δεν έλαβε τόσο σοβαρές διαστάσεις όσο το 1996, όταν ο μόλις μερικών ημερών πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης κλήθηκε να διαχειριστεί μια άκρως σοβαρή κατάσταση, για την οποία ούτε έτοιμος ήταν, ούτε όμως είχε και καμία διάθεση να το πράξει. Έτσι συμβιβάστηκε με τη «διαμεσολάβηση» των Αμερικανών, με αποτέλεσμα εκείνο το περίφημο «Ευχαριστούμε τις ΗΠΑ».

Ο Καραμανλής όμως ήταν πιο τυχε-

ρός, αφενός διότι η σύγκρουση των αεροσκαφών στην Κάρπαθο ήταν ένα τυχαίο γεγονός, σε αντίθεση με τα Ίμια που η κλιμάκωση της κρίσης κύλησε βάσει ενός καλά πλαναρισμένου προβοκατόρικού σχεδίου της Άγκυρας, αφετέρου επειδή, όπως αποδείχθηκε, στην γείτονα έπεσαν λυτοί και δεμένοι από το περιβάλλον Ερντογάν για να μη δοθεί συνέχεια στο περιστατικό. Φαίνεται μάλιστα ότι ακόμα και οι τούρκοι στρατιωτικοί αιφνιδιάστηκαν ως έναν σημαντικό βαθμό, διότι δεν περίμεναν ένα τέτοιο συμβάν, και πολύ περισσότερο, τουλάχιστον σ' αυτή τη φάση, δεν είχαν κατά νου να οργανώσουν κά-

ποια προβοκάτσια στο Αιγαίο. Άλλωστε, μια εβδομάδα πριν από το επεισόδιο, στην Τουρκία μαινόταν η αντιπαράθεση ανάμεσα σε Ερντογάν και «αντί-Ερντογάν» κατεστημένο, με αφορμή τη δολοφονία δικαστή από έναν «ισλαμιστή»(!), ο οποίος όμως φαίνεται ότι είχε σχέσεις με το παρακράτος της ΜΙΤ και των στρατιωτικών. Μάλιστα, την ημέρα του συμβάντος στην Κάρπαθο, στην Κωνσταντινούπολη πυρπολήθηκε ο εμπορευματικός σταθμός του αεροδρομίου. Ενέργεια που αποδόθηκε σε «Κούρδους», αλλά η ίδια η τουρκική κυβέρνηση αρνείται αυτή την εκδοχή.

Παρότι λοιπόν οι συγκυρίες, αν δεν ήταν θετικές για την Ελλάδα, δεν ήταν πάντως ευνοϊκές για την Τουρκία, η σημερινή κυβέρνηση, αβασάνιστα, όπως την κατηγορούν όχι μόνον στρατιωτικοί αλλά και πολιτικοί κύκλοι, έδωσε στην Άγκυρα τον τούρκο πιλότο που σώθηκε. Η ίδια βέβαια υποστηρίζει ότι το έπραξε για να μην κλιμακωθεί η κρίση, να μην οδηγηθούν οι δύο χώρες σε νέα Ίμια και για να μην δυσκολέψει τον Ερντογάν, αλείφοντας βούτυρο στο ψωμί των στρατιωτικών. Οι επικριτές της ωστόσο της αποδίδουν ταύτιση με τη γνωστή πολιτική Σημίτη της αναποφασιστικότητας και υποχωρητικότητας.

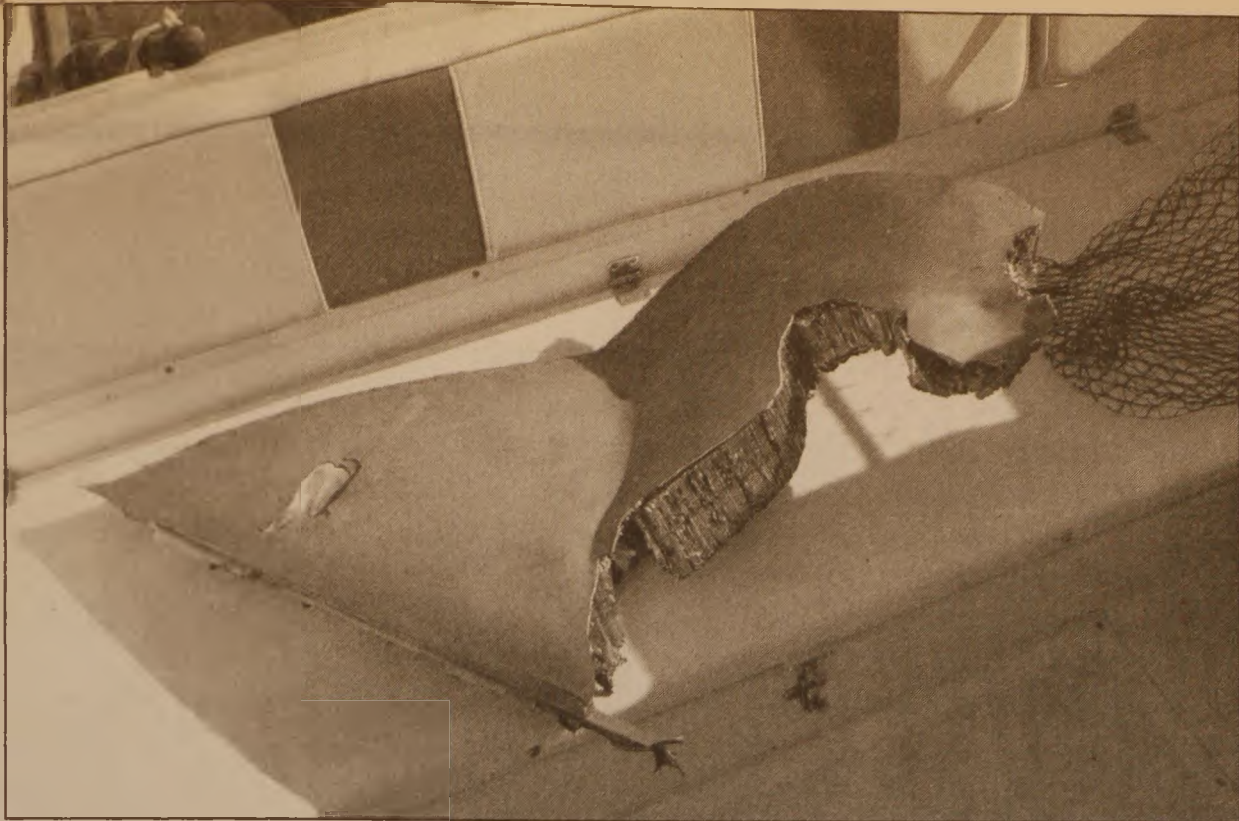
Τα τουρκικά ΜΜΕ υποβάθμισαν το θέμα του επεισοδίου, ενώ τα ελληνικά, και ιδιαίτερα ο Τύπος, το «κατάπιαν» ασυνήθιστα γρήγορα. Είναι χαρακτηριστικό ότι δύο ημέρες μετά το περιστατικό, σχεδόν όλες οι μεγάλες εφημερίδες είχαν άλλο πρώτο θέμα. Τη γραμμή να «θαφτεί» το θέμα έδωσε τόσο ο Θ. Ρουσόπουλος από το Παρίσι, όπου συνόδευε τον Κ. Καραμανλή στη σύσκεψη του ΟΟΣΑ, όσο και η Ντόρα, η οποία ήταν στο Ελσίνκι και επέστρεψε εσπευσμένα στην Αθήνα.

ΨΕΜΑΤΑ ΚΑΙ... ΒΙΝΤΕΟΤΑΙΝΙΕΣ

Πράγματι, η κρίση δεν κλιμακώθηκε. Βέβαια, το εάν η κυβέρνηση χειρίστηκε την κρίση σωστά ή όχι, καθώς και το κόστος που θα έχει η κατάληξη του επεισοδίου για την Ελλάδα, θα φανεί στο αμεσότατο μέλλον. Αν κρίνουμε από παραπλήσια γεγονότα του παρελθόντος, μάλλον δεν πρέπει να αισιοδοξούμε. Ανεξαρτήτως αυτού όμως, το Μαξίμου δεν δικαιούται να χρησιμοποιεί το ψεύδος ως μέσον εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής. Διότι, προκειμένου να καλύψουν το γεγονός ότι μετά από διαπραγματεύσεις μεταξύ Αθήνας και Άγκυρας η Ελλάδα συμφώνησε τελικά να δοθεί ο πιλότος στην Τουρκία χωρίς περαιτέρω επιπλοκές, τόσο το Μαξίμου όσο και το υπουργείο Άμυνας διέδιδαν (δεν τόλμησαν να το πουν ευθέως) ότι ο πιλότος δεν δίστασε να βγάλει το πιστόλι του και να απειλήσει τα μέλη του ελληνικού συνεργείου διάσωσης, όταν του είπαν να ανεβεί στο ελικόπτερο.

Αυτό το ψευδοεπιχείρημα επικαλούνταν κυβερνητικά στελέχη, κυρίως από το περιβάλλον Μειμαράκη στο υπουργείο Άμυνας, για να πείσουν ότι οι έλληνες διασώστες (στην πραγματικότητα κομμάντος) δεν μπορούσαν να τον πάρουν από το επιβατικό πλοίο το οποίο τον είχε διασώσει. «Μπορεί ο άνθρωπος ακόμα και να αυτοκτονούσε. Τι θα λέγαμε τότε;», έλεγαν. Εντελώς αντίθετη άποψη έχει η Πολεμική Αεροπορία, η οποία ισχυρίζεται ότι τίποτε τέτοιο δεν συνέβη. Επειδή όμως μπορεί κανείς να την κατηγορήσει ότι δεν λέει την αλήθεια, διότι χάθηκε ένας πιλότος της και κατά συνέπεια το κλίμα είναι άκρως φορτισμένο, ενδιαφέρον έχει και η μαρτυρία του φιλιππινέζου καπετάνιου του караβιού που περισυνέλεξε τον πιλότο. Αυτός δήλωσε κατηγορηματικά ότι ο Τούρκος δεν απείλησε κανένα, αφού είχε παραδώσει το πιστόλι του στο πλήρωμα του πλοίου. Είπε ακόμη ότι ο πιλότος ήταν σε άσχημη ψυχολογική και φυσική κατάσταση.

Λίγο πριν ο πιλότος επιβιβαστεί στο εμπορικό καράβι, στο σημείο κατέφθασε το ελληνικό ελικόπτερο διάσωσης και αμέσως μετά ένα πλωτό του Λιμενικού. Το «Σούπερ Πούμα» ως γνωστόν

Τμήμα του ελληνικού F16 που ανασύρθηκε από την ελληνική ομάδα διάσωσης η οποία έφτασε πρώτη στον τόπο της τραγωδίας.

έφτασε εκεί τουλάχιστον ένα τέταρτο πριν φτάσουν οι Τούρκοι και ενώ τα μέλη του πλοίου, όπως λέει ο καπετάνιος του, μάζευαν τον πιλότο, που εκείνη τη στιγμή ή ήταν μερικές δεκάδες μέτρα μακριά από το καράβι ή είχε αρπάξει το σκοινί που του έριξαν και ανέβαινε σ' αυτό. Κατά στελέχη της Πολεμικής Αεροπορίας, εάν ο Τούρκος δεν είχε επιβιβαστεί στο εμπορικό, οι διασώστες του ελληνικού ελικόπτερου έπρεπε να τον πάρουν. Αντίθετη άποψη φέρεται να έχει η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Άμυνας, η οποία ισχυρίζεται ότι ο πιλότος είχε ανεβεί ή ανέβαινε στο πλοίο. Πολύ περισσότερο ότι όταν πλέον είχε ανεβεί, οι διασώστες δεν μπορούσαν να παρέμβουν διότι ο πιλότος ήδη βρισκόταν σε ξένο έδαφος (πλοίο).

Το βίντεο που έχει τραβήξει διασώστης από το «Σούπερ Πούμα» δεν έχει προλάβει να καταγράψει πού βρισκόταν ο πιλότος όταν έφτασε το ελληνικό ελικόπτερο. Έχει καταγράψει όμως τις στιγμές που κατεβαίνουν στην πλώρη του караβιού δύο έλληνες διασώστες και αποβιβάζονται δύο λιμενικοί. Ο πιλότος πάντως δεν φαίνεται πουθενά και εικάζεται ότι βρίσκεται σε καμπίνα του πλοίου. Όταν βέβαια τα μέλη του ελληνικού ελικόπτερου ζήτησαν από τον Τούρκο να τους ακολουθήσει, αυτός, όπως ήταν φυσικό, αρνήθηκε. Οι έλληνες κομμάντος και λιμενικοί περίμεναν εκεί εντολές και δεν έπραξαν τίποτε.

Το εντυπωσιακό όμως που αποκαλύπτει το βίντεο του «Σούπερ Πούμα» είναι ότι όταν κατόπιν έφτασε στην περιοχή το τουρκικό ελικόπτερο, συνο-

δεύονταν από δύο τουρκικά μαχητικά. Στο βίντεο έχουν καταγραφεί καθαρά τα αεροσκάφη που πετούσαν χαμηλά, ενώ σύμφωνα με ασφαλέστερες πληροφορίες στην περιοχή δεν πετούσε –για να τα εμποδίσει– ούτε ένα ελληνικό. Κάτι που δείχνει ότι και πάλι η κυβέρνηση είπε ψέματα, υποστηρίζοντας ότι προηγουμένως, κατά τη συνομιλία των έλληνα και τούρκου αρχηγών ΓΕΕΘΑ Χηνοφώτη και Οζκιόκ, είχε συμφωνηθεί να μην πετάξουν τουρκικά μαχητικά στην περιοχή, παρά μόνον το τουρκικό ελικόπτερο. Είναι φανερό ότι οι Τούρκοι έγραψαν στα παλιά τους παπούτσια την όποια συμφωνία, ενώ η ελληνική πλευρά υποχώρησε και ούτε καν έσπευσε να αναχαιτίσει τα δύο τουρκικά μαχητικά.

Ως γνωστόν η κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι στο διάστημα που συνδιαλέγονταν τηλεφωνικά οι Χηνοφώτης και Οζκιόκ, οι Τούρκοι σήκωσαν μαχητικά με προορισμό τον τόπο της σύγκρουσης. Τότε ο Χηνοφώτης, ο οποίος χαρακτηρίζεται περισσότερο ως καλός πολιτικός-διπλωμάτης παρά ως στρατιωτικός, απείλησε με απογείωση ελληνικών αεροσκαφών. Έτσι οι Τούρκοι απέσυραν τα δικά τους. Το βίντεο όμως διαψεύδει την κυβέρνηση. Αποδεικνύεται λοιπόν ότι παρόλο που οι Τούρκοι για δεύτερη φορά μέσα σε μια ημέρα προκάλεσαν ωμά, όχι μόνον δεν τους δόθηκε ηρέπαισα απάντηση (αναχαίτιση), αλλά αντίθετα τους εκχωρήθηκε και αυτό που τόσο πολύ ήθελαν: ο πιλότος τους. Ας σταματήσει λοιπόν τα παραμύθια η κυβέρνηση και ας δώσει στη δημοσιότητα το βίντεο.

Λίγο μετά τη σύγκρουση των δύο αεροσκαφών η περιοχή γέμισε από πολεμικά σκάφη και των δύο χωρών.

Στη συνέχεια, στο πλοίο κατέβηκε ένας διασώστης από το τουρκικό ελικόπτερο. Οι τέσσερις Έλληνες και οι δύο Τούρκοι (πυλός, διασώστης) που ήταν στο πλοίο, έμειναν εκεί για αρκετή ώρα (τουλάχιστον μισή) έως ότου ήλθε η εντολή από το ελληνικό Πεντάγωνο να μην εμποδιστούν οι Τούρκοι να πάρουν τον πυλός τους. Το ωραίο είναι ότι στο βίντεο έχει καταγραφεί και η ανάσυρση του πυλότη. Ήταν φαίνεται τόσο μεγάλο το άγχος των Τούρκων, αλλά και τα εμπόδια που τους έβαζε ο πυλότης του ελληνικού ελικοπτερου, που ανεβάζοντάς τον με το σκοινί, τον κτύπησαν δύο φορές στα κάγκελα του πλοίου.

ΠΕΙΡΑΤΙΚΗ ΠΤΗΣΗ

Η πικρία των ελλήνων πυλότην είναι ότι ενώ λειτούργησε καλά ο μηχανισμός και βρέθηκαν οι ελληνικές δυνάμεις στον τόπο της σύγκρουσης αρκετή ώρα πριν από τους Τούρκους, η πολιτική ηγεσία υποχώρησε και έδωσε τον πυλότη, με αποτέλεσμα μια ακόμη νίκη των Τούρκων. Υπάρχει όμως και ο αντίλογος: «Δηλαδή, τι έπρεπε να κάνουμε; Να απαγάγουμε τον Τούρκο μέσα από διεθνές έδαφος (ιαπωνικό πλοίο) σε διεθνή ύδατα; Δεν θα αποτελούσε κάτι τέτοιο ωμή παραβίαση των διεθνών νόμων;», λένε οι υπέρμαχοι του κυβερνητικού χειρισμού της μίνι κρίσης.

Και οι επικριτές του απαντούν: «Ας μην κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας. Στο Αιγαίο εδώ και πολλά χρόνια διεξάγεται ένας ακήρυχτος και ιδιότυ-

πος πόλεμος. Από τη στιγμή λοιπόν που σε ένα στιγμιότυπο αυτής της χρονίας αντιπαράθεσης η ελληνική πλευρά έχει έναν νεκρό, ο άτυπος νόμος του πολέμου επέβαλε να πάρουν οι Έλληνες τον τούρκο πυλότη, να τον μεταφέρουν στην Κάρπαθο, και μετά να τον παραδώσουν στους Τούρκους. Ή, τουλάχιστον, πρώτα να τον πάρουν και μετά να αρχίσει η ελληνική στρατιωτική ηγεσία να διαπραγματεύεται με την τουρκική, ώστε να παραδοθεί στους “γείτονες” έστω πάνω στο εμπορικό καράβι».

Το γεγονός ότι, δίχως να ανοίξει ρουθούνη, οι Τούρκοι πήραν τον πυλότη τους, δημιουργεί το εξής κακό διπλωματικό-πολιτικό προηγούμενο: Η Άγκυρα μπορεί να δρα ως κοινός πειρατής, να προκαλεί θύματα και να μένει ατιμώρητη. Και το χειρότερο: Να δημιουργεί τετελεσμένα στο Αιγαίο. Το αναμφισβήτητο γεγονός ότι τα τουρκικά αεροσκάφη έκαναν μια ακόμη κατασκοπευτική πτήση, σαν κι αυτές που κάθε τόσο οργανώνουν οι «γείτονες» για να καταγράψουν στόχους στην Κρήτη και σε άλλα νησιά του Αιγαίου (τα δύο F-16 συνόδευσαν ένα φωτογραφικό-κατασκοπευτικό αεροσκάφος) δείχνει ότι στόχος τους ήταν να πλήξουν εθνικά συμφέροντα της Ελλάδας.

Δεν είναι όμως αυτό το σημαντικότερο. Οι Τούρκοι, όπως και πολλές άλλες χώρες, δεν έχουν ανάγκη να κάνουν αεροφωτογραφικές πτήσεις για να καταγράψουν για παράδειγμα στην Κρήτη τους ρωσικούς πυραύλους S-300,

τη βάση των ελληνικών F-16, τα ραντάρ της Πολεμικής Αεροπορίας ή τις εγκαταστάσεις της Σούδας. Μπορούν να πάρουν όλα αυτά τα στοιχεία από δορυφόρους. Πολλές από αυτές τις αεροφωτογραφικές πτήσεις τους λοιπόν έχουν καθαρά χαρακτήρα πολιτικής προβοκάτσιας, επίδειξης στρατιωτικής δύναμης και δημιουργίας τετελεσμένων στην αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας στο Αιγαίο.

Παίρνοντας λοιπόν πίσω τον πυλότη της, η Άγκυρα όχι μόνον δεν τιμωρείται για όσα κάνει αλλά βγαίνει κι από πάνω. Οι τούρκοι στρατοκράτες που θέλουν να αποδείξουν ότι τα αφεντικά στο Αιγαίο δεν είναι οι Έλληνες αλλά οι ίδιοι, δεν πληρώνουν ούτε καν το μίνιμουμ κόστος που έπρεπε να έχουν. Δηλαδή την –έστω μερικών ωρών– «αιχμαλωσία» ενός πυλότη τους που έπεσε κατά τη διάρκεια μιας εχθρικής ενέργειας εναντίον άλλης χώρας. Η Ελλάδα, όπως όλα δείχνουν, στην έρευνα και διάσωση κέρδισε, και άρα στέρησε την Άγκυρα από τα «επιχειρήματα» που χρησιμοποιεί για να αμφισβητήσει την ελληνική δικαιοδοσία σε αυτό τον τομέα. Όμως, ειδικά στην περίπτωση του πυλότη, έχασε στα σημεία.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΟ-ΝΑΤΟΪΚΟ ΑΔΕΙΑΣΜΑ

Βέβαια η κυβέρνηση επιχείρησε να βαφτίσει το κρέας ψάρι και να πείσει ότι και η κρίση αποκλιμακώθηκε χάρις σε επιτυχημένους χειρισμούς της και τα κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας διασφάλισε. Ως προς το πρώτο, ναι, δεν φτάσαμε στα χειρότερα. Ως προς το δεύτερο, αντί άλλου σχολίου παραπέμπουμε στις αμερικανο-νατοϊκές δηλώσεις, σύμφωνα με τις οποίες το επεισόδιο είναι διμερές ζήτημα. Κοινοτολολογία δηλαδή, τόσο το ΝΑΤΟ όσο και οι Αμερικανοί, όπως έπραξαν στο παρελθόν έτσι και τώρα επαναλαμβάνουν ότι οι δύο χώρες πρέπει να κάτσουν και να συζητήσουν το πακέτο των διαφορών τους.

Δηλαδή, εκτός από την υφαλοκρηπίδα που η Ελλάδα λέγει ότι είναι το μόνο που συζητεί, το μοίρασμα του εναέριου και θαλάσσιου χώρου, των νησιών («γκρίζες ζώνες», μετά τα Ίμια), κ.λπ. Κάτι που αποτελεί πάγια θέση της

Άγκυρας. Άλλωστε, οι πολιτικές και στρατιωτικές ηγεσίες της γείτονος συστηματικά δούλεψαν προς την κατεύθυνση αυτή επί δεκαετίες. Βήμα προς βήμα, με αεροπορικές παραβιάσεις, εξόδους «ερευνητικών» σκαφών, επεισόδια τύπου Ιμίων, κ.ο.κ., κατάφεραν να παγιώσουν την εικόνα ότι όλο το Αιγαίο είναι μια «γκρίζα ζώνη» και ότι όσα δικαιώματα έχουν σ' αυτό οι Έλληνες θα πρέπει να έχουν και οι Τούρκοι.

ΚΟΝΤΡΕΣ ΑΕΡΟΣ-ΕΔΑΦΟΥΣ

Αμέσως μετά το επεισόδιο, το περιβάλλον της Ντόρας προέβη σε θύελλα διαδόσεων, προκειμένου να δημιουργήσει την εντύπωση ότι όλοι στο εξωτερικό είναι πυρ και μανία με την Ελλάδα, ότι πρέπει επιτέλους να σταματήσουν αυτές οι ηλιθιότητες εκ μέρους των ελλήνων στρατιωτικών και τέλος ότι πρέπει να κάτσουμε με τους Τούρκους να τα βρούμε. Οι ίδιοι κύκλοι επίσης, ούτε λίγο ούτε πολύ επέρριπταν τις ευθύνες στο υπουργείο Άμυνας και στους θερμόαιμους-ανεγκέφαλους πιλότους, που κάνουν αναχαιτίσεις μέσα σε διεθνή εναέριο χώρο, κάτι που αποτελεί παραβίαση των διεθνών κανόνων. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες πάντως, τέτοιου είδους απόψεις για τους πιλότους, οι οποίοι σε τελική ανάλυση εκτελούν εντολές που έχουν την έγκριση της πολιτικής ηγεσίας της χώρας, προκάλεσαν την αγανάκτηση του πρώην υπουργού Εξωτερικών κ. Μολυβιάτη.

Τυπικώς βέβαια, είναι παράβαση εκ μέρους της ελληνικής πλευράς η αναχαίτιση σε διεθνείς ουρανούς (επιτρέπεται μόνον η αναγνώριση), ουσιαστικά όμως, υποστηρίζουν οι στρατιωτικοί, δεν υπάρχει άλλος τρόπος αντιμετώπισης των Τούρκων. Άλλωστε, τώρα ανακάλυψε το περιβάλλον της Ντόρας κάτι που γίνεται εδώ και δεκαετίες; Ο λόγος που ακολουθείται αυτή η τακτική, εξηγούν οι στρατιωτικοί, είναι απλός: Εάν δεν γίνει η αναχαίτιση –και– μέσα στο FIR, μετά, τα τουρκικά αεροσκάφη θα πρέπει να αναχαιτιστούν όταν θα έχουν φτάσει πάνω από την Αθήνα. Το Αιγαίο είναι μια μικρή περιοχή όπου, για να φτάσει ένα F-16 από τα μικρασιατικά παράλια έως την ηπειρωτική Ελλάδα, χρειάζεται μόλις

5-6 λεπτά. Εφόσον δεν αναχαιτιστεί για παράδειγμα στο ανατολικό ή κεντρικό Αιγαίο, μετά θα είναι πολύ αργά για να γίνει κάτι τέτοιο. Εάν μάλιστα η ελληνική Πολεμική Αεροπορία περιμένει να απογειώσει τα δικά της αεροσκάφη όταν το F-16 παραβιάσει τον εθνικό εναέριο χώρο, τότε χάθηκαν τα πάντα.

Η Ντόρα πάντως διέβαλε τους στρατιωτικούς και για έναν ακόμη λόγο. Διότι ήθελε όλη τη δόξα για την «αποτροπή» της κρίσης, δική της. Γι' αυτό ανέδειξε την τηλεφωνική της επικοινωνία με τον τούρκο ομόλογό της Γκιουλ ως την καθοριστική για την εξέλιξη του συμβάντος, ενώ υποβάθμισε την ανοικτή γραμμή Χηνοφώτη-Οζκιόκ. Η τακτική της Ντόρας να επιρρίπτει τις ευ-

λον για τα παιδιά της Ελλάδας και της Τουρκίας. Το μόνο που δεν είπε είναι γιατί της χάλασε το ταξίδι στη Φινλανδία ο νεκρός πιλότος και την έφερε άρον-άρον στην Ελλάδα.

Η διάσταση ανάμεσα στους στρατιωτικούς και στους πολιτικούς ενισχύεται και από το γεγονός ότι οι πρώτοι πιστεύουν πως ενώ το σύστημα άμεσης επέμβασης (κέντρο έρευνας και διάσωσης, υπηρεσία πολιτικής αεροπορίας, μονάδες της πολεμικής αεροπορίας και του ναυτικού) κινήθηκε εγκαίρως και με μεγάλη ταχύτητα, η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία το «άδειασαν». Δηλαδή ότι ενώ ο στρατιωτικός μηχανισμός της χώρας λειτούργησε, οι πολιτικοί «τους πούλησαν». Η άποψη αυτή βέβαια είναι ακραία. Πόσο

Η ταχύτητα επέμβασης της ελληνικής ομάδας διάσωσης έδειξε ποιος έχει το πάνω χέρι σε παρόμοια περιστατικά στο Αρχιπέλαγος.

θύνες στην Πολεμική Αεροπορία, προκάλεσε εντονότατη αγανάκτηση γενικότερα στους κύκλους των στρατιωτικών, την οποία ενέτεινε μάλιστα το γεγονός ότι ένα μέλος τους ήταν νεκρό. Ο Μείμαράκης επιχείρησε να συμμαζέψει κάπως τα πράγματα, κάνοντας επίσκεψη στην αεροπορική βάση της Λάρισας, αλλά ήταν τόση η αγανάκτηση που σχεδόν μπροστά στις κάμερες οι πιλότοι τού είπαν «αξίζει ένας νεκρός, όταν εσείς δίνετε πίσω τον πιλότο που τον έριξε;». Την ίδια στιγμή η Ντόρα δεχόταν στο γραφείο της μαθητές ενός τουρκικού σχολείου, στους οποίους έλεγε, μπροστά στις κάμερες, ότι πρέπει να χτίσουμε ένα ειρηνικό μέλ-

μαλλον καθώς η κατάσταση, τόσο στην περιοχή του επεισοδίου όσο και στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, αλλά και στο εσωτερικό της Τουρκίας, ήταν τέτοια που απαιτούνταν εξαιρετικά λεπτοί χειρισμοί. Οι πιλότοι έχουν δικίο να αγανακτούν επειδή έχασαν έναν δικό τους άνθρωπο. Όμως η πολιτική δεν είναι απλά συναίσθημα· οι δε διεθνείς σχέσεις, ιδιαίτερα με τον δύσκολο «γείτονα», την Τουρκία, είναι συνάρτηση πολλών διπλωματικών παραμέτρων και όχι μόνον μίας, της στρατιωτικής. Δίχως αυτό να σημαίνει ότι ο συγκεκριμένος παράγων πρέπει να υποτιμάται, τον κυρίαρχο ρόλο πρέπει να παίζει η διπλωματία.

Παιχνίδια τακτικής στο Αιγαίο

Τελικά, ο θόρυβος που ξέσπασε από την καθαρά επικοινωνιακού χαρακτήρα «ρήξη» του Γ. Παπανδρέου, με την πρόταση της υποψηφιότητας Καραχασάν για την υπερνομαρχία Ξάνθης-Δράμας-Καβάλας, δείχνει να έχει καταλαγιάσει. Τα δυο μεγάλα κόμματα αντιλήφθηκαν, έστω και αργά, ότι δεν υπάρχουν πολλά περιθώρια για τέτοιου είδους μικροπολιτικά παιχνίδια. Το κακό όμως είχε γίνει. Και πήρε μεγαλύτερες διαστάσεις, καθώς συνδυάστηκε με τη συνεχιζόμενη επιθετική τακτική της Τουρκίας στο Αιγαίο, όπου είχαμε το τραγικό συμβάν της περασμένης εβδομάδας, με τη σύγκρουση δυο μαχητικών αεροσκαφών ανοιχτά της Καρπάθου.

Το θέμα με την πρόταση της υποψηφιότητας Καραχασάν δεν είναι αν ο Γ. Παπανδρέου παγίδευσε ουσιαστικά τη Νέα Δημοκρατία και την κυβέρνηση, στο πλαίσιο της «σκληρής» αντιπολιτευτικής τακτικής του, προκαλώντας τις εθνικιστικές κραυγές στελεχών του κυβερνώντος κόμματος. Ούτε αν και ο ίδιος ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ παγιδεύτηκε από κάποιους δικούς του ανθρώπους, οι οποίοι, πίσω από το πρόσχημα των αρχών της ισοτιμίας, της ισονομίας και της πολυπολιτισμικότητας που πρόβαλλαν, έκρυβαν ίδια συμφέροντα και εσωκομματικές αντιθέσεις.

Όλα αυτά συνέβησαν. Όπως συνέβη και η σκόπιμη προετοιμασία εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ, για να «απαντήσει» στις αναμενόμενες νεοδημοκρατικές κραυγές με την υπόθεση της παρουσίας του νεοδημοκράτη βουλευτή Ιλχάν Αχμέτ στην επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων της τουρκικής Βουλής, ή η «επιχείρηση», εκ μέρους μέσων ενημέρωσης και συγκεκριμένων δημοσιογράφων που καλλιεργούν την ένταση, να αμαυρωθεί το όνομα τόσο της κ. Καραχασάν όσο και του Ιλχάν Αχμέτ.

Αποτέλεσμα ήταν όχι μόνο να μη γίνει μια ουσιαστική συζήτηση με συγκεκριμένες προτάσεις για τα τεράστια προβλήματα που αντιμετωπίζει η μειονότη-

τα και η ευρύτερη περιοχή της Θράκης, όπως θα έπρεπε σε μια προεκλογική περίοδο μιας δημοκρατικής χώρας, αλλά και να ενταθούν τα προβλήματα αυτά, να απογυμνωθούν από τα κοινωνικά χαρακτηριστικά τους και να περιοριστούν –για άλλη μια φορά– στον εθνικό χαρακτήρα που έχει καλλιεργηθεί εδώ και δεκαετίες.

Διότι, στο κάτω κάτω της γραφής, ποιος είναι ο λόγος της αντίδρασης στα κείμενα που υποτίθεται ότι υπέγραψαν οι Καραχασάν και Ιλχάν και τα οποία ζητούν την αναγνώριση από την ελληνική πολιτεία και τη νόμιμη λειτουργία συλλόγων που έχουν συσταθεί από μειονοτικούς που αυτοαποκαλούνται Τούρκοι; Κανένας, αφού είναι γνωστό ότι κάτι τέτοιο θα γίνει έτσι κι αλλιώς από τη στιγμή που οι ενδιαφερόμενοι θα αποφασίσουν να προσφύγουν στα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα, τα οποία θα μας υποχρεώσουν τελικά να αναγνωρίσουμε τέτοιους συλλόγους.

Και γιατί δεν είναι καλύτερο η ελληνική πολιτεία να επιδείξει, πρώτη, ότι τηρεί τις αρχές της ισονομίας, της ισοτιμίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων και, εν τέλει, της δημοκρατίας, τις οποίες έχει προσυπογράψει και συχνά η ίδια επικαλείται, ώστε να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση;

Η υποψήφια υπερνομαρχής Γκιουλμπεκιάζ Καραχασάν.

Και ακόμα, γιατί δεν είναι καλύτερο η ελληνική πολιτεία να επιδείξει τον πρόποντα σεβασμό στο δικαίωμα όσων αυτοπροσδιορίζονται ως Τούρκοι, παρέχοντας όμως ανάλογα δικαιώματα και ευκαιρίες και στις άλλες μουσουλμανικές μειονότητες που ζουν στη Θράκη (Πομάκοι, Τσιγγάνοι κ.ά.), ώστε να ξεκαθαρίσει το τοπίο, να πάψουν οι εθνικές έριδες και να μπορέσει η περιοχή να προχωρήσει, με τη συμπαράσταση του κράτους, στην αναζήτηση μέσων ανάπτυξης και ευημερίας του συνόλου των πολιτών της, ανεξάρτητα από θρησκεία και εθνική καταγωγή;

Επιτέλους, η περίφημη Συνθήκη της Λωζάνης όταν υπογράφηκε εξυπηρέτούσε βεβαίως συγκεκριμένες ανάγκες της εποχής εκείνης. Σήμερα όμως, έχοντας ήδη προκαλέσει περισσότερα προβλήματα, χάρη στη μόνιμα επιθετική τακτική της Τουρκίας και στα αντίστοιχα φοβικά σύνδρομα της Ελλάδας, έχει στην ουσία καταστεί

ανεπαρκής, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τη μειονότητα.

Εδώ ωστόσο είναι το πραγματικό θέμα. Ότι, δηλαδή, η ελαφρότητα που έδειξαν κύκλοι των δυο μεγάλων ελληνικών κομμάτων και μαζί η ανευθυνότητα ορισμένων δημοσιογραφικών κέντρων κατάφεραν να επαναφέρουν για άλλη μια φορά τα πραγματικά προβλήματα της μειονότητας –τα οποία, σε τελευταία ανάλυση, δεν είναι μόνο της μειονότητας– στο πλαίσιο των ελληνοτουρκικών διαφορών.

Αυτό έγινε μάλιστα σε μια περίοδο που η Τουρκία, εξαιτίας της σοβαρής διαμάχης που έχει ξεσπάσει ανάμεσα στη στρατιωτική ηγεσία και την κυβέρνηση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, καταφεύγει στη γνωστή τακτική της εξαγωγής της κρίσης που τη μαστίζει. Μιας κρίσης που κανείς δεν γνωρίζει τι προεκτάσεις θα πάρει και τι πολιτικές εξελίξεις θα δρομολογήσει.

ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΙΣΛΑΜ

Βασικά σημεία της τουρκικής κρίσης αποτελούν: Από τη μια η άρνηση των στρατηγών να αποχωριστούν τα πρόνομια που έχουν αποκτήσει ως κύριοι ρυθμιστές του πολιτεύματος και κατ'επέκταση ως πυλώνες της ασφάλειας της χώρας. Από την άλλη η επιμονή του πρωθυπουργού Ερντογάν να απαλλαγεί από τον σφιχτό εναγκαλισμό της στρατιωτικής ηγεσίας, πράγμα για το οποίο επιδιώκει τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πλαίσιο αυτό, οι στρατηγοί, σε μια προσπάθεια να «στριμώξουν» τον Ερντογάν, σαμποτάρουν με κάθε τρόπο την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας, ενώ ταυτόχρονα, με πρόσχημα την προάσπιση της ενότητας του κράτους, αναλαμβάνουν επικίνδυνες πρωτοβουλίες τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και έξω από αυτήν.

Πέρα από τη θέση της στρατιωτικής ηγεσίας όμως, μια άλλη αιτία της κρίσης είναι και οι ισλαμικές καταβολές του πρωθυπουργού, τις οποίες ο ίδιος ο Ερντογάν φροντίζει να προβάλλει με συχνές παρεμβάσεις που δημιουργούν κραδασμούς στο χώρο των στρατιωτικών και του παλιού κεμαλικού πολιτικού κατεστημένου της χώρας.

Άλλωστε, η τελευταία «κόντρα» των

Οι υπουργοί Εξωτερικών Ελλάδας και Τουρκίας, Ντόρα Μπακογιάννη και Αμπντουλλάχ Γκιουλ, κατά την τελευταία τους συνάντηση.

στρατηγών με τον Ερντογάν ξέσπασε όταν στέλεχος του κυβερνώντος Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης κατηγορήσε ανοιχτά τον στρατηγό Μπουγιούκανιτ (ο οποίος προαλείφεται για τη θέση του αρχηγού του Γενικού Επιτελείου, στη θέση του αποχωρούντος στρατηγού Οζκιόκ) ως ηθικό αυτουργό μιας βομβιστικής ενέργειας σε κουρδικό βιβλιοπωλείο του Ινσιρλίκ πριν από μερικούς μήνες.

Μια «κόντρα» που εντάθηκε περισσότερο από τη διάδοση φημών ότι ο Ερντογάν προτίθεται να διεκδικήσει τη θέση του προέδρου της Δημοκρατίας στις εκλογές που θα γίνουν τον ερχόμενο χρόνο. Η «κόντρα» αυτή άλλωστε αποτελεί τον κύριο μοχλό της κλιμακούμενης δράσης των παρακρατικών οργανώσεων της εθνικιστικής ακροδεξιάς.

ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΟΥΝ ΤΟΝ ΕΡΝΤΟΓΑΝ

Για τους λόγους αυτούς, οι πρόσφατες εξελίξεις στην Τουρκία δείχνουν ότι σιγά σιγά ο Ερντογάν μπαίνει κυριολεκτικά στη γωνία, γεγονός που τον υποχρεώνει να ανταγωνίζεται μεν τους στρατηγούς σε σκληρή στάση, με εθνικιστικές κραυγές, αλλά ταυτόχρονα να αναβάλλει ουσιαστικά την υιοθέτηση «επικίνδυνων» μεταρρυθμίσεων. Αυτό, σε συνδυασμό με τη δεινή οικονομική κατάσταση που περνά η χώρα, δημιουργεί κλίμα απομόνωσης του Ερντογάν τόσο από το κεμαλικό κατεστημένο όσο και από μεγάλη μερίδα του τουρκικού λαού, ο οποίος νιώθει απογοητευμένος από την ανικανότητα της κυβέρνησής του να υλοποιήσει όσα υποσχόταν το 2002.

Στην απομόνωση αυτή συμβάλλει εξάλλου και η Ουάσιγκτον, τηρώντας όλο και περισσότερο αποστάσεις από τον τούρκο πρωθυπουργό, στον οποίο χρεώνουν ακόμα την άρνηση της τουρκικής Βουλής, το 2003, να δεχτεί στο τουρκικό έδαφος αμερικανικές δυνάμεις που θα πραγματοποιούσαν την εισβολή στο Ιράκ. Στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι ίσως τυχαίο το γεγονός ότι ο σημερινός πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας Πολ Γούλφοβιτς, πρώην υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ και εκ των σχεδιαστών της εισβολής στο Ιράκ, θυμήθηκε ξαφνικά τα... αγαθά του κεμαλισμού και τον θετικό ρόλο που διαδραμάτισε στην εξέλιξη της Τουρκίας.

Οι δηλώσεις Γούλφοβιτς αποκτούν μάλιστα ιδιαίτερο βάρος καθώς ο Ερντογάν επιδιώκει να επισκεφθεί επίσημα την Ουάσιγκτον, μέσα σ' αυτό το καλοκαίρι, για δεύτερη φορά από τον περασμένο Οκτώβριο.

Το πρόβλημα ωστόσο είναι ότι, όσο θα εντείνεται η «κόντρα» μεταξύ των στρατηγών και της κυβέρνησης Ερντογάν, τόσο θα εντείνει και η Τουρκία την επιθετική πολιτική της προς κάθε κατεύθυνση, άρα και, κατά κύριο λόγο, προς την Ελλάδα.

Χαρακτηριστική είναι πρόσφατη δήλωση τούρκου πανεπιστημιακού καθηγητή, ο οποίος είπε ότι «δεν υπάρχουν καλοί και κακοί Τούρκοι, αλλά απλώς Τούρκοι». Ας το έχει λοιπόν υπόψη της αυτό η κ. Ντόρα Μπακογιάννη κατά την επίσκεψή που σκοπεύει να πραγματοποιήσει στην Τουρκία αυτές τις ημέρες.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

Τα τρία κακά της μοίρας της ελληνικής εκπαίδευσης

του Γιάννη Ανδρουλιδάκη

Οι κινητοποιήσεις των φοιτητών, αλλά και των καθηγητών τους, ενάντια στο νέο νόμο πλαίσιο του υπουργείου Παιδείας, αναζωογόνησαν τον τελευταίο μήνα τη συζήτηση γύρω από το μαύρο χάλι της ελληνικής εκπαίδευσης, μια συζήτηση που είχε σταματήσει να γίνεται τα τελευταία 6-7 χρόνια, κατά τα οποία μια μάλλον απόλυτη (κινηματική) νηνεμία επικρατούσε στο χώρο. Το γεγονός αυτό υπενθυμίζει ασφαλώς ότι πρέπει κανείς να φωνάξει για να ακουστεί, από την άλλη όμως καταδεικνύει με απόλυτο τρόπο το βαθμό της αδράνειας που κυριαρχεί στην ελληνική κοινωνία και στην ελληνική εκπαίδευση ειδικότερα.

Γιατί βέβαια αυτή η νηνεμία που επικράτησε τα τελευταία 6-7 χρόνια στην εκπαίδευση, επ' ουδενί σχετιζόταν με κάποια λύση που είχε δοθεί στα προβλήματα.

Πήγαζε από δύο πολύ συγκεκριμένα φαινόμενα και μόνο από αυτά. Το πρώτο είναι η απόλυτη απαξίωση και ουσιαστική διάλυση της ΟΛΜΕ, συνδικαλιστικού φορέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία αδυνατεί πλέον να οργανώσει όχι απεργία αλλά και στάση εργασίας. Και πώς να οργανώσει οτιδήποτε η ΟΛΜΕ όταν τα προηγούμενα χρόνια έστελνε τους καθηγητές ως πρόβατα επί σφαγή να στερούνται μεροκάματα σε κινητοποιήσεις χωρίς πραγματικό σχέδιο, από τις οποίες το εκπαιδευτικό κίνημα δεν κέρδισε απολύτως τίποτα; Το δεύτερο είναι η αλλαγή της σύνθεσης και της σύστασης του ελληνικού πανεπιστημίου, όπως διαμορφώθηκε από τις ρυθμίσεις του περιβόητου «Νόμου Αρσένη». Ο υπερπολλαπλασιασμός των φοιτητών στα ΑΕΙ και η συνακόλουθη απώλεια της αίσθησης «ελίτ» από την

πλευρά τους, αποσυντόνισαν τις φοιτητικές παρατάξεις και διέκοψαν –προσωρινά όπως αποδείχτηκε– το γαϊτανάκι των κινητοποιήσεων.

ΔΥΣΑΡΕΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΑΔΡΑΝΕΙΑ

Όλα αυτά όμως είναι, υπό μία έννοια, τεχνικά ζητήματα. Διότι στο μεταξύ ούτε κεντρικός σχεδιασμός για την εκπαίδευση υπήρξε, ούτε το επίπεδο βελτιώθηκε –κάθε άλλο– ούτε βέβαια αλλοιώθηκε η δυσαρέσκεια. Και λέμε «αλλοιώθηκε» και όχι «μειώθηκε» ή «περιορίστηκε», γιατί μέρος του προβλήματος της εκπαίδευσης στην Ελλάδα είναι και η δυσαρέσκεια. Όχι γιατί υπάρχει –καλώς υπάρχει– αλλά γιατί υπάρχει ως τμήμα της αδράνειας. Η Ελλάδα παραμένει η μόνη χώρα της Ευρώπης των «15» που δεν έχει ΟΥΤΕ ΕΝΑ πανεπιστημιακό ίδρυμα άξιο λόγου και εξακολουθεί να εξασφαλίζει την ακαδημαϊκή και ερευνητική της ελίτ μέσω των ξένων πανεπιστημίων, τα οποία κατακλύζουν όσοι ελληνόπαιδες έχουν την οικονομική δυνατότητα. Τα μόνα ελληνικά πανεπιστημιακά τμή-

Μετά από επτά χρόνια νηνεμίας ο χώρος των πανεπιστημίων άρχισε να αποκτά ξανά ζωή!

ματα που χαίρουν στοιχειώδους σεβασμού στην Ευρώπη είναι εκείνα του Πανεπιστημίου Κρήτης στο Ηράκλειο (Βιολογία, Ιατρική), τα οποία ωστόσο διευθύνονται απευθείας από το ΝΑΤΟ και δουλεύουν με τα ερευνητικά του προγράμματα. Σε αυτή την κατάσταση, η απάντηση των φοιτητών είναι κατά κανόνα, εδώ και πάνω από 30 χρόνια, η άρνηση της «εντατικοποίησης», χωρίς οποιαδήποτε πρόταση που να πείθει ότι η κατεύθυνση δεν είναι η λογική της ήσσονος προσπάθειας αλλά ο μετασχηματισμός της ελληνικής εκπαίδευσης.

Το πρόβλημα της ελληνικής εκπαί-

δευσης ξεκινά από τη ρίζα και καταλήγει να κάνει έναν κύκλο, που κλείνει και ξανανοίγει. Πρώτα απ' όλα, στην Ελλάδα δεν υπάρχει σχολείο. Τα δημοτικά και τα γυμνάσια απλώς αναπαράγουν τα ιδεολογικά στερεότυπα του ελληνικού κράτους, όπως δομούνται από τη συγκρότησή του και με τη συγκεκριμένη μορφή που πήραν μετά τον εμφύλιο (και «μεταρρυθμίστηκε» το 1974). Παράλληλα εισάγουν τη βαθμοθηρία, προετοιμάζοντας τους εφήβους για το σύστημα του λυκείου, το οποίο είναι ακόμα χειρότερο. Εκεί, καθώς η ιδεολογική διαπαιδαγώγηση έχει σχεδόν ολοκληρωθεί και ο άμοιρος μαθητής έχει πεισθεί ότι τα μαθηματικά, η ιστορία, η γεωγραφία, τα θρησκευτικά, η φυσική, όλα είναι υποσύνολα ενός αφηρημένου συνόλου που ονομάζεται «ελληνικός πολιτισμός» (ο οποίος στο μεταξύ έχει προχωρήσει και φτάσει στο στάδιο της Άννας Βίσση), εισάγεται πλέον σε μια ανώτερη γνωσοκτόνο διαδικασία που έχει ως τελική απόληξη την είσοδο στο πανεπιστήμιο.

Είναι λάθος να θεωρούμε ότι το ελληνικό λύκειο απλά «προωθεί την παραπαλία» και «δεν ευνοεί την πραγματική μάθηση». Η πραγματικότητα είναι ότι το ελληνικό λύκειο ποινικοποιεί τη μάθηση. Η επιθυμία για ουσιαστική γνώση και η προσπάθεια απόκτησής της όχι μόνο στερεί από τον μαθητή τις περισσότερες πιθανότητες να βρεθεί στη σχολή που επιθυμεί, αλλά επειδή υπάρχει ο κίνδυνος να προκαλέσει αποδόμηση του υπάρχοντος συστήματος, κυνηγιέται με συνέπεια από κάθε ευσυνείδητο καθηγητή, ιδιαίτερα φροντιστηριακό, ο οποίος άλλωστε -ας μην το ξεχνάμε- δεν είναι παρά ένα παιδί του ίδιου συστήματος. Το συγκεκριμένο σύστημα έφθασε στα σουρεαλιστικά του όρια, όταν με βάση το νόμο Αρσένη καθιερώθηκε η ντε φάκτο ελεύθερη πρόσβαση από το λύκειο στο πανεπιστήμιο. Ο συνδυασμός της βαθμοθηρίας και της ποινικοποίησης της γνώσης με την «ελεύθερη» πρόσβαση (αναρωτιέται κανείς: γιατί όλα αυτά αφού στο τέλος όλοι περνάνε;) δημιούργησε ένα εκρηκτικό μείγμα, που γέμισε τα πανεπιστήμια με λειτουργικά αναλφάβητα

Οι κυβερνητικές προθέσεις για αλλαγές στα Ανώτατα Ιδρύματα δημιουργούν σωρεία αντιδράσεων, οι οποίες δεν διέπονται από μία εσωτερική συνάφεια.

παιδιά τα οποία χωρίς να φταίνε πρωτίστως τα ίδια, σπρώχνουν προς τα κάτω το ήδη αξιολύπητο επίπεδο της ανώτατης εκπαίδευσης.

Η ΓΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙΤΤΩΜΑΤΑ

Ευτυχώς, η κυβέρνηση βρήκε τη λύση για όλα αυτά, αν και πρέπει να πούμε ότι ο Γιωργάκης, που είναι πολύ μπροστά από την εποχή του, την είχε βρει και προτείνει πολύ νωρίτερα. Είναι η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Πρόκειται για την κλασική συνταγή της γάτας που κρύβει τα περιττώματά της κάτω από την άμμο. Σε μια χώρα όπου δεν υπάρχει καμία σχεδόν ακαδημαϊκή και ερευνητική ζωή, αυτό που χρειαζόταν ήταν να επιτραπεί και στους ιδιώτες να βαφτίζουν τα ακαδημαϊκά τους τσίρκα πανεπιστημιακά ιδρύματα, για να δέσει το γλυκό και να ανέβει ο ανταγωνισμός. Η κύρια δικαιολογία της κυβέρνησης είναι ότι έτσι θα σταματήσει η αιμορραγία των φοιτητών προς το εξωτερικό. Λες και υπάρχει οποιαδήποτε περίπτωση ένας νέος ο οποίος

φεύγει από την Ελλάδα καθώς δεν ικανοποιείται από το επίπεδο των σπουδών, να μείνει επειδή θα ανοίξουν άλλα 40 πανεπιστημιακά ιδρύματα, ακόμη χειρότερα από τα ήδη υπάρχοντα. Η δεύτερη δικαιολογία είναι η απορρόφηση των μαθητών που δεν κατόρθωσαν να εισαχθούν με το ισχύον σύστημα στα πανεπιστήμια. Αν και οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι ανάμεσα σε αυτούς που δεν ανταπεξέρχονται στα παράλογα αιτήματα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος συγκαταλέγεται μεγάλο κομμάτι του πραγματικού ανθού της ελληνικής νεολαίας (τον οποίο το σύστημα υπάρχει για να απομονώνει), η σπουδή της κυβέρνησης να «απορροφήσει» στην τριτοβάθμια εκπαίδευση περισσότερους, όταν ήδη τα πανεπιστήμια έχουν γεμίσει από κόσμο που δεν πληροί τις στοιχειώδεις προϋποθέσεις εγγραματοσύνης, είναι τουλάχιστον χαριτωμένη.

Η ίδρυση των ιδιωτικών πανεπιστημίων είναι μια τυπική ελληνική κομπίνα. Απευθύνεται σε δύο κατηγορίες επι-

χειρηματιών και μόνο. Η μία από αυτές είναι μεγαλοεπιχειρηματίες, εργολάβοι κ.ο.κ., οι οποίοι ήδη φορτώνουν το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο με «παραγγελίες» για συγκεκριμένη ερευνητική δραστηριότητα και στους οποίους θα δοθεί πλέον το δικαίωμα να έχουν το αποκλειστικό, δικό τους πανεπιστήμιο –κατά προτίμηση με ευρωπαϊκή ή συγκαλυμμένη κρατική χρηματοδότηση– και να προωθούν εκεί την έρευνα που τους ενδιαφέρει. Η άλλη είναι οι μικροαπατεώνες που έχουν εξασφαλίσει το λεγόμενο «φραντσάιζ» (δικαιώματα) κάποιων από τα λιγότερο σημαντικά ξένα πανεπιστήμια και μέσω αυτού προσπαθούν να επιβάλουν τα Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών τους ως ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, εκμεταλλευόμενοι φυσικά την παραδοσιακή μανία της ελληνικής οικογένειας για πανεπιστημιακή αποκατάσταση των παιδιών της.

Παράλληλα, η κυβέρνηση, επιχειρώντας να ικανοποιήσει τη λαϊκή απαίτηση για αίμα (και όχι άρτο πλέον) και θεάματα, αποφάσισε να αποκλείσει από τα πανεπιστήμια τους λεγόμενους «αιώνιους φοιτητές», θεσπίζοντας συγκεκριμένο χρονικό όριο για την απόκτηση του πτυχίου. Βέβαια οι «αιώνιοι φοιτητές» δεν ενοχλούν κανέναν, δεν κοστίζουν τίποτα στον κρατικό προϋπολογισμό (ίσως κοστίζουν κάτι στον οικογενειακό) και ασφαλώς πολλοί από αυτούς μετατρέπονται σε «αιώνιους» γιατί είναι υποχρεωμένοι να δουλέψουν. Το πρόβλημα στο πανεπιστήμιο δεν είναι πότε παίρνει κάποιος το πτυχίο αλλά πώς. Γιατί με το σημερινό σύστημα είναι δυνατόν ένας φοιτητής να δίνει μαθήματα πτυχίου και ταυτόχρονα να χρωστά άλλα, του πρώτου έτους. Κατά ένα σχιζοφρενικό τρόπο αυτό δεν αλλάζει, αλλά μπαίνει χρονικό όριο στην απόκτηση του πτυχίου. Με λίγα λόγια, το υπουργείο Παιδείας υπερήφανα τιμωρεί τους φοιτητές (συχνά τους φτωχότερους) για τον δικό του ανорθολογισμό, τον οποίον ωστόσο αφήνει άθικτο!

Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑΣ

Οι κυβερνητικές προθέσεις δημιουργούν σωρεία αντιδράσεων, οι οποίες σε καμία περίπτωση δεν διέπονται από

εσωτερική συνάφεια. Άλλωστε, το πρόβλημα της ελληνικής εκπαίδευσης ξεκινά από το ελληνικό κράτος, αλλά δεν περιορίζεται σε αυτό. Ένα κομμάτι καθηγητών είναι προφανές ότι διαμαρτύρεται γιατί η μετάλλαξη της εκπαιδευτικής διαφθοράς που συνιστά η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων πλήττει το ίδιο. Ας πάρουμε για παράδειγμα έναν καθηγητή Πληροφορικής στο Πολυτεχνείο, ο οποίος διαχειρίζεται –στο όνομα της ακαδημαϊκής αυτονομίας– μόνος του τα ερευνητικά προγράμματα με τα οποία καταπιάνεται. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, τα προγράμματα αυτά, που τα φέρνουν σε πέρας φουκαράδες μεταπτυχιακοί (οι οποίοι κατά κανόνα δεν πληρώνονται για την ερευνητική δουλειά που βγάζουν, αφού αποτελεί στάδιο της μόρφωσής τους), είναι παραγγελίες συγκεκριμένων εταιρειών, τις οποίες ο εν λόγω καθηγητής εκτελεί με το αζημίωτο. Δεν είναι λογικό να διαμαρτύρεται μπροστά στο ενδεχόμενο η δουλειά αυτή να αρχίσει να γίνεται από ιδρύματα που θα ελέγχει ο ίδιος ο επιχειρηματίας; Ή μήπως είναι η πρώτη φορά που οι πρωταγωνιστές της μεσαίας, παραδοσιακής διαφθοράς στο ελληνικό δημόσιο διαμαρτύρονται επειδή μια μεγαλύτερη και πιο σύγχρονη τους ξεπερνά;

Η αντίδραση αυτή από ένα τμήμα του καθηγητικού κατεστημένου εξηγεί σε μεγάλο βαθμό την «ανοχή» που δείχνουν στις φοιτητικές κινητοποιήσεις η ΔΑΠ και η ΠΑΣΠ, παρατάξεις που εδώ και χρόνια αποτελούν παραμάγαζα καθηγητικών συμφερόντων παρά κομματικές παρατάξεις. Ας είναι καλά βέβαια το σύστημα «συνδιοίκησης» που καθιέρωσε το ΠΑΣΟΚ στα πανεπιστήμια, σε μια από τις πολλές του απόπειρες να παρουσιάσει τη συνδιαλλαγή ως δημοκρατία.

Οι τρεις αριστερές παρατάξεις (ΠΚΣ για το ΚΚΕ, ΕΑΑΚ για την εξωκοινοβουλευτική αριστερά, Δίκτυο για τον ΣΥΝ) θέτουν από τη μεριά τους ορισμένα ζητήματα που προκύπτουν από αυτόν τον Νόμο Πλαίσιο. Το πρόβλημα ωστόσο είναι ότι η φοιτητική (και όχι μόνο) αριστερά, επιμένει μονότονα να ταυτίζει το «λαϊκό» πανεπιστήμιο με το εξαθλιωμένο και υποβαθμισμένο πανε-

πιστήμιο. Η έλλειψη γνωστικής επάρκειας στα ελληνικά πανεπιστήμια οδηγεί σε έναν κύκλο υποκρισίας, από τον οποίο τελικά προκύπτουν –και συγκριτικά χωρίς κόπο– αγράμματοι πτυχιούχοι. Ποτέ η αριστερά δεν εξήγησε πραγματικά γιατί αυτό είναι καλό για το λαό και την κοινωνία και σε τελική ανάλυση για την ίδια. Ποτέ δεν εξήγησε άλλωστε γιατί έχει αναλάβει εργολαβικά την υπεράσπιση της νεοελληνικής κακομοιριάς, σε κάθε επίπεδο, η οποία βέβαια ως πρώτο αποτέλεσμα έχει την αναπαραγωγή των πελατιακών σχέσεων που κρατά την αριστερά στο βυθό.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ... ΝΗΣΙΔΑ

Δεν είναι και δεν θα γίνει ποτέ δυνατό η εκπαιδευτική διαδικασία να αποκοπεί από την υπόλοιπη κοινωνική. Το ελληνικό κράτος επέλεξε συνειδητά –από την ίδρυσή του κιόλας– να χαμηλώσει τον πήχυ των ακαδημαϊκών του προσδοκιών· αυτό εξηγείται απλά: είχε να κάνει με το είδος της αστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, η οποία ήταν είτε εξωτερική είτε μεταπρατική και δεν προϋπέθετε τη στήριξή της από μια ολοκληρωτικά αστική κοινωνία. Αυτό είναι ένα ζήτημα που η ελληνική αριστερά δεν το έχει θέσει πουθενά και δεν το θέτει ούτε και στην εκπαίδευση. Αντί λοιπόν να υψώσει φωνή για τον συνολικό μετασχηματισμό της ελληνικής κοινωνικής (και εκπαιδευτικής) δομής, καλλιεργεί συστηματικά την αυταπάτη ότι τα πράγματα θα είναι καλύτερα αν όλοι αναγνωριστούμε ως ισότιμοι συνένοχοι στο διαρκές έγκλημα που ονομάζεται ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Το σύνθημα «εύκολα πτυχία για όλους και μετά γρήγορη δουλειά για όλους τους πτυχιούχους» είναι ενίοτε αρκετό για να ξεσηκώνει τα πλήθη που δεν έχουν έρθει αντιμέτωπα με τις συνέπειες της υπάρχουσας πραγματικότητας στην παραγωγή. Αν δεν αντικατασταθεί όμως άμεσα από συγκροτημένο λόγο που να θέτει εξ αρχής το ζήτημα της παιδείας, της γνώσης και της παραγωγικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, θα καταδικάσει την αριστερά στη δική της αιώνια φυλακή: τα φοιτητικά αμφιθέατρα.

Πώς αυτοί που δεν μπορούν, διδάσκουν αυτούς που δεν θέλουν

του Πέτρου Θ. Λάμψα

Αν περάσει κάποιος από ένα αμφιθέατρο μεταξύ 11:00-17:00, όταν σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών γίνονται τα περισσότερα μαθήματα, θα βρει, με μεγάλη πιθανότητα, λιγοστούς φοιτητές στα έδρανα και ίσως κάποιο μεταπτυχιακό φοιτητή στον πίνακα. Ίσως πάλι βρει κλειστό το πανεπιστήμιο, είτε λόγω αργίας (θρησκευτική, εθνική, εργατική, αντι-ιμπεριαλιστική, παγκοσμιοποιημένη – τηρούνται όλες, το ίδιο ευλαβικά, από όλους) είτε παραμονής αργίας, προ-παραμονής, ενίοτε και προ-προ-παραμονής, επαύριο, επεπαύριο, ή (στην ανάγκη) μεταφοράς αργίας, είτε λόγω απεργίας (στάση, αποχή, προειδοποιητική, συλλογική, διασυλλογική, πανελλαδική κλαδική, διακλαδική, συμπαρατάσσης, πανελλαδική και πανεργατική) πάντα για την επίλυση χρονιζόντων αιτημάτων (ει δυνατόν χωρίς να θιγούν τα κακώς κείμενα), είτε λόγω εκδρομής, εκδήλωσης, διαδήλωσης, κατάληψης (με καθολική έμμεση συμμετοχή – δια της ηχηρής απουσίας των ενδιαφερομένων), είτε λόγω τροποποίησης προγράμματος (συστηματική καθυστέρηση διδάσκοντα και ανάλογη προσαρμογή φοιτητών στο νέο ωράριο, με αρκετά γρήγορη διαδικασία αφού παρακάμπτει περιττή γραφειοκρατία και αυτονόητες ανακοινώσεις, προγραμματισμένη απουσία διδάσκοντα κατόπιν –ενίοτε και άνευ– ειδοποίησης, συστηματική επίσπευση λήξης του μαθήματος ως αντιστάθμισμα απαλοιφής διαλείμματος, έκτακτη συντόμευση λόγω επείγουσας δουλειάς του διδάσκοντα ή λόγω ασυνήθιστα μικρής προσέλευσης – την επαύριο μεγάλου φοιτητικού πάρτι).

Τα παραπάνω είναι ενδεικτικά του

Οι διαδηλώσεις τελικά γίνονται για ένα καλύτερο ή για ένα πιο εύκολο πανεπιστήμιο;

κλίματος που επικρατεί στα περισσότερα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας. Κάθε ανεξάρτητος παρατηρητής, όσο καλόπιστος και αισιόδοξος να είναι, δεν μπορεί παρά να διαπιστώσει την παρακμή. Οι ευθύνες επιμερίζονται σε όλους, για τους παρακάτω (κυρίως) λόγους:

ΣΤΟΥΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Αποστερημένοι από το ρόλο του λειτουργού, μετέτρεψαν τη στελέχωση των ιδρυμάτων σε διαδικασία εξυπηρέτησης (ιδιοτελών) συμφερόντων. Με μεγάλες ταμπέλες έξω από γραφεία, άφαντοι στις αίθουσες, με πενιχρό ερευνητικό έργο (ειδικά μετά την κατάληψη της πολυπόθητης θέσης), αφοσιωμένοι στις ενδοπανεπιστημιακές ίντριγκες και μαχαιρώματα, προσανατολισμένοι στη συναλλαγή με τις παντός είδους εξουσίες, ενίοτε και σε ρόλο «επιχειρηματία εκ του ασφαλούς»

στην πλάτη του πανεπιστημίου, του φοιτητή και του έλληνα φορολογούμενου. Στρέβλωσαν την εκπροσώπηση των φοιτητών στα συλλογικά όργανα και τάζουν οτιδήποτε για να εξασφαλίσουν την υποστήριξή τους. Συνηγόρησαν (έστω και έμμεσα) στην πολιτική υποβάθμισης και το ξεπούλημα / ξεπουπούλιασμα της δημόσιας εκπαίδευσης. Η αλήθεια είναι πως πολλοί καθηγητές δεν ανήκουν στις παραπάνω κατηγορίες. Δυστυχώς δεν είναι αρκετοί για να διασώσουν το έργο (ούτε βέβαια και τη φήμη) του Πανεπιστημίου.

ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Που ζητά την εύκολη λύση για μικροοικονομικό πλουτισμό (με ευρωπαϊκό χρήμα). Η ελληνική επιχειρηματικότητα στο μεγαλείο της (και μάλιστα στην εποχή της Κοινωνίας της Πληροφο-

ρίας). Περισσότεροι φοιτητές σημαίνουν απλά περισσότερες γκαρσονιέρες, σουβλάκια, καφέδες και σφηνάκια. Τόσα χρόνια κανέναν (ούτε φυσικά την ίδια την ακαδημαϊκή κοινότητα) δεν προβλημάτισε η ευκολία με την οποία δημιουργήθηκαν και συνεχίζουν να δημιουργούνται (υπό την πίεση και των τοπικών «κοινωνιών») δεκάδες ιδρύματα με εικονικές υποδομές, μηδενικό προϋπολογισμό και υπερ-εξειδικευμένα αντικείμενα που αποτελούν παγκόσμια πρωτοτυπία. Η ποιότητα και βιωσιμότητα, όχι με φανταχτερές ετικέτες αλλά επί της ουσίας, ουδέποτε υπήρξε στόχος ή αντικείμενο προβληματισμού.

ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Δύσκολα μπορεί κάποιος να πιστέψει πως ο σχεδιασμός των μεταρρυθμίσεων των τελευταίων ετών έχει κάποιο απώτερο ποιοτικό στόχο. Η (τριτοβάθμια) παιδεία δεν ξέφυγε (πώς θα μπορούσε άλλωστε;) από τη συνολικότερη στροφή της κοινωνίας στην ευτέλεια, την απάθεια, τις πελατειακές σχέσεις, την αναξιοκρατία. Και κυρίως στην εξωτερική εμφάνιση και όχι στο περιεχόμενο. Η εκάστοτε κυβέρνηση απλά φροντίζει να δημιουργεί συνεργάτες μεταξύ των πανεπιστημιακών. Ο «διάλογος» φαίνεται να γίνεται περισσότερο με βάση ευρωπαϊκές προθεσμίες παρά από τη γνήσια επιθυμία να λυθεί το οποιοδήποτε πραγματικό πρόβλημα. Οι προθέσεις για ποιότητα, ανάπτυξη και αποκέντρωση (και της ίδιας της εκπαίδευσης) δεν πείθουν, τόσο σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη γενική υποβάθμιση των ΑΕΙ/ΤΕΙ όσο και τον προδιαγεγραμμένο μαρασμό των περιφερειακών ιδρυμάτων. Οι παρεμβάσεις που επιχειρούνται διαφημίζονται ως πανάκεια: αξιολόγηση, ιδιωτικά πανεπιστήμια, κ.λπ. Συνήθως μένουν στην επιφάνεια των προβλημάτων χωρίς στην πραγματικότητα βούληση για διόρθωση των κακώς κειμένων. Το πρόβλημα της παιδείας είναι συστημικό, συνεπώς δε διορθώνεται μόνο με εξαγγελίες και παρεμβάσεις, είτε έξωθεν επιβαλλόμενες είτε σε θεσμικό και κοινωνικό κενό. Και το ερώτημα είναι: πρόκειται μόνο για θέμα αδιαφορίας ή ανικανότητας; Ο καθέ-

νας ας αναλογιστεί για να δώσει τη δική του απάντηση.

ΣΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Τελευταίοι γιατί έχουν το μικρότερο μερίδιο ευθύνης, αν και το διακύβευμα είναι δικό τους. Έχουν καταντήσει και αυτοί γνήσιοι εκφραστές της νοοτροπίας της αρπαχτής και του βολέματος, στρεβλωμένοι από την πανταχού παρούσα ευτέλεια και τις συνεχείς εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, πελάτες των κομματικών νεολαιών, που παρακολουθούν σε αφασία τους «εκπροσώπους» όσων προσέρχονται στην εκλογική διαδικασία να διαπλέκονται εκτός ελέγχου. Ταυτόχρονα απαιτούν, ως αυτονόητο «κεκτημένο», την αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων, που λίγα έκαναν για να τα αξίζουν. Τι νομίζουν ότι αντιπροσωπεύουν οι σπουδές που δίνουν ένα χαρτί χωρίς περιεχόμενο, και τι σημαίνει αυτό για έναν επαγγελματικό κλάδο; Πολύ φοβάμαι ότι θα το μάθουν όταν είναι πολύ αργά.

Ευτυχώς για τη μακαριότητα του μέσου Έλληνα δεν υπάρχει λόγος για ανησυχία. Το έρμα έχει ισορροπήσει στο χαμηλότερο δυνατό (και άρα ιδιαίτερα σταθερό) σημείο. Υπάρχει τριμερής σιωπηρή συμφωνία. Φοιτητές: μη μας ζορίζετε (δουλειά θα μας βρει ο μπαμπάς μας, ο οικογενειακός μας πολιτικός ή κάποιος κολλητός). Εκπαιδευτικοί: μη ζητάτε πολλά από μας και θα φροντίσουμε να δώσουμε σε όλους από ένα εύχο πτυχίο. Πολιτεία: αφήστε μας να κάνουμε τη δουλειά μας, μοιραστείτε τα λιγοστά χρήματα που σας πετάμε στο πάτωμα (και πρέπει να φαγωθείτε μεταξύ σας για να τα πάρετε) και θα κάνουμε τα στραβά μάτια για ό,τι γίνεται μέσα στα ιδρύματα σας. Όλοι μέσα στην ίδια βάρκα, που πλέει σε πελάγη απέραντης νεοελληνικής μακαριότητας.

Ευτυχώς ή δυστυχώς, αυτό το σύστημα φέρει ημερομηνία λήξεως. Η περιδίνηση θα οδηγήσει στον πάτο. Ο τελευταίος ας κλείσει την πόρτα.

(Ευχαριστώ θερμά τους συναδέλφους Σπύρο Λάλη, Γιώργο Ευθυβουλίδη και Σταύρο Κολλιόπουλο για τη συμβολή και τις παρατηρήσεις τους στη διαμόρφωση του κειμένου).

Οι αλλαγές που

του Ειδικού Συνεργάτη

Οποιαδήποτε ανάλυση σχετικά με το θέμα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα πρέπει να συνυπολογίσει μια βασική διαπίστωση: Επένδυση για τη μόρφωση της κοινωνίας δεν έγινε ποτέ στην Ελλάδα. Αυτό υπήρξε στρατηγική επιλογή της άρχουσας τάξης. Σε μια οικονομία που βασίζεται κύρια σε αντιπαραγωγικές μεταπρατικές δραστηριότητες και έχει ως κέντρο την κατανάλωση, η μόρφωση του πληθυσμού αναγκαστικά περιορίζεται κυρίως στην αφομοίωση σκοταδιστικών στερεοτύπων (η μόνη χώρα που το υπουργείο Παιδείας είναι και Θρησκευμάτων), στην παροχή φθηνής (και μάλλον ληγμένης) εθνικιστικής ντόπας και την τηλεαποχαύνωση.

Με βάση τα παραπάνω, το να φτιαχτούν σοβαρά ιδιωτικά πανεπιστήμια στην Ελλάδα είναι απίθανο, γιατί δεν συμβαδίζει με τη λογική του άμεσου κέρδους που χαρακτηρίζει κάθε ιδιωτική επένδυση στην Ελλάδα. Θα μπορούσαν βέβαια να ιδρυθούν ιδιωτικά πανεπιστήμια για την αναπαραγωγή της ελίτ. Μάλλον όμως δεν υπάρχει λόγος να γίνει κάτι τέτοιο γιατί η ελίτ της χώρας είναι περιορισμένη (απουσία αστικής κοινωνίας, καθυστερημένη αστική δημοκρατία) και έχει ήδη διαμορφωμένα κανάλια για την αναπαραγωγή της: ακριβότατα ιδιωτικά κολέγια και πολύ καλά πανεπιστήμια του εξωτερικού στη συνέχεια.

Υπάρχει βέβαια κάποια πιθανότητα να φτιαχτούν αξιόλογα ιδιωτικά πανε-

δεν φέρνει ο νόμος στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

πιστήμια «έξωθεν». Αυτά όπου υπάρχουν λειτουργούν κυρίως ως πυλώνες προώθησης αντίστοιχων γεωπολιτικών συμφερόντων (π.χ. Libanese American University στη Μέση Ανατολή ή The American University in Cairo στην Αίγυπτο). Έτσι ίσως να έχει κάποιο νόημα να φτιαχτεί κάποιο βαλκανικό ανάλογο, υπό τον όρο φυσικά να μην έχουν λόγο στη διοίκησή του οι ιθαγενείς.

Ίσως να υπάρξουν πανεπιστήμια-παραρτήματα εγχώριων επιχειρηματικών συμφερόντων που δραστηριοποιούνται κυρίως στη νεοελληνική εκδοχή των νέων τεχνολογιών. Και αυτό για λόγους δημοσίων σχέσεων των αντιστοίχων επιχειρηματιών από τη μια, αλλά και λόγω της τεχνολογικής ανεπάρκειας του δυναμικού που παράγεται από τα ελληνικά ΑΕΙ από την άλλη.

Η ΙΕΡΗ ΜΕΣΑΙΑ ΤΑΞΗ...

Άρα τι μένει; Μα φυσικά η «ιερή μεσαία τάξη»: ή αλλιώς το μεγάλο κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας που παραμένει ιδεοληπτικά γαντζωμένο στα μικροαστικά του αντανάκλαστικά: Εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο, Πτυχίο, «καλή» δουλειά. Φυσικά ο μέσος νεοέλληνας δεν συμπεριλαμβάνει στα παραπάνω την αξία της μόρφωσης και της πνευματικής καλλιέργειας.

...ΚΑΙ Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ

Επιστρέφουμε λοιπόν στην πρώτη λέξη κλειδί: «Εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο». Ήδη γύρω από αυτή υπάρχει το τερατώδες πλέγμα παρασιτικών οικονομικών δραστηριοτήτων που καλείται παραπαιδεία. Μια τεράστια αγορά τόσο αντιπαραγωγική όσο απαιτεί ο χαρακτήρας της εγχώριας οικονομίας. Εκεί ξοδεύονται και διακινούνται τεράστιες ποσότητες νεανικού χρόνου και οικογενειακού εισοδήματος ώστε ο «υποψήφιος» να αποκτήσει επιτέλους την ικανότητα να μην μαθαίνει, παπαγαλίζοντας ατέλειωτες φροντιστηριακές συνταγές. Στο πλαίσιο αυτό, η μέθοδος είναι το παν.

Αντίθετα, η υπέρβαση και η αμφισβήτησή της είναι ο μεγάλος εχθρός. Και φυσικά, το όλο σύστημα συνιστά ένα ταξικό φίλτρο για όλους όσους δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές απαιτήσεις αυτού του μηχανισμού ή απλά για όσους «σπάνε» λόγω υπέρμετρου αισθήματος αξιοπρέπειας. Η συνέχεια; Μα φυσικά η μαγική λέξη: «πτυχίο». Σαφώς η δυνατότητα ίδρυσης «ιδιωτικών πανεπιστημίων» θα προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στο άνοιγμα μιας αντίστοιχης αγοράς στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και σίγουρα θα έχει «αναζωογονητικές επιπτώσεις» τον ήδη ακμαίο μεταπρατισμό της. Ποιοι όμως θα είναι οι εταίροι της;

1. Κέντρα ελευθέρων σπουδών που θα μπορούν από εδώ και πέρα ανεξέλεγκτα να μοστράρονται στους εγχώριους επαρχιώτες ως «Πανεπιστήμια» αντικαθιστώντας τα αντιστοιχώς άθλια «πανεπιστήμια» συγκεκριμένων χωρών του εξωτερικού. Εννοείται ότι τα ξενόγλωσσα οικόσημά τους θα μοστράρουν υπερήφανα (με το αζημίωτο εννοείται) ως σύμβολα κύρους στην αφελή πελατεία των εδώ θλιβερών «παραρτημάτων τους».
2. Διάφορες παρακρατικές μαφίες όπως η ΓΣΕΕ και η Εκκλησία της Ελλάδος που θα διευρύνουν τις οικονομικές τους δραστηριότητες στο χώρο της «εκπαίδευσης».
3. Κάποιο μέρος του (κρατικοδίαιτου) άρα με «σωστές» διασυνδέσεις) επιχειρηματικού κόσμου που επιπλέον θα βρουν έτσι νέους μηχανισμούς «αξιοποίησης και απορρόφησης κρατικών ή ευρωπαϊκών (τρομάρα τους) κονδυλίων».
4. Ένα κομμάτι της ακαδημαϊκής κρατικοεπιχειρηματικής ελίτ οι οποίοι θα σπεύσουν να περιβάλουν και να καλλωπίσουν με ακαδημαϊκό ή γραφειοκρατικό (αλλά όχι απαραίτητα επιστημονικό) κύρος τους προηγούμενους. Οι ικανότεροι από αυτούς θα βρουν νέους δρόμους για

να επεκτείνουν τις «δραστηριότητες» τους που συχνά ασφυκτιούν στο πλαίσιο του δημόσιου πανεπιστημίου.

Τα παραπάνω καταμαρτυρούν ότι υπάρχουν ουσιαστικοί λόγοι για την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Φυσικά κανένας από αυτούς δεν σχετίζεται με την παιδεία ως κοινωνικό αγαθό ή δικαίωμα.

Είναι επίσης υπαρκτός ο κίνδυνος να παρασύρει τα κρατικά ΑΕΙ σε έναν φαύλο κύκλο ακόμη μεγαλύτερης διαφθοράς και απαξίωσης, να εντείνει περαιτέρω τον μαρασμό των ανθρωπιστικών σπουδών και να οδηγήσει στην απαξίωση κάθε διδακτικής δραστηριότητας που δεν θα φέρει περγαμηνές (νοσηρής) επιχειρηματικότητας.

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Από την άλλη πλευρά, τα ιδιωτικά πανεπιστήμια θα αποτελέσουν ένα ακόμη πεδίο εφαρμογής εργασιακών σχέσεων ανάλογων με την αθλιότητα που ζουν οι εργαζόμενοι στα φροντιστήρια, στα κέντρα ελευθέρων σπουδών, και σε οποιαδήποτε παραεκπαιδευτική δραστηριότητα όπου η χωρίς ωράριο και ασφάλιση εργασία βαφτίζεται «μαθητεία» ώστε να μην πληρώνεται, η ανεπαρκής και χωρίς υποδομές διδασκαλία βαφτίζεται «μορφωση», και το σκουπίδι που παραχωρείται στο τέλος «τίτλος σπουδών» (σύντομα πανεπιστημιακών σπουδών – αφού μας τα έσκασες χοντρά, να μην σου το δώκουμε στο τέλος; Εδώ στα δημόσια το δίνουν τζάμπα...).

Δυστυχώς η πικρή αλήθεια είναι ότι υπάρχουν και χειρότερα. Οι ενδιαφερόμενοι έχουν πολλούς λόγους να τρίβουν τα χέρια τους για τη μεγάλη μπίζνα που έχει στηθεί. Πρέπει επιτέλους και η κοινωνία να αντιληφθεί ότι για μια ακόμα φορά ό,τι είναι να γίνει θα γίνει χωρίς αυτήν και ενάντια σ' αυτήν. Και τούτη τη φορά έχει σοβαρούς λόγους, έστω και από καθαρό και γόνιμο ένστικτο, να αντιδράσει.

ΠΑΣΟΚ: ένα βήμα εμπρός, δύο πίσω

του Γιώργου Μελιγγώνη

«Έχουμε πρόβλημα». Η φράση αυτή, κοινή διαπίστωση όλων των στελεχών του ΠΑΣΟΚ, που βλέπουν το κόμμα τους να μην καρπώνεται σε ποσοστά τις απανωτές γκάφες της κυβέρνησης, εκφράζει με τον καλύτερο τρόπο την κατάσταση που επικρατεί στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Και φυσικά, τη δυσφορία των στελεχών εισπράττει ολοένα και περισσότερο ο Γιώργος Παπανδρέου, τον οποίο κατηγορούν για χαλαρότητα, ανεπάρκεια και κακή οργάνωση της αντιπολιτευτικής τακτικής.

Τον τελευταίο καιρό αναπτύσσονται στη Χαριλάου Τρικούπη όλο και περισσότερες φυγόκεντρες τάσεις, με τις προσωπικές στρατηγικές κορυφαίων στελεχών να επικρατούν. Κάτι που κάθε άλλο παρά θετικό είναι για την εικόνα του ΠΑΣΟΚ στον κόσμο, αφού «βγαίνει» προς τα έξω η ασυντόνιστη αντιπολίτευση και οι... ατάκτως ερριμμένες ιδέες του καθενός, οι οποίες βεβαίως δεν μετουσιώνονται σε συγκεκριμένη αντιπολιτευτική τακτική.

Μάλιστα, ενόψει των νομαρχιακών και δημοτικών εκλογών, αυξάνονται εκείνοι που υποστηρίζουν ότι «αν συνεχίσουμε έτσι, θα έχουμε πρόβλημα». Κι αυτό διότι, όπως λένε, «αν το ΠΑΣΟΚ δεν καταφέρει να εξασφαλίσει στις δημοτικές ένα αξιοπρεπές αποτέλεσμα, μετά και τη συνεχή φθορά της κυβέρνησης, αυτό θα σημαίνει ότι δεν θα μπορέσει να σηκώσει κεφάλι και να πάρει τις επόμενες βουλευτικές εκλογές, όποτε κι αν είναι αυτές».

Στον αντίποδα, στέλεχος που ανήκει στον στενό κύκλο του προέδρου του ΠΑΣΟΚ υποστήριξε μιλώντας στο Αντί ότι «ο πρόεδρος έχει συντονισμένο σχέδιο, που θα αποδώσει πολύ σύντομα και όλοι θα δουν ένα διαφορετικό ΠΑΣΟΚ».

Εξάλλου, σύμφωνα με την ίδια πηγή, ο κ. Παπανδρέου έχει ήδη αρχίσει τις επαφές με κορυφαία στελέχη του κόμματος ενόψει των εκλογών της τοπικής

αυτοδιοίκησης. Την προηγούμενη εβδομάδα είχε κατ' ιδίαν συναντήσεις με τη Βάσω Παπανδρέου, τον Θόδωρο Πάγκαλο και το Χρήστο Παπουτσή, ενώ αναμένεται να έχει ανάλογες συναντήσεις και με άλλους.

Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, εγκαινιάζοντας αυτή την τακτική των συναντήσεων με κορυφαία στελέχη στοχεύει αφενός στο να τους δείξει ότι κρατά ακόμη τα ηνία του κόμματος και αφετέρου στο να αποσπάσει τη στήριξή τους σε όλες τις υποψηφιότητες που θα κατεβάσει, ώστε να υπάρξουν κατά το δυνατόν λιγότερα «αντάρτικα» ψηφοδέλτια.

ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΗ ΣΤΕΛΕΧΩΝ

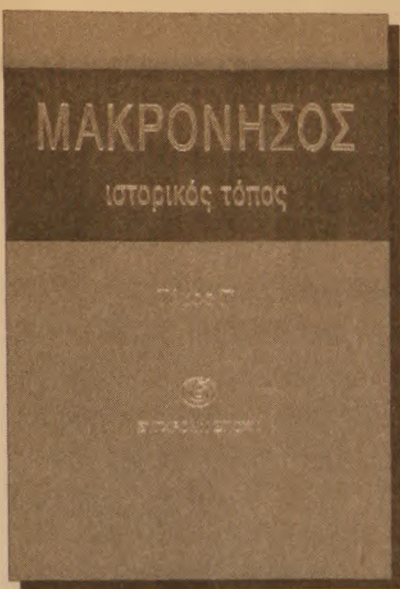
Παρ' όλα αυτά, πολλά στελέχη ακόμη εμφανίζονται απογοητευμένα από τον τρόπο που προεδρεύει ο κ. Παπανδρέου στο κόμμα και δηλώνουν ότι πλέον έχουν πειστεί πως είναι ανεπαρκής. Χαρακτηριστικά, δυο από τα πλέον προβεβλημένα στελέχη, που όμως δεν ανήκουν στο μπλοκ των «παπανδρεϊκών», τόνιζαν σε κατ' ιδίαν συζήτηση: «Είχε περίπου δυόμισι χρόνια να αποδείξει ότι αξίζει και ότι δεν έγινε πρόεδρος λόγω του ονόματός του. Κανείς δεν του χρέωσε την ήττα του ΠΑΣΟΚ στις 7 Μαρτίου του 2004, γιατί δεν έφταιγε αυτός. Αλλά τώρα, δυόμισι χρόνια μετά, δικαιούται κανείς να πει ότι δεν έχει κάνει τίποτα για να πάψει το κόμμα να είναι ξέφραγο αμπέλι».

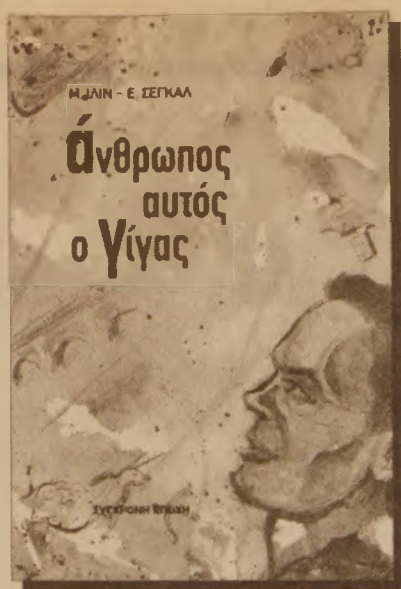
Όπως άλλωστε λένε, τα χρονικά περιθώρια εκ των πραγμάτων δεν επιτρέπουν στον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ να μένει άλλο αδρανής. Πολύ περισσότερο καθώς ο ίδιος υποστηρίζει, όλο και συχνότερα, ότι το πολύ ως το φθινόπωρο του 2007 η κυβέρνηση θα αναγκαστεί να πάει σε πρόωρες εκλογές. Κατά συνέπεια, «το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης θα πρέπει οπωσδήποτε να αλλάξει τον τρόπο που ασκεί αντιπολίτευση, αν θέλει να έχει στον ήλιο μοίρα», υποστηρίζει «πράσινο» στέλεχος της πρώτης γραμμής.

Ο Γιώργος Παπανδρέου, που έχει καθώς φαίνεται καταλάβει –έστω και αργά– πόσο στενά είναι τα χρονικά περιθώρια, έχει εκπονήσει ένα σχέδιο ώστε να μπορέσει το ΠΑΣΟΚ να δείξει ξανά στους πολίτες ότι είναι κόμμα εξουσίας, έτοιμο να κυβερνήσει. Στο πλαίσιο αυτό μάλιστα εντάσσεται και η έντονη προσπάθεια για την επιστροφή του Κώστα Λαλιώτη στο κόμμα, πράγμα που, κατά τα φαινόμενα, θα σημαίνει την υιοθέτηση παλαιότερων μεθόδων και την αλλαγή της συνθηματολογίας που θα χρησιμοποιήσει το ΠΑΣΟΚ στην πορεία του προς τις επόμενες βουλευτικές εκλογές, όποτε και αν γίνουν.

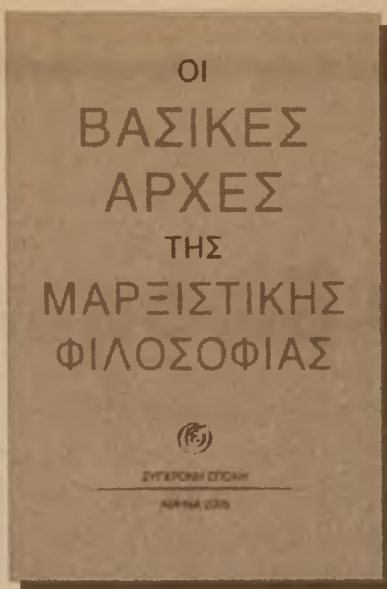
Σε κάθε περίπτωση πάντως, είναι πολλοί εκείνοι που υποστηρίζουν ότι για τα εσωκομματικά πράγματα το καλοκαίρι θα είναι «αρκετά θερμό»...

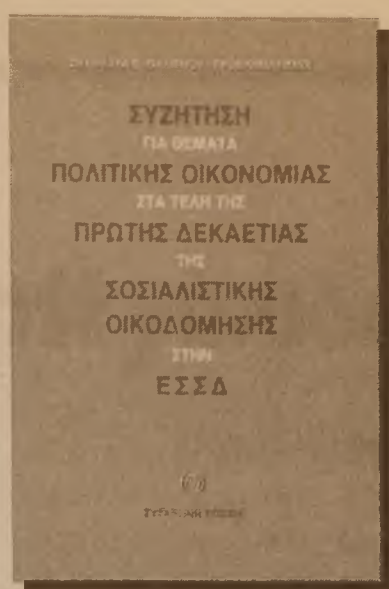
ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΣ
ιστορικός τόπος
τόμος Γ'

Μ. Ιλίν - Ε. Σεγκάλ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΑΥΤΟΣ Ο ΓΙΓΑΣ

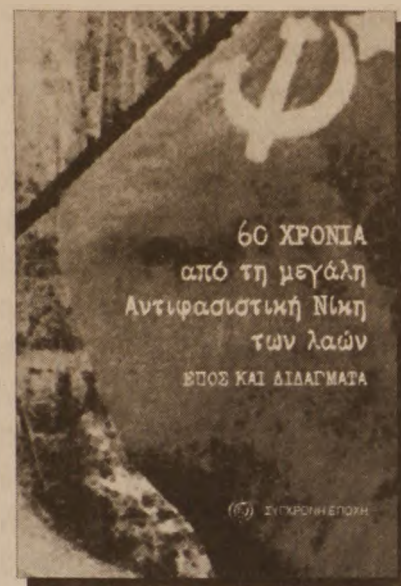
ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΤΗΣ ΜΑΡΕΙΣΤΙΚΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

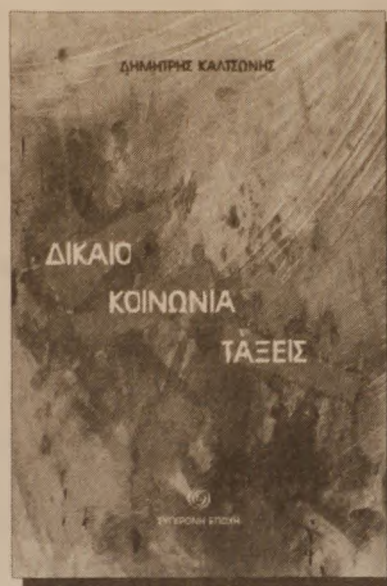
ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΑ ΤΕΛΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ
ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ

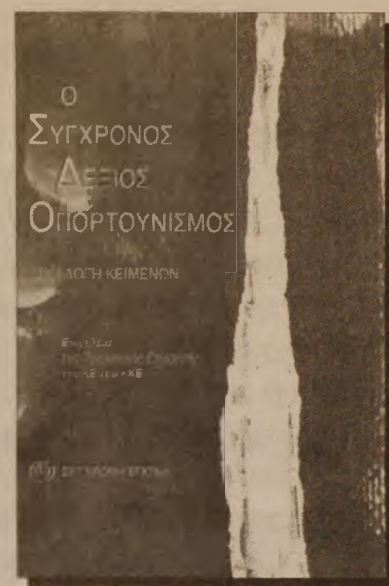
Ν. Γεωργιάδης
Ο ΜΑΡΚΟΣ ΟΠΩΣ ΤΟΝ ΓΝΩΡΙΣΑ
Ο Βαμβακάρης από το Α ως το Ω

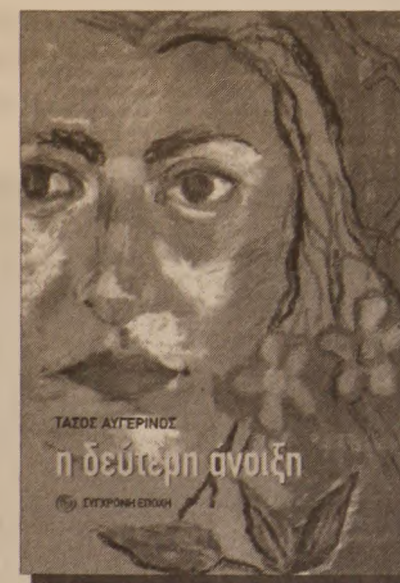
60 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ
ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΝΙΚΗ ΤΩΝ ΛΑΩΝ.
ΕΠΟΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

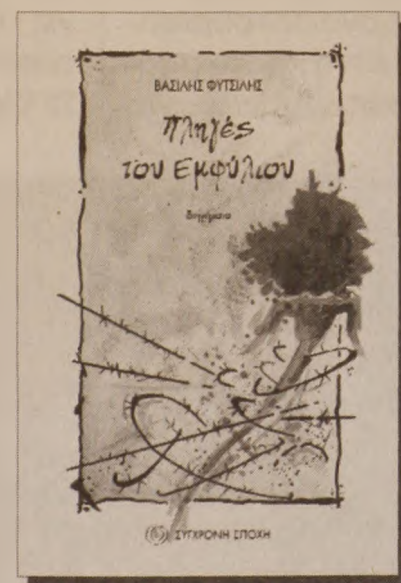
Δ. Κατσώνης
ΔΙΚΑΙΟ - ΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΤΑΞΕΙΣ

Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΔΕΞΙΟΣ
ΟΠΟΡΤΟΥΝΙΣΜΟΣ

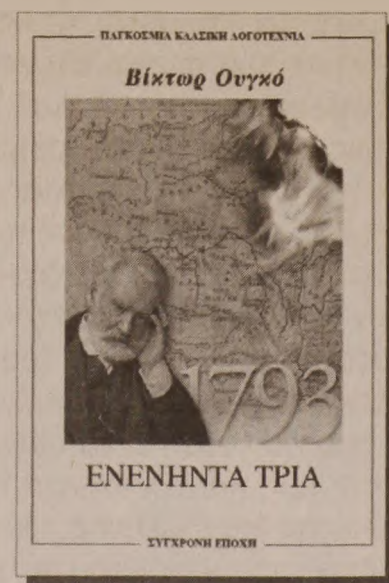
Τ. Αυγερινός
Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

Β. Φυτούλης
ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ

Γ. Στεφανίδης
«ΑΓΑΠΑΩ...»

Β. Ονγκό
ΕΝΕΝΗΝΤΑ ΤΡΙΑ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103320800, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Πλάτωνος 7, Τηλ.: 2310283810.

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090.

Κωδικός Ντα Βίσση

του Μάνου Στεφανίδη

Αχ Ελλάδα σ' αγαπώ
και βαθιά σ' ευχαριστώ...
Ν. Παπάζογλου

ΤΑ ΧΑΜΟΓΕΛΑ ΤΗΣ ΑΠΕΛΠΙΣΙΑΣ

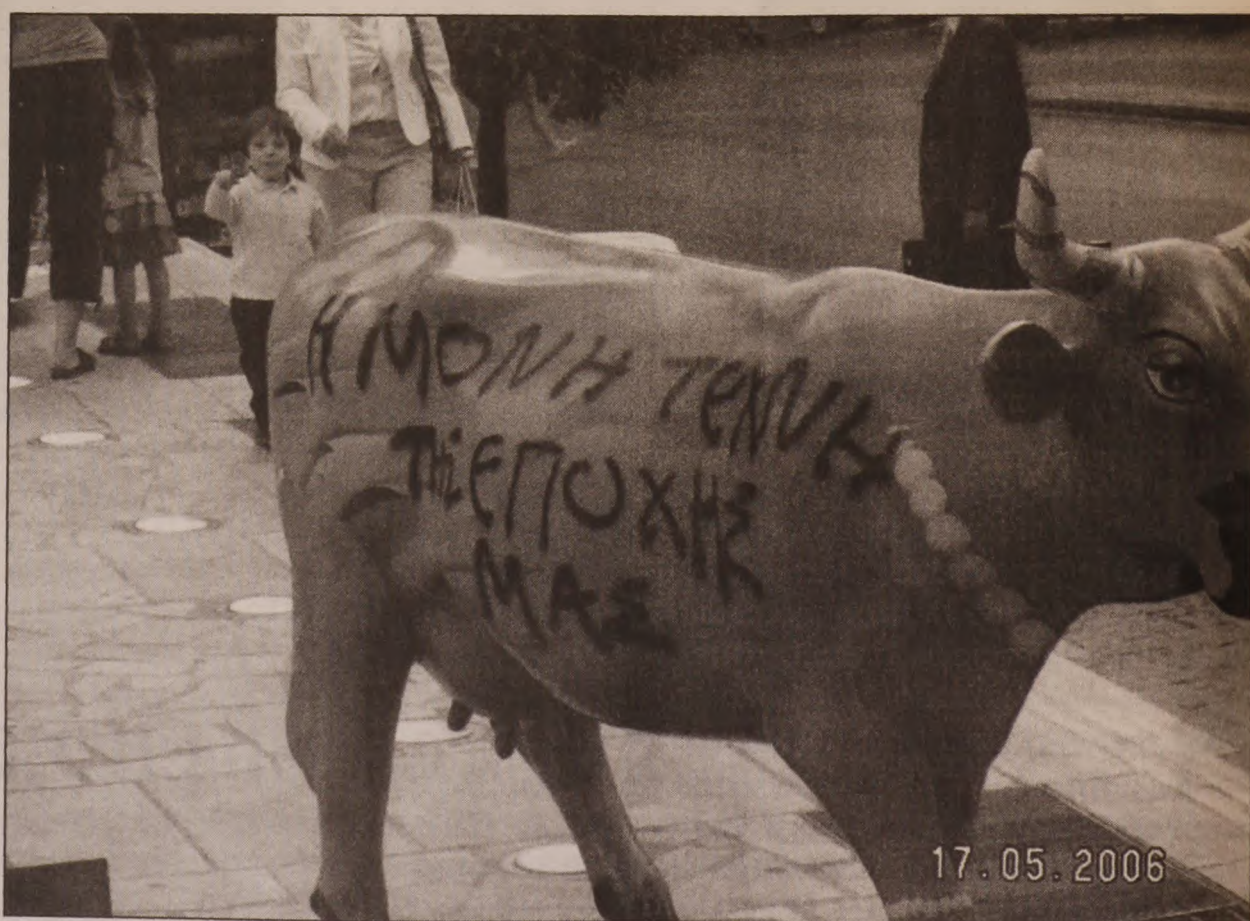
Η ηλιθιότητα είναι ακατανίκητη. Η ηλιθιότητα πουλάει. Η ηλιθιότητα είναι το σήμα κατατεθέν των ημερών μας και τελικά τείνω να πιστέψω πως όλη αυτή η ξευτίλα που βιώνουμε, αποτελεί το σκοτεινό σχέδιο που έχουν εξυφάνει κάποιοι αόρατοι κύκλοι –οι Σιωνιστές που λέει κι ο Καρατζαφέρης– για να βυθίσουν αυτόν τον τόπο σε ακόμη μεγαλύτερη ανυποληψία. Η βλακεία και η εμπέδωσή της είναι το όπλο των εχθρών της φιλτάτης ημών πατρίδος αλλά και των πεμπτοφαλαγιτών, μητραλοιών συνεργατών τους για ν' αλώσουν πάνω και πρώτα απ' όλα τη νεολαία κι έπειτα όλους εμάς τους αποβλακωμένους, δηλαδή ανεπαισθήτως αποπολιτικοποιημένους θεατές της τηλε-δημοκρατίας μας. Όχι, όχι, δεν μ' ενοχλεί ούτε η Eurovision, ούτε οι ανοησίες του Νταν Μπράουν και το διαφημιστικό όργιο του ακατονόμαστου κώδικά του, ούτε οι παπάδες που πουδραρίστηκαν και βγήκαν στα κανάλια για να υπερασπισθούν την τιμή και την αγνότητα του Χριστού ή της Μαγδαληνής. Ούτε καν οι τηλε-δημοσιογράφοι που πολιορκήσαν τα cine-villages περιμένοντας τους φανατικούς χριστιανούς οι οποίοι όμως τελικά δεν ήρθαν(!), ούτε οι βαρύθυμοι αναλυτές που έχυσαν ποταμούς μελάνης και δακρύων για να υποστηρίξουν τις απόψεις τους έναντι των φαντασιακών αντιπάλων τους.

Αυτό που μ' ενοχλεί και με καταθλίβει έως θανάτου είναι ότι όλη αυτή η βλακεία που μας έχει πιάσει απ' τον λαιμό και μας σέρνει έχει κρατική στήριξη και κάλυψη. Μ' ενοχλεί βαθύτατα ότι

ενώ η συντήρηση και η παρακμή έχουν προσβάλει τη χώρα σαν υγρασία, ύπουλα αλλά αναπόδραστα, η επίσημη εξουσία, λες και τη συμφέρει όλη αυτή η κατρακύλα, τη θεσμοποιεί και τη στηρίζει. Όχι, δεν εξηγείται διαφορετικά· και η νυν κυβέρνηση παίζει το παιχνίδι της προηγούμενης, που πίστευε πως όσο πιο απληροφόρητος και ηλίθιος είναι ο ψηφοφόρος τόσο πιο εύκολη η εκλογική της επιτυχία.

Σας είπα. Δεν μ' ενοχλεί η γελοιότητα της Eurovision, οι σπατάλες τη στιγμή που το ΥΠΠΟ δηλώνει ότι έχει άδεια ταμεία, ή το φορεματάκι της αοιδού αξίας 175.000 ευρώ, όπως γράφτηκε. Μ' ενοχλεί ότι η προβεβλημένη από τον λαό κυβέρνηση είδε σ' αυτή τη σαχλαμάρα εθνικό στόχο και επένδυσε σε ιδεολογικά και όχι μόνο σε τουριστικά οφέλη. Μ' ενοχλεί ότι η κρατική τηλεόραση εν μέσω καταγγελιών για

σκάνδαλα από τους εργαζομένους επικέντρωσε σ' αυτή τη μπαρούφα όλα της τα επικοινωνιακά όπλα ταυτιζόμενη πλήρως ως προς την αισθητική ή τις μεθόδους με τα ιδιωτικά κανάλια. Κάποτε ψέγαμε τον Λαμπράκη, τον Μπόμπολα, τον Τεγόπουλο ή τον Κυριακού για τα σκουπίδια μέσα σε λαμπερό περιτύλιγμα με τα οποία ταΐζουν τον ελληνικό λαό συνειδητά εξανδραποδίζοντάς τον. Μ' ενοχλεί ότι μεγαλόσχημοι υπουργοί της σεμνότητας και της ταπεινότητας επισημοποίησαν με την παρουσία τους αυτή την πανάκριβη κιτσαρία τη στιγμή που δεν έχουμε σύγχρονα πανεπιστήμια ή μουσεία. Και τέλος με θλίβει ότι η Eurovision και όλη αυτή η αγοραία εκδήλωση που με άλλοθι τη μουσική λειτουργεί σαν ένα σούπερ μάρκετ μηχανικά τυποποιημένων ήχων πέρασε και στο ΠΡΟΠΟ! Δηλαδή στον κρατικό τζόγο.

Φοβάμαι ότι η ελληνική κοινωνία επαναπαυμένη στην ασφάλεια του χάμπουργκερ και στα φιλάλληλα αισθήματα του Μικρούτσικου διανύει σωστό ηλεκτρονικό μεσαίωνα. Και μάλιστα χαμογελώντας ηλίθια.

Η ΑΠΕΛΠΙΣΙΑ ΤΟΥ ΤΖΕΡΤΖΕΛΕ

Και μη μου πείτε πως «έλα, τι έγινε», «σπάμε πλάκα», «έχει καλαμπούρι» κ.λπ., γιατί σκέφτομαι πως κι όταν βυθιζόταν ο Τιτανικός στα σαλόνια της πρώτης θέσης χορεύανε. Ούτε πάλι μπορώ να παραδεχτώ πως το υπαρξιακό μας αίτημα και το οντολογικό του συμπλήρωμα είναι απλώς η πλάκα (όχι η συγκεκριμένη, η αφηρημένη). Φαντάζεσθε πως τον 18ο αιώνα το λαϊκό θέαμα και η λαϊκή διασκέδαση ήταν η όπερα, ενώ σήμερα είναι η τηλεόραση; Ήλπιζα πραγματικά ότι η νέα διακυβέρνηση, συντηρητική, δεξιά ή ό,τι άλλο, μετά τον αχαλίνωτο λαϊκισμό και την πολιτιστική πολιτική της αγοράς του ΠΑΣΟΚ, θα υπερασπιζόταν, τουλάχιστον, ένα ελληνικό πολιτιστικό πρόταγμα, όσο αφελές ή παλαιομοδίτικο κι αν ακούγεται αυτό. Την εθνική μας σχολή διάβολε! Περίμενα ότι αυτοί που ανέλαβαν το υπουργείο Πολιτισμού, διαφοροποιούμενοι από τις μπίζνες και την κενή φαντασμαγορία των προκατόχων τους, θα επένδυαν σε

κάτι ουσιαστικότερο που να επαναπροτείνει, έστω διαδικαστικά, το «ελληνικό», το «εθνικό» κ.λπ., δηλαδή έννοιες ή υπερκορεσμένες από την κατάχρηση ή συκοφαντημένες από την παρανόηση. Κι όμως. Οι νέοι ένοικοι της Μπουμπουλίνας, πρώτον αγόρασαν ρετιρέ στη Ρηγίλλης, δεύτερον είδαν ως κίνημα-άνοιγμα προς τον πολιτισμό τον Βαρώτσο και τη Γαλάνη και τρίτον... τίποτε. Στην πρώτη δε δυσκολία, ενώ ετοίμαζαν για το ΥΠΠΟ τον ελλόγιμο κ. Πολύδωρα, τον αντάλλαξαν για λόγους κομματικών ισορροπιών με τον πολλαπλώς εκτεθειμένο κ. Βουλγαράκη. Ο οποίος πήγε Κάννες, πήγε Eurovision, πάει Θεσσαλονίκη, πάει πλατεία, αλλά δεν εμφανίζεται στη γιορτή του βιβλίου φοβούμενος μήπως γιουχαριστεί. Όταν όμως ο πολιτισμός χρησιμοποιείται ως προκάλυμμα για κομματικούς χειρισμούς, τίποτε το καλό δεν προμηνύεται.

Ο ΤΖΕΡΤΖΕΛΕΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η ΝΔ δεν τόλμησε ν' αγγίξει τον πασοκικό μηχανισμό στην ΕΡΤ, στους πολιτιστικούς φορείς, στα μουσεία, στην πολιτιστική διοίκηση, στο υπουργείο το ίδιο. Η ευαισθησία ή το μυαλό τους αρκέστηκε στο να προωθήσουν ως συμβούλους κάποια τεκνά ή δεσποινάρια των Β.Π. (βορείων προαστείων)

προς άρσιν εκλογικών αδικιών. Έτσι η πολιτική για τον πολιτισμό, όταν δεν απαξιώνεται συνολικά, πορεύεται ξυλάρμενη, χωρίς άποψη, χωρίς σκοπό. Η ιστορία βέβαια είναι αμείλικτη και γράφεται μετά το τέλος των «γεγονότων». Δεν μου είναι λοιπόν καθόλου ευχάριστο αλλά οφείλω, για λόγους στοιχειώδους αντικειμενικότητας, να παραδεχθώ ότι το ΥΠΠΟ επί ΠΑΣΟΚ διέθετε επαρκέστερη και πιο υποψιασμένη διοίκηση απ' ό,τι με την ΝΔ. Το ότι μάλιστα εγώ είμαι υποχρεωμένος να συγγράψω τον μνημικό κώδικα Βενιζέλου, είναι κάτι που με απογοητεύει αφάνταστα. Έτσι όμως έχουν τα πράγματα όταν οι κυβερνητικοί ινστρούχτορες είναι απορροφημένοι ολοκληρωτικά από τον κώδικα –και τα παρεπόμενα– Ντα Βίση.

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ:

Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
Δημοχάρους 60, Αθήνα
τηλ.: 210-72.32.819

κοσμο δρομιο

ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ

Σε περιφανή νίκη της παράταξης του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Τάσσου Παπαδόπουλου κατέληξε η εκλογική αναμέτρηση της 21ης Μαΐου, στην οποία ενισχύθηκαν με την ψήφο του ελληνοκυπριακού λαού οι δυνάμεις που πριν από δύο χρόνια είχαν αντιταχθεί στο σχέδιο Ανάν. Συγκεκριμένα, το ΔΗΚΟ ανέβασε το ποσοστό του στο 18%, οπότε μαζί με τα μικρά κόμματα (ΕΔΕΚ 9% και Ευρωπαϊκό Κόμμα 6%) αποτελούν πλέον ένα βασικό ρυθμιστικό παράγοντα, έναντι του ΑΚΕΛ και του ΔΗΣΥ, που προηγήθηκαν μεν, αλλά είδαν τα πο-

σοστά τους να κυμαίνονται με το ζόρι γύρω στο 31%.

Με βάση τα παραπάνω αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών, ο πρόεδρος Παπαδόπουλος έχει εξασφαλίσει την επανεκλογή του στην προεδρία τον επόμενο χρόνο. Μέχρι τότε ωστόσο θα έχει πολλή δουλειά να κάνει, καθώς ήδη η Κύπρος μπήκε σε μια νέα περίοδο έντονων διεργασιών, με αφορμή τη σύνοδο του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΕ-Τουρκίας που θα συνέλθει στις 12 Ιουνίου στο Λουξεμβούργο, οι οποίες όμως θα συνεχισθούν μέχρι το ερχόμενο φθινόπωρο.

Κύριο θέμα της επικείμενης συνόδου θα είναι η εξέταση της πορείας που ακολουθεί η Τουρκία αναφορικά με τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις οποίες περιλαμβάνονται και ορισμένες που αφορούν άμεσα την Ελλάδα και την Κύπρο.

Στο πλαίσιο αυτό, ανάμεσα σε Αθήνα και Λευκωσία συζητούνται διάφορα σενάρια, αναφορικά με το τι θα πρέπει να επιδιωχθεί έναντι της Τουρκίας, η οποία περνά μια από τις χειρότερες φάσεις στις σχέσεις της με την Ένωση.

ΙΡΑΝ ΣΤΟΝ ΑΕΡΑ ΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

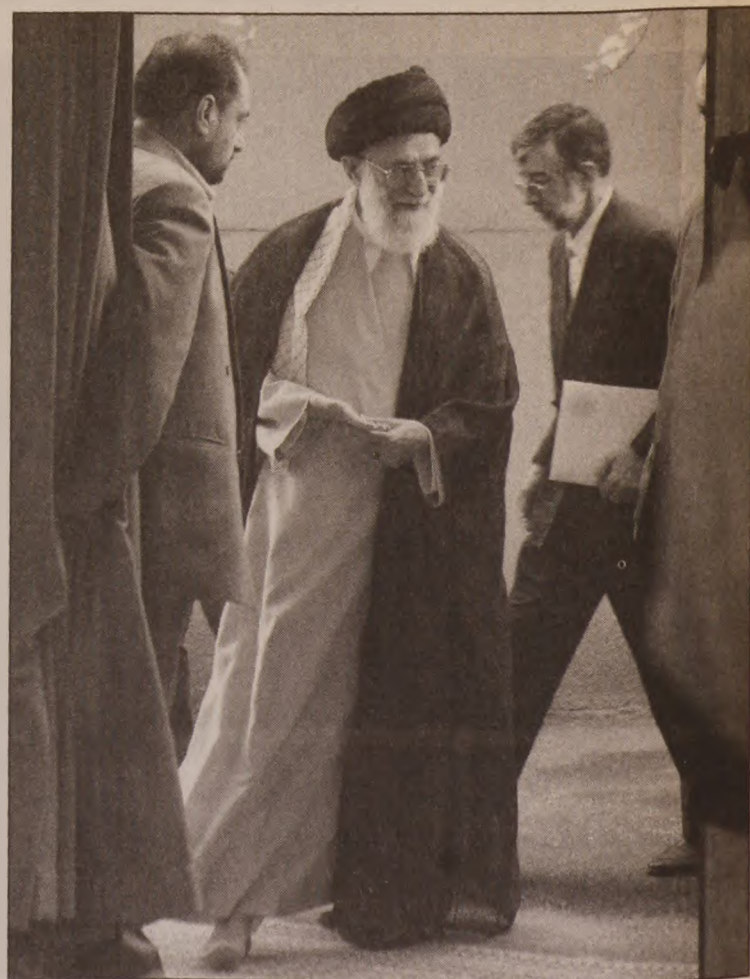
Οι διαπραγματεύσεις σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν συνεχίζονται, χωρίς όμως να διαφαίνεται κάποια αλλαγή στάσης εκ μέρους των μεγάλων δυνάμεων που συμμετέχουν σ' αυτές.

Ιδιαίτερα η Ρωσία και η Κίνα επιμένουν να αρνούνται κάθε ενδεχόμενο στρατιωτικής δράσης εναντίον του Ιράν, αλλά και η Ευρώπη βλέπει ως μόνο δρόμο την επιδίωξη μιας ειρηνικής λύσης με βάση τη λογική. Αντίθετα οι ΗΠΑ, παρά τις διακηρύξεις τους υπέρ του διαλόγου, επιμένουν στην τακτική της καλλιέργειας φιλοπολεμικού κλίματος, στο οποίο προσπαθούν να παρασύρουν και άλλες χώρες

από την Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο.

Από την πλευρά της η Τεχεράνη αρνείται μεσοβέζικες λύσεις που προτείνονται από διάφορες πλευρές και έχουν ως κύριο συστατικό την παροχή κινήτρων, με αντάλλαγμα τη διακοπή εκ μέρους του Ιράν των πειραμάτων εμπλουτισμού ουρανίου.

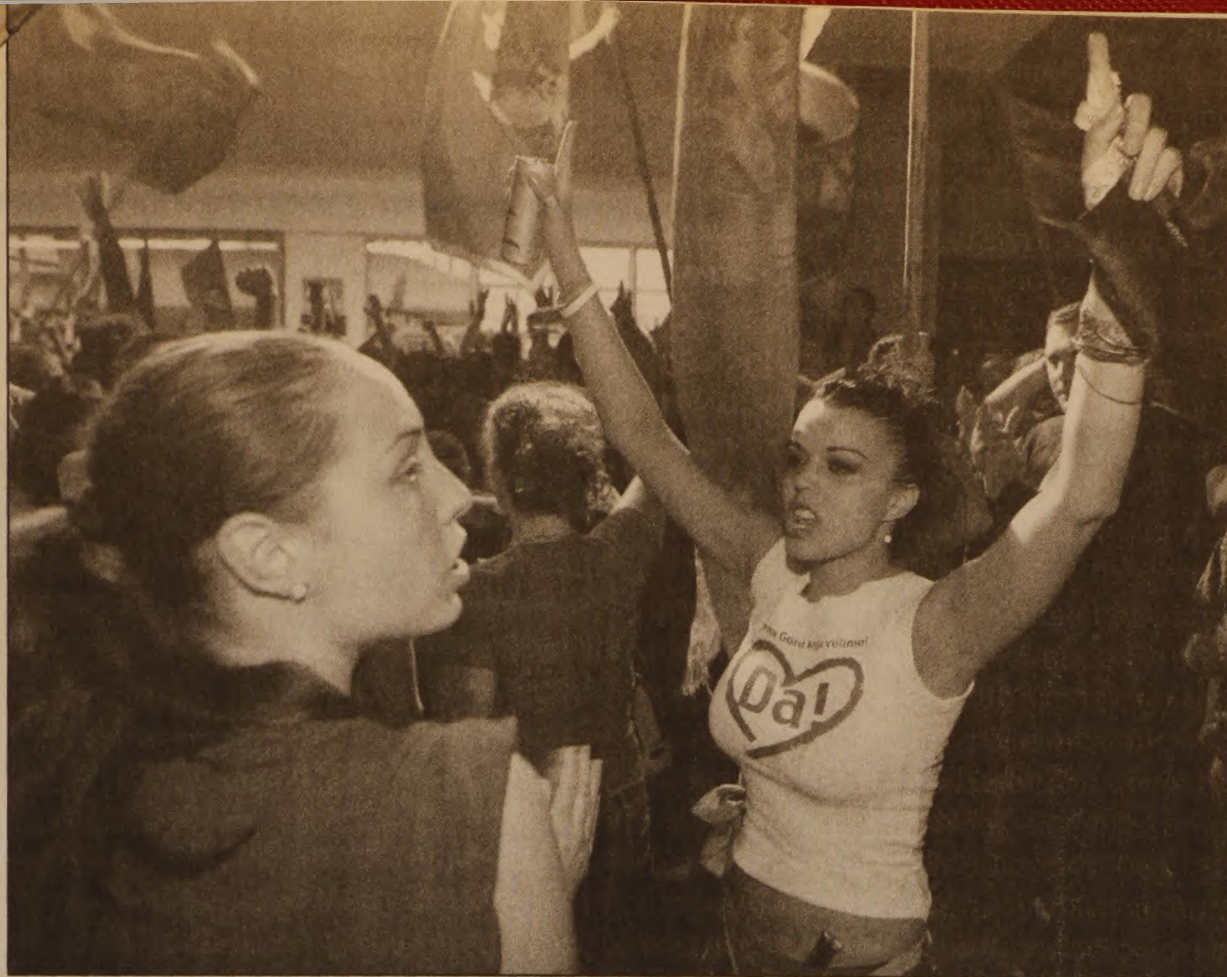
Στο πλαίσιο αυτό, ο πρόεδρος του Ιράν Μαχμούτ Αχμαντινετζάντ επιμένει στην πρότασή του να συναντηθεί με τον πρόεδρο Μπους, σε μια προσπάθεια τετ-α-τετ συζήτησης του προβλήματος· η Ουάσιγκτον όμως απορρίπτει κατηγορηματικά κάθε τέτοια προοπτική.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΝΑΤΡΟΠΗ

Τελικά, κατά πλειοψηφία οι Μαυροβούνιοι αποφάσισαν, στο δημοψήφισμα της 21ης Μαΐου, να ψηφίσουν, με ποσοστό πάνω από 55%, την απόσχιση της χώρας τους από την χαλαρή Ομοσπονδία που είχε σχηματίσει με τη Σερβία και να κηρύξουν την ανεξαρτησία τους. Η εξέλιξη αυτή, αντίθετα από ό,τι αναμενόταν, πέρασε χωρίς σοβαρούς κραδασμούς, καθώς η σερβική ηγεσία έδειξε να την αντιμετωπίζει μάλλον ψύχραιμα και «πολιτισμένα». Αυτό δεν σημαίνει ωστόσο ότι αποκλείεται να ξεσπάσουν έντονες τριβές μεταξύ των πολιτικών παρατάξεων της χώρας με την πρώτη ευκαιρία.

Μέχρι τη στιγμή αυτή πάντως, οι Μαυροβούνιοι αισθάνονται ευτυχείς, καθώς γίνονται αποδέκτες πολλών συγχαρητηρίων αλλά και πολλών υποσχέσεων, οι οποίες τους φουντώνουν τα μυαλά για την ένταξη της χώρας τους τόσο στο ΝΑΤΟ όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση «το συντομότερο δυνατό» – πράγμα που δεν πρόκειται βεβαίως να συμβεί στο ορατό μέλλον, αφού η Ένωση αντιμετωπίζει μια σειρά

από σοβαρά προβλήματα, ιδιαίτερα στον τομέα της διεύρυνσης.

Αντίθετα με τα αισθήματα που κυριαρχούν στο Μαυροβούνιο όμως, η κατάσταση είναι πολύ διαφορετική για τη Σερβία, η οποία, μένοντας τώρα μόνη, για πρώτη φορά μετά την ανεξαρτησία της, έχει να παλέψει για την κρατική της αναδιάρθρωση και ταυτόχρονα να αντιμετωπίσει πολλά σοβαρά προβλήματα, μεταξύ των οποίων το θέμα του Κοσσυφοπεδίου και οι σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πέρα από όλα αυτά ωστόσο, οι εξελίξεις του Μαυροβουνίου θεωρείται από πολλούς αναλυτές ότι είναι δυνατό να

λειτουργήσουν ως αρχή του ντόμινο και να προκαλέσουν ανάλογες τάσεις απόσχισης και σε άλλες περιοχές, στα Βαλκάνια, αλλά και στην Ευρώπη, όπως στην περιοχή των Βάσκων, και σε πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες.

Ήδη οι Αλβανοί του Κοσσυφοπεδίου άρχισαν να συζητούν την πιθανότητα να οργανώσουν δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία τους, με το οποίο θα δεσμεύσουν τη διεθνή κοινότητα, ενώ, σύμφωνα με φήμες αντίστοιχες σκέψεις έχουν αρχίσει να διαμορφώνονται στην Τουρκία, για τη διεξαγωγή αντίστοιχου δημοψηφίσματος στα κατεχόμενα της βόρειας Κύπρου.

ΙΣΡΑΗΛ Η ΛΟΓΙΚΗ ΤΟΥ ΣΑΛΑΜΙΟΥ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ

Οι εμφύλιες συγκρούσεις που έχουν ξεσπάσει μεταξύ των διαφορετικών παρατάξεων των Παλαιστινίων, αφήνουν για άλλη μια φορά ανοιχτό το πεδίο για πρωτοβουλίες εκ μέρους της κυβέρνησης του Ισραήλ, οι οποίες, με δεδομένη την πάγια τακτική του Τελ Αβίβ, θεωρείται εκ προοιμίου βέβαιο ότι δεν θα ευνοούν την παλαιστινιακή υπόθεση.

Μια πρόγευση των ενεργειών στις οποίες σκοπεύει να προβεί ο νέος πρωθυπουργός του Ισραήλ Εχούντ Ολμέρτ, δόθηκε την περασμένη εβδομάδα κατά τη διάρκεια επίσκεψής του στην Ουάσιγκτον, όπου μάλιστα απέσπασε την πλήρη κάλυψη του προέδρου Τζορτζ Μπους, που έσπευσε να χαρακτηρίσει το σχέδιο του ισραηλινού πρωθυπουργού «τολμηρό».

Συγκεκριμένα, ο Ολμέρτ, μιλώντας στο Κογκρέσο, δήλωσε χαρακτηριστικά: «Δεν μπορούμε να περιμένουμε αιώνια τους Παλαιστίνιους να αλλάξουν· γι' αυτό, αν φτάσουμε στο συμπέρασμα ότι η πρόοδος δεν είναι δυνατή, θα υποχρεωθούμε να δοκιμάσουμε ένα διαφορετικό δρόμο». Που σημαίνει ότι η νέα κυβέρνηση του Ισραήλ, συνεχίζοντας την πολιτική του Αριέλ Σαρόν, σκοπεύει να προχωρήσει σε μονομερείς ενέργειες απεμπλοκής από ορισμένες περιοχές των Παλαιστινίων ή προσάρτησης άλλων. Με αποτέλε-

σμα να δημιουργηθούν χωριστές εδαφικές ζώνες που θα δοθούν στους Παλαιστίνιους, οι οποίες όμως δεν θα μπορούν να συστήσουν εδάφη ενός ενιαίου και βιώσιμου κράτους.

Το θέμα όμως είναι ότι οι Παλαιστίνιοι, πέρα από την διεθνή οικονομική και πολιτική απομόνωση που αντιμετωπίζουν, εδώ και μερικές εβδομάδες έχουν αποδυθεί σε μια αιματηρή εμφύλια διαμάχη, η οποία εκτός των άλλων έχει δώσει νέες αφορμές για την ανάληψη στρατιωτικής δράσης εκ μέρους του ισραηλινού στρατού.

Για να αντιμετωπίσει την αρνητική κατάσταση που έχει δημιουργηθεί για τη διαπραγματευτική θέση των Παλαιστινίων, ο πρόεδρος Μαχμούντ Αμπάς έχει προτείνει τη διεξαγωγή ενός δημοψηφίσματος για την ίδρυση παλαιστινιακού κράτους στη βάση των συνόρων του 1967.

Είναι βέβαιο όμως ότι στην περίπτωση που ένα τέτοιο αποτέλεσμα υιοθετηθεί από τους Παλαιστίνιους, δεν πρόκειται σε καμία περίπτωση να γίνει δεκτό από το Ισραήλ. Αντίθετα πιστεύεται ότι μετά και την επίσκεψη Ολμέρτ στην Ουάσιγκτον, θα δημιουργηθεί μια νέα ντε φάκτο κατάσταση, η οποία θα είναι σε βάρος των Παλαιστινίων και θα προκαλέσει νέα αναταραχή στην περιοχή.

Η ακτοπλοΐα ναυάγησε στα... ρηχά

του Κώστα Μάρκου

Το σίγουρο είναι ότι το υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας προσπαθεί. Θέλει όμως ιδιαίτερη προσπάθεια για να καταφέρει κανείς να οδηγήσει την υπόθεση «ακτοπλοΐα» σε ένα φιάσκο άνευ προηγουμένου, όπως το σημερινό, όπου συμβαίνουν για πρώτη φορά ταυτόχρονα τα εξής: α) τα εισιτήρια των πλοίων γίνονται ακριβότερα, κανείς ωστόσο δεν γνωρίζει πόσο· β) δεν είναι γνωστό, υπό τις σημερινές συνθήκες, εάν θα υπάρχουν αρκετά πλοία διαθέσιμα για να καλύψουν τις ανάγκες των νησιών· γ) οι ακτοπλοϊκές εταιρείες εκβιάζουν την κυβέρνηση, απειλώντας ότι θα «δέσουν» τα πλοία σε περίπτωση που δεν τους ικανοποιήσει· δ) οι ναυτεργάτες αφήνουν ανοικτό το ενδεχόμενο κινητοποιήσεων μέσα στο καλοκαίρι, αλλά και το φθινόπωρο, εν μέσω δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών· ε) οι νησιώτες απειλούν με κινητοποιήσεις, βλέποντας ότι κινδυνεύουν να αποκοπούν από την υπόλοιπη χώρα· στ) οι τουριστικοί φορείς διαμαρτύρονται για την ανεπανόρθωτη ζημιά που θα πάθει ο ελληνικός τουρισμός εάν δεν υπάρξει λύση στο ακτοπλοϊκό· ζ) η ΕΕ απειλεί να παραπέμψει την Ελλάδα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αν δεν προχωρήσει σε πλήρη απελευθέρωση των θαλασσίων ενδομεταφορών· και η) όλοι οι παραπάνω τα έχουν βάλει με την κυβέρνηση.

Ο υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας κ. Μανώλης Κεφαλογιάννης.

Το υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας με επικεφαλής τον κ. Μανώλη Κεφαλογιάννη βάλλεται από όλα τα μέτωπα, καθώς ακολούθησε μια απολύτως τεθλασμένη γραμμή σε ό,τι αφορά την υλοποίηση των όσων είχε προεκλογικά εξαγγείλει η κυβέρνηση. Εξήγγειλε πλήρη απελευθέρωση της αγοράς, χωρίς να υπολογίσει το μεγάλο πολιτικό κόστος και να προετοιμάσει τα επόμενα βήματα. Βλέποντας στη συνέχεια τα σκούρα, άρχισε την τακτική των καθυστερήσεων, προσφιλή τακτική και της προηγούμενης ηγεσίας του υπουργείου. Όμως οι ακτοπλόοι ήταν αποφασισμένοι και ήξεραν σε ποιο σημείο να χτυπήσουν και η σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη. Μη προετοιμάζοντας το μέλλον με την εκπόνηση ειδικών μελετών που θα επέτρεπαν σε τοπικούς φορείς των νησιών να αγοράσουν ή να ναυλώσουν πλοία για την κάλυψη των αναγκών τους, και αποτυγχάνοντας να ανοίξει την αγορά στις ξένες ακτοπλοϊ-

κές εταιρείες, φοβούμενος ταυτόχρονα την επίθεση των ακτοπλόων, ο υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας συνέχισε να σφυρίζει αμέριμνος τη στιγμή που το οικοδόμημα έτριζε επικίνδυνα.

ΤΟ ΜΠΑΛΑΚΙ ΣΤΗΝ... ΚΕΡΚΙΔΑ

Με μια άστοχη κίνηση «πέταξε το μπαλάκι» στις τοπικές κοινωνίες, πιέζοντας τους κομματικά οικείους του δημάρχους να συστήσουν ανώνυμες ναυτιλιακές εταιρείες και στη συνέχεια να ναυπηγήσουν ή να αγοράσουν πλοία, χωρίς όμως να είναι σαφές πού θα βρουν τα χρήματα. Γιατί το μοντέλο της Δανίας, το οποίο επικαλείται το ΥΕΝ (αλλά και στο παρελθόν και οι ίδιοι οι τοπικοί φορείς) και σύμφωνα με το οποίο οι δήμοι και οι κοινότητες αναλαμβάνουν τις ακτοπλοϊκές μεταφορές τους, προϋποθέτει ότι έχουν βρει τα απαραίτητα κονδύλια. Στην κρίσιμη στιγμή παρεμβαίνουν και πάλι οι ακτοπλόοι, κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου για 75 νησιωτικές συνδέ-

σεις που δεν έχουν εμπορικό ενδιαφέρον και τις οποίες κάνουν κάθε προσπάθεια να ξεφορτωθούν. Οι δήμαρχοι ζήτησαν από τους ακτοπλόους να διατηρήσουν πάση θυσία τις γραμμές, συνεργαζόμενοι μαζί τους, με βάση το γνωστό δανέζικο μοντέλο, για το οποίο δεν έχει λυθεί βέβαια μέχρι σήμερα το ζήτημα της χρηματοδότησης. Συνεπώς οι νησιώτες βρίσκονται στην «ευχάριστη» θέση να γίνονται τους τελευταίους μήνες εναλλάξ θύματα είτε του ΥΕΝ είτε των ακτοπλόων.

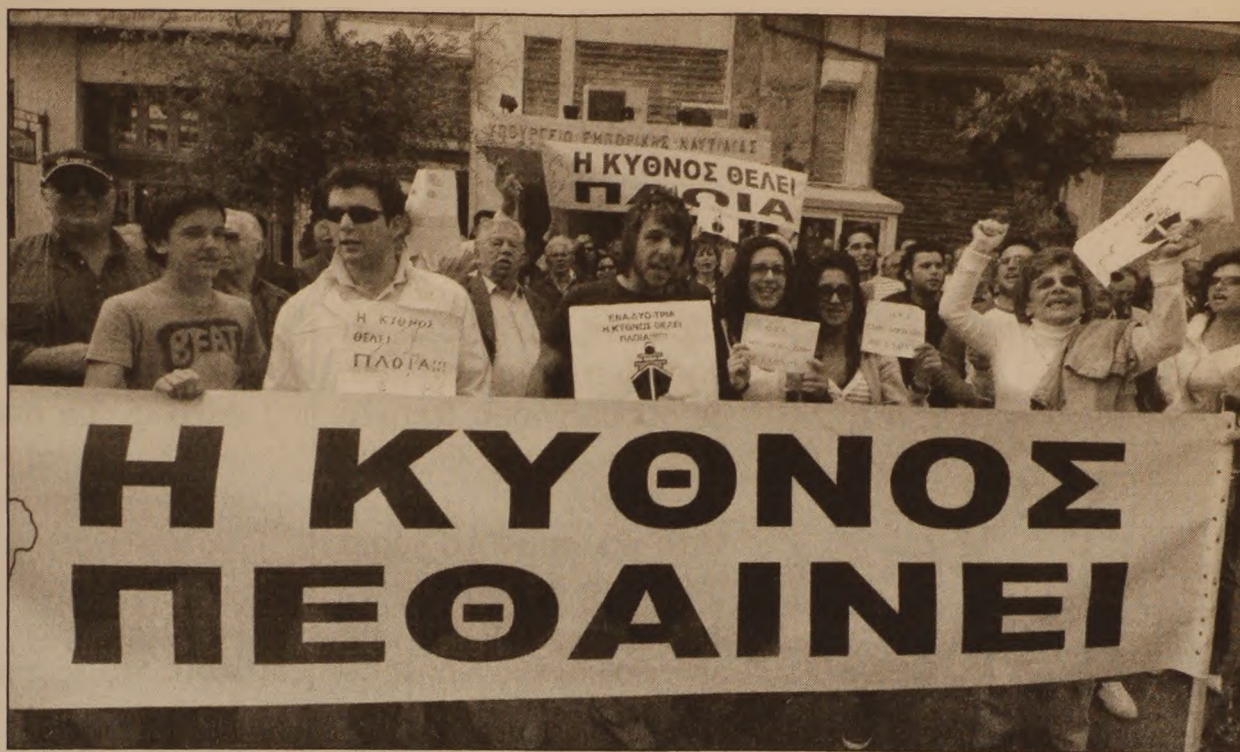
ΤΟ ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΘΕΝ ΝΑΥΑΓΙΟ

Εάν το όλο σύστημα καταφέρει να επιπλεύσει αυτό το καλοκαίρι, σύντομα θα μπει σε νέα δίνη, καθώς, εκτός απροόπτου, ένα στα δύο επιβατηγό-οχηματαγωγά θα πάρουν το δρόμο της απόσυρσης, αφήνοντας το Αιγαίο χωρίς πλοία. Για επενδύσεις σε νέα πλοία ούτε λόγος, τουλάχιστον όχι χωρίς γενναία αιμοδοσία από το κράτος, καθώς τα χρέη των ακτοπλοϊκών ξε-

περνούν τα 1,5 εκ. ευρώ – και μιλάμε μόνο για τις τέσσερις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών ακτοπλοϊκές εταιρείες. Οι πολύ υψηλές δανειακές υποχρεώσεις τους, παρά την έστω και μικρή μείωση που εμφάνισαν σε σχέση με το προηγούμενο έτος, είναι η μία συνιστώσα στη συνάρτηση που αποκαλείται «το μέλλον της ελληνικής ακτοπλοΐας». Η άλλη συνιστώσα είναι η ανάγκη για νέα πλοία και το ερώτημα με ποια κεφάλαια θα αποκτηθούν αυτά. Μέσα σ' αυτό το χάος, το ΥΕΝ προσπαθεί να αντιγράψει το θαύμα του Ιησού, πολλαπλασιάζοντας όχι τους άρτους αλλά τα πλοία. Με 68 πλοία επιχειρείται η κάλυψη των ακτοπλοϊκών αναγκών της χώρας, που καλύπτονται με 350 πλοία. Με βάση τους σχεδιασμούς του ΥΕΝ, τα περισσότερα νησιά θα εξυπηρετούνται με ένα δρομολόγιο την ημέρα, ενώ στη λεγόμενη «άγωνα γραμμή» προβλέπονται το πολύ ένα με δύο δρομολόγια την εβδομάδα. Και επειδή το υπουργείο γνωρίζει ότι από τα 68 πλοία θα αποσυρθούν μέχρι το 2009 περισσότερα από τα μισά και θα μείνουν μόνο 33 πλοία, ετοιμάζει νομοθετική ρύθμιση που θα δίνει παράταση ζωής άλλων πέντε ετών στα γηραιά πλοία, με βάση τη Συνθήκη της Στοκχόλμης, η οποία στην ουσία καταργεί το όριο ηλικίας των πλοίων. Ωστόσο, με βάση αυτή τη συνθήκη, ένα πλοίο θεωρείται αξιόπλοο όταν έχει προχωρήσει σε μεγάλης έκτασης επισκευές και ανακαινίσεις. Στην Ελλάδα όμως δεν είναι σίγουρο ότι οι ακτοπλόοι θα επενδύσουν τόσα χρήματα σε παλαιά πλοία. Το πιο φυσικό είναι να στραφούν και αυτοί προς την κυβέρνηση ζητώντας επιδοτήσεις. Και να που η απελευθέρωση της αγοράς και η απομάκρυνση από παλαιά μοντέλα επιδοτούμενων μεταφορικών μέσων (βλέπε Ολυμπιακή) που επιθυμεί η κυβέρνηση, αλλά και η ΕΕ, δεν είναι τόσο εύκολη υπόθεση.

ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΗΡΙΖΕΙ ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

Το σίγουρο είναι ότι οι κάτοικοι των μικρών νησιών θα περάσουν δύσκολες μέρες στο μέλλον. Παρά τις διαβεβαιώσεις της κυβέρνησης ότι θα υπάρχουν δρομολόγια για να καλύψουν τις ανάγκες τους, η κατάσταση έχει δια-

Η έλλειψη συχνών δρομολογίων στερεί ακόμα και τα πιο κοντινά στον Πειραιά νησιά από τη στοιχειώδη επικοινωνία με το οικονομικό κέντρο της χώρας.

φανεί ήδη. Στο διαγωνισμό που έληξε στις 22 Μαΐου ούτε μία ακτοπλοϊκή εταιρεία δεν κατέθεσε αίτηση για δρομολόγηση πλοίων στις 68 επονομαζόμενες «ορφανές» ακτοπλοϊκές γραμμές και το πρόβλημα μένει άλυτο και μεταφέρεται στη νέα περίοδο δρομολογίων που αρχίζει την 1η Νοεμβρίου. Και αν η πλευρά Βαρδινογιάννη δεν αποφάσιζε να στηρίξει τον Μανώλη Κεφαλογιάννη, με μια αιφνιδιαστική και διασπαστική προς τους άλλους εφοπλιστές κίνηση της ΑΝΕΚ που κατέθεσε πρόταση για τα δρομολόγια Οκτωβρίου 2006-Οκτωβρίου 2007, τα πράγματα θα ήταν πολύ σκούρα για τον υπουργό.

ΜΗΝ ΠΑΕΙ ΑΥΤΑΝΔΡΟ!

Το πλέον σίγουρο είναι ότι το σύστημα που έχει διαμορφωθεί σήμερα σε σχέση με την ακτοπλοΐα δεν εξυπηρετεί ούτε τους κατοίκους των νησιών, ούτε τους επισκέπτες, ούτε τις εμπορικές μεταφορές, ούτε την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του νησιωτικού χώρου (ποιος άραγε νοιάζεται γι' αυτήν;).

Η αγανάκτηση των νησιωτών έχει τελευταία εκφραστεί με αρκετές φωνές, προερχόμενες κυρίως από τον χώρο της αριστεράς, οι οποίες προτείνουν να σταματήσουν οι τοπικές κοινωνίες να περιμένουν παθητικά την ελεημο-

σύνη του κράτους και των εφοπλιστών και να στραφούν σε πιο δραστικά μέτρα: Διεκδίκηση προς την ΕΕ και την ελληνική κυβέρνηση για αναγνώριση της νησιωτικής ιδιαιτερότητας στη βάση συγκεκριμένων στόχων (π.χ. κάλυψη μέρους των επιδοτήσεων για τις γραμμές δημοσίου συμφέροντος από ευρωπαϊκά κονδύλια, επιδότηση στη ναυπήγηση νέων πλοίων κατά προτίμηση στα ελληνικά ναυπηγεία, κάλυψη εκ περιτροπής λιμανιών που βρίσκονται κοντά στις λεγόμενες τακτικές γραμμές, επιδοτήσεις των εισιτηρίων για τους κατοίκους των μικρών νησιών). Στις προτάσεις που ακούστηκαν περιλαμβάνεται ακόμη και προσφυγή των νησιωτών στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στη βάση της υποχρέωσης της Πολιτείας για διασφάλιση της τακτικής και απρόσκοπτης επικοινωνίας όλων των νησιών με το κέντρο και μεταξύ τους. Ίσως οι παραπάνω προτάσεις να λειτουργούν περισσότερο μεσοπρόθεσμα, όμως θέτουν το θέμα στις σωστές του διαστάσεις, δημιουργώντας ταυτοχρόνως και τη θεσμική βάση των όποιων διεκδικήσεων. Γιατί σε αντίθετη περίπτωση, η επόμενη χρονιά θα φέρει καλά μαντάτα όχι μόνο για τις νησιωτικές κοινωνίες, αλλά και για τον ελληνικό τουρισμό, την μόνη όρθια ακόμη βιομηχανία της χώρας.

ΜΙΡΑΚΟΛΟ

Η Ντόρα έκανε το θαύμα της. Κατάφερε να μας πείσει ότι τον τούρκο πιλότο τον διέσωσε η Ελλάδα. Πώς; Έκανε λέει το σχέδιο διάσωσης ο Πειραιάς, με βάση το οποίο ο Τούρκος βγήκε από τη θάλασσα, μπήκε στο πλοίο και μετά πήγε στην Τουρκία! Αυτό δεν είναι διάσωση. Είναι μίρακοιο. Είναι Κώδικας Ντα Βίντσι.

ΑΓΚΥΡΑ

Οπότε έχουμε το εξής: Αν φουντάρετε με το φουσκωτό σας στη Ρόδο, θα κάνει το σχέδιον ο Πειραιάς και εσείς θα αναρρώσετε σε νοσοκομείο της Άγκυρας. Συμβαίνει κάτι στην Ελλάδα σε σχέση με τα μυαλά ή είναι εντύπωσής μου;

ΚΟΥΓΙΑΣ

Ο Γιωργάκης και ο Στεφανόπουλος θέλουνε να

πάμε στη Χάγη. Εγώ, να σας πω την αμαρτία μου, με αυτούς τους δικηγόρους φοβάμαι. Ο πρώτος πέφτει από τα ποδήλατα και σπάει τα χέρια του και ο δεύτερος μου φαίνεται καταλληλότερος για κανένα ειρηνοδικείο Αχαΐας. Δεν βάζουμε τον Κούγια καλύτερα, που μοιάζει πιο σίγουρος;

ΛΑΧΑΝΑ

Διότι πέστε μου, σας παρακαλώ. Ας πούμε ότι μπαίνει ένα γαϊδούρι και τρώει τα λάχανα στον κήπο σας και πάτε στο δικαστήριο. Και έρχεται ο Γιωργάκης και ζητάει να αναλάβει την υπόθεση. Θα του τη δώσετε; Όχι βέβαια.

ΑΠΟΣΤΡΟΦΗ

Οπότε το συμπέρασμα είναι αμείλικτο. Εάν για το γαϊδούρι δεν κρίνεται κατάλληλος, πώς θα τονβάλουμε να κερδίσει ολόκληρο Αιγαίον πέλαγος, με καμιά διακοσαριά νησιά μέσα; Υπάρχει πρόβλημα. Είναι ολοφάνερο και απορώ πώς δεν το βλέπετε.

ΨΑΛΙΔΑ

Άνοιξε λέει πάλι η ψαλίδα ΠΑΣΟΚ-ΝΔ. Από μισή μονάδα που ήτανε πήγε πάλι δύο. Δεν έχει σημασία. Να μην ανησυχούν στο ΠΑΣΟΚ καθόλου. Εγώ ως ιστορικός και ει-

δικός επιστήμων που είμαι, θα σας το εξηγήσω αμέσως. Το άνοιγμα της ψαλίδας είναι συγκυριακό. Οι δημοσκοπήσεις αποτυπώνουν μία στιγμή. Τη στιγμή που ο Γιωργάκης πέφτει από το ποδήλατο. Μόλις σηκωθεί και βγάλει το γύψο και τινάξει από πάνω του τη σκόνη, αμέσως η ψαλίδα θα κλείσει και πάλι. Έως ότου ξαναπέσει.

ΠΟΔΗΛΑΤΟ

Ο μόνος τρόπος επομένως να κλείνει αιωνίως η ψαλίδα, χωρίς ποτέ να ξαναανοίγει, είναι να αλλάξει μεταφορικό μέσον ο Γιώργος. Να αφήσει ποδήλατα, σκέιτμπορντ, πατίνια κ.λπ. και να πάρει ένα ταξί. Αυτή είναι η λύση. Εδώ Γιώργο μου είναι Αθήνα, έχει κίνηση, λακκούβες, φασαρία. Πού πας με το ποδήλατο; Δεν είμαστε στο Μόντρεαλ που πάνε τα παιδιά στο πάρκο και κάνουν άνετα ποδήλατο. Εδώ υπάρχει πρόβλημα. Μέχρι και ο Στεφανίδης πάει πλέον με το λεωφορείο.

ΛΑΛΑΣ

Πήγανε λέει στον Πήτερ Στάν ο Λάλας με την Άννα Δρούζα να δούνε Φάουστ του Γκαίτε. Εγώ δεν συμμετέχω σε τέτοια, μου το είπαν. Αλλά υπάρχει εξήγησις. Το έργο παιζόταν στο Θέατρο

Μιμής Ντενίση. Οπότε μάλλον έκαναν λάθος και πέσανε στον Γερμανό.

ΝΤΟΡΑ

Τώρα ασφαλώς θα περιμένετε να σας πω την άποψή μου για την κρίση με την Τουρκία. Όχι, δεν θα την πω, διότι νομίζω είστε άνθρωποι έξυπνοι. Το μόνο που θέλω να προσθέσω είναι το εξής. Το να βγαίνει η Ντόρα και να αποκαλεί όσους κάνουν κριτική «μη σοβαρούς», αυτό νομίζω ξεπερνάει τα όρια. Μία τυπική εκπρόσωπος της πιο ανίκανης -συνολικά- πολιτικής ηγεσίας που γνώρισε ποτέ η Ελλάδα, δεν μπορεί να αποκαλεί μη σοβαρό το λαό, την ώρα μάλιστα που έχει σκοτωθεί και άνθρωπος.

ΣΟΒΑΡΟΤΗΣ

Λοιπόν για να τελειώνουμε με το ποιος είναι σοβαρός και ποιος όχι. Εδώ και πενήντα 40 χρόνια η ελληνική εξωτερική πολιτική έχει γεμίσει ήττες, από Κωνσταντινούπολη και Ίμβρο, μέχρι Αιγαίο και Κύπρο. Μέχρι και έδαφος έχει χάσει. Αντί λοιπόν να βρίζουν καλά θα κάνουν να πάνε να κρυφτούν. Και να μας αφήσουν ήσυχους. Ας πάνε στη Χάγη και ας πάνε και στον Άρειο Πάγο. Ούτως ή άλλως εμάς δεν μας πέφτει λόγος. Ό,τι πει το δικαστήριο.

Ο χθεςινός διεθνισμός είναι ο σημερινός πατριωτισμός

του Δαμιανού Βασιλειάδη

Ο πιο πάνω ισχυρισμός, ότι δηλαδή ο χθεςινός διεθνισμός είναι ο σημερινός πατριωτισμός, εμφανίζεται σαφώς παράλογος και φαίνεται στην πραγματικότητα να αντιφάσκει, σύμφωνα με “τας μαρξιστικές γραφάς!”. Θα προσπαθήσω να αποδείξω ότι αυτή η αντίφαση είναι φαινομενική.

Ο διεθνισμός έχει τη βάση του στην ανάλυση του Μαρξ που με αφοριστικό τρόπο εκφράζεται στο γνωστό σύνθημα “Προλετάριοι όλων των χωρών ενωθείτε!” και στη θέση ότι το προλεταριάτο στην πάλη του εναντίον της αστικής τάξης δεν έχει να χάσει τίποτε εκτός από τα δεσμά του. Αυτά τόνιζε ο Μαρξ για την εποχή του. Ισχύει όμως κάτι τέτοιο στη σημερινή συγκυρία; Για να απαντήσουμε σ’ αυτό το κρίσιμο ερώτημα, θα βασιστούμε πάλι στους Μαρξ και Ένγκελς, εφόσον τους αθεράπευτα δογματικούς δεν μπορούμε να πείσουμε αλλιώς. (Αν μπορούμε φυσικά να τους πείσουμε ότι η ανιστόρητη στάση τους εξυπηρετεί το πολυεθνικό κεφάλαιο, του οποίου σε τελευταία ανάλυση γίνονται «άθελά» τους απολογητές). Θα βασιστούμε στην προσπάθεια μας αυτή τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη.

Λέει λοιπόν ο Μαρξ για τη διαλεκτική μέθοδο, που αποτελεί το εργαλείο ερμηνείας και αλλαγής της πραγματικότητας: «Στη λογική της μορφή είναι για τους αστούς και για τους δογματικούς εκπροσώπους της σκάνδαλο και φρικαλεότητα, γιατί στη θετική αντίληψη αυτού που υπάρχει περικλείνει ταυτόχρονα και την αντίληψη της άρνησής του, του αναγκαίου αφανισμού του, γιατί αντιλαμβάνεται κάθε μορφή που υπάρχει μέσα στη ροή της κίνησης, επομένως και από την παροδική της πλευρά, γιατί τίποτα δεν την επηρεάζει, γιατί

στην ουσία της είναι κριτική κι επαναστατική» (Κ. Μαρξ, Από τον επίλογο στη Β’ έκδοση του Α’ τόμου του Κεφαλαίου, στο Κ. Μαρξ - Φ. Ένγκελς, Διαλεχτά έργα, τόμ. Ι. σ. 542). Μια άλλη ενισχυτική παραπομπή από τον Ένγκελς στο ίδιο πνεύμα: «Για τη διαλεκτική φιλοσοφία δεν υπάρχει τίποτα το οριστικό, το απόλυτο, το ιερό. Αποκαλύπτει για όλα και σε όλα τον παροδικό τους χαρακτήρα» (βλ. Φ. Ένγκελς, Ο Λουδοβίκος Φόουερμπαχ και το τέλος της κλασικής γερμανικής φιλοσοφίας, ό.π., τόμ. ΙΙ, σ. 419). Μία ακόμη παραπομπή, για τους δύσπιστους σχετικά με τη διαλεκτική μέθοδο: «Έχει βέβαια και μια συντηρητική πλευρά: αναγνωρίζει ότι κάθε βαθμίδα της γνώσης και της κοινωνίας δικαιώνεται για την εποχή της και τις συνθήκες της. Μα μόνον αυτό» (Φ. Ένγκελς, ό.π. σ. 419).

Θα μπορούσα να απαριθμήσω και άλλες παρεμφερείς θέσεις των Μαρξ και Ένγκελς, αλλά και μόνο αυτά επαρκούν για να διαπιστώσουμε ότι η αλήθεια είναι διαλεκτική, δηλαδή δεν παραδέχεται απόλυτες και αιώνιες αλήθειες. Αυτό τι σημαίνει πρακτικά; Ότι κάτι που ίσχυε χθες μπορεί να μην ισχύει σήμερα και το αντίθετο. Παρ’ όλα αυτά θα προσθέσω και ένα τελευταίο, για τους άπιστους Θωμάδες. Λέει ο Ένγκελς: «Ό,τι είναι πραγματικό στην περιοχή της ανθρώπινης ιστορίας, γίνεται με τον καιρό παράλογο, είναι από τα πριν μολυσμένο με παραλογισμό. Κι ό,τι είναι λογικό στα κεφάλια των ανθρώπων προορίζεται να γίνει πραγματικό, όσο κι αν αντιφάσκει στην πραγματικότητα, που υπάρχει φαινομενικά. Η θέση για την λογικότητα κάθε πραγματικού, σύμφωνα με όλους τους κανόνες της χεγκελιανής μεθόδου σκέψης, μετατρέπεται στην άλλη θέση: ό,τι υπάρχει αξίζει να καταστραφεί» (Φ. Έν-

γκελς, ό.π. σ. 418).

Θα μπω τώρα στην πράξη. Θα ξεκινήσω από μια τραγική διαπίστωση της ελληνικής πραγματικότητας σήμερα.

Στην πατρίδα μας η κοινωνική Αριστερά, δηλαδή οι εργαζόμενοι γενικά, που υφίστανται της αρνητικές συνέπειες του νεοφιλελευθερισμού είναι γύρω στα 80%, ενώ η πολιτική Αριστερά δεν ξεπερνά συνολικά το 11-12%. Κανονικά βέβαια θα έπρεπε η κοινωνική και πολιτική αριστερά να ταυτίζονται. Εδώ όμως υπάρχει φοβερή διάσταση. Η εργατική τάξη και οι φύσει σύμμαχοί της, αγρότες, μικροβιοτέχνες, μικροεπαγγελματίες κ.λπ., βρίσκονται κάτω από την ιδεολογική και πολιτική κυριαρχία των δύο κομμάτων του νεοφιλελευθερισμού, δηλαδή της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ. Αναζητώντας τις αιτίες γι’ αυτή την απαράδεκτη κατάσταση, θα επικεντρωθώ στο θέμα του διεθνισμού και πατριωτισμού, ως μιας από τις πολλές αιτίες της κακοδαιμονίας, αναποτελεσματικότητας και ανυποληψίας της Αριστεράς, την οποία όλοι διαπιστώνουμε, έστω κι αν δεν την ομολογούμε.

Για να ερευνήσουμε τα αίτια θα πρέπει να εφαρμόσουμε σαν κριτήρια αξιολόγησης τη διαλεκτική μέθοδο στην πραγματικότητα της εποχής του Μαρξ και τη σημερινή. Έχει αλλάξει ή παραμένει η ίδια;

Όπως όλοι γνωρίζουμε, οι αστικές τάξεις των διαφόρων κρατών από την εποχή του Μαρξ έως και τον Β’ παγκόσμιο πόλεμο βρίσκονταν σε λυσσαλέα σύγκρουση μεταξύ τους. Αυτό μετά τον Β’ παγκόσμιο πόλεμο έχει εκλείψει οριστικά και αμετάκλητα. Οι αστικές τάξεις όλων των κρατών, εξαρτημένων και μη, έχουν διεθνοποιηθεί. Με την ικανότητα και την προσαρμοστικότητά τους στις καινούργιες συνθήκες πέτυχαν ό,τι ο Μαρξ διακήρυττε και επεδίω-

κε για την εργατική τάξη με το σύνθημα «προλετάριοι όλων των χωρών ενωθείτε!». Αντί για την ένωση των προλεταρίων, ενώθηκε η αστική τάξη των διαφόρων κρατών σε μια παγκόσμια καπιταλιστική κοινοπραξία με ηγεμονεύουσα παγκόσμια δύναμη τις ΗΠΑ, ενάντια στην εργασία και τους εργαζόμενους.

Κι εδώ υπάρχει η μεγάλη σύγχυση. Η Νέα Τάξη, θεματοφύλακας των συμφερόντων του μεγάλου διεθνοποιημένου μονοπωλιακού κεφαλαίου με όλους τους μηχανισμούς που διαθέτει, ιδεολογικούς, πολιτικούς, στρατιωτικούς, οικονομικούς και πολιτιστικούς, προσπαθεί να συντρίψει κάθε συγκροτημένη ανεξάρτητη συλλογικότητα, κάθε ιστορικό υποκείμενο που θέλει να διατηρεί την ιδιαιτερότητά του και την εθνική, πολιτική, οικονομική, στρατιωτική, κοινωνική και πολιτιστική του ταυτότητα και ανεξαρτησία. Σ' αυτή τη στρατηγική επιλογή ένα από τα σοβαρά εμπόδια σήμερα αποτελεί το έθνος-κράτος.

Ένα τρανταχτό παράδειγμα αυτής της αλήθειας αποτελεί η δήλωση της προέδρου της Βουλής Άννας Ψαρούδα-Μπενάκη κατά την ορκωμοσία του Κάρολου Παπούλια ως Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας στις 8.2.2005. Ιδού τα σχετικά σημεία της δήλωσης: «Τα εθνικά σύνορα και ένα μέρος της εθνικής κυριαρχίας θα περιοριστούν χάριν της ειρήνης, της ευημερίας και της ασφάλειας στη διευρυμένη Ευρώπη, τα δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτη θα υποστούν μεταβολές, καθώς θα μπορούν να προστατεύονται αλλά και να παραβιάζονται από αρχές και εξουσίες πέραν των γνωστών και καθιερωμένων». Μήπως η Νέα Δημοκρατία έγινε διεθνιστική και δεν το καταλάβαμε;

Η Νέα Τάξη, μέσω της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και του κοσμοπολισμού, προσπαθεί να μεταβάλει τα ιστορικά υποκείμενα, είτε είναι πολίτες μεμονωμένοι είτε είναι ολόκληρες κοινωνίες είτε έθνη-κράτη, σε μια χωρίς συνείδηση μάζα, απόλυτα ελεγχόμενη και εξουσιαζόμενη, για να μπορεί φυσικά μ' αυτόν τον τρόπο να την εκμεταλλεύεται. Κι αυτό το επιδιώκει η πλανητική εξουσία, όχι πάντοτε μόνη της αλ-

λά με τη συνεργασία και συμμετοχή των αστικών τάξεων των χωρών που εντάσσονται και εξυπηρετούν τη στρατηγική της, για να κερδίσουν κι αυτές από τη λεία. Την αστική τάξη της πατρίδας μας π.χ., εξαρτημένη, παρασιτική και δορυφορική, δεν την ενδιαφέρει, όπως είναι φυσικό, τίποτε άλλο, εκτός από το χρήμα, από τις «μπίζνες». (Πρόσφατο παράδειγμα η αγορά του 46% της τουρκικής τράπεζας Finanzbank από την ΕΤΕ). Το ίδιο ισχύει, σε μεγαλύτερο βαθμό, για τα εξαρτημένα ή δορυφορικά αστικά καθεστώτα των γειτόνων μας. Η εξάρτησή τους από τα ιμπεριαλιστικά κέντρα του μεγάλου πολυεθνικού κεφαλαίου, κυρίως του αμερικάνικου, είναι πασιφανής. Ο επεκτατισμός της Τουρκίας, ο μεγαλοϊδεατισμός της Αλβανίας και ο αλυτρωτισμός των Σκοπίων δεν είναι ούτε αυτόνομος ούτε αυτοπροσδιοριζόμενος. Εντάσσεται στα ιμπεριαλιστικά στρατηγικά σχέδια της Νέας Τάξης που καθοδηγείται από τις ΗΠΑ και τους «συμμάχους» της.

Σαφώς και πρέπει να υπάρχει αλληλεγγύη ανάμεσα στους λαούς. Σαφώς και θα πρέπει να καλλιεργείται η συνεργασία, η αλληλοκατανόηση και η ειρηνική επίλυση των διαφορών ανάμεσά τους. Όμως αυτό δεν μπορεί να γίνει αν δεν εκλείψουν οι αιτίες και εκείνες οι διχαστικές δυνάμεις που δημιουργούν τις έχθρες, τα μίσση και την επιθετικότητα ανάμεσά τους, με μια λέξη εκείνες οι δυνάμεις που αντιστρατεύονται το κάλεσμα για την ένωση των προλεταρίων. Μ' αυτή την έννοια το ευχολόγιο *Οι λαοί να τα βρούνε μεταξύ τους ειρηνικά, γιατί δεν έχουν να χωρίσουν τίποτε* αποτελεί, το λιγότερο, μια ανιστόρητη και αφελή προσέγγιση του προβλήματος, γιατί το ζήτημα έγκειται στο ποιος επικαθορίζει τη στάση των λαών και αν αυτοί αποφασίζουν ή μπορούν να αποφασίζουν ελεύθερα και αυτόνομα. Εκτός αν δεν μας ενδιαφέρει αν οι λαοί είναι ελεύθεροι να αποφασίζουν για το μέλλον τους αυτόνομα ή αποφασίζουν άλλοι γι' αυτούς.

Όπως λοιπόν είμαστε ενάντια στην αστική τάξη της χώρας μας, γιατί εξυπηρετεί τα δικά της ταξικά συμφέροντα και των ιμπεριαλιστικών συμμάχων της, το ίδιο τουλάχιστον πρέπει να εί-

μαστε και ενάντια στις παρασιτικές και δορυφορικές ή και αυτόνομες τάξεις των χωρών που δημιουργούν τα προβλήματα της διαμάχης και των συγκρούσεων. Αυτό λέγεται διεθνισμός και διεθνιστική αλληλεγγύη, γιατί βοηθάει τους λαούς αυτούς ενάντια στον ίδιο ταξικό εχθρό. Υπάρχει συνεπώς τέλεια παρανόηση της μαρξιστικής θέσης για τη σημερινή συγκυρία. Εάν ο Μαρξ ζούσε σήμερα θα έκανε επανάσταση στο έργο του με βάση τη νέα πραγματικότητα. Όταν έχουν αντιστραφεί τελείως οι όροι, δεν μπορείς να παραμένεις στα παλιά ερμηνευτικά πρότυπα. Είναι τελείως αντιμαρξιστικό, γιατί μεταβάλλεις τον μαρξισμό σ' ένα δογματικό απολίθωμα, προσπαθώντας να προσαρμόσεις την πραγματικότητα σε θεωρητικά καλούπια που είναι ξεπερασμένα.

Θα πρέπει λοιπόν χωρίς αμφιβολία να καταπολεμηθεί ο επεκτατισμός της Τουρκίας, ο αλυτρωτισμός των Σκοπίων και ο μεγαλοϊδεατισμός της Αλβανίας, για να μπορούν οι λαοί της περιοχής να λύνουν τα προβλήματά τους ειρηνικά. Η Αριστερά πρέπει να βοηθήσει τους λαούς αυτούς σ' αυτόν τον αγώνα. Ένα σημαντικό κομμάτι της Αριστεράς πράττει ένα ασυγχώρητο λάθος να πιστεύει ότι αποτελεί αλληλεγγύη προς τους γείτονες μας και αυτόνομο διεθνιστικό καθήκον η υποχώρηση στις απαιτήσεις των γειτόνων μας, για να μην φανούμε τάχα εθνικιστές και πατριδοκάπηλοι. Αυτή λοιπόν η Αριστερά παραγνωρίζει τελείως το γεγονός ότι ετούτες οι απαιτήσεις των γειτόνων μας δεν είναι απαιτήσεις των λαών τους αλλά εκείνων των κυρίαρχων σ' αυτές τις χώρες δυνάμεων που εντάσσουν τη δική τους στρατηγική στα πλαίσια της ιμπεριαλιστικής πολιτικής της Νέας Τάξης πραγμάτων, δηλαδή των ΗΠΑ και των υποτακτικών τους, για να αποκομίσουν το ανάλογο κέρδος.

Οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις, πανούργες, ικανότες και ιδεολογικά κυρίαρχες όπως είναι, χρησιμοποιούν, όπου μπορούν, τις λεγόμενες αριστερές δυνάμεις για να περάσουν με συναίνεση, ει δυνατόν, τα σχέδια του διεθνούς μονοπωλιακού κεφαλαίου. Όπου δεν τα καταφέρνουν χρησιμοποιούν τα όπλα.

Η Ελλάδα δεν μπορεί να απεμπολήσει την εθνική της ακεραιότητα και να καταργήσει η ίδια το διεθνές δίκαιο και τις διεθνείς συνθήκες, υποχωρώντας, όπως υποχωρεί τώρα, στις ιμπεριαλιστικές απαιτήσεις των γειτόνων, ενταγμένες στα γεωστρατηγικά σχέδια των πατρώνων τους. Η υποτέλεια δεν έχει καμία σχέση με τον διεθνισμό. Θα αποτελούσε πλήρη ταύτιση με τα συμφέροντα της υπερδύναμης. Και για την εξαρτημένη αστική τάξη της πατρίδας μας, που το μόνο που την ενδιαφέρει είναι να κάνει «μπίζνες», το πράγμα είναι κατανοητό. Για τους εργαζόμενους όμως και την Αριστερά θα ήταν πλήρης παρανόηση του τι σημαίνει διεθνής αλληλεγγύη. Η διεθνής αλληλεγγύη πρέπει να εκφράζεται και από τις δυο μεριές ισότιμα και όχι με μόνιμες υποχωρήσεις από τη μια μεριά και μάλιστα με υποχωρήσεις που υπαγορεύονται από τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό. Σ' αυτόν τον αγώνα πρέπει να πρωτοστατούν οι εργαζόμενοι, γιατί αυτοί έχουν να χάσουν.

Τα εθνικά θέματα, με τη διάσταση που τους έδωσα, επικαθορίζουν τα κοινωνικά. Όταν δεν υπάρχουν σαν έθνος ή σε έχουν ακρωτηριάσει, δεν μπορείς να αποδώσεις και να αγωνίζεσαι αποτελεσματικά σε κανέναν τομέα και φυσικά ούτε στα κοινωνικά, γιατί ή δεν θα υπάρχουν πια ή δεν θα είσαι λόγω ακρωτηριασμού σε θέση να δράσεις και αντιδράσεις. Αν επικρατήσει π.χ. διεθνώς και εμείς αποδεχτούμε το όνομα των Σκοπίων ως Μακεδονία, (που η αστική τάξη της πατρίδας μας αρχίζει να το αποδέχεται), τότε πρέπει να ξεχάσουμε αύριο μεθαύριο την ελληνική Μακεδονία και πρέπει να ξεχάσουμε ότι μπορεί να υπάρξει Ελλάδα χωρίς Μακεδονία. Το γεγονός αυτό δεν αποτελεί φαντασίωση. Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι όλα αυτά αποτελούν ύπουλες μεθοδεύσεις της Νέας Τάξης. Τώρα δεν είναι ευνοϊκές οι συνθήκες για να επιβάλουν στην Ελλάδα πάλι δικτατορία. Ενεργούν με τον τρόπο που ενεργούν για να μας μεταβάλουν σε ραγιάδες κι έτσι να μας ελέγχουν. Τότε θα πρέπει να αναλογιστούμε αν η ελληνική εργατική τάξη θα υπάρξει ώστε να αναπτύξει τον διεθνισμό της. Αυτή είναι η πραγματικότητα, όσο κι αν η Αριστε-

ρά δεν θέλει να το βλέπει εξαιτίας κάποιας ασυγχώρητης ιδεολογικής σύγχυσης, όπως προσωπικά υποθέτω. Το μέλλον σου λοιπόν θα το καθορίζουν άλλοι. Και αυτοί οι άλλοι δεν θα είναι ούτε καν οι εργάτες των άλλων χωρών. Υπάρχει λοιπόν ο κίνδυνος να υπηρετούμε με τον λάθος διεθνισμό μας και τη λάθος αλληλεγγύη μας -αντικειμενικά και χωρίς φυσικά την πρόθεσή μας- τα γεωστρατηγικά συμφέροντα της Αμερικής. Στην πραγματικότητα κάνουμε το αντίθετο απ' ό,τι θεωρητικά υπαγορεύει η ιδεολογία μας.

Συστατικό στοιχείο του εργατικού κινήματος κατά συνέπεια πρέπει να είναι ο πατριωτισμός. Διεθνισμός δεν νοείται χωρίς σεβασμό του ενός λαού απέναντι στον άλλο. Όταν σέβεσαι τον εαυτό σου, σέβεσαι και τους άλλους, και το αντίθετο. Πατριωτισμός σημαίνει ότι θέλεις να διατηρήσεις τη φυσιογνωμία σου, την ταυτότητα και την ανεξαρτησία σου, βασικά την ύπαρξή σου σαν διαφορετικότητα, για να μπορείς να σέβεσαι και να αγωνίζεσαι για την ανεξαρτησία, τη φυσιογνωμία και τη διαφορετικότητα των άλλων λαών και συνεπώς για την κατάργηση όλων των εμποδίων που θέτουν οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις για την αλληλεγγύη ανάμεσα στους λαούς. Μήπως αμφιβάλλει κανείς π.χ. ότι το να αγωνίζεσαι ενάντια στην κατοχή της Βορείου Κύπρου από τα στρατεύματα εισβολής και κατοχής δεν εξυπηρετεί τους Τουρκοκυπρίους; Η απάντηση: Σαφώς και τους εξυπηρετεί και διευκολύνει τη διαδικασία για συνεννόηση ανάμεσα στις δύο κοινότητες για μια δίκαιη λύση του κυπριακού προβλήματος. Από την άλλη, πώς μπορεί να είμαστε ενάντια στους Αμερικανούς στο Αφγανιστάν, στο Ιράκ, στην Παλαιστίνη, στη Γη του Πυρός, αν δεν τους αντιμετωπίζουμε στην πόρτα μας, στη γειτονιά μας, στο σπίτι μας; Ή το πρόβλημα της Κύπρου, του Αιγαίου, της Μακεδονίας, της Ηπείρου είναι ανύπαρκτο ή αφορά τις ενδοϊμπεριαλιστικές διενέξεις και συνεπώς δεν μας αφορά, δεν αφορά την εργατική τάξη;

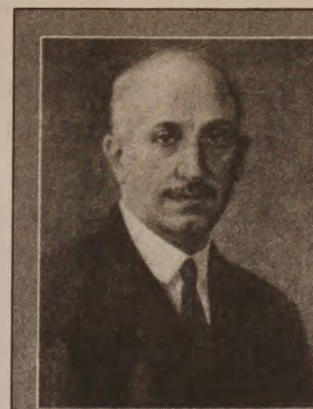
Χρειάζεται λοιπόν μια νέα και γενναία αντιμετώπιση της έννοιας του διεθνισμού. Η άποψή μου είναι ότι η Αριστερά πράττει τεράστιο και τραγικό λάθος

να αγνοεί τα εθνικά θέματα και να απεμπολεί τον πατριωτισμό, ταυτίζοντάς τον με τον εθνικισμό και σοβινισμό. Και αν θεωρήσουμε ότι και ο Μαρξ και ο Λένιν ήταν αυτής της άποψης, που είμαι βέβαιος ότι στις παρούσες συνθήκες θα την αναθεωρούσαν, θα έλεγα απερίφραστα ότι και ο Μαρξ και ο Λένιν έκαναν τραγικό λάθος. Κατά το γνωστό: Οι μεγάλοι άνδρες κάνουν τα μεγάλα λάθη. Είναι ένας από τους λόγους, κοντά σε πάρα πολλούς άλλους, ιδεολογικούς, πολιτικούς και οργανωτικούς, γιατί η Αριστερά παραμένει στα μάτια του λαού αναξιόπιστη, αφερέγγυα, αναποτελεσματική και συνεπώς στο περιθώριο. Εκτός βέβαια αν πιστεύουμε ότι ο ελληνικός λαός, οι έλληνες εργαζόμενοι, είναι εθνικιστές και σοβινιστές.

Ο Νίκος Πουλαντζάς είχε πει κάποτε: «Ο σοσιαλισμός ή θα είναι δημοκρατικός ή δεν θα υπάρξει». Κατ' αναλογία είμαι κι εγώ βαθιά πεπεισμένος ότι η Αριστερά ή θα είναι πατριωτική ή δεν θα υπάρξει.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία
και Πολιτική
στο Μεσοπόλεμο

Κείμενα:
• Ν. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
• Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΑΔΗΣ
• Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
• ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
• Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
• Σ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
• Η. ΗΛΙΟΥ
• Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑΣ
• Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
• Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
• Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
• Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
• Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
• Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
• Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
• ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
• ΚΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
• Ε. ΣΙΒΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
• ΑΛ. ΣΙΒΑΛΟΣ
• ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

Ένας συλλογικός τόμος που αναδεικνύει τη μοναδική προσωπικότητα του Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Ο πολιτικός που σφράγισε με την προοδευτική παρουσία και δράση του την εποχή της διαμόρφωσης του νέου ελληνικού κράτους.

Κεντρική διάθεση, τηλ.: 210-72.32.819

Ο ρόλος της ατομικότητας στην Αριστερά

του Ι.Ν. Μαρκόπουλου

Ένα από τα κύρια, κατά τη γνώμη μου, ζητήματα που θα έπρεπε να συζητηθούν, τουλάχιστον στο χώρο της Αριστεράς, είναι και αυτό που άμεσα σχετίζεται με την αυτοτέλεια κάθε ανθρώπου, ως προσώπου, και την ενασχόλησή του, ως ξεχωριστής οντότητας, με τα κοινά, σε αντιδιαστολή προς μια συλλογική μόνο δράση και προσπάθεια, που συχνά συνοδοιπορεί με μια κομματικά επιβαλλόμενη μαζικοποίηση του ανθρώπου, με μια ισοπέδωση της προσωπικότητάς του.

Το πρόβλημα αυτό –που δεν είναι άσχετο με την σύγχυση, την κοινοτοπία και την ακαμψία πολλών πολιτικών μας θέσεων– είναι βέβαια ιδιαίτερα σημαντικό από μόνο του, είναι όμως, προφανώς, και άμεσα συνυφασμένο με την καλπάζουσα παγκοσμιοποίηση και συνακόλουθα με τις αντιστάσεις που ως άτομα και ως λαός θα πρέπει να αναπτύξουμε ενάντια σ' αυτή τη βίαιη και αγοραία προσπάθεια εξαφάνισης κάθε ιδιοπροσωπίας και τοπικότητας.

Αυτό, άλλωστε, που σε κοινωνική μικροκλίμακα αποτελεί η συλλογικότητα, υπό αυτή τη σκληρή της εκδοχή και μόνο –και όχι βέβαια ως ένα εντελώς απαραίτητο στοιχείο της κοινωνικοπολιτικής μας δράσης, που πρέπει όμως να εδράζεται σε μια προσωπική προσπάθεια εσωτερικής καλλιέργειας και ανάπτυξης ή να συμβαδίζει τουλάχιστον μαζί της– έχει ως ανάλογό του, στην παγκόσμια μακροκλίμακα, τον διεθνισμό, που αφήνει ανυπεράσπιστα τα εθνικά συμφέροντα και βέβαια και την εθνική ιδιοπροσωπία.

Για να αντιμετωπίσουμε λοιπόν τα προβλήματα αυτά θα πρέπει πρωτίστως να ξεκαθαρίσουμε και να αναθεωρήσουμε ίσως με τόλμη, συνέπεια

και σταθερότητα κάποιες από τις περί συλλογικότητας και περί διεθνισμού απόψεις μας. Αυτό, αν όχι στους εαυτούς μας, το οφείλουμε τουλάχιστον στους νέους ανθρώπους, που συχνά δυστυχώς διατελούν εν συγχύσει, όσον αφορά στα ζητήματα αυτά, όχι πάντως από δικιά τους υπαιτιότητα. Δεν είναι βλέπετε δυνατόν να έχουμε και την πίτα ολόκληρη και τον σκύλο χορτάτο. Δεν μπορούμε δηλαδή, χωρίς να διατρέχουμε τον κίνδυνο της σύγχυσης (αν δεν ξεκαθαρίσουμε κάποια πράγματα), να είμαστε από τη μια διεθνιστές και από την άλλη συγχρόνως ένθερμοι και σθεναροί υποστηρικτές –αν θέλουμε βέβαια να έχουμε αποτέλεσμα– της ιδιαιτερότητας και της τοπικότητάς μας, όπως αναντίρρητα απαιτείται για τη μάχη μας ενάντια στην παγκοσμιοποίηση.

Σ' αυτά τα ζητήματα, που εγώ τουλάχιστον τα θεωρώ αλληλένδετα και ενιαία, θα ήθελα εν συντομία να αναφερθώ στη συνέχεια, όχι βέβαια από κάποια ηθοπλαστική, ατομικιστική ή εθνικιστική διάθεση και ιδεολογία αλλά μάλλον γιατί είμαι πεπεισμένος ότι, πέραν του βαθύτερου κοινωνικού τους ενδιαφέροντος, τα ζητήματα αυτά αποκτούν στις μέρες μια ιδιάζουσα πρακτική σημασία και βαρύτητα και θα έπρεπε επομένως να συζητηθούν με την πρέπει να νηφαλιότητα και σοβα-

ρότητα. Άλλωστε, ας μου επιτραπεί συμπληρωματικά και διευκρινιστικά να σημειώσω, πως ό,τι δεν είναι διεθνισμός δεν είναι αναγκαστικά εθνικισμός, όπως και ό,τι δεν είναι συλλογικό δεν είναι αναγκαστικά ατομικιστικό. Τέτοιου είδους μανιχαϊστικές απόψεις, που είναι, δυστυχώς, δηλωτικές μιας επικίνδυνης πνευματικής φτώχειας και ακαμψίας, θα πρέπει κατά τη γνώμη μου να συζητηθεί και να διασαφηνιστεί η αριστερή σκέψη· θα έλεγα μάλιστα ότι, σε θεωρητικό τουλάχιστον επίπεδο, είναι ένα από τα πρώτιστα και ουσιαστικά της καθήκοντα.

Μια διεθνιστική θεώρηση είναι ασφαλώς δικαιολογημένη, και επιβεβλημένη θα έλεγα, όταν έχουμε να κάνουμε, για παράδειγμα, με προβλήματα προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας (επιδημίες κ.λπ.) –που λόγω της ιδιαιτερότητάς τους δεν γνωρίζουν σύνορα– και γενικότερα με ό,τι αφορά τον πλανήτη και την ανθρωπότητα, ως ένα σύνολο ή υποσύνολο που ξεπερνάει πάντως τα εθνικά σύνορα των διαφόρων κρατών. Στα πλαίσια του διεθνισμού θα μπορούσε ασφαλώς να ενταχθεί –θα έλεγα μάλιστα σε πλήρη αρμονία με τις ευαισθησίες που διακατέχουν την Αριστερά– η ανθρωπινή αλληλεγγύη, που εκδηλώνεται έξω και πέρα από εθνικές, φυλετικές ή θρησκευτικές περιχαρακώσεις, και δικαιώνει ουσιαστικά τον άνθρωπο ως άνθρωπο, χωρίς οποιονδήποτε κατηγορικό προσδιορισμό.

Κατ' αναλογία, σε ένα εντελώς διαφορετικό επίπεδο μιας άλλης κοινωνικής κλίμακας, η συλλογική προσπάθεια είναι όχι μόνο απαραίτητη αλλά και παιδευτικά και κοινωνικά επιθυμητή για την επίτευξη των διαφόρων κοινωνικών, πολιτικών, πολιτιστικών κ.λπ. σκοπών. Ωστόσο, ιδιαίτερα οι νέοι άν-

θρωποι, που έχουν όλο τον χρόνο μπροστά τους, θα πρέπει να κατανοήσουν, κι εμείς θα πρέπει να βοηθήσουμε προς την κατεύθυνση αυτή, ότι μόνο ο ελεύθερος και ουσιαστικά καλλιεργημένος άνθρωπος –αυτός που παλεύει και προσπαθεί να γνωρίσει κατ' αρχήν τον εαυτό του και να τον καλυτερεύσει στη συνέχεια, μέσα από μια αδυσώπητη αυτοκριτική, πηγαίνοντάς τον ένα έστω νανόμετρο πιο πέρα στην κλίμακα της εσωτερικής του ανέλιξης– θα είχε ίσως τις προϋποθέσεις να ασχοληθεί ουσιαστικά με τα κοινά και να προσφέρει. Πρώτα ως μονάδα θα πρέπει να νοηθεί ο άνθρωπος, για να μπορέσει στη συνέχεια να ενταχθεί ως άτομο στο κοινωνικό σύνολο και να προσφέρει μέσα από συλλογικές διαδικασίες και δράσεις στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Έχω την εντύπωση ότι οι απόψεις αυτές, ειλικρινείς και ξεκάθαρες όπως θα έπρεπε να είναι, δεν φτάνουν δυστυ-

χώς στους νέους ανθρώπους, είτε γιατί δεν εκφέρονται και δεν προβάλλονται από το κατεστημένο και εν πολλοίς αρρωστημένο κοινωνικο-πολιτικό μας σύστημα, είτε γιατί χάνονται κι αυτές –ξεθωριασμένες και διαστρεβλωμένες– μέσα στη νεωτερική και μετανεωτερική μας κενοδοξία και σύγχυση. Μία σύγχυση που είναι επίσης συχνά συνυφασμένη με την απόρριψη της παράδοσης και της ουσιαστικής νοηματοδότησης του βίου. Άλλωστε, δεν είναι επίσης μικρή η σύγχυση που υπάρχει αναφορικά με τα έθιμα και τις παραδόσεις του λαού. Εδώ ισχύει, αν εξαιρέσουμε κάποιες τουριστικού ενδιαφέροντος φολκλορικές και αγοραί-ες συμπεριφορές και εκδηλώσεις, πως ό,τι θυμάται κανείς, χαίρεται. Το θέμα όμως αυτό δεν είναι του παρόντος.

Για να μπορέσει ο νέος κυρίως άνθρωπος να γνωρίσει το τοπίο που τον περιβάλλει, και να εντάξει τον εαυτό του, δημοκρατικά και δημιουργικά, σ'

αυτό, θα πρέπει να αναγνωρίσει κατ' αρχήν τους κρυφούς φωτισμούς και το σκηνικό που περίτεχνα στήνονται γύρω του – γιατί πώς αλλιώς θα μπορούσαν να του περάσουν, και να περάσουν σ' όλους μας, τους παραλογισμούς, τις ανειλικρινείς και τις ασυνέπειες των λόγων και των έργων τους; Στην προσπάθειά του αυτή, η παιδεία του ανθρώπου, ο εσωτερικός του φωτισμός, θα βρει ουσιαστικούς και σταθερούς συμμάχους σ' ένα καλό βιβλίο, σ' ένα σοβαρό περιοδικό πολιτισμού και πολιτιστικού λόγου, σε μια έγκριτη, αδέσμευτη εφημερίδα.

Αν τέτοιους πολίτες θέλουμε, και όχι απλούς συνοδοιπόρους, χειροκροτητές και αφισκοκολλητές, τότε θα πρέπει να πορευτούμε με τόλμη και ειλικρίνεια, λόγω και έργω. Μια τέτοια θέση πιστεύω πως έχει καταστατική σημασία για μια σύγχρονη Αριστερά, για μια, γενικότερα, σύγχρονη πολιτική σκέψη και πρακτική.

Κάτι το «ωραίο»

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

Για την πολιτική, την κοινωνική συμπεριφορά, τη διακόσμηση, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, το αυτοκίνητο, το σπίτι, το γραφείο...

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα, τηλ.: 210-72.32.819

Οι ΗΠΑ και οι Ναζί

Η σύγκριση των ΗΠΑ με τη ναζιστική Γερμανία αποτελεί άραγε υπερβολή; Ας ερευνήσουμε το θέμα ξεκινώντας από την κορυφή:

«Ο Φύρερ μου είπε ότι το απλούστερο που έχουμε να κάνουμε είναι να πάρουμε ως παράδειγμα τις ΗΠΑ, όπου ο επικεφαλής της χώρας είναι συγχρόνως και επικεφαλής της κυβέρνησης. Έτσι, ακολουθώντας το παράδειγμα των ΗΠΑ, συνδυάσαμε το αξίωμα του επικεφαλής της χώρας με αυτό του επικεφαλής της κυβέρνησης και [ο Χίτλερ] έχρισε τον εαυτό του Φύρερ [ηγέτη] του γερμανικού λαού και Καγκελάριο του γερμανικού Ράιχ». (Robert E. Conot, *Justice at Nuremberg*, Harper & Row, Νέα Υόρκη, 1983, σελ. 333).

Τα παραπάνω ειπώθηκαν από τον Χέρμαν Γκαίρινγκ κατά την κατάθεσή του στο Δικαστήριο της Νυρεμβέργης στις 13 Μαρτίου 1946.

Ας κατέβουμε στο επίπεδο αμέσως κάτω από την κορυφή. Εκεί ανακαλύπτουμε έναν ενδιαφέροντα –και καταπληκτικό– κατάλογο:

1. **Baldur von Schirach** (1907-1974),

αρχηγός της χιτλερικής Νεολαίας, κυβερνήτης της Βιέννης, υπεύθυνος για τον εκτοπισμό και θάνατο 65.000 Εβραίων, κ.λπ. Ο εκ μητρός παππούς του υπηρέτησε στο στρατό των Βορείων κατά τον εμφύλιο των ΗΠΑ, ήταν ένας από τους συνοδούς του φερέτρου του Λίνκολν και παντρεύτηκε κόρη της πλούτης αμερικανικής οικογένειας των Norris. Η μητέρα του ήταν Αμερικανίδα, κόρη δικηγόρου από τη Νέα Υόρκη. Στη Νυρεμβέργη καταδικάστηκε σε 20 χρόνια φυλακή, τα οποία και εξέτισε.

2. **Hjalmar Horace Greeley Schacht** (1877-1970), αρχιτέκτονας της οικονομίας των Ναζί που διηύθυνε την προπαρασκευή του Χίτλερ για τον πόλεμο. Ανατράφηκε στις ΗΠΑ, όπου οι γονείς του είχαν μεταναστεύσει και ο πατέρας του έγινε αμερικανός πολίτης. Τα δύο μεσαία ονόματά του (Horace Greeley) προέρχονται από τον περίφημο αρχισυντάκτη της *Tribune* της Νέας Υόρκης. Στη Δίκη της Νυρεμβέργης αθωώθηκε, παρά τις διαμαρτυρίες των Σοβιετικών, διότι ο επανεξοπλισμός δεν θεωρήθηκε έγκλημα. Εντούτοις ένα δικαστήριο

αποναζιστικοποίησης τον κατέδικασε σε φυλάκιση 8 ετών, την οποία δεν εξέτισε.

3. **Gustav Krupp von Bohlen und Halbach** (1870-1950), μεγιστάνας εξοπλισμών. Ο πατέρας του, Gustav Halbach, ήταν μέλος της γερμανοαμερικανικής οικογένειας επιχειρηματιών ορυχείων άνθρακα στη Ρουρ και στο Scranton της Πενσυλβανίας των ΗΠΑ. Αυτός παντρεύτηκε την κόρη του συνταγματάρχη Henry Bohlen, ήρωα του εμφυλίου πολέμου των ΗΠΑ. Ο Gustav Krupp παντρεύτηκε την Bertha Krupp. Ο γιος τους, Alfried, έγινε «Φύρερ της Γερμανικής Πολεμικής Βιομηχανίας» και χρησιμοποίησε εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες-σκλάβους στα εργοστάσιά του. Ο Krupp ο πρεσβύτερος κατηγορήθηκε ως μέγας εγκληματίας πολέμου, αλλά δεν δικάστηκε στη Νυρεμβέργη για λόγους... υγείας. Ο γιος του, ο Alfried, καταδικάστηκε το 1948 σε 12 χρόνια φυλακή. Εξέτισε μόνο 3 χρόνια.

4. **Charles «Chip» Eustis Bohlen** (1904-1974), δεύτερος εξάδελφος του Alfried, υπηρετούσε στο Λευκό Οίκο ως

σύνδεσμος του Φραγκλίνου Ρούζβελτ με το Στέιτ Ντιπάρτμεντ (σύμβουλος επί των σοβιετικών υποθέσεων) τον καιρό που ο Alfried βοηθούσε τον Χίτλερ στο «ανθρωπιστικό» έργο του.

5. **Joachim von Ribbentrop** (1893-1946), υπουργός Εξωτερικών του Χίτλερ από το 1938 μέχρι το 1945. Μετά τις σπουδές του στην Γκρενόμπλ έζησε 4 χρόνια στον Καναδά, όπου δραστηριοποιήθηκε ως επιχειρηματίας. Ήταν ο πρώτος που απαγχονίστηκε στη Νυρεμβέργη.

6. **Luise Jodl**, σύζυγος του Alfred Jodl, αρχηγού του Επιτελείου του Χίτλερ και στενότερου στρατιωτικού συμβούλου του, εγγονή βρετανού πολίτη. Ο Jodl κρεμάστηκε στη Νυρεμβέργη. Ο υπαρχηγός του Jodl, ο **Walther Warlimont**, παντρεύτηκε την κόρη της Paula Anhaeuser-Busch, της περίφημης οικογένειας παραγωγής μπίρας του St. Louis. Το 1948 καταδικάστηκε σε ισόβια.

7. **Constantin Freiherr von Neurath** (1873-1956), γερμανός αριστοκράτης, υπουργός Εξωτερικών του Χίτλερ από το 1933 μέχρι το 1938. Προσωπικός φίλος της βασίλισσας Mary της Αγγλίας. Στη Νυρεμβέργη καταδικάστηκε σε 15 χρόνια φυλακή. Εξέτισε 8 χρόνια.

Οι κατηγορούμενοι στη Νυρεμβέργη ήταν 22. Σύμφωνα με τον πιο πάνω κατάλογο περίπου το ένα τρίτο συγγένευε με αίμα, γάμο, ή αλλιώς με Αμερικανούς (ή άλλους Αγγλοσάξονες). Πρόκειται άραγε για στατιστική ανωμαλία; Έχει το γεγονός αυτό κάποια σημασία ώστε να αξίζει να διερευνηθεί; Μια γενική παρατήρηση θα ήταν ότι σ' ετούτο το επίπεδο των ναζιστικών ή των αμερικανικών ελίτ η εθνικότητα δεν παίζει σπουδαίο ρόλο. Τα μέλη αυτής της ελίτ ζουν και ανατρέφονται σε έναν ξεχωριστό (και μάλλον ομοιογενή) κόσμο. Εντούτοις το γεγονός ότι αυτός ο (εξ αίματος, κ.λπ.) «αμερικανισμός» δεν εμπόδισε τα συγκεκριμένα άτομα να εξελιχθούν σε Ναζιστές και τελικά να φτάσουν στη Δίκη της Νυρεμβέργης, δεν μπορεί να αγνοηθεί.

Η πιο πάνω «έκπληξη της Νυρεμβέργης» μας ωθεί να αντιστρέψουμε την ερώτηση: ποια ήταν η επιρροή που άσκησε ο «γερμανισμός» στον «αμερικανισμό»; Δύο είναι οι κύριες πηγές επιρροής των γερμανικών λαών στον πληθυσμό της Αμερικής: Οι γερμανοί

μετανάστες και ο κατακλυσμός της Αμερικής με Ναζί, που ξεκίνησε λίγες μόνο ημέρες μετά το θάνατο του Χίτλερ.

Ας ξεκινήσουμε με τους μετανάστες.

Το 1848 ήταν έτος κοινωνικής επανάστασης σε όλη την Ευρώπη, στη Γαλλία, στην Ιταλία, στη Γερμανία κ.λπ. Οι εξεγέρσεις αυτές πνίγηκαν στο αίμα από τους διάφορους βασιλιάδες, αυτοκράτορες κ.λπ. της Ευρώπης. Μετά την καταστολή της επανάστασης στη Γερμανία, δεκάδες χιλιάδες γερμανοί επαναστάτες διέφυγαν στην Αμερική. Αυτοί οι «μετανάστες» είναι γνωστοί ως οι «σανταοχτάρηδες» («Forty-eighters»). Μάλιστα, οι αρχηγοί τους έγιναν δεκτοί στην Αμερική (π.χ. στο St. Louis) ως ήρωες, με μαζικές διαδηλώσεις. Αυτοί οι Γερμανοί με «ελευθεριακή σκέψη» ήταν ένα είδος «πρωτοσοσιαλιστών», οι οποίοι οραματίζονταν να «συστρατεύσουν τις ΗΠΑ ως έναν φορέα της παγκόσμιας επανάστασης ή ως κέντρο μιας παγκόσμιας δημοκρατίας» και θεωρούσαν την Αμερικανική Δημοκρατία ως «την καλύτερη εναπομένουσα ελπίδα για τη λύτρωση της ανθρωπότητας». (S. Rowan & N. Primm, *Germans for a Free Missouri*, University of Missouri Press, 1983, σελ. 25 και 30).

Εάν η Γερμανία και οι ΗΠΑ των μέσων του 19ου αιώνα είχαν αυτούς τους «σπόρους» ριζοσπαστικότητας, τι συνέβη και κατέληξαν αντίστοιχα σε αντιδραστικές κοινωνίες; Η περίπτωση της Γερμανίας έχει αναλυθεί εκτενώς μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η περίπτωση των ΗΠΑ έχει επίσης ερευνηθεί σε σχέση με τη «γέννηση» της μεγάλης εμπορικής επιχείρησης (corporation), της «επιστημονικής προπαγάνδας» και της βάρβαρης καταστροφής του εργατικού κινήματος. Φαίνεται ότι οι ΗΠΑ και η Γερμανία ακολούθησαν παράλληλους δρόμους στο να εξελιχθούν σε πολύ βίαιες κοινωνίες. Η γερμανική τροχιά έφτασε στο απόγειό της κατά τη δεκαετία του 1930 και κατέληξε το 1945 με την ήττα των Ναζί. Η περίπτωση των ΗΠΑ εκκρεμεί ακόμη.

Ο Χίτλερ αυτοκτόνησε στις 30 Απριλίου 1945. Η παράδοση των Ναζί υπογράφηκε στις 8 Μαΐου 1945. Έντεκα ημέρες αργότερα, στις 19 Μαΐου, «ένα στρατιωτικό μεταγωγικό αεροπλάνο με μαυρισμένα τα παράθυρα για να κρύψει το

διαβόητο φορτίο του...» έφερε στην Ουάσιγκτον τους πρώτους Ναζί, τον Herbert Wagner και τους δύο βοηθούς του «και κατόπιν [αυτοί] κρατήθηκαν κρυφοί από τις υπηρεσίες μετανάστευσης». (Linda Hunt, *Secret Agenda*, St. Martin's Press, 1991, σελ. 6, 7).

Ο ακριβής αριθμός των Ναζί που «φυτεύτηκαν» στις ΗΠΑ είναι αδύνατο να εξακριβωθεί μέχρις ότου η CIA ανοίξει τους φακέλους της. Οι περισσότεροι από τους πιο ηλικιωμένους Ναζί (επιστήμονες κ.λπ.) μπήκαν κατ' ευθείαν στα κέντρα εξουσίας των ΗΠΑ. Για παράδειγμα, ο ναζιστής στρατηγός Walter Dornberger, αφού δούλεψε για πολλά χρόνια στην Αμερικανική Πολεμική Αεροπορία, έγινε αντιπρόεδρος της Bell Aerosystems Division. Πέθανε, εν ειρήνη, το 1980.

Οι νεότεροι σε ηλικία Ναζί, (περιέργως) οι απλοί στρατιώτες των SS, μπήκαν στις ΗΠΑ κατά δεκάδες χιλιάδες με τις οικογένειές τους, με οικονομικά βοηθήματα, με εξασφάλιση εργασίας κ.λπ.

Επηρέασαν αυτοί οι Ναζί, που «φυτεύτηκαν» στις ΗΠΑ, την αμερικανική κοινωνία; Η χρησιμοποίηση από τις ΗΠΑ «των Ναζί και των συνεργατών τους... άφησε ένα σημάδι στη ζωή των ΗΠΑ των ιδίων. Αυτή η επίδραση είναι γνωστή στη διάλεκτο των κατασκοπευτικών υπηρεσιών ως "blowback", που σημαίνει μη αναμενόμενες και αρνητικές επιπτώσεις στο εσωτερικό [των ΗΠΑ] από κρυφές δραστηριότητες στο εξωτερικό» (Christopher Simpson, *Blowback*, Weidenfeld & Nicolson, 1988, σελ. 5).

Κλείνουμε με τα λόγια δύο προσώπων που αξίζουν τον σεβασμό μας:

– «Πρέπει να αναρωτηθούμε εάν αυτό που χρειάζονται οι ΗΠΑ είναι διαμαρτυρίες ή αποναζιστικοποίηση». (Νόαμ Τσόμσκι, *American Power and the New Mandarins*, Pantheon Books, 1969, σελ. 16· ελληνική μετάφραση από τις εκδόσεις Scripta).

– «Ο Karl Rove έχει τις δεξιότητες του Δρ. Γκέμπελς και ακόμη περισσότερες...» (Imgrad A. Hunt, κόρη γερμανών Ναζί, την οποία σε ηλικία 3,5 ετών, το 1937, διάλεξε ο Χίτλερ να την πάρει στην αγκαλιά του, τώρα αμερικανίδα πολίτης).

ΝΙΚΟΣ ΡΑΠΤΗΣ
Μάιος 2006

Το Αντί πήρε τα βουνά

«Α3? + Ξ ΧΔ 5 > ΞΑ6 + Δ9Φ! DOC + 100ν». Τι σημαίνουν αυτά τα παράξενα σύμβολα; Πρόκειται μήπως για κάποιον νεοαποκαλυφθέντα «κώδικα Da Vinci»; Ή μήπως για κάποια μαθηματική συνάρτηση; Δεν είναι παρά σημειώσεις για μια από τις ειδικές διαδρομές του Rally Acropolis, που θα διαβάσει, τη στιγμή που θα κρατάτε τούτο το τεύχος στα χέρια σας, ο συνοδηγός στον οδηγό του πληρώματος του Αντί. Σημαίνουν δε τα εξής: «Αριστερή (στροφή) 3 και αμέσως χάσιμο δεξιά 5 σε ξαφνική αριστερή 6 και δεξιά 9 φουρκέτα, πρόσεχε μην την κόψεις και 100 μέτρα». «Χάσιμο» σημαίνει ότι δεν βλέπεις τη στροφή και οι αριθμοί δίπλα στη στροφή δείχνουν τον βαθμό δυσκολίας της. Το «1» είναι «τέζα» και το «9» η δυσκολότερη.

Όλα αυτά είναι αποτέλεσμα της αφόρητης πλέον πλήξης μας από το πολιτικό γίνεσθαι ή μη γίνεσθαι – διαλέγετε και παίρνετε. Αποφασίσαμε λοιπόν ως και πολιτιστικό περιοδικό να συμμετάσχουμε στο φετινό, 53ο Rally Acropolis, το οποίο, αν δεν γνωρίζετε, είναι το καλύτερο στον κόσμο. Το Rally άρχισε χθες με την πρώτη ειδική διαδρομή που έγινε σε μια ειδικά διασκευασμένη πίστα στο ΟΑΚΑ και οι αγωνιζόμενοι πρόσφεραν συναρπαστικό θέμα. Σήμερα και αύριο οι αγωνιζόμενοι θα κυνηγάνε τον χρόνο στα κακοτράχαλα αλλά πανέμορφα βουνά της Αττικής και το Rally Acropolis θα ολοκληρωθεί την Κυριακή το μεσημέρι με την τελευταία ειδική διαδρομή που θα γίνει πάλι στο ΟΑΚΑ. Σπεύσατε να την παρακολουθήσετε. Το θέαμα θα είναι καταπληκτικό.

Η συμμετοχή του Αντί είναι ένα φοβερό και τρομερό Mitsubishi Eno8, με τον αριθμό «94» και πλήρωμα δυο τρελούς συνεργάτες μας με τα ψευδώνυμα Panos και Vas. Δεν ξέρουμε τι θα καταφέρουν τελικά, αλλά σημασία έχει το «ευ αγωνίζεσθαι». Αν μη τι άλλο θα αποτοξινωθούν για λίγο από την ενασχόλησή τους με το δύσσομο πολιτικό ρεπορτάζ. Ευχαριστούμε τις γνωστές «Εκδόσεις Ηλέκτρα», χωρίς την ευγενή χορηγία των οποίων δεν θα ήταν δυνατή η συμμετοχή.

επισημαίνουμε

Πίνακες με τον μπαλτά

Ελλείπει μεγάλων καλλιτεχνικών γεγονότων, απολαμβάνουμε τα ομοιώματά τους.
Ζ. Μποντριγιάρ

Πριν είκοσι περίπου χρόνια κι ενώ ήμουν νεαρός επιμελητής στην Εθνική Πινακοθήκη ήρθε στο γραφείο μου μια ευειδής κυρία που είχε την τύχη να είναι συνώνυμη με πολύ γνωστό και σεβαστό συντηρητή. Συνοδευόταν από τη σύζυγο γνωστού φιλότεχνου και ιδιοκτήτη μεγάλης δισκογραφικής εταιρείας που σήμερα βρίσκεται σε μια δυσάρεστη επικαιρότητα. Αιτία της επίσκεψης ήταν να εξετάσω έναν πίνακα φερόμενο ως Παρθένη τον οποίο η πρώτη διαμεσολαβούσε στη δεύτερη. Βλέπετε, από τότε ήταν της μόδας διάφορες κοσμικές να διακινούν έργα τέχνης ως dealers και να γεμίζουν τα βόρεια προάστια με αμφιλεγόμενους Μπουζιάνηδες, Γαίτηδες κ.λπ. χωρίς ενοχλητικές παρεμβάσεις της εφορίας, χωρίς παραστατικά και με την επίκληση ακόμη πιο αμφιλεγόμενων πιστοποιητικών αυθεντικότητας. Επρόκειτο για μία φάμπρικα που κάποιους κατέστησε πλούσιους, κάποιους άλλους, πονηρά αφελείς, δεν κατέστησε πιο σοφούς και την ελληνική τέχνη απελπιστικά ανυπόληπτη.

Όταν λοιπόν διαπίστωσα ότι ο «Παρθένης» ήταν πλαστός, η ευειδής κυρία έχασε το χαμόγελό της και έκτοτε έγινε, όπως συνήθως συμβαίνει, από «φίλη» εχθρά. Εξακολουθούσε όμως να μπαινοβγαίνει στην Πινακοθήκη συμβουλευόμενη άλλες, έμπειρες επιμελήτριες, χωρίς πάντως ποτέ να καταλάβω με ποιαν επίσημη ιδιότητα. Και κυρίως με ποια γνώση. Αλλά είπαμε, στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις ή ό,τι το κόμμα σου σε ορίσει (άσχετο: Ας πούμε στρατάρχη σαν τον κ. Μειμαράκη, ή πτέραρχο, πάλι σαν τον κ. Μειμαράκη). Φαντάζεστε λοιπόν την έκπληξή μου όταν μ' ευκαιρία την πολυδιαφημισμένη έκθεση Μποτέρο είδα πάλι την κυρία αυτή να κατοικοεδρεύει στο Ίδρυμα ως πλέον η παραγωγός(;) της έκθεσης και επίσης την θαύμασα στην τηλεόραση πλάι στην διαρκώς χαμογελούσα διευθύντρια της ΕΠΜΑΣ αλλά και τον ευτυχή χορηγό, πρόεδρο της Vodafone κ. Κορωνιά. (Τρομερή σύμπτωση!) Έτσι συμπέρανα ότι και τα γλυπτά του Μποτέρο στο Μέγαρο Μουσικής είχαν πάλι την υψηλή εποπτεία (νεοελληνιστί dealing) της εν λόγω πολύφερνης κυρίας. Και βέβαια εθαύμασα και την εξέλιξή της και τις ικανότητές της. Τα Β.Π. πλέον με τις ευλογίες της Ν.Δ. (Νέας Διακυβέρνησης) έχοντας συνδυάσει κοσμικότητα και τέχνη δημιουργούν έναν αληθινό πολιτιστικό παράδεισο. Ντήλερς παίρνουν τη θέση ιστορικών της τέχνης και κοσμικοί ή έμποροι ή και τα δύο μαζί τον ρόλο των επιμελητών. Διότι όταν είσαι νεόπλουτος, μπορεί να είσαι τα πάντα.

Έτσι στον επίσημο κατάλογο της Πινακοθήκης, όπως γράφτηκε και στον Τύπο (Ελευθεροτυπία), δεν υπάρχει κείμενο της κ. Μισσιρλή (δεν πρόλαβε, λέει!) αλλά συζήτηση του Μποτέρο με τον Λάλα, αναδημοσίευση από το ΒΗΜΑγκαζίνο! (Γέλια). Θυμάμαι πάντως τη χαρά που έκανε η άξια επιμελήτρια όταν είχε πρωτοβγεί το ΠΑΣΟΚ το 1981 και είχε αναλάβει ο εξάδελφός της Κ.

Δημοσθενόπουλος υφυπουργός Οικονομικών. Στον ενθουσιασμό της πρότεινε στην τότε διεύθυνση να διακοσμηθούν τα γραφεία του νέου υφυπουργού με 2 πίνακες από τις συλλογές της ΕΠΜΑΣ, ο ένας θυμάμαι ήταν Βασιλείου, οι οποίοι αργότερα κάηκαν (sic). Ατυχία!

Πάντως με τον Μποτέρο, το κολομβιανό ανάλογο του Φασιανού, βρήκαν ευκαιρία οι εντόπιοι ευαίσθητοι να συγκινηθούν, έστω κι αν αυτός δεν είναι ούτε Ρουφίνο Ταμάγιο, ούτε Βιλφρέντο Λαμ. Η δε φουσκωμένη γλυπτική του είναι το ακριβώς αντίθετο από τη γλυπτική του Τζιακομέτι. Και γι' αυτό εμένα δεν μου αρέσει!

Μάνος Στεφανίδης

ΥΓ. Είδατε πόσα πράγματα θυμάται κανείς όταν μεγαλώνει;

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• **Αύριο Σάββατο**, 3 Ιουνίου, στις 9 το βράδυ, στο Θέατρο Πέτρας στην Πετρούπολη γίνεται η καθιερωμένη ετήσια -7η φέτος- Συναυλία Πολυφωνικού Τραγουδιού. Συμμετέχουν συγκροτήματα από τα Βαλκάνια, τον Καύκασο και διάφορες χώρες της Μεσογείου. Αξίζει να ανηφορίσετε στην Πετρούπολη, ιδίως αν δεν έχει τύχει να παρακολουθήσετε καμία από τις προηγούμενες συναυλίες.

• **«Ο Σίζουε Μπάνζι πέθανε»** είναι ο τίτλος της παράστασης που παρουσιάζει τις ημέρες αυτές (1-4 Ιουνίου) ο **Πήτερ Μπρουκ** στην Αθήνα, στο πλαίσιο του φεστιβάλ «Θέατρο πέρα από τα όρια» (στο θέατρο «Ιλίσια-Ντενίση», τηλ. για κρατήσεις: 210-7216317 και 210-7210045). Έργο πολιτικό, γραμμένο από τους Νοτιοαφρικανούς Fugard, Kani και Ntshona, είναι αντιπροσωπευτικό των τρόπων του θεάτρου που γεννήθηκε στα νοτιοαφρικάνικα γκέτο του apartheid.

• **«Η μορφή της Αρχής. Καλλιτέχνες του 20ού αιώνα και Αρχαία Ανατολική Μεσόγειος»** τιτλοφορείται η έκθεση που εγκαινιάστηκε πρόσφατα

στις νέες αίθουσες του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης (Νεοφύτου Βάμβα 4, Κολωνάκι). Η έκθεση, που θα διαρκέσει έως 16 Σεπτεμβρίου, παρουσιάζει γλυπτά έργα του κυκλαδικού, μινωικού, κυπριακού και αιγυπτιακού πολιτισμού, καθώς και των αρχαίων πολιτισμών της Μικράς Ασίας, πλάι σε έργα κορυφαίων καλλιτεχνών του 20ού αιώνα -Μπραγκουζι, Ματίς, Πικάσο, Τζακομέτι, Μουρ κ.ά.- οι οποίοι εμπνεύστηκαν από τις πρώιμες εκείνες μορφές τέχνης.

• **Αυτή τη Δευτέρα**, 5 Ιουνίου, 8.30 μ.μ., στο Μουσείο Μπενάκη της οδού Πειραιώς εγκαινιάζονται δύο εκθέσεις με θέμα το έργο του αρχιτέκτονα **Πάνου Κουλέρμου** (1933-1999): «Εκδοχές της νεωτερικότητας στην ελληνική αρχιτεκτονική, 1955-1971» και «Από τον ρασιοναλισμό στην tendenza». Διάρκεια έως 2 Ιουλίου.

ΑΙΜΟΣ: Ανθολογία Βαλκανικής Ποίησης

Από την 3η Διεθνή Έκθεση Βιβλίου της Θεσσαλονίκης στα Τίρανα

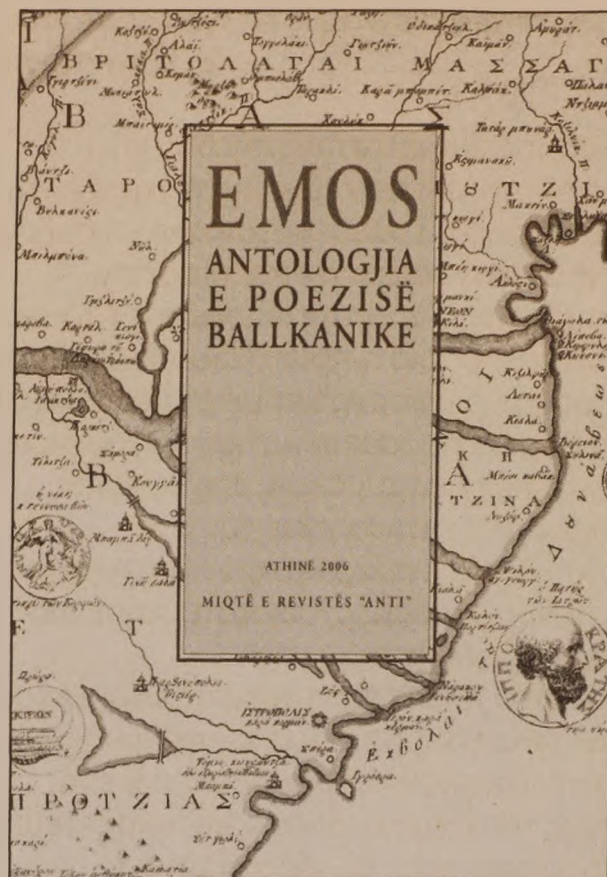
Στο πλαίσιο της Διεθνούς Εκθέσεως Βιβλίου Θεσσαλονίκης φιλοξενήθηκε φέτος το *Αντί*: το περιοδικό αλλά και οι εκδόσεις μας. Στο χώρο που μας αναλογούσε συγκεντρώσαμε αντιπροσωπευτικά δείγματα από το «Πολύτυπο» αλλά και τα βιβλία που έχει ετοιμάσει και εκδόσει ο σύλλογος «Φίλοι του περιοδικού *Αντί*»: Την παλαιότερη ερευνητική εργασία για το *Κιτς*. Κάτι το ωραίο αλλά και τη νέα μας έκδοση *Αίμος. Ανθολογία Βαλκανικής Ποίησης*.

Την Κυριακή 28 Μαΐου ο καθηγητής Παν. Μουλλάς παρουσίασε τον πρώτο τόμο της ανθολογίας που κυκλοφορεί ήδη στην αλβανική γλώσσα. Εκτός από την ανθολόγηση της αλβανικής ποίησης στον τόμο περιλαμβάνονται αντιστοίχως τα ανθολόγια της βοσνιακής, της βουλγαρικής, της ελληνικής, της ρουμανικής, της σερβικής και της σλαβομακεδονικής ποίησης μεταφρασμένα στα αλβανικά.

Οι υπόλοιποι έξι τόμοι στις αντίστοιχες γλώσσες βρίσκονται καθ' οδόν προς το τυπογραφείο.

Την Πέμπτη 8 Ιουνίου θα πραγματοποιηθεί στα Τίρανα, σε ειδική εκδήλωση, η παρουσίαση του πρώτου τόμου.

Το κείμενο που ακολουθεί είναι ο χαιρετισμός, του Προέδρου του ΕΚΕΒΙ Δημήτρη Νόλλα –που δεν κατάφερε να εκφωνηθεί– προς τους συγγραφείς των βαλκανικών χωρών, στην συνάντησή τους της 28ης Μαΐου 2006, στο πλαίσιο της Διεθνούς Εκθέσεως Βιβλίου Θεσσαλονίκης.

Η Ανθολογία στην αλβανική γλώσσα.

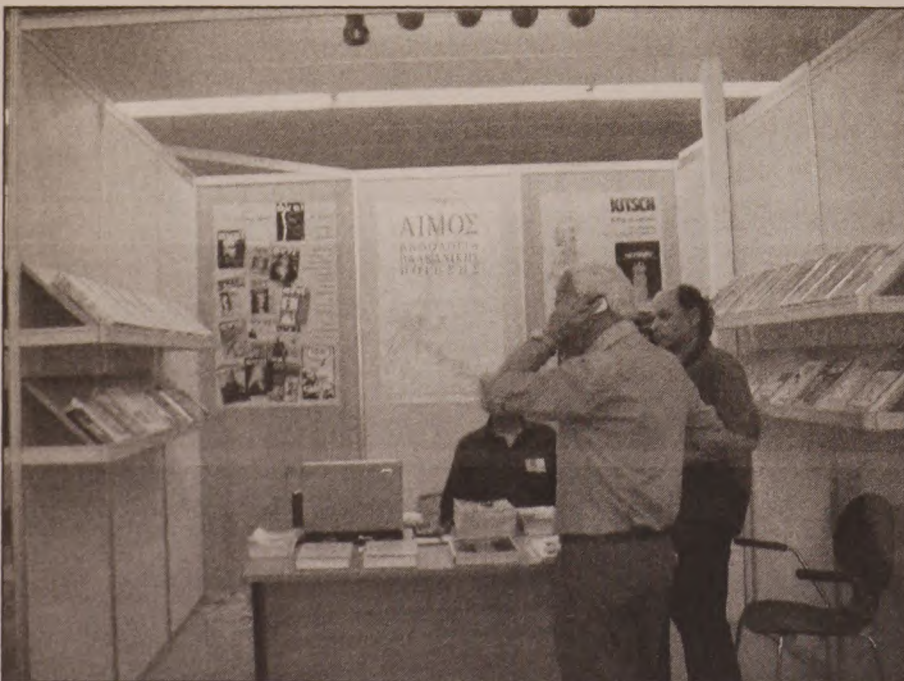
Εκ μέρους του ΔΣ του ΕΚΕΒΙ σας καλωσορίζω σε αυτή την καθιερωμένη πλέον συνάντηση των συγγραφέων των Βαλκανίων, αυτής της κοινωνίας της ΝΑ Ευρώπης όπως είναι πολιτικώς ορθό να ονομάζεται η περιοχή.

Οι φίλοι μας της ΕΕ, προκειμένου να ξορκίσουν τα προβλήματα που

δημιουργήθηκαν στο παρελθόν, αλλά και προσφάτως, από τις βαλκανικές συγκρούσεις και τις προεκτάσεις τους στην Ευρώπη, επέλεξαν την ονομασία «ΝΑ Ευρώπη» για την περιοχή μας. Αυτή η απόκλιση στην ονομασία, μας υπενθυμίζει τη σημασία των λέξεων. Τη σημασία της γλώσσας. Αποδεικνύοντας, έτσι *ad contrario*, πως η γλώσσα δεν είναι μόνον εργαλείο επικοινωνίας, αλλά κυρίως είναι φορέας πολιτισμού. Είναι γνωστό και κατανοητό πως δεν γκρινιάζουμε για τις σχέσεις μας με την Ωκεανία, ούτε και για αυτές με την Χιλή. Τα μεγαλύτερα προβλήματα τα έχουμε πάντα με τον πλησίον μας, με τον γείτονά μας. Με τον ίδιο μας τον εαυτό. Οι διαφορές που προσπαθούμε να λύσουμε με το κουζινομάχαιρο αφήνουν πάντα ουλές. Και ουρές. Ο 20ός αιώνας είναι γεμάτος τέτοια παραδείγματα.

Η λογοτεχνία που αξίζει το όνομά της, πιστεύω πως είναι εκείνη που αντλεί συμπεράσματα ζωής από αυτές τις εμπειρίες. Εκείνη που είναι ειλικρινής με τον εαυτό της, βάζοντας στην άκρη το μίσος και την δυσανεξία. Τα υπόλοιπα είναι των πολιτικών.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΛΛΑΣ

Το περίπτερο του *Αντί* και των εκδόσεων Πολύτυπο στην 3η Διεθνή Έκθεση Βιβλίου (25-28 Μαΐου 2006) στη Θεσσαλονίκη.

Μέ άνεμικό ντουφέκι

του Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλου

Α'
Ο Παπαδιαμάντης στά Φύλλα καπνοῦ
του Δημήτρη Νόλλα

Υποθέτω ὅτι, ἀφοῦ εἶμαι ἐπιμελητής του περιοδικοῦ Παπαδιαμαντικά Τετράδια, ἔχω χρέος νά διαβάζω ὅλα τά παπαδιαμαντολογικά δημοσιεύματα πού φτάνουν στά χέρια μου. Ἐντούτοις, ἀπό μιά σχεδόν ἀλλεργική βαρυθυμία, παραμελῶ, καί μάλιστα χωρίς φιλολογικές τύψεις, αὐτό τό καθήκον τά τελευταῖα χρόνια. Ἔτσι, μολονότι εἶμαι μέλος τῆς Ἑταιρείας Παπαδιαμαντικῶν Σπουδῶν καί ἔλαβα μέρος στό Β' Διεθνές Συνέδριο γιά τόν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη (2001), δέν αἰσθάνθηκα ὥς τώρα τήν παραμικρή ἀνάγκη ἢ περιέργεια νά διαβάσω τά δύο τρίτα τοῦ ὀγκώδους τόμου τῶν Πρακτικῶν του.

Καταβρόχθισα ὅμως, σά σαρακοστεμένος μέ ψωμί καί νερό, τά τέσσερα κείμενα γιά τόν Παπαδιαμάντη πού ὑπάρχουν στά Φύλλα καπνοῦ («Ἐστία», 2001) τοῦ Δημήτρη Νόλλα καί λυπήθηκα, ὅσο ὁ Ἰωνᾶς γιά τήν κολοκύνθη, πού ὁ συγγραφέας δέν ἔγραψε τουλάχιστον ἄλλα τόσα. Καί ἐκθύμως –τό ἐπίρρημα ἦταν προσφιές στόν μεταφραστή Παπαδιαμάντη– συνιστῶ σ' ἐκείνους, πού μέ συστολή πιάνουν στά χέρια τους τά διηγήματα τοῦ ἀνεξάντλητου ψωμιστῆ μας –καί ἰδιαίτερα σέ ὅσους τά μεταφέρουν στίς σχολικές τάξεις–, νά διαβάσουν ἀμελλητί αὐτές τίς τριάντα σελίδες: «Ὁ μέγας ρεμπέτης καί τό “ἐπ' ἐμοί”» (σσ. 43-48), «Ξαναδιαβάζοντας τούς Ἐμπόρους τῶν ἐθνῶν» (49-58), «“Πολλά εἶναι” αὐτά πού ἀπωθοῦν στόν Παπαδιαμάντη» (59-63) καί «Ἡ θεϊκή παρουσία στό διήγημα Γυνή πλέουσα» (65-72).

Ἄν ἤμουν Σχολικός Σύμβουλος, θά ὑποδείκνυα στούς φιλολόγους ὡς πρότυπο οὐσιαστικῆς «ἐρμηνευτικῆς προσέγγισης», τό ἀπροσποίητο, ἀφτιασίδωτο, χαμογελαστό καί συνάμα ἀπόλυτα σεβαστικό κείμενο γιά τό διήγημα «Γυνή πλέουσα». Καί ὅσοι εἶναι φίλοι τῆς ἀληθινῆς ἱστορίας μποροῦν νά ἐμπιστευτοῦν καί τούς Ἐμπόρους τῶν Ἐθνῶν καί τό δοκίμιο πού ὁ Νόλλας τούς ἀφιέρωσε.

Στά ἄλλα δύο κείμενα, ὅπου γίνεται λόγος γιά τόν ἀκατανόητο σέ πολλούς βίο τοῦ Παπαδιαμάντη, ὁ Νόλλας, μολονότι μυθιστοριογράφος, δέν ἐπινοεῖ τίποτε οὔτε δοκιμάζει νά σπλαχνοσκοπήσει τόν ἐρημικό, μένει στά πράγματα. Ἐπισημαίνει δηλαδή ἐκδηλώσεις ἐνός τρόπου ζωῆς ἀπρόσφορου σέ ψυχολογικές ἐρμηνεῖες καί, ἄρα, ἀκατάλληλου γιά ἄλλοθι, ἀλλά ἄξιου μίμησης.

«“Πολλά εἶναι”». Ἄν ὀρισμένα πράγματα τοῦ παπαδιαμαντικοῦ κόσμου ξενίζουν τόν σημερινό ἀναγνώστη, τότε

ὁ περιορισμός στά ἀναγκαῖα, ὥστε ἡ ψυχὴ νά ἀπελευθερωθεῖ καί νά ὀδηγηθεῖ ἄλλοῦ καί ὄχι στούς λειμῶνες μιᾶς ζωῆς πνιγμένης στά ὑλικά ἀγαθά, εἶναι αὐτό πού μπορεῖ νά τρομάξει τόν σημερινό ἄνθρωπο πολύ περισσότερο ἀπό μιά σειρά ἀτέλειωτων γονυκλισιῶν. Πίσω ἀπό τά λιβάνια καί τούς ψαλμούς, καί πίσω ἀπό μιά γλώσσα πού προϋποθέτει παιδεία καί ἄσκηση, κρύβεται ὁ ἄνθρωπος πού ἀρνεῖται νά καταλάβει πού πᾶνε τά τέσσερα (πού πάει δηλαδή ὁ Συγγρός, ὁ δείκτης τοῦ ΧΑΑ τῆς ἐποχῆς, τό Λαύριο καί ὁ εκσυγχρονισμός τῆς Ἀττικῆς). Ὅλα αὐτά, μέ ἄλλα λόγια, πού τρῶνε τόν ἄνθρωπο, ὅλα αὐτά πού εἶναι ἡ πυξίδα τοῦ σημερινοῦ ἀχόρταγου ἀνθρώπου. Γι' αὐτό καί μέ τά χρόνια ὁ Παπαδιαμάντης θά διαβάζεται ὅλο καί πιο λίγο, ἂν καί ὁ κόσμος του ἀντικαθρεφτίζεται ἤδη στό συλλογικό μας ἀσυνείδητο. Δέν πειράζει, καί στήν ἐποχή του ἀπό λίγους διαβαζόταν. Πατί ἀκόμη καί τότε, καί πάντοτε, ὁ λόγος του θά ἀφορᾷ στούς λίγους, καθώς ἀποκλειστική του ἐγνοία ἔχει τήν οὐσία τῶν γραμμάτων, σημαδούρα παρουσίας καί ἀντίστασης» (σσ. 61-62).

Ἡ φράση «πολλά εἶναι», μέ τήν ὁποία ἀρχίζει ἡ παράγραφος τοῦ Νόλλα, ἦταν ἡ ἀπάντηση τοῦ Παπαδιαμάντη, ὅταν κάποτε τοῦ προτάθηκε μιά ἀμοιβή γιά τή συνεργασία του. Παλαβός λόγος γιά μᾶς, γιά τοῦτο καί ὁ Νόλλας τόν λέει καί τόν ματαλέει, μήπως καί καταλάβουμε, τουλάχιστον, μέ τί λογῆς ἄνθρωπο ἔχουμε νά κάνουμε.

Εἶπα στήν ἀρχή πῶς λυπήθηκα πού ὁ Νόλλας δέν ἔγραψε ἄλλα τέσσερα κείμενα γιά τόν Παπαδιαμάντη. Βλέπω τώρα ὅτι πρέπει νά ἀνακαλέσω τή λύπη μου. Τά Φύλλα καπνοῦ, ἀπό τήν πρώτη ὡς τήν τελευταία σελίδα, εἶναι γραμμένα μέ τόν πόνο καί τόν καημό τοῦ Παπαδιαμάντη, γι' αὐτό καί τά φουμάρισα –ἄνθρωπος πού ποτέ δέ δοκίμασα τσιγάρο– ἀνενόχως. Εὐχαρίστως, νομίζω, θά μέ μιμοῦνταν, μέγας φουμαδόρος, καί ὁ Ἀλέξανδρος.

Β'

Ένα μικρό σημείωμα και μία παρατήρηση του Λίνου Πολίτη

Ξαναδιαβάζοντας στά Έλληνικά του 1954 τή «Νεοελληνική Βιβλιογραφία» πού συνέτασσε ό άείμνηστος Λίνος Πολίτης, συνοδεύοντας ένίοτε τά λήμματα μέ σύντομες κρίσεις ή έκτενέστερα κάπως σημειώματα, στάθηκα σέ ένα λήμμα γιά τόν Παπαδιαμάντη κι ένα γιά τόν Σολωμό. Σέ εποχή γενικής –καί φιλολογικής– κρίσης νόμισα πώς είναι χρήσιμο νά τά υπενθυμίσω. Παραθέτω όλο τό λήμμα πού άφορά τόν Παπαδιαμάντη:

511. *Μιχ. Περάνθη*, Ένα πορτραίτο του Παπαδιαμάντη. ΕΔ'7 (1951) 511-520. – Ένα πορτραίτο, είναι αλήθεια, κάπως παράξενο και πρωτότυπο, ένα φροϋδικό παρουσίασμα της έρωτικής ζωής του Π., βασισμένο σέ άστοχες έρμηνείες των έργων του, χωρίς κανένα συγκεκριμένο τεκμήριο. Η Πολύμνια του «Όλόγυρα στή λίμνη», ή Μοσχούλα του «Όνειρου στό κύμα» και ή Λιαλιώ της «Νοσταλγοϋ» συσχετίζονται άπό τόν σ(υγγραφέα) και συγχωνεύονται πρώτα σέ δυό κι' ύστερα σέ ένα μονάχα πρόσωπο, τή Λιαλιώ, πού είναι ή γυναίκα πού άγάπησε ό Π(απαδιαμάντης), πού γι' αυτήν έφυγε γιά τό Άγιον Όρος, γι' αυτήν έπινε κρασί και γι' αυτήν έγινε συγγραφέας. Η ίδια Λιαλιώ, κατά τόν σ. πάντα, αναφέρεται και στά ποιήματά του, και ή μικρή Άγγελικούλα στά «Τραγούδια του Θεοϋ» ή Λιαλιώ είναι κι αυτή. Κι' όταν αναφέρει σ' ένα του ποίημα μια «μαυροφόρα», είναι, φυσικά, κι' αυτή ή Λιαλιώ, πού είχε χηρέψει στό μεταξύ. «Αυτός 40 έτών. Έκείνη 35. Αυτός φτασμένος. Έκείνη έλεύθερη. Δέν ύπολείπεται παρά μία πρόταση. Θά τήν κάμη;». – Βέβαια δέν φαντάζομαι πώς μπορεί κανείς νά ισχυρισθί πώς μέ τέτοιες μυθιστορηματοποιήσεις πλησιάζουμε, έστω και κατά μία κεραία, μορφές καθιερωμένες ή αίνιγματικές της λογοτεχνίας μας. (τχ. 13, σσ. 475-6).

Sancta simplicitas! – του Λίνου Πολίτη, βέβαια. Άληθινά beatus, τρίς και τετράκις, ό Πολίτης, πού άπήλθε προτοϋ δοϋν τά μάτια του όσα άραδιάζει σήμερα ό πασαένas γιά τόν Παπαδιαμάντη.

Παραθέτω και τήν άρχή του λήμματος γιά τόν Σολωμό:

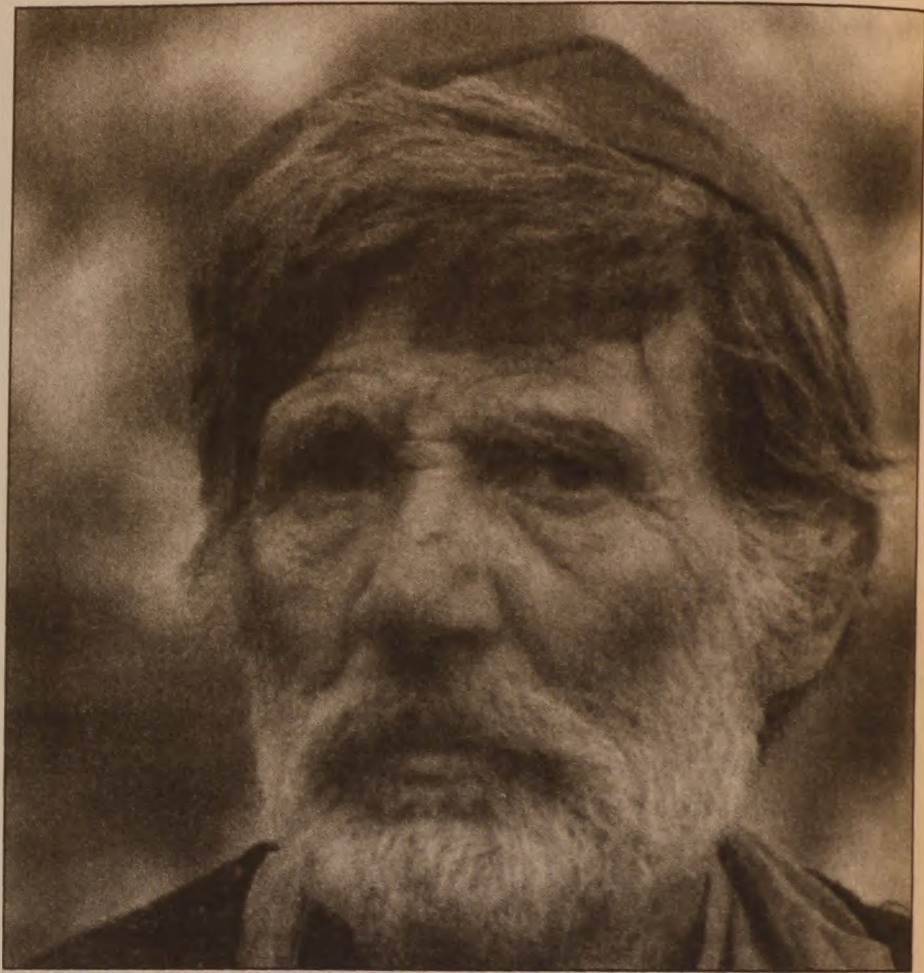
234. *Γεράσιμον Σπαταλά*, Μία σοβαρή παρεξήγηση στον «Πόρφυρα». Νέος Νουμάς' (1949-1950) τεϋχ. 1,9-10. – Η σοβαρή παρεξήγηση είναι του Φ(άνη) Μιχαλόπουλου, πού άπό κάποια φράση στή δημοσίευση Καιροφύλα έβγαλε τό συμπέρασμα πώς δήθεν ό Σ(ολωμός) είχε δεσμό έρωτικό μέ τόν Άγγλο νέο του «Πόρφυρα»! (βλ. και άρ. 230). Τήν έξωφρενική (όπως τήν είχα όνομάσει κι' έγώ) θεωρία δίκαια άντικρούει ό σ. [...]

Μπροστά στον Μιχαλόπουλο ό Περάνθης είναι σχεδόν αναμάρτητος, αλλά άς μήν έπαναπαυθοϋμε στήν ιδέα ότι τό χειρότερο έχει είπωθει γιά τόν Σολωμό. Οί δεινοί συνεχιστές του Περάνθη θά βαρεθοϋν κάποτε τόν Παπαδιαμάντη και τότε μπορεί ν' αποφασίσουν ότι άρκετά γεύτηκε ό Μιχαλόπουλος τή δόξα του ρηξικέλευθου σολωμιστή.

1. (Σημείωση Ν.Δ.Τ.) Συντομογραφία του περιοδικού Έλληνική Δημιουργία.

Η βασιλική δροϋς

του Δημήτρη Κοσμόπουλου

Ο Άλέξης Δαμιανός έφυγε. Έφυγε ένας άπό τούς τελευταίους άλαφροϊσκιωτους της σύγχρονης Ελλάδας. «Συγχωρέθηκε», όπως ό ίδιος άρεσκόταν νά λέει. Ριζωμένος τά τελευταία χρόνια της ζωής του στήν μονιά της Έκάλης, όπως γέρικο πεϋκο. («–Πάννη γιατί έκοψες τό δέντρο; – Γιατί; Γιατί; Άγέρας θά 'ναι, λέγει ό Πάννης και περπατεί...», θυμάμαι τήν τελευταία φορά πού τόν είδα νά ψιθυρίζει μέ τήν φωνή θροϊσματος μιās φυλλωσιās, τούς στίχους του Ζαχαρία Παπαντωνίου άπό τά *Ψηλά Βουνά*.)

Ριζωμένος σάν τήν Βασιλική Δροϋ, του Παπαδιαμάντη, στό χῶμα και στον οϋρανό της έλληνικής του συνείδησης. (Θυμάμαι τήν τελευταία συνάντηση: Βλέμμα καθαρό σάν του άρνιοϋ, άτίθασα, ανακατωμένα μαλλιά, χυμένος ήδη στό επέκεινα και γι' αυτό βαθύτατα γήινος. Έψαχνε ένα βιβλίο. Κάποιον τόμο άπό τήν ιστορία του Κόκκινου. Διέκοπτε μέ στίχους άπό τό Άσμα Άσμάτων, άπό τόν Σολωμό, μέ θραύσματα άναμνήσεων άπό τήν Κατοχή. Ζήτησε ένα τσιγάρο και κάθε τόσο, χειρονομώντας, έγερνε τήν κεφαλή κι έβγαιναν τά λόγια άπό τήν νεκρώσιμο ακολουθία.)

Έφυγε ένας άπό τούς τελευταίους μοσχοκούζουλους της σύγχρονης Ελλάδας. Για τήν ακρίβεια ό ίδιος είχε διώξει τήν σύγχρονη Ελλάδα και τά καμώματά της άπό τό όπτικό του πεδίο, κι ή σύγχρονη Έλλαδα τόν είχε ξεβράσει. Δέν χωρούσε μέσα της, κατά τόν τρόπο μέ τόν όποιο δέν μπορούσε νά χωρέσει ό Ίωνās στά σπλάγχνα του κήτους. Ένα λιοντάρι στήν

μονιά του, αρνούμενο μεγαλοπρεπέστατα τήν καλή συμπεριφορά της προσαρμογής, σέ κλιματολογικές καί κοινωνικές συνθήκες ζωολογικού κήπου.

Ὁ Χρήστος Βακαλόπουλος μίλησε κάποτε γιά τόν Δαμιανό καί τήν ἄρνηση προσαρμογής του. Καίρια. Ἐγγραψε: «Ὁ Δαμιανός δέ θεωρεῖται “μέτρο”, δέν ἔχει σχέση μέ τό ἐπάγγελμα». Καί, μιλώντας γιά τήν νεοελληνική φάρσα ὡς πρός τήν ἀντιμετώπιση τοῦ Δαμιανοῦ, τόνισε: «*Τά τέρατα διώχθησαν ἢ δραπέτευσαν*». (Βλ. *Δεύτερη Προβολή*, ἐκδ. Ἀλεξάνδρεια, Ἀθήνα, 1990).

Δέν ἔβρισκα ποτέ μου, ὅσο κι ἂν προσπάθησα, καμμία ἀπολύτως σχέση, ἀνάμεσα στίς τρεῖς ταινίες τοῦ Δαμιανοῦ καί στόν ὑπόλοιπο ὀνομαζόμενο ΝΕΚ: (=Νέος Ἑλληνικός Κινηματογράφος). Πλήν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων. Οἱ εἰκόνες τοῦ Δαμιανοῦ θαμπώνουν ἀπό τήν σκόνη τῶν πιό κιτρινωμένων σελίδων τῆς γλώσσας, τῆς πνευματικότητας, τῆς ἱστορίας μας –*τῶν δικῶν μας πραγμάτων*, καί ταυτόχρονα, παραπέμπουν στίς ὑψηλότερες στιγμές τῆς παγκόσμιας κινηματογραφίας. Ὅχι μέ τήν ἔννοια τῶν προφανῶν ἐπιρροῶν, ἀλλά μέ τήν ἔννοια τῆς κατασταλαγμένης καί ἐνσωματωμένης γνώσης. Αὐτῆς πού τόν ὀδηγοῦσε σέ μιά τέχνη ἀρχετυπική. Ὅπως οἱ ἀγγειογραφίες, τά φαγιούμ καί τό δημοτικό τραγούδι.

Στά 1986, ἔλεγε στόν ποιητή Πῶργο Χρονᾶ: «Ἐτυμολογικά θά στο πῶ: Οἱ Ἕλληνες ὅταν λένε, ὅτι κάτι εἶναι *φανταστικό*, σημαίνει ὅτι αὐτό δέν εἶναι ἀληθινό, τό *φαντάστηκες*. Ὅταν θέλουν νά ποῦν ὅτι κάτι εἶναι πολύ σπουδαῖο, λένε, αὐτό εἶναι *ἀφάνταστο*, οὔτε νά τό φανταστεῖς δέν μπορείς. Οἱ Ἑγγλέζοι καί οἱ Δυτικοί, οἱ ὅποιοι δέν ἔχουν στερητικό α, τό ἀφάνταστο, τό λένε *Fantastic* καί ἡμεῖς μεταφράζοντάς το, τό κάνουμε *φανταστικό*. Αὐτό δείχνει, πῶς κατεβάζουμε τά βρακιά μας, σ' ὅ,τι ἔρχεται ἀπέξω, αὐτό πού λέγεται *ἀλλοτρίωση*, μέ κλειστά μάτια. Εἶναι δέ, τόσο προσβλητική αὐτή ἡ φράση, γι' αὐτό καί τήν λένε ἡμιμαθεῖς πιό πολύ. Δούλεψα καί δουλεύω τόν λόγο σαράντα χρόνια ἀπό δεκατεσσάρων χρονῶν ἴσως καί πιό πολύ. Ἀγάπησα αὐτή τήν γλῶσσα. Στό *Μέχρι τό πλοῖο* μέ τόν Πασαγιάννη κρατήσαμε μιά γλῶσσα πού ἔχει ρίζες, πού μέσα τους ἀκοῦς φράσεις καί λέξεις ὅπως, τό *διάνεμα*, πού σημαίνει *νέψιμο*, πού τό βλέπει μόνο ἐκεῖνος, πού τό στέλνει κι ἐκεῖνος, πού τό λαβαίνει». (Βλ. Πῶργος

Χρονᾶς, *Ψεύτικες Βλεφαρίδες*, ἐκδ. Ὁδός Πανός, σελ. 114-115, 1987).

Ὅμοια τσεκουράτη εἶναι ἡ γλῶσσα καί στήν *Εὐδοκία*. Εἴτε μέ τίς βρισιές, εἴτε μέ τά σκουριασμένα ρεμπέτικα μουρμουρίσματα πού διαβρέχουν τό σκοτωμένο φῶς:

Ἀγάπες κι ἀγαπητικές χίλιες τήν ὥρα κάνω

Μά σάν πεθάνει ἡ Μάνα μου, ἄλλη Μάνα δέν κάνω.

Από τήν ἐποχή τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, κατά φυσική ροπή, ἐξοικειωνόμαστε μέ τόν δαιμονισμό –σ' ὅλες τίς ἐκδοχές του– ξορκίζοντας τήν ἀθωότητα ὡς ἀνοίκεια καί δυσβάσταχτη, ὅταν κάνει πῶς ξεμυτίζει – εὐκόλα πιστοποιοῦμε τά πράγματα, ὅμως δύσκολα τά μεταμορφώνουμε· καί δέν χρειάζεται οὔτε ὁ Novalis οὔτε ὁ Blake, οὔτε ὁ Σολωμός ἢ ὁ Παπαδιαμάντης, γιά νά ἀντιληφθοῦμε πόσο δύσκολα ἀντέχουμε τήν παρουσία τῶν ἀγγέλων.

Ἡ Εὐδοκία, μέ τήν ἀθωότητα τοῦ σφαγμένου βλέμματος εἶναι ἡ Μαρία τοῦ Σολωμοῦ καί ἡ Γυνή ἡ Πλέουσα τοῦ Παπαδιαμάντη. Ὑστερα, τό *πένθος* καί ἡ *ἐντιμος πτωχεία* (Παπαδιαμάντης), συστατικό καί γενεσιουργό στοιχεῖο στά ὕδατα τῶν εἰκόνων τοῦ Δαμιανοῦ, δέν ἔχουν πέραση σήμερα, ἀφοῦ ἡ τέχνη του, πάνω ἀπ' ὅλα, ὑπῆρξε *ταπεινή*. Μέ εὐτελή καί παρωχημένα ὑλικά πού συγκεφαλαιοῦνται σέ ἓνα: Τό πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου, ἡ γῆ καί ἡ καταβολή του.

Ὁ Ἀλέξης Δαμιανός, ἔκανε τέχνη, ὅπως πάλευε μέ τήν γῆ: Κλαδεύοντας, κεντρώνοντας καί σκάβοντας. Γνωρίζοντας τά φυτά τά ἑλληνικά, σ' ὅλες τίς ἐκδοχές τῶν ὀνομάτων τους. Πράγματα, σήμερα, κατά κανόνα, ἢ ἄγνωστα ἢ περιφρονητέα.

* * *

Τά τελευταῖα χρόνια, εἶπαμε, ὁ Δαμιανός γίνονταν ἡμερολιοντάρι – κάποτε καί μυθικό πουλί μέ ἀθῶους κελαηδισμούς. Τήν ὕστερη φορά πού τόν εἶδα, μέ ρώτησε: «Κάναμε μαζί, φαντάροι, στό Ἑσκῆ-Σεχέρ, ἔτσι;» – καί τό βλέμμα του πλημμύριζε ἀπό παιδική, φεγγοβόλα καλωσύνη.

Ἐκείνη τήν καλωσύνη πού ἔμοιαζε τήν θάλασσα, στήν πρώτη σκηνή τοῦ ἔργου· τῆς *Εὐδοκίας*:

«Θάλασσα πού θυμίζει τή Γένεση: “Καί Πνεῦμα Θεοῦ ἐφέρετο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων”».

Αὐτή ἡ πανδέγμων θάλασσα τῆς ἀγάπης, τόν ἐδέχθηκε.

Το βιβλίο που συγκεντρώνει το υλικό πρωτογενούς έρευνας για μια κρίσιμη περίοδο της νεότερης ιστορίας.

Άγνωστα στοιχεία που καταγράφουν την οργανωτική δομή της Νεολαίας Λαμπράκη, τις αδυναμίες αλλά και το νεό πνεύμα που έφερε αυτό το κίνημα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ

Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: τηλ.: 210-72.32.819

Νεκρολογία Ο έλληνας ποιητής Σολωμός

του Νίκου Γουλανδρή

Le poète grec Solomos.

Denis Solomos naquit dans l'île de Zante en 1798. Après avoir été initié aux belles-lettres par un prêtre de Crémone établi à Zante; il devint orphelin, et son tuteur l'envoya compléter son éducation à Venise, et plus tard à l'université de Pavie. Les progrès littéraires du jeune Solomos firent augurer à ses maîtres que bientôt l'Italie aurait un grand poète de plus. En effet, plusieurs pièces de vers inédites, qui se trouvent entre les mains du comte Mercati à Zante prouvent que ce présage n'était pas mensonger.

Mais Denis Solomos aspirait à devenir poète grec plutôt que poète italien.

Φωτομηχανική αναπαραγωγή της αρχής της νεκρολογίας του Σολωμού στο *Revue de l'Orient* (1857).

Ο Διονύσιος Σολωμός γεννήθηκε στη Ζάκυνθο το 1798. Τον μύησε στα γράμματα ένας ιερέας από την Κρεμόνα εγκαταστημένος στη Ζάκυνθο· ορφάνεψε και ο επίτροπός του τον έστειλε να συμπληρώσει την παιδεία του στη Βενετία και αργότερα στο πανεπιστήμιο της Παβίας. Η φιλολογική προκοπή του νεαρού Σολωμού έκανε τους δασκάλους του να διαβλέψουν πως σύντομα η Ιταλία θα είχε έναν ακόμα μεγάλο ποιητή. Τwόντι, αρκετά ανέκδοτα στιχουργήματα, ευρισκόμενα στα χέρια του κόντε Μερκάτη στη Ζάκυνθο, αποδειχνουν πως ο οίωνός αυτός δεν ήταν ψεύτικος.

Όμως ο Διονύσιος Σολωμός λαχταρούσε να γίνει ποιητής έλληνας παρά ποιητής ιταλός.

Όταν γύρισε στην πατρίδα του, επιδόθηκε με καινούργια θέρμη στη μελέτη της εθνικής γλώσσας του. Χαιρόταν να συνομιλεί με έναν τυφλό γέροντα, που γύριζε την Ελλάδα, ζητιανεύοντας το ψωμί του και τραγουδώντας τα αξιομνημόνευτα γεγονότα του καιρού του. Ο άτυχος αυτός είχε λάβει δώρο του ουρανού ένα μεγάλο χάρισμα για την ποίηση, το οποίο όμως μέσα στη θλιβερή κατάστασή του δεν είχε μπορέσει να καλλιεργήσει. Ακολουθούσε όμως την φυσική κλίση του, οι απαίδευτοι στίχοι του εκφράζανε ιδέες και αισθήματα που έκαναν να ριγεί η λαϊκή ψυχή και κλείνανε μέσα τους εκείνη την παρθενική πνοή δίχως την οποία δεν υπάρχει αληθινός ποιητής.

Ο Σολωμός μελετούσε την ποίηση του λαού και κυρίως τα κλέφτικα τραγούδια, στα οποία ανασαίνει το ανυπότακτο πνεύμα της ελευθερίας και το λυρικό δαιμόνιο των αρχαίων ποιητών. Ένας επιφανής Αλβανός έχει στην κατοχή του ένα

αντίτυπο των *Δημοτικών τραγουδιών της Ελλάδας* μεταφρασμένων στη γαλλική από τον Φωριέλ, το οποίο ανήκε στον Σολωμό. Οι σελίδες του τόμου είναι γεμάτες σημειώσεις στα περιθώρια, όπου ο ζακυνθινός ποιητής εκφράζει τις απόψεις του για την νέα εθνική ποίηση, την οποία ήθελε να δημιουργήσει στην πατρίδα του.

Ο Σολωμός τραγούδησε πρώτα τους βοσκούς και τους ψαράδες. Ύστερα όμως φτερούγισε πιο ψηλά και ύμνησε τις προσπάθειες της Ελλάδας να ξανακατακτήσει την ελευθερία της και να ξαναπάρει την θέση της ανάμεσα στα πολιτισμένα έθνη.

Το 1823 σύνθεσε έναν *Ύμνο εις την Ελευθερίαν*, ο οποίος θεωρείται μία από τις ωραιότερες σελίδες της νέας ελληνικής ποίησης. Το ποίημα αυτό παρουσιάζει την ιστορία της αναγέννησης της Ελλάδας, ιστορεί με πολύ ζωντανά χρώματα τις ηρωικές πράξεις και τις μεγάλες θυσίες των Ελλήνων. Ο *Ύμνος εις την Ελευθερίαν* μεταφράστηκε σε σχεδόν όλες τις γλώσσες της Ευρώπης. Στην Ιταλία και μόνο έγιναν τέσσερις μεταφράσεις, τρεις σε στίχο και μία σε πεζό.

Ο Σολωμός άφησε τρία αδημοσίευτα ποιήματα, τιτλοφορούμενα *Το Μεσολόγγι*, *Αδελφοσύνη*, *Ο Λάμπρος*. Ένα απόσπασμα από αυτό το τελευταίο προκαλεί διακαή επιθυμία να δούμε τυπωμένο και το υπόλοιπο. Φαίνεται όμως πως δεν ήταν αυτή η πρόθεση του δημιουργού. Άνθρωπος που δεν αφήνεται να τυφλωθεί από την αγάπη για τα ίδια τα έργα του, από τον *Λάμπρο* δεν σκόπευε να δημοσιεύσει παρά κάποια επεισόδια, επειδή, έλεγε, το όλο δεν έφτανε στο ύψος των μερών.

Ο Σολωμός διέθετε σε υψηλό βαθμό αυτό που περισσότερο λείπει στους ποιητές – το κριτικό πνεύμα. Η συνομιλία του έδινε πολύ συχνά την απόδειξη. Έδειχνε την μεγαλύτερη περιφρόνηση για εκείνους τους γραμματιζόμενους που θέλουν να ξαναφτιάξουν στην Ελλάδα μια γλώσσα ακατανόητη από τον λαό και έλεγε τη γνώμη του με μεγάλο σατιρικό οίστρο. Ίσως κάπως το παράκανε με την αντιπάθειά του για αυτούς που αποκαλούσε σοφολογιότατους, γενικά όμως οι παρατηρήσεις του ήταν σωστές.

Όταν ήταν στην Παβία, είχε γνωρίσει τον Καίσαρη (Antonio Cesari 1760-1828) και τον Μόντη (Vincenzo Monti 1754-1828), οι οποίοι ήταν οι πρώτοι, ανάμεσα στους πεζογράφους ο ένας και ανάμεσα στους ποιητές ο δεύτερος. Ο Σολωμός αναγνώριζε το μεγάλο ταλέντο του Μόντη, όμως του καταλόγιζε μια κάποια σκοτεινότητα. «Ο Μόντης, έλεγε, εί-

ναι ένα σύννεφο πλούσια χρωματισμένο». Κάποτε, μιλώντας για τον ίδιο ποιητή, εκφράστηκε έτσι: «Γιά μένα, η ποίηση δεν είναι άλλο παρά ό,τι ο νους εσυνέλαβε μεταφρασμένο σε εικόνες και συναισθήματα, ενώ ο Μόντης έδινε εικόνες που δεν γινόταν να μεταφραστούν σε σκέψη, εικόνες παρμένες όχι μέσα από τη φύση, αλλά μέσα από τα βιβλία».

Λέγεται πως τα έργα του Σολωμού θα δημοσιευθούν κυβερνητική δαπάνη. Αυτό θα είναι απόδοση τιμής στη μνήμη του ποιητή και υπηρεσία στα ελληνικά γράμματα.

ΣΧΟΛΙΟ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝΗ ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

Το κείμενο δημοσιεύτηκε ανυπόγραφο στο περιοδικό *Revue de l'Orient*², το πρώτο εξάμηνο του 1857, ίσως στο τεύχος του Ιουνίου, τέσσερις μήνες μετά τον θάνατο του Σολωμού. Είμαι ακατάλληλος να κάνω υποθέσεις, π.χ. από τα εσωτερικά στοιχεία του κειμένου, ποιος θα μπορούσε να είναι ο συντάκτης αυτής της νεκρολογίας (αν θεωρηθεί πως κάτι τέτοιο μπορεί να ενδιαφέρει). Θα σημειώσω, από τον περίγυρο του περιοδικού, τρία ονόματα συνεργατών ή και μελών της Ανατολικής εταιρείας, σε έναν από τους οποίους θα μπορούσε, χωρίς καμία αποκλειστικότητα, να αποδοθεί αυτό το κείμενο. Το όνομα του Στανισλάς Ζιλιέν [Stanislas Julien (1799-1873)] αναγράφεται στον πίνακα περιεχομένων³ του τεύχους. Ο Ζιλιέν έχει μεταφράσει τον Ύμνο (1825). Αγνώω αν ακόμα το 1857, ο φτασμένος πια σινολόγος, καθηγητής στο Κολλέγιο της Γαλλίας, κρατάει πάντα κάποια σχέση με τα ελληνικά πράγματα. Αρκετά συχνά υπάρχει στο περιοδικό συνεργασία του Λουί Ντελάτρ [Louis Michel James Lacour Delâtre (1815-;)], λογοτέχνη και φιλόλογου. Στον προηγούμενο τόμο του περιοδικού (δεύτερο εξάμηνο 1856), ο Ντελάτρ ασχολείται σε δυο συνέχειες με νεοελληνικά θέματα⁴. Αυτή η συνάφεια⁵ του ιταλοθρεμμένου Ντελάτρ, επίσης το γεγονός πως έχει μεταφράσει Ούγο Φόσκολο στα γαλλικά, μπορεί να δείχνουν πως ίσως μια νεκρολογία για τον Σολωμό δεν είναι κάτι έξω από τα αντικείμενα που μπορεί να τον απασχολήσουν; Τέλος, υπάρχουν δυο τουλάχιστον συνεργασίες⁶ στο περιοδικό με την υπογραφή N. Damaschino και τις διευκρινίσεις docteur en droit [διδάκτωρ δικαίου], à Athènes [εν Αθήναις], avocat à la Cour Impériale de Paris [δικηγόρος παρά τω Αυτοκρατορικό δικαστηρίω Παρισίων]. Δεν ξέρω τίποτα για αυτόν τον άνθρωπο. Αντιγράφω από το *Επίτομον εγκυκλοπαιδικόν λεξικόν* Ελευθερουδάκη (1935): *Δαμασκηνός (Νικόλαος). Νομομαθής εκ Κερκύρας (1834-1910). Διετέλεσε 1884-1904 καθηγητής εν τω Εθνικώ Πανεπιστημίω. Πλείστα νομικά έργα. Χωρίς να διαθέτω κανένα πραγματικό στοιχείο, ομολογώ πως θα μου άρεσε, αν μία ουσιαστικότερη αναζήτηση έδειχνε πως ο νεαρός τότε «νομομαθής εκ Κερκύρας» θα μπορούσε να είναι ο συντάκτης αυτής της νεκρολογίας.*

[Το γαλλικό κείμενο αυτής της νεκρολογίας μπορεί να βρεί κάθε ενδιαφερόμενος αναγνώστης στον δικτυακό τόπο της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Γαλλίας [στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://gallica.bnf.fr/>, όπου μπορεί να το αναζητήσει με τον αριθμό N106666 (για τον συγκεκριμένο τό-

μο) ή με τον αριθμό FRBNF32857437 (για την σειρά του περιοδικού)]. Το ίδιο κείμενο υπάρχει και στον δικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών (EENS) [<http://www.eens.org/start.asp>] στη ρουμπρίκα «Ηλεκτρονικός Μαντατοφόρος», «Ψηφιακά βιβλιογραφικά αποκόμματα».]

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ίσως εννοεί *Τα δύο Αδέλφια*;
2. *Revue de l'Orient de l'Algérie et des Colonies*, Bulletin de la Société orientale de France, Recueil consacré à l'étude de la géographie, de l'histoire, des voyages, de la littérature, des sciences, de la colonisation, de l'agriculture, du commerce, des religions, des mœurs et coutumes des peuples, des diverses contrées de l'orient, etc., Rédigé avec le concours de la Société orientale et avec la collaboration de membres de l'Institut, d'Orientalistes, de Consuls et de Voyageurs, Nouvelle série, tome cinquième, Paris, Juste Rouvier, Libraire-éditeur, 20, rue de l'École-de-Médecine, 1857 [Επιθεώρηση της Ανατολής, της Αλγερίας και των Αποικιών, Δελτίο της Ανατολικής εταιρείας της Γαλλίας, Συλλογή αφιερωμένη στη μελέτη της γεωγραφίας, της ιστορίας, των ταξιδίων, της λογοτεχνίας, των επιστημών, του αποικισμού, της γεωργίας, του εμπορίου, των θρησκειών, των ηθών και εθίμων των λαών των διαφόρων τόπων της Ανατολής, Συντάσσεται με τη βοήθεια της Ανατολικής εταιρείας και την συνεργασία μελών της Ακαδημίας, Ανατολιστών, Προξένων και Ταξιδιωτών, Νέα Σειρά, Τόμος πέμπτος, Παρίσι, Ζιστ Ρουβιέ, Βιβλιοπώλης-εκδότης, οδός Ιατρικής σχολής 20, 1857], *Nécrologie – Le poète grec Solomos*, 486-487.
3. Δημοσιεύεται κείμενό του με τίτλο «Renseignements sur la cire végétale de la Chine et sur les insectes qui la produisent» [Πληροφορίες για το φυτικό κερί της Κίνας και για τα έντομα που το παράγουν].
4. Ας είναι και με τον Αλέξανδρο Ρίζο Ραγκαβή, νεοέλληνα ποιητή, Rizo Rangavi, poète grec moderne, *Revue de l'Orient*, tome IV, Deuxième semestre 1856, 136, 137. Σε επόμενο τεύχος μεταφράζει και παρουσιάζει του ίδιου το «Του Κουτρούλη ο γάμος», *Le mariage de Koutrouli*, comédie, par M. Rizo Rangavi, *Revue de l'Orient*, tome VI, Deuxième semestre 1857, 149.
5. Ο Ντελάτρ έχει επίσης δημοσιεύσει δυο τίτλους (τους είδα μόνο βιβλιογραφικά), οι οποίοι μπορεί να δείχνουν πως ίσως και έχει ταξιδέψει στην Ελλάδα; Οι τίτλοι αυτοί είναι (αντιγράφω από τον κατάλογο της Εθνικής βιβλιοθήκης της Γαλλίας): Delatre, Louis-Michel-James Lacour, *Marathon, promenade à cheval*, Paris, 1853 [Extrait de la *Revue orientale*] και Delatre, Louis-Michel-James Lacour, *L'Acropole d'Athènes*, par Louis Delatre [Texte imprimé], Paris : les principaux libraires, 1853, 15 p.
6. Damaschino, *De la sériculture en Grèce* [Περί της σηροτροφίας στην Ελλάδα], *Revue de l'Orient*, tome IV, Deuxième semestre 1856, 363 και N. Damaschino, *Étude historique sur la condition des femmes en Orient* [Ιστορική μελέτη για την κατάσταση των γυναικών στην Ανατολή], *Revue de l'Orient*, tome VIII, Deuxième semestre 1858, 41-57.

αρχι ΤΕΚΤΟ VIKHA

Για λόγους εθνικούς

10η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ – ΜΠΙΕΝΑΛΕ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

Χωρίς δικούς μας σχολιασμούς, δημοσιεύουμε το μεγαλύτερο μέρος του Πρακτικού 1 από τη συνεδρίαση της Δευτέρας 1 Απριλίου 2006 της επιτροπής για την αξιολόγηση των προτάσεων της ελληνικής συμμετοχής στην 10η Διεθνή Έκθεση Αρχιτεκτονικής της Μπιενάλε Βενετίας.

Δεν μπορούμε όμως να μην παρατηρήσουμε ότι τα μέλη της επιτροπής, παρ' όλο που ήταν αρνητικά στις παρατηρήσεις τους επί των προτάσεων, όλοι πλην ενός βρήκαν και πρότειναν την συμμετοχή που θα μας εκπροσωπήσει ως χώρα. Ίσως για λόγους εθνικούς...

Η εισήγηση του Σωτήρη Σόρογκα:

Νομίζω ότι και οι έξι προτάσεις, οι οποίες υπεβλήθησαν στην επιτροπή κρίσεως, χαρακτηρίζονται από την επικρατούσα σήμερα ροπή ενός «λόγου» που υποκαθιστά, αλλά και στηρίζει, κατά κανόνα το αρχιτεκτονικό μόρφωμα. Ο αρχιτεκτονικός αυτός «λόγος» χαρακτηρίζεται από εννοιολογική ασάφεια, σπουδαιοφανές ύφος, γιγαντισμό προθέσεων και κυνήγι ενός προσεπύκτου κύρους με νεφελώδεις και ασπόνδυλες ακροβασίες από δάνειες σκέψεις και εκβιαστικές προσομοιώσεις. Αναφέρεται δε σε απίστευτα μεγάλες γνωστικές περιοχές, όπως η ιστορία, η φιλοσοφία, η κοινωνιολογία, οι τέχνες, η λογοτεχνία ή ό,τι άλλο χρειάζεται για να περιγράψει τις προθέσεις του. Συνεπώς, καθίσταται αυτονόητο ότι οι προσεγγίσεις αυτές θα είναι αναγκαστικά επιφανειακές. Τα πάντα ωστόσο εκκρεμούν εν αναμονή μιας πράξεως, η οποία πολλές φορές παραμένει ανέφικτος στόχος. Οι υποψήφιοι μιλάνε για «πλανητική διάσταση της αστικής κατοικίας», για την «Τέχνη της Ζωής σε Μετάβαση», για διαπιστώσεις του τύπου: «Ο χώρος είναι κείμενο, το κείμενο παρά-

γει χώρο», ενώ δεν απουσιάζει κι ο «ποιητικός» στοχασμός: Στην έκθεση «θα παρουσιαστεί το αργό **ωρίμασμα** της επιθυμίας για το **άγνωστο**, κατάδυση στην **περιπέτεια** του ταξιδιού, η προσδοκία της **άφιξης** που περιέχει την **αδημονία της αναχώρησης**» και πολλά ακόμα που χαρακτηρίζουν τις προτάσεις αυτές.

Ωστόσο δεν θα επιθυμούσα να επωμισθώ το βάρος μιας αρνητικής ψήφου, η οποία ενδεχομένως θα ακύρωνε την συμμετοχή μας σε μια διεθνή έκθεση. Για τον λόγο αυτόν θα προτείνω κατ' οικονομίαν την πρόταση των Η.Κ. και Λ.Π. με θέμα «Αιγαίο: Μια Υδάτινη Πόλη», ως περισσότερο οργανωμένη.

Η εισήγηση του Τάσου Μπίρη:

«Εξ αντικειμένου, η έκθεση, αλλά και οι προτάσεις των υποψηφίων, δεν εστιάζουν στην ολοκληρωμένη παρουσίαση ειδικού και συγκεκριμένου αρχιτεκτονικού έργου (ατομικού και συλλογικού) αλλά στην καταγραφή, ανάλυση και ερμηνεία ενός ιδιαίτερα σύνθετου και πολύμορφου κοινωνικού φαινομένου που εκτυλίσσεται μάλιστα και σε ένα ευρύτατο ιστορικό, πολιτισμικό,

τοπολογικό και θεματολογικό φάσμα.

Λειτουργώντας μέσα σ' αυτό το –από τη φύση του δύσκολο και αρκετά ακαθόριστο– πλαίσιο, όλοι οι υποψήφιοι και οι προτάσεις τους (φυσικά με τις ιδιομορφίες και τις ιδιαιτερότητες που ισχύουν για κάθε περίπτωση) αμφιταλαντεύονται με φανερή αβεβαιότητα και ασάφεια, από άποψη ιδεολογική, υφολογική και μεθοδολογική, ανάμεσα από εννοιολογικά δίπολα που οι ίδιοι, συνειδητά ή ασυνείδητα, θέτουν όπως π.χ.: το ειδικό και το γενικό, το κοινωνικό και το εικαστικό, το επιστημονικό και το ποιητικό, το ατομικό και το συλλογικό, το επώνυμο και το ανώνυμο, το «δικό τους» και «των άλλων».

Δεν πείθουν λοιπόν με φερεγγυότητα (τουλάχιστον κατά τη δική μου ταπεινή κρίση), για το αν και πώς μπορούν να συνθέσουν και όχι να αποδομήσουν, ακόμη περισσότερο απ' ό,τι ήδη συμβαίνει, αυτό το πολύμορφο, αμφίσημο, αντιφατικό υλικό. Τα συντομογραφικά, γενικόλογα κείμενα, στο σύνολό τους, δεν εξασφαλίζουν ούτε εξηγούν επαρκώς αν και πώς μπορεί να αναδειχθεί μέσα από όλα αυτά, **το κοινό και κύριο· το ουσιώδες αντιπροσωπευτικό** εκείνο που αφορά και ενδιαφέρει μια ευρύτερη –ακόμα και παγκόσμια– κοινότητα, όταν αυτή επιθυμεί να βλέπει για να σκέφτεται και όχι για να «ενημερώνεται», καταναλώνοντας «ενδιαφέρουσες περιπτώσεις».

Για τον λόγο αυτό, θεωρώ ότι δυστυχώς καμία από τις υποψηφιότητες δεν πληροί επαρκώς τις προϋποθέσεις για την ανάληψη τούτης της μεγάλης ευθύνης.

Η εισήγηση του Θανάση Μουτσόπουλου:

Η πρόταση της κ. Μ. Α. με τίτλο «Γράφοντας ανάμεσα στις γραμμές: Αυξάνοντας την πυκνότητα δόμησης στο Ολυμπιακό Χωριό της Αθήνας», προφανώς δεν μπορεί να εξετασθεί μιας που αποτελεί –αυτούσια– μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία ενώ απουσιάζει και το θεωρητικό πλαίσιο (αλλά και ο επίτροπος) που θα υποστήριζαν κάποιο λόγο συμμετοχής στη Μπιενάλε.

Οι προτάσεις των κ. Γ. Α./Π. Δ., «Αθήνα v. 5.0.» και Τ. Π./Ν. Κ., «Χάρτες μιας Νέας Αστικότητας» πάσχουν και οι δύο, παρά το ενδεχόμενο ενδιαφέρον τους, από μια έντονη (έως κραυγαλέα, στην πρώτη περίπτωση) ομοιότητα με πρόσφατες ελληνικές συμμετοχές στη Μπιενάλε της Βενετίας. Επιπλέον η έντονη αοριστία τους φρονώ ότι δεν προδικάζει μια εκθεσιακή εικόνα.

Σαφώς πιο ενδιαφέρουσα είναι η πρόταση του κ. Ι. Σ. με τίτλο «The Art Living in Transit» όπου το ερευνητικό κομμάτι καταλήγει σε ένα επαρκές εικαστικό αποτέλεσμα.

Εξίσου ενδιαφέρουσα, και ίσως αυτή με πιο έντονο το στοιχείο της πρωτοτυπίας, είναι αυτή των κ.κ. Γ. Μ./Κ. Ν., «DE-CODE», που θίγει έντονα θεωρητικά θέματα.

Ίσως η πιο επαρκής από τις υποβληθείσες προτάσεις, η πρόταση των κ. Η. Κ./Λ. Π., «Το Αιγαίο: Μια Υδάτινη Πόλη» καταθέτει θεωρητικά θέματα, μια ερευνητική μεθοδολογία και, ακόμη, ένα τελικό αισθητικό αποτέλεσμα με πιθανά δείγματα εκθεμάτων. Ως εκ τούτου πιστεύω ότι αποτελεί την καλύτερη πρόταση εξ όσων εξετάσθηκαν.

Η εισήγηση του Τάσου Κωτσιόπουλου:

Στην πρόταση της Μ. Α., επιμελητής και εκτιθέμενος ταυτίζονται, πράγμα που συνιστά πρόβλημα. Ανεξάρτητα από αυτό, και οι αρχιτεκτονικές ιδέες που περιέχονται στην πρόταση –αν και ορισμένες είναι ενδιαφέρουσες– δεν αρκούν να συγκροτήσουν την ελληνική παρουσία στην έκθεση.

Η πρόταση των Γ. Μ. και Κ. Ν., παρά την, σε ορισμένα σημεία, ελκτική επιχειρηματολογία της, προτείνει μιαν εκτεταμένη σε χρόνο διαδικασία με

δυσανάγνωστο αποτέλεσμα. Κατά τη γνώμη μου, η πρόταση συνθλίβεται από το βάρος μιας ανάλυσης, η οποία απευθύνεται μάλλον σε όσους είναι εθισμένοι στις διεπιστημονικές ακροβασίες της αρχιτεκτονικής ερμηνευτικής, παρά στον «αναγνώστη» ενός δημόσιου γεγονότος όπως μια έκθεση αρχιτεκτονικής.

Η πρόταση των Γ. Α. και Π. Δ. θίγει ένα ενδιαφέρον θέμα («τα νέα αστικά φαινόμενα της μετα-ολυμπιακής Αθήνας») που αποτελεί μέρος ενός προβληματισμού, ο οποίος είναι ευρύτερος και δεν συνδέεται μόνον με μεγάλης κλίμακας γεγονότα, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Αναπόφευκτο μειονέκτημα της πρότασης είναι ότι –αν και στον καθημερινό λόγο ισχύει το αντίθετο– στην ουσιαστική συζήτηση για την προ- και μετα-ολυμπιακή Αθήνα, δεν έχει ακόμη συγκεντρωθεί επαρκές απόθεμα πληροφορίας για μιαν εις βάθος μελέτη τέτοιων φαινομένων. Ίσως και εξ αυτού του λόγου, η πρόταση είναι διστακτική σε ό,τι αφορά στην περιγραφή του τελικού προϊόντος της, προτείνοντας επιπλέον και μια διαδικασία απαιτητική σε χρόνο και δύσκολα υλοποιήσιμη.

Η πρόταση του Ι. Σ. είναι σαφής σε ό,τι αφορά στον τρόπο οργάνωσης του εκθεσιακού χώρου, ενώ δεν υπάρχει αμφιβολία ότι και το ζήτημα που απασχολεί τον προτείνοντα («Transit: η τέχνη της ζωής σε μετάβαση») είναι ενδιαφέρον. Και σε αυτήν όμως την πρόταση υπάρχουν ασάφειες σε ό,τι αφορά στο περιεχόμενο του προς έκθεση αντικειμένου, ενώ για την έρευνα τέτοιων φαινομένων –όπως και στην προηγούμενη περίπτωση– απαιτείται πρόσθετος χρόνος, πριν δημιουργηθεί εκθέσιμο προϊόν που θα προσήλκυε το διεθνές ενδιαφέρον.

Η πρόταση της Α. Π. και του Ν. Κ. επιλέγει ένα ελκυστικό αλλά δύσκολο θέμα (τον μετασχηματισμό της έννοιας της τοπικότητας, υπό το πρίσμα της νέας πλανητικής πραγματικότητας, και την έκφραση αυτού του μετασχηματισμού με νέα παραστατικά μέσα) και εισηγείται ένα πρόγραμμα δύσκολα υλοποιήσιμο. Κατά τη γνώμη μου, η πρόταση αυτή είναι ενδιαφέρουσα ως προς τον στόχο της και ιδίως ως προς

τα μέσα παράστασης του φαινομένου που περιγράφει (χάρτες), υπάρχει όμως ο κίνδυνος να υποβαθμιστεί το προς έκθεση αρχιτεκτονικό αντικείμενο, το οποίο δεν περιγράφεται με επάρκεια και είναι δύσκολο να αναδειχθεί με τη διαδικασία που προτείνουν οι εισηγητές στον περιορισμένο χρόνο μέχρι την έκθεση.

Τέλος, η πρόταση των Η. Κ. και Λ. Π. είναι πολύ καλά προετοιμασμένη, αφορά σε ένα σαφές και ενδιαφέρον αντικείμενο με ευδιάκριτο αρχιτεκτονικό περιεχόμενο και υπόσχεται μια δημοφιλή εκθεσιακή παρουσία. Πλεονέκτημα της πρότασης είναι ότι ο βαθμός επεξεργασίας της μπορεί να οδηγήσει –υπό όρους– και σε μια πολυεπίπεδη «ανάγνωση» του θέματός της, πέραν της συνήθως επιχειρούμενης σύνδεσης κλίματος, παράδοσης, ανώνυμης αρχιτεκτονικής και συγχρόνων εκδοχών και ερμηνειών της. Σε κάθε περίπτωση όμως, η πρόταση αυτή υπερτερεί σε σχέση με τις προηγούμενες και την προτείνω για επιλογή.

Η εισήγηση του Γιώργου Τζιρτζιλάκη:

Θέλω πρώτα απ' όλα να επισημάνω την ανάγκη κατανόησης του συγκεκριμένου *πλαισίου* εντός του οποίου πραγματοποιείται η ελληνική συμμετοχή και το οποίο θα μπορούσε να επιμεριστεί στο εξαγγελθέν πρόγραμμα του νέου διευθυντή της 10ης Biennale Architettura της Βενετίας Richard Burdett, και προπάντων στις εκτεταμένες μεταβολές που υφίσταται η αρχιτεκτονική στις μέρες μας. Οιονδήποτε σχολιασμό επιχειρήσουμε υποτιμώντας αυτό το συγκεκριμένο *πλαίσιο σύγκρισης και διαλόγου*, φοβάμαι ότι κινδυνεύει να γίνει ηθικολογικός και γενικόλογος, με αποτέλεσμα να περιορίζονται οι δυνατότητες δημιουργικής συμμετοχής και να καθίσταται περιθωριακή η παρουσία και η όποια συνεισφορά μας στη διαμόρφωση της σύγχρονης αρχιτεκτονικής κουλτούρας.

Υπ' αυτήν την έννοια πιστεύω ότι οι υποβληθείσες προτάσεις –εξαιρώντας για λόγους που προαναφέρθηκαν την πρόταση με το γενικό τίτλο «Γράφοντας ανάμεσα στις γραμμές»– διαθέτουν ικανοποιητικό συγχρονισμό με το

διεθνή διάλογο και θίγουν ένα ευρύ φάσμα δυναμικών των σύγχρονων πόλεων.

Θα ήθελα να δοκιμάσω μια αναγκαστικά σχηματική, όσο και ενδεικτική, «ομαδοποίησή» τους: Βρίσκω, για παράδειγμα, εξαιρετικά ενδιαφέρουσα την προβληματική του «μη παραστάσιμου», ή απλούστερα, τις *δυσκολίες αναπαράστασης* που αντιμετωπίζουμε μελετώντας την πολυπλοκότητα και μια σειρά σύγχρονα φαινόμενα των πόλεων, που χαρακτηρίζει τις προτάσεις «De-code» και «Χάρτες μιας νέας αστικότητας». Επίσης, εξακολουθεί να παραμένει επίκαιρη η θεματική των δικτύων κυκλοφορίας και των καταστάσεων μετάβασης, στις οποίες εστιάζουν οι προτάσεις «Αθήνα v.5.0» και «The art of living in transit». Ωστόσο, για λόγους που ποικίλουν κατά περίπτωση και εξήγησα στη συνεδρίαση της Γνωμοδοτικής Επιτροπής, οι προτάσεις αυτές, σε ορισμένα τουλάχιστον σημεία τους, μοιάζουν ασαφείς, δυσχεραίνοντας τη δυνατότητα επιλογής τους. Υπό μια έννοια επίσης, επεξεργάζονται, με διαφορετικούς τρόπους, διεπιστημονικά πεδία που ενεργοποίησαν οι δύο προηγούμενες συμμετοχές μας στη Biennale Αρχιτεκτονικής της Βενετίας («Αθήνα: απόλυτος ρεαλισμός» και «Παραδείγματα»). Αισθάνομαι την ανάγκη να διευκρινίσω ότι μια τέτοια επισήμανση δεν αποτελεί υποχρεωτικά μομφή, από τη στιγμή που στις μέρες μας η καινοτομία δεν συνιστά αυτοσκοπό. Πρόκειται άλλωστε για μια εκθεσιακή ανάγνωση των σύγχρονων πόλεων που εγκαινίασε η έκθεση «Mutations» στο Bordeaux το Νοέμβριο του 2000 και η οποία δεν νομίζω ότι εξαντλήθηκε.

Όπως κι αν έχει πάντως, σαφώς πληρέστερη και ερεθιστικότερη είναι η πρόταση «Το Αιγαίο: Μια Υδάτινη Πόλη». Θα επιλέξω τέσσερα στοιχεία που προσδίδουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην πρόταση αυτή. *Πρώτον*, τη σύνδεσή της με την προβληματική και τις αλληγορίες του «αρχιπελάγους» ως αναδυόμενου κοινωνικού και χωρικού μοντέλου από πολλούς σύγχρονους στοχαστές, όπως ο Massimo Cacciari, ο Giorgio Agamben κ.ά. *Δεύτερον*, την επανεισαγωγή στο διεθνή αρχιτεκτονι-

κό διάλογο μιας «ελληνικής ιδιαιτερότητας», *τρίτον*, το πλούσιο ιστορικό βάθος που μπορεί να ενεργοποιήσει και το οποίο σημάδεψε την ευρωπαϊκή νεωτερικότητα καθ' όλη τη διάρκεια του «σύντομου 20ού αιώνα» και, *τέταρτο*, την ανάδειξη του «τουριστικού προβλήματος» της χώρας μας σε πρόκληση διεθνούς αρχιτεκτονικού διαλόγου. Πρόκειται για ένα μείζον και επείγον ζήτημα, που η επίσημη αρχιτεκτονική κουλτούρα της χώρας μας τα τελευταία χρόνια το αγνόησε σχεδόν με σκανδαλώδη τρόπο. Για όλους αυτούς τους λόγους προτείνω ανεπιφύλακτα την πρόταση «Το Αιγαίο: Μια Υδάτινη Πόλη» ως εθνική συμμετοχή στην 10η Biennale Αρχιτεκτονικής της Βενετίας.

ΚΑΙ ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Την επομένη, Τρίτη 11 Απριλίου, σύμφωνα με το Πρακτικό 2, τα μέλη της Επιτροπής Σωτήριος Σόρογκας, Αναστάσιος Κωτσιόπουλος, Γεώργιος Τζιρτζιλάκης και Αθανάσιος Μουτσόπουλος πρότειναν κατά πλειοψηφία να εκπροσωπηθεί η χώρα μας στην 10η Διεθνή Έκθεση Αρχιτεκτονικής της Μπιεννάλε Βενετίας, με την πρόταση «Το Αιγαίο: Μια Υδάτινη Πόλη», ενώ ο κ. Αναστ. Μπίρης διαφοροποιήθηκε, θεωρώντας ότι καμιά πρόταση δεν καλύπτει τον επιθυμητό στόχο και τις απαραίτητες προϋποθέσεις μιας ανάλογης υψηλού επιπέδου έκθεσης.

βιβλιοθήκη του ναυτίλου

Χαρ. Τρικούπη 28, 106 79 Αθήνα
Τηλ.: 210 36 16 204
Fax: 210 36 16 369
nafbooks@otenet.gr

Το κυνήγι της αλεπούς

Στην Ισπανία υπολογίζεται ότι σήμερα υπάρχουν 1,3 εκατομμύρια ξένοι χωρίς χαρτιά που προσπαθούν να επιβιώσουν με διάφορους τρόπους. Η πολυπληθέστερη ομάδα τέτοιων παράνομων μεταναστών προέρχεται από τη Λατινική Αμερική. Από την άλλη μεριά, η Ισπανία κάνει κρα για να προσελκύσει ξένους εργάτες που θα στηρίξουν την ισχυρή της αναπτυξιακή οικονομία.

Σάββατο απόγευμα κι η Calle Velazquez Tetuan, κεντρικός πεζόδρομος της Σεβίλλης με τα μαγαζιά, είναι γεμάτος κόσμο να πηγαινοέρχεται ψωνίζοντας και συζητώντας, παρέες-παρέες ή φαμίλιες. Μέσα σε αυτό το πλήθος, το μάτι μου πέφτει πάνω σε μια γυναίκα με φανερά ινδιάνικα χαρακτηριστικά. Είναι μικρόσωμη, απροσδιόριστης ηλικίας, ντυμένη διαφορετικά από τους γύρω της. Δεν ψωνίζει. Στέκεται κάπου, κάνει λίγα βήματα, πάλι στέκεται. Κάτι περιμένει. Σε λίγο θα την συναντήσουν άλλες 3-4 γυναίκες κι ένας άντρας, όλοι το ίδιο κοντοί, με παρόμοια χαρακτηριστικά. Κρατούν μεγάλους μπόγους που κρέμονται στο ένα χέρι, κάνουν ένα κύκλο, συζητούν μεταξύ τους και όλο παρακολουθούν την κίνηση του δρόμου. Στις επτά ακριβώς, σαν να δόθηκε ένα σύνθημα, σχηματίζουν μια ευθεία γραμμή στον άξονα του δρόμου, παράλληλα με τις βιτρίνες, ανοίγουν τους μπόγους και στρώνουν τις πραμάτειες τους πάνω στα πανιά, το ένα δίπλα στο άλλο. Σε λίγα λεπτά θα έχει έτσι στηθεί μια υπαίθρια αγορά μήκους περίπου 30 μέτρων. Αυτοσχέδια, μαγικά οργανωμένη. Οι περαστικοί δεν παραξενεύονται, μερικοί τους θα σταματήσουν να ρωτήσουν για τιμές. Η κίνηση του δρόμου συνεχίζεται όπως πριν.

Τα έχουμε συνηθίσει αυτά και στον τόπο μας, αλλά περισσότερο σαν ατομική πρωτοβουλία, το πολύ 2-3 τέτοια «μαγαζάκια» δίπλα-δίπλα, με το ένα μάτι στον χωροφύλακα. Στη Σεβίλλη είναι πολλοί μαζί, έχουν περισσότερη αυτοπεποίθηση (δεν μοιάζουν να απειλούνται, άλλωστε τόση ώρα που στέκομαι εδώ δεν πρόσεξα κανενός είδους σεκιουριτάδες ή αστυνομικούς). Παρουσιάζουν και άλλη σύνθεση, είναι μόνοι ή οικογενειακά – μια γυναίκα έχει και το μωρό της σε καρότσι.

Ενδιαφέρον έχει ο διακριτικός τρόπος που έρχονται να παρεμβληθούν σε ένα σύστημα που δεν έχει προνοήσει για την επιβίωσή τους, χωρίς πάλι να είναι εχθρικό απέναντί τους. Στη Σεβίλλη η παρουσία τους, επίτηδες ομαδική, έδειχνε να είναι αποδεκτή. Το υπαίθριο αυτό πρόχειρο παζάρι στηνόταν και ξεστηνόταν με θαυμαστή ταχύτητα, περιλάμβανε ομοειδή εμπορεύματα, έξυπνα συμβιωτικά με τα ακριβότερα είδη που πουλούσαν τα επώνυμα μαγαζιά γύρω τους. Άρα είχαν βρει τη θέση τους στην οικονομία, όπως είχαν βρει και τη θέση τους στο χώρο, κατά μήκος του άξονα του πεζοδρόμου. Οι εξωτικοί αυτοί μικρόσωμοι έμποροι δεν φώναζαν, δεν προκαλούσαν. Ήταν απλά εκεί κι έβγαζαν το ψωμί τους με αξιοπρέπεια.

Αντίθετα, στην περήφανα ρατσιστική Ελλάδα είχαν πρόσφατα εξαγγελθεί μέτρα ενάντια στους ενοχλητικούς καθαριστές αυτοκινήτων στα φανάρια και ενάντια στους χωρίς άδεια μικροπωλητές. Η αστυνομία τούς μάντρωσε όπως πάντα, διάλεξε τους παράνομους (χωρίς άδεια διαμονής) για τα περαιτέρω, και υποσχέθηκε αυστηρούς ελέγχους μελλοντικά. Η αφορμή για το κυνήγι είχε δοθεί από μια κυρία που σε ένα φανάρι αρνήθηκε τις υπηρεσίες

ενός καθαριστή που της επιτέθηκε «σκαιώς» (πόσο γνώριμη, αλήθεια, ιστορία!). Το επεισόδιο ήταν αρκετό για να κινητοποιήσει τους εκπροσώπους της τάξης ώστε να επέμβουν.

Το ερώτημα είναι ως πότε θα τηρείται μια τέτοια υποκριτική στάση απέναντι στο «πρόβλημα». Οι συνάδελφοι αρχιτέκτονες που στελεχώνουν δημόσιες υπηρεσίες ή δουλεύουν ιδιωτικά μπορεί να πιστεύουν ότι δεν είναι δική τους δουλειά και προτιμούν να ρίξουν το μπαλάκι αλλού. Η αγνόηση μπορεί όμως να αποδειχτεί μοιραία. Ψάχνοντας για το νόημα του δημόσιου χώρου σήμερα, δεν μπορούμε άλλο να κρύβουμε το πρόβλημα κάτω από το χαλί. Αυτό έγινε στην πλατεία Κουμουνδούρου, έγινε στην Ομόνοια – για φανταστείτε τις προδιαγραφές κάποιου αρχιτεκτονικού διαγωνισμού όπου, για παράδειγμα (λέμε τώρα), αντί για την κενή περιεχομένου πομπώδη απαίτηση θέας προς την Ακρόπολη, είχαμε μια σκέψη, το ξεκίνημα έστω μιας σκέψης, για την εκεί συνάθροιση κάποιων αποκομμένων ομάδων του αστικού πληθυσμού, που έχουν απόλυτη ανάγκη να επικοινωνήσουν μεταξύ τους και να πληροφορηθούν για βασικές τους ανάγκες. Ένα τέτοιο φιλικό περιβάλλον και όχι εκείνο που αποτελεί το σκηνικό αρένας για το κυνηγητό με τις κλούβες, με το απαθές πλήθος να χαζεύει το άθλημα.

Το κυνήγι της αλεπούς, αυτό το αριστοκρατικό σπορ, τροφοδότησε ατέλειωτες γενιές κομπών άγγλων ιππέων, με τις λαμπερές κόκκινες στολές, τα κυνηγετικά κόρνα, και τα κοπάδια σκυλιών ράτσας. Όσπου μια μέρα η αλεπού-θύμα διεκδίκησε τα δικαιώματά της. Κι έτσι διαλύθηκε ο μύθος.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Πολύ κακό για το τίποτα

ΝΤΑΝ ΜΠΡΑΟΥΝ:
ΚΩΔΙΚΑΣ DA VINCI

Πολλοί από τους αναγνώστες του υπέρ-best seller του Νταν Μπράουν *Κώδικας Da Vinci* ανέμεναν, σαν φυσική συνέπεια, (το μαρτυρούσε άλλωστε ο σεναριακής τεχνικής τρόπος της γραφής του) και τη μεταφορά του σε μπλοκμπάστερ ταινία. Και εγένετο μεν η ταινία, και μάλιστα από έναν επιτυχημένο επαγγελματία του χολιγουντιανού χώρου, τον Ρον Χάουαρντ (*Cinderella man* 2005, *Ένα υπέροχο μυαλό* 2001, *Απόλλων 13* 1995 κ.ά.), αλλά καθώς όλα δείχνουν μακράν ενός μπλόκμπαστερ αποτελέσματος. Το πρωτοφανές promotion, η προβολή σε 234(!) αίθουσες στην Ελλάδα, απ' τις οποίες οι 136 στην μείζονα πρωτεύουσα, απέδωσε μακράν του αναμενομένου. Έτσι, όπως όλα δείχνουν, πέπτωται η φετινή άθλια για τα ταμεία του κινηματογράφου σεζόν να έχει σαν «ταφόπετρά» της τη «φούσκα» του *Κώδικα Da Vinci* – και παρά τις φιλότιμες «προσπάθειες» του διεθνούς, αλλά και του εγχώριου, θρησκευτικού και παραθρησκευτικού establishment (για να θυμηθούμε και τον μακαρίτη Ανδρέα).

Και για μεν το βιβλίο, του οποίου οι πωλήσεις όπου να 'ναι θα φθάσουν τα 50 εκατομμύρια, πολλά έχουν –απαξιωτικά– γραφτεί, με υπέρμετρη αυστηρότητα (μέχρι και «βλακώδες» το

Από την ταινία *Κώδικας Da Vinci* του Ρον Χάουαρντ.

αποκάλεσαν). Παρά ταύτα, να περιορίσουμε εδώ στην υπόθεση ότι, σε κάθε αντίτυπο του βιβλίου που έχει πουληθεί αναλογούν 4 αναγνώστες, που πάει να πει 200 εκατομμύρια αναγνώστες. Και βέβαια αναζήτηση ταξικής, αξιολογικής ταυτοποίησης του ποιοι μπορεί να είναι αυτοί οι αναγνώστες, είναι αδιανόητη. Όλοι είμαστε οι αναγνώστες. Αλλά εάν είναι «βλακώδεις» και κακή λογοτεχνία το θρίλερ του Νταν Μπράουν, γιατί δεν αποκλούν βλακώδη και τα θρίλερ του Στήβεν Κινγκ, της Πατρίσια Χάισμιθ, του Ρέιμοντ Τσάντλερ ή του Ντάσιελ Χάμετ; Είναι γιατί εκείνοι είχαν την ιδιοφυή αυτογνωσία ότι αυτό το είδος –που κάθε άλλο παρά εύκολο είναι– πρέπει να το χαρακτηρίζει η λακωνικότητα της direct γραφής, της μόνης που κρατάει σε εγρήγορση τον αναγνώστη. Και το αφηγηματικό παιχνίδι παίζεται σε ένα ταμπλό· σε αμιγώς σύγχρονη εποχή. Έκανε και ο Ουμπέρτο Έκο το *Όνομα του ρόδου*, θριλεράκι κι αυτό, αλλά το περιέκλεισε αποκλειστικά στο μεσαιωνικό περιβάλλον· ούτε ηλεκτρονικοί αισθητήρες, ούτε τεχνολογικά εφέ, ούτε συγκρούσεις υπερσύγχρονων αυτοκινή-

των, ούτε, ταυτόχρονα, φλύαρες –έστω και εντυπωσιακές– πληροφορίες για πανάρχαιους κρυπτογραφικούς κώδικες, ή επιδειξιμανείς αναλύσεις του γράμματος «φ» της Θείας Αναλογίας. Εξακόσιες σελίδες για να μάθουμε ότι η Σοφί Νεβό, κρυπτολόγος της παρισινής αστυνομίας, με μια σειρά καταδιώξεων και διαφυγών, αποκαλύπτεται ότι είναι η τελευταία απόγονος του Ιησού Χριστού, από γάμο του με τη Μαρία από τα Μάγδαλα.

Τα δύο σε ένα κάνουν, ίσως, ένα καλό σαμπουάν αλλά προκειμένου για βιβλίο κάνουν ένα σαπουνό-μυθιστόρημα. Είναι αλήθεια ότι την Καθολική Εκκλησία και το αδιαφανές «παραπαίδι» της, την «Opus Dei», τους στρίμωξε για καλά και με όρους υψηλού βαθμού σκοπιμότητας· κατανοητή η αντίδραση του Βατικανού και της πανίσχυρης οργάνωσης. Έτσι, αυτό το έξυπνα «μπερδεμένο» βιβλίο, εύκολο στην ανάγνωσή του, με τον καλογραμμένο (προς Θεού, καθόλου λογοτεχνικό) εγκυκλοπαιδισμό του θα συνεχίσει για καιρό να βρίσκει αναγνώστες. Αλλά η ταινία ήταν έμπλαστρο για αυθενικό σύνδρομο. Όταν τελείωσε η 2 ωρών και 30 λεπτών διάρκεια προβολή, η

απογοήτευση ήταν φανερή στις αίθουσες. Τόσο γι' αυτούς που είχαν προηγουμένως διαβάσει το βιβλίο όσο και γι' αυτούς που άκουγαν και άκουγαν αλλά δεν είδαν. Ο κινηματογράφος είναι η τέχνη του μια και έξω. Ή σε καθηλώνει ή τίποτα. Έχουμε την άποψη ότι ο σεναριογράφος Ακίβα Γκόλντσμαν (και ο σκηνοθέτης) βρέθηκαν δεσμευμένοι συμβατικά να ακολουθήσουν τη ροή του βιβλίου και όχι να επιχειρήσουν μια δημιουργική μεταγραφή του έτσι ώστε η ταινία να πάρει τη δική της αυτοδυναμία. Το αποτέλεσμα ήταν να φανεί η έλλειψη χαρακτήρων, που άλλωστε είναι αυτοί που δίνουν δραματουργική υπόσταση σε ένα (και κινηματογραφικό) αφήγημα τέχνης. Εάν θέλει να είναι τέχνη. Εδώ όλοι οι ήρωες ήταν πλαστικά κελύφη παραγεμισμένα με πληροφορίες εντυπωσιασμού, θρησκευτικού σκανδαλισμού και εντυπωσιακού εγκυκλοπαιδισμού, με ψήγματα ενεστώσας συμπεριφοράς και αξιοπιστίας. Τόσο ο Τομ Χανκς (στον κύριο ρόλο του καθηγητή Λάνγκτον) όσο και η Αντρέ Τούτου (η γνωστή μας Αμελί, στο ρόλο εδώ της Σοφί Νεβό) βαριόντουσαν μέχρι θανάτου. Απλοί αφηγητές αντί για ρόλοι. Ακόμα και ο σπουδαίος Άγγλος Ίαν Μακ Κάλλεν (στο ρόλο του «Δασκάλου») πάλευε φιλότιμα προκειμένου να μας υπενθυμίσει ότι υποδύεται ένα δραματικό χαρακτήρα. Εκείνο που καταγράφεται στα θετικά υπόλοιπα, η πολύ καλή φωτογραφία χάρη στην οποία αποδόθηκε υποβλητική ατμόσφαιρα, οι πλούσιοι, αυθεντικοί χώροι, το εξαιρετικό μοντάζ και η συχνά σωστή μουσική επένδυση. Μια άψογη, δηλαδή, στην κατασκευή της δουλειά από την οποία όμως έλειψαν οι κορυφώσεις και η υψηλή θερμοκρασία.

Για όποιον σώνει και καλά θέλει να γνωρίσει αυτόν τον περιβόητο «Κώδικα», σίγουρα το βιβλίο θα τον απογοητεύσει πιο λίγο. Φτάνει και από αυτό να μην ζητάει λογοτεχνικές αρετές, ούτε να πάρει το μετρητοίς τις «αλήθειες» του. Πολύ περισσότερο να μην φανταστεί ότι θα του προσβάλει τα θρησκευτικά του συναισθήματα, αν διαθέτει τέτοια. «Da Vinci» είναι, θα περάσει.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Θεατρο

Ω τέκνα, Κάδμου του πάλαι νέα τροφή

OSKARAS KORSOUNOVAS THEATRE: «ΟΙΔΙΠΟΔΑΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ» ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ – ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΠΑΤΡΑ

Είχε προκαλέσει μεγάλη εντύπωση και διθυραμβικά σχόλια, όταν παρουσιάσθηκε στο Theater der Welt το 2002. Ο τριάντα και κάτι τότε Λιθουανός σκηνοθέτης Οσκάρας Κορσουνόβας, ένας μόνο εκπρόσωπος της πολιτισμικής άνοιξης που διανύει η χώρα του από τότε που μπόρεσε να μιλήσει η ίδια για την ίδια στη γλώσσα της, αναγνωρίστηκε πάραυτα από τους δυτικούς σαν απροσδόκητο και καλοδεχούμενο καλλιτεχνικό φαινόμενο. Και η παράσταση του διάσου του, ο *Οιδίποδας Τύραννος* του Σοφοκλή, έμοιαζε να ανοίγει ξανά το παράθυρο της Δύσης στον ανατολικό άνεμο της πρωτοπορίας.

Αυτό που έφτασε στα δικά μας αφτιά τότε, από τον θόρυβο που δημιουργήθηκε, ήταν ότι στην παράσταση του λιθουανικού θιάσου τον σεβαστό σοφόκλειο Χορό των γερόντων παρίσταναν κάτι ασεβείς φιγούρες Μίκυ Μάους. Το όλο θέαμα όπως μεταφέρθηκε σ' εμάς εξαυτλούνταν στην πρόθεση ενός ακόμη νέου καλλιτέχνη να κάνει αισθητή την παρουσία του, αλαλάζοντας δυνατότερα από τους γύρω του.

Στο πλαίσιο λοιπόν των εκδηλώσεων για την «Πάτρα - Πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης 2006», ο ίδιος ο Κορσουνόβας και η παρέα του προσκλήθηκαν να παρουσιάσουν ζωντανά τον πολυσυζητημένο εκείνο *Οιδίποδα*. Και είδαν τα ματάκια μας θαύμα που δύσκολα απαντιέται και ακόμη δυσκολότερα περιγράφεται. Κάθισα στη διάρκεια του –παρεμπιπτόντως– εντελώς αχρείαστου και αντικαλλιτεχνικού διαλείμματος να σημειώσω τι είδα: τέτοιος ήταν ο καταιγισμός σημείων και συμβόλων, τόσο η κινητικότητα της όψης, που το μυαλό κάθε προσεκτικού θεατή αδρανούσε μπροστά στις επιλο-

γές. Και το αποτέλεσμα της συνεχούς υπερδιέγερσης δεν ήταν άλλο από την μεταφορά του σε ένα σκηνικό σύμπαν με το δικό του ρυθμό, τη δική του αρμονία και τη δική του μαγική διάσταση.

Και αντίθετα απ' ό,τι περιμέναμε δεν ακουγόταν κανένας απολύτως αλαλαγμός. Η τόλμη και η φαντασία έδρευαν σε μια ενδιαφέρουσα, στοχαστική και ώριμη άποψη για την απόδοση του αρχαίου δράματος, σε μια σοβαρή επιχειρηματολογία για το πώς μπορεί να αποδοθεί με σύγχρονους όρους το φωτεινό, «επιστημολογικό» κομμάτι του *Οιδίποδα* και το τελετουργικό, σκοτεινό του μέρος. Στο σκηνικό μιας εφιαλτικής κοσμολογίας ένας αλαζόνας Οιδίποδας παίζει ανέμελος στην παιδική χαρά της ανευθυνότητας, δίπλα σε έναν υδροκέφαλο λαό που παραμένει χαζοχαρούμενα προσκολλημένος στην απραξία της παιδικής του ηλικίας και στα κελεύσματα του ηγέτη του. Θα ανακαλύψουν από κοινού ότι η σοφία κερδίζεται μόνο με τον πόνο και ότι η επίγνωση των περασμένων απαιτεί πάντα τη ζημία του χρόνου.

Κακώς κατά τη γνώμη μου λέγεται ότι

ο Κορσουνόβας προχώρησε σε μια αντιψυχολογική, αντι-φροϋδική ανάγνωση του αρχαίου θεάτρου. Αν πρέπει να φανούν οι κάποιες επιδράσεις του, θα τις αναζητούσαμε από τη μια στον αφηρημένο εξπρεσιονισμό του Στάιν και από την άλλη στην παρα-παιδική αισθητική του ακατέργαστου συμβολισμού που καλλιεργεί ο Καστελούτσι. Κοινά σύμβολα διευρύνουν εδώ την αφήγηση σε ένα συλλογικότερο, πανανθρώπινο επίπεδο, και αναγνωρίσιμες φιγούρες των παραμυθιών και των παιδικών μας παιχνιδιών, όπως ο Πινόκιο στη θέση του Τειρεσία και ο τεράστιος Αρκούδος στη θέση του Κορυφαίου, ζητούν τη συμμετοχή τους στην οντολογική παραβολή. Η παράσταση του Κορσουνόβας όμως δύσκολα δέχεται ερμηνευτικά καλούπια: είναι δυνητικά τα πάντα, όπως κάθε μεγάλη παράσταση είναι.

Ο Κορσουνόβας ξεκίνησε ερευνώντας τη θέση του Οιδίποδα στο σύμπαν των ιδεών μας. Ακολούθησε με σπάνιο οίστρο αυτή την έρευνα, την ανέπτυξε με συνέπεια, την καλλιέργησε με μερικούς εξίσου ιδιοφυείς ηθοποιούς και τη στήριξε εθνολογικά στη βάση της δι-

κής του παράδοσης. Μπόρεσε έτσι να μετατρέψει σε ουσία αισθητική, εγκυκλοπαίδειες ολόκληρες από στοχασμό και γνώση: τη θεώρηση της παιδικής ηλικίας από τον Πιαζέ και τη θεωρία του παιχνιδιού από τον Χοσίνγκα, την αντίληψη του κυκλικού χρόνου και του θαύματος και τη γοητεία του παιδικού βλέμματος σε ένα κόσμο χωρίς μεταφυσική αγωνία και προπατορική ενοχή. Υπήρχε ενταγμένη σε αυτόν τον «Οιδίποδα» η θεωρία της επώδυνης ατομικής και συλλογικής ενηλικίωσης και η αντίληψη της εναγώνιας μετάβασης από το στήθος της μητέρας-ερωμένης στο δίκαιο του δολοφονημένου πατέρα. Υπήρχε, τέλος, ο υπαρξιακός λαβύρινθος των ερωτήσεων, που ξεκινά από την ερώτηση της Σφίγγας στον Οιδίποδα και καταλήγει στην ερώτηση του Άμλετ στον εαυτό του.

Μια βαθιά τομή στον αρχαίο κόσμο μπορεί να υποστηριχθεί μόνο μέσα από μια βιωμένη καλλιτεχνική παράδοση και αυστηρή μελέτη. Πίσω από την ιδιάζουσα όψη του Χορού παρακολουθήσαμε την εκπληκτική του λειτουργία, χορογραφία και συνεκφήνιση, και πίσω από το στυλιζάρισμα των πρωταγωνιστών την άρτια υποκριτική τους σκευή. Χαρήκαμε τον τόσο «ρευστό» (και τον τόσο όμορφο καθώς πέφτει) Οιδίποδα του Dainius Gavenonis, τον τόσο πειστικό, στον αρχικό φόβο και στην τελική έπαρση, Κρέοντα του Remigijus Vilkaitis, την τόσο ερωτική, χριστιανικά αμαρτωλή, Ιοκάστη της Jurate Onaityte. Ακόμη και για τον ρόλο του Εξάγγελου κατέθετε η παράσταση τη δική της άποψη, καλώντας τον στη σκηνή σαν σοβιετικό δημοσιογράφο-αναμεταδότη με το ύφος της πολιτικής αγκιτάτας. Μουσική, κουστούμια και σκηνικά της παράστασης, οδηγούσαν όλα στο ίδιο, απόλυτο σημείο: την τελειότητα.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Η φύση στα χρόνια της υστερίας

Ενα ζωντανό πετούμενο σαν εκθεσιακό αντικείμενο σε κορνίζα, ένα βαλσαμωμένο πουλάκι καθισμένο πάνω στα γύψινα συντρίμια ανθρώπινου σώματος, δύο πραγματικά κουφάρια πουλιών που κρέμονται, σε περιγραμματοκό σχέδιο ολόκληρου τοίχου, από την καπνίζουσα καμινάδα μιας φάμπρικας – στην εποχή της υστερίας με τη γρίπη των πτηνών. Έτσι οι χωροδιαρρυθμίσεις (ινσταλατισιόνεν) του Γιάννη Κουνέλλη με στοιχεία από τη φύση, αποκτούν κραυγαλέα εικαστική επικαιρότητα. Ή το ξαπλωμένο σε μεταλλική πλάκα και καλυμμένο από σακί γυναικείο σώμα, με μόνο το τεντωμένο πόδι να ξεπροβάλλει ακάλυπτο με συναρμοσμένον στη γυμνή πατούσα έναν φλογοβόλο καυστήρα Μπούνσεν με μάνικα να καταλήγει σε φιάλη αερίου... Όποιος αντίκρισε τις φωτογραφίες των φυλακών βασανισμού του Άμπου Γκράιμπ, θα νιώσει με ολοκληρωτικά καινούργια επιθετικότητα τις φυσικές διαστάσεις του κουνέλλειου σκηνικού στο ατελιέ του 1970.

Ο Γιάννης Κουνέλλης στόχευσε πάντα, με τις αισθησιακά επιχειρηματολογούσες χωροδιαρρυθμίσεις, τη συνείδηση των συγχρόνων του, με σχεδόν συγκλονιστική ακρίβεια. Τα σχέδιά του, τα αντικείμενα και οι δημιουργίες εσωτερικών χώρων ενσωματώνονται ευχαρίστως από τους ιταλούς ιστορικούς τέχνης σαν πρόσθετο συστατικό της «άρτε πόβερα» και συνεπώς στη χώρα τους και στο εθνικό τους καλλιτεχνικό κίνημα· όμως στα μοντέρνα καλλιτεχνικά συμφραζόμενα, οι τεράστιες χωροδιαρρυθμίσεις υλικών του έλληνα την καταγωγή, κατάφεραν να επιβληθούν πολύ δυναμικότερα από τα περισσότερα αντικείμενα των ιταλών συναδέλφων του, διότι και στις μέρες μας γίνεται αισθητή αυτή η αρχαϊκή-ποιητική ποιότητα. Ο Γιάννης Κουνέλλης

ήρθε 20χρονος το 1956 στη Ρώμη. Τα πρώτα του βήματα σαν εικαστικού καλλιτέχνη τα πραγματοποίησε στα κυκλώματα των καλλιτεχνών και γκαλεριστών της Πιάτσα ντελ Πόπολο. Ίσως να ήταν οι γλωσσικές και ορθολογικές δυσκολίες με τα ιταλικά, που τον παρότρυναν να συνθέσει αρχικά, γραφικά φύλλα, με γιγάντια τυποποιημένα γράμματα, αριθμούς και σημεία στίξεως και μετά εξίσου μεγαλόσχημα έργα ζωγραφικής σε ολόκληρους τοίχους.

Το έτος 1969 ο Κουνέλλης κατόρθωσε να ξεφύγει από τις παραδοσιακές εικαστικές μανιέρες, κατέκτησε τον αισθησιασμό των ρεαλιστικών αντικειμένων για την τέχνη του, και ανακάλυψε σε δημιουργική συσχέτιση, τη μαγεία των υλικών που προσφέρει η φύση, αλλά και τις υπαρξιακές ποιότητες των στοιχειωδών φαινομένων, όπως της γυμνής φωτιάς και των ιχνών αιθάλης της. Σε ένα πρώην υπόγειο γκαράζ που ένας γκαλερίστας μετέτρεψε σε καλλιτεχνικό χώρο, εξέθεσε τότε σαν καλλιτεχνικά έργα δώδεκα ζωντανά άλογα. Με εκκλησιαστικά κεριά που τα διασκόρπισε στα σχέδια των πλακακιών του δαπέδου, μετέτρεψε το ατελιέ σε χώρο ιερό. Όμως αυτή τη χρονιά του μεγάλου ξεκινήματος, δημιουργήθηκαν και τα πρώτα εικαστικά υλικών με τις κρεμαστές χαλύβδινες πλάκες και τις μικρές κονσόλες, όπου τοποθετούνταν ευαίσθητα οργανικά αντικείμενα, όπως αβγά ή καιόμενα αντικείμενα που έβγαζαν καπνούς. Έτσι ο Κουνέλλης είχε συγκεντρώσει το υλικό με το οποίο έκτοτε συνθέτει αντικείμενα, με κυρίαρχο το μέγιστο σχήμα, και διαμορφώνει χώρους, χώρους που γράφουν ιστορία – όχι μόνο στην εικαστική τέχνη, αλλά και στο θέατρο, αφού κοπιούνται ακατάσχετα από παθιασμένους σκηνογράφους. Σήμερα ο Κουνέλλης έκλεισε τα 70 του.

ΤΑΣΟΣ ΓΟΥΛΑΣ

Με παρακίνηση επετείου

Έχοντας περάσει το μέγιστο μέρος της ζωής μου να μελετώ την Βυζαντινή Αυτοκρατορία και την ιστορία της, παρακινήθηκα τελευταία να δω πώς βλέπουν αυτόν τον θαυμαστό κόσμο οι σημερινοί διαφεντευτές του χώρου. Ξεκίνησα από τον πιο αξιόλογο σήμερα τούρκο συγγραφέα, τον Ορχάν Παμούκ, με καλή παιδεία, από πλούσια οικογένεια και με ανατροφή με τον δυτικό πολιτισμό. Λόγω της επετειακής συμπτώσεως με τα γεγονότα του 1453 και του Σεπτεμβρίου 1955 περιορίζομαι στην αναγραφή όπως παρουσιάζει την φοβερή λεηλασία του Σεπτεμβρίου ο Ορχάν Παμούκ στο βιβλίο του *Ιστανμπούλ, Πόλη και αναμνήσεις* (Μετάφραση Στέλλα Βρετού, εκδόσεις Ωκεανίδα).

Αικατερίνη Χριστοφιλοπούλου

Για τους οπαδούς του τουρκικού εθνικισμού η χρήση της λέξης *άλωση* είχε πολύ μεγάλη σημασία. Υπήρχαν βέβαια περιπτώσεις που ακόμη και οι Οθωμανοί λέγανε την πόλη Κωνσταντινούπολη.

Οι Τούρκοι που θέλανε τον εξευρωπαϊσμό προτιμούσαν να μην τονίζουν την «άλωση». Το 1953, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Τζελάλ Μπαγιάρ και ο πρωθυπουργός Αντνάν Μεντερές, για να μη δυσανεστήσουν τους Δυτικούς φίλους των Τούρκων και τους Έλληνες, δεν συμμετείχαν στον εορτασμό της επετείου των πεντακοσίων χρόνων της άλωσης, που η προετοιμασία του είχε κρατήσει χρόνια. Τα πρώτα χρόνια του ψυχρού πολέμου η Τουρκία, μέλος του ΝΑΤΟ, δεν ήθελε να θυμίζει στον κόσμο την «άλωση». Αν και έπειτα από δύο χρόνια, το 1955, καταστράφηκαν και λεηλατήθηκαν οι περιουσίες των Ρωμιών και των άλλων μειονοτήτων στην Ιστανμπούλ, επειδή ήταν αδύνατο να συγκρατηθούν τα πλήθη που είχαν υποκινηθεί από την τουρκική κυβέρνηση. Τα γεγονότα αυτά που συμπεριλάμβαναν καταστροφές εκκλησιών και δολοφονίες παπάδων, μοιάζουν σε λεηλασία και ωμότητα με τα γεγονότα που περιγράφουν οι «Δυτικοί» ιστορικοί της «πτώσης». Οι Ρωμιοί που εγκατέλειψαν τα τελευταία πενήντα χρόνια την Ιστανμπούλ εξαιτίας των λαθών των τουρκικών και των ελληνικών κυβερνήσεων που συμπεριφέρονταν στις μειονότητές τους, από τότε που η Ελλάδα και η Τουρκία έγιναν εθνικά κράτη, σαν να ήταν όμηροι, είναι περισσότεροι από κείνους που την εγκατέλειψαν στα πενήντα

χρόνια μετά το 1453.

Το 1955 όταν οι Εγγλέζοι ετοιμάζονταν να φύγουν από την Κύπρο και οι Έλληνες ν' αναλάβουν ολοκληρωτικά τη διακυβέρνηση του νησιού, ένας πράκτορας των μυστικών τουρκικών υπηρεσιών έβαλε βόμβα στο σπίτι που γεννήθηκε ο Ατατούρκ στη Θεσσαλονίκη. Όταν οι εφημερίδες με έκτακτες εκδόσεις και μεγαλοποιώντας το περιστατικό κυκλοφόρησαν την είδηση, το εχθρικό προς τις μη μουσουλμανικές μειονότητες πλήθος που μαζεύτηκε στην πλατεία Τακσίμ, έκαψε, γκρέμισε και λεηλάτησε μέχρι το πρωί, πρώτα τα καταστήματα απ' όπου ψωνίζαμε με τη μητέρα μου στο Μπέγιογλου κι έπειτα όλη την πόλη.

Οι καταστροφικοί τσέτες, στις περιοχές όπως το Ορτάκιοϊ, το Μπαλουκλή, τα Ψωμαθεία, το Φανάρι, όπου ζούσαν πολλοί Ρωμιοί, με βιαιότητα που προκαλούσε φρίκη, έκαψαν και λεηλάτησαν μικρά φτωχικά ρωμαίικα μπακάλικά, γκρέμισαν μάντρες και μπήκαν σε σπίτια, βίασαν Ρωμιές και Αρμένισσες· μπορεί κανείς να πει ότι φέρθηκαν το ίδιο ανελέητα με τους στρατιώτες που λεηλάτησαν την Ιστανμπούλ, όταν ο σουλτάνος Μωάμεθ ο Πορθητής μπήκε στην πόλη. Αργότερα αποκαλύφθηκε ότι οι οργανωτές, τους οποίους στήριζε η κυβέρνηση, για να κινητοποιήσουν τους πλιατσικολόγους, που για δύο μέρες σκόρπισαν τη φρίκη στην πόλη και μετέτρεψαν την Ιστανμπούλ σε κόλαση χειρότερη κι από τους πιο κακούς εφιάλτες των χριστιανών και των Ευρωπαίων, τους είχαν πει ότι το πλιάτσικο ήταν ελεύθερο.

Το πρωί της νύχτας όπου στους δρό-

μους κινδύνευε να λιντσαριστεί όποιος δεν ήταν μουσουλμάνος, το Μπέγιογλου και η λεωφόρος Ιστικλάλ ήταν γεμάτη από αντικείμενα που δεν μπορούσαν να μεταφερθούν από τα λεηλατημένα μαγαζιά με τις σπασμένες βιτρίνες και πόρτες, αλλά είχαν καταστραφεί με πολλή χαρά. Χρώματα χρώματα, τόπια τόπια τα υφάσματα, χαλιά και φορέματα κι από πάνω αναποδογυρισμένα ψυγεία, ραδιόφωνα, πλυντήρια ρούχων, καινούργια ακόμη τότε στην τουρκική αγορά· το οδόστρωμα δεν φαινόταν από τις σπασμένες πορσελάνες, τα παιχνίδια (τα καλύτερα καταστήματα παιχνιδιών ήταν στο Μπέγιογλου), τα έπιπλα κουζίνας, τα ενυδρεία που ήταν της μόδας τότε, τα κρύσταλλα φωτιστικών. Ποδήλατα, αναποδογυρισμένα ή καμένα αυτοκίνητα, σπασμένα πιάνο, ακρωτηριασμένες κούκλες που κοίταζαν τον ουρανό, πεσμένες ανάσκελα από τη βιτρίνα κάποιου μεγάλου καταστήματος, και μερικά τανκς που έστω και αργά είχαν βγει στους δρόμους για να επαναφέρουν την τάξη.

Όλα αυτά επειδή περιγράφονταν για πολλά χρόνια συχνά στο σπίτι, είναι ζωντανά στο νου μου, με όλες τους τις λεπτομέρειες, σαν να τα έχω δει ο ίδιος. Το θέμα που συζητούσαν πιο πολύ στην οικογένειά μου, όταν οι χριστιανοί καθάριζαν τα σπίτια τους και τα καταστήματά τους, ήταν πώς η γιαγιά μου και ο θεός μου τρέχανε από το ένα παράθυρο του σπιτιού στο άλλο και κοίταζαν γεμάτοι αγωνία καθώς οι πλιατσικολόγοι σταματούσαν μπροστά στο σπίτι μας, τρέχανε από τη μια άκρη του δρόμου μας στην άλλη, έσπαζαν τις βιτρίνες των καταστημάτων φωνάζοντας συνθήματα ενάντια στους Ρωμιούς, στους χριστιανούς, στους πλούσιους. Εξαιτίας του ανερχόμενου τουρκικού εθνικισμού εκείνο τον καιρό ο Αλααντίν είχε αρχίσει να πουλάει στο ψιλικατζίδικό του μικρές πάνινες τουρκικές σημαιούλες. Ο αδελφός μου, που του άρεσαν οι σημαιούλες, είχε αγοράσει μία μερικές μέρες πριν και την είχε βάλει κάπου μέσα στο αυτοκίνητο. Το αποτέλεσμα ήταν να μη σπάσουν τα τζάμια ούτε ν' αναποδογυρίσουν την Ντοτζ του θείου μου.

Κώστας Μαυρουδής

Στενογραφία

εκδ. Κέδρος, 2006

«*Non omnis moriar*», «Δεν θα πεθάνω ολόκληρος» (Οράτιος, Ωδές III, 30, 6): ιδού η ομολογημένη παρηγορητική βεβαιότητα του συγγραφέα, που υποθέτει ότι κάτι από εκείνο που υπήρξε θα διασωθεί στους κώδικες του αλφαβήτου, έχοντας εξαπατήσει το χρόνο με την ανθεκτική συνθήκη της γραφής. Το μελάνι, περισσότερο από ένα χρωστικό υγρό – στους ωκεανούς του οποίου ταξίδεψε επί αιώνες κάθε είδους διανόημα –, υπήρξε ο ιαματικός ορός, το ελιξίριο της αθανασίας, με το οποίο χορηγήσαμε μεθοδικά στις φλέβες μας την ιδέα μιας ύπαρξης, υπολογισμένης για τον άπειρο χρόνο και την αδιατάρακτη συνέχεια».

Κατερίνα Αγγελάκη - Ρουκ

Στον ουρανό του τίποτα με ελάχιστα

εκδ. Καστανιώτη, 2005

«ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ: Να 'ταν τα φιλά τοπία / να τα σκαρφάλωνα / να με ρουφούσαν / ρουφήχτρες της γης / να κατρακυλούσαν τα λιθάρια χείλια / να τα 'ψαχνα να τα 'βρισκα δροσερά / στους χάρτες των αναμνήσεων / να τα 'νιωθα ζεστά λαχαιαστά / πίσω από τους θάμνους του αισθήματος / τοπία απόκρημνα / φιλιά γκρεμοί».

Σωτήρης Κακίσης

Σαπφώ. Τα ποιήματα

εικονογράφηση: Αλέκος Φασσιανός

εκδ. Ερατώ, 2002

«Κρέμεται το γλυκόμηλο απ' του κλαριού την άκρη, / την άκρη την ψηλότερη· τ' αφήσαν, δεν το κόψαν· / δεν το ξεχάσαν', μα κανείς δεν έφτασε 'κει πάνω».

Γιάννα Μπούκοβα

Ο ελάχιστος κήπος

μετάφραση: Δημήτρης Άλλος

εκδ. Ίκαρος, 2005

«Ο ποιητής ολόκληρος στα λευκά: Ένα πρωί ο ποιητής φόρεσε το άσπρο του σακάκι, έβαλε το άσπρο του καπέλο, έσφιξε τα λουριά στα δυο άσπρα σκυλιά του και βγήκε στο δρόμο. Και στο περίπτερο, ενώ έπαιρνε τα ρέστα απ' τα τσιγάρα ξαφνικά – σ' αγαπώ, είπε. Κάτι που πείραξε πολύ εκείνον που πουλούσε τα τσιγάρα. Του έθιξε την ανδρική του τιμή, την εθνική του υπόληψη και όλο του το σόι γενεές δεκατέσσερις. Κι ότι ήταν έτοιμος να πεταχτεί επάνω για να βάλει τα πράγματα στη θέση τους, είδε τον ποιητή να προσπερνάει, με ανθηρή διάθεση, γοητεύοντας άστοχα όλα τα έντομα, αφήνοντας ξοπίσω του ένα ακανόνιστο αυλάκι γεμάτο αίματα και τελικές προτάσεις».

Ελένη Κονδύλη

Λάθος τρένο

εκδ. Ελληνικά γράμματα, 2006

«Σε άλλη πατρίδα: Κάποιες λέξεις τραβάνε ακόμη προς το τοπίο της φύσης, / σπρώχνουν τα χρώματα προς την υπερβολή, τόξα / στου ουρανού τις παραστάσεις. – Όμως, // Άνθρωποι δίχως συνείδηση των χρωμάτων, / με σκελετούς ανύπαρκτους στο σκληρό τους δίσκο, / δακρύζουν και ηχούν σαν κύμβαλα θεού ανύπαρκτου. – / Μπροστά στην εξουθένωση σαν θύτες ανάβουν / μέσα τους τη φλόγα του θανάτου. Πεθαίνουν, – / σαν αλλόφυλοι, και ζουν, // Σε άλλη πατρίδα. / Σύρε, / κι εσύ, / Μικρό ναυτάκι του λιμανιού μου. / Ζήσε, / Μια μικρή επιδρομή στο παρόν, ένα ταξίδι στις παρυφές της ψυχής σου».

Λεία Χατζοπούλου-Καραβία

Πενήντα [1956-2006]

εκδ. Γαβριηλίδης, 2006

«Δεν σε χρειάζομαι, ποίηση. / Σείστηκε η γη και κατάπιε το σηπόμενο / στοιχειό του σπιτιού μας. / Ογκόλιθοι κυλούν, χιονοστιβάδες, / τα ποτάμια φουσκώνουν. Αδιαφορώ εξάλλου. / Ποια θεομηνία δεινότερη της αποσύνθεσης; / Ιδού γκρεμίζονται τα φράγματα / με βουή τερατώδη. / Να παλέψω γιατί; Αφήνομαι στον όλεθρο. // Σε χρειάζομαι, ποίηση».

Μανόλης Πρατικάκης

Ο μεγάλος ξενώνας

εκδ. Μεταίχμιο, 2005

«Το σώμα του πλεγμένο στην ομίχλη – και ο κόσμος / στο μυαλό του μολυβένιο δίχτυ. / Ανάβει στη νύχτα τσακμάκι – μικρού μήκους / η ζωή του ασπρόμαυρο φιλμάκι. (τι φαρμάκι!) / Μασημένη εγγραφή σαν καμένη αφή. / Κυλιόμενες μέρες ομοιόμορφα τοπία ξετυλίγουν / σα νιότης διαβατήρια που λήγουν. / Ομοιόμορφα σαλεύουν όλα σαν με γυαλιά Κινέζοι – / από την ίδια πρέσα κομμένοι Γιαπωνέζοι. / Θαμπωμένο αγρίμι στα κλαδάκια. / Πώς μας ρίξαν κυνηγοί, βρε Ντέζυ; // Μια πόρνη με αγγέλου κοκκινάδι / τον συστήνει εραστή στον Άδη».

Δημήτρης Ελευθεράκης

Ρέκβιεμ για ένα φίλο

εκδ. Ερατώ, 2005

«Σκληρές, δώσε, κουβέντες που πονούν / Και λόγια μετουσιωμένα. / Κάνε το τραγουδάκι μου έναν / ρόγχο παιδιού. // Δος μου / τον άρτον σου τον επιούσιο· κι ακόμα / σκόρπισε στάχτη, σκόρπισε χώμα / εκεί που θα πατήσει ο υιός μου. // Εάν εξέλθει από τα χείλη μου το πνεύμα, / στείλε πνοή βέβηλου ύμνου. / Και κάνε το αίμα / ρόδο της άμμου ταπεινό λουλούδι της ερήμου».

Κώστας Γ. Παπαγεωργίου

Το μαύρο κουμπί

εκδ. Κέδρος, 2006

«Λέξεις: Κι όμως υπάρχουν κάτι λέξεις μαγικές / Με βυθισμένο στην καρδιά υγρό καθρέφτη / Έναν υδράργυρο χλιαρό που αν το θελήσει / Αφήνεται και πιάνονται οι σταγόνες του. / Λέξεις παγίδες του εαυτού τους χαμηλές / Στης χλόης το ύψος κάτω απ' τη βροχή / Κρυφά που αναμασούν η καθεμιά / Τον ήχο τους και το παλιό νόημά τους».

Δημήτρης Καλοκύρης

Το βιβλίο της Μελανθίας

εκδ. Άγρα, 2006

«ΜΕΛΑΝΘΙΑΣ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟ: Αργεντοράτο, Ανεμούριο, Ασπάδανα / Βόρακας, Βορυσθένης και Δάναπρης / Ισπάλη, Κοδανία, Κραταιγόνα / Λεώδη, Ρουβιόνα, Νουμαντία / (πλην Παρασίας, Σαρδικής και Υδρούντος): // Τα πελάγη σας με την πλάτη καταμέτρησα / και ενταύθα αναπαύομαι ευχαρίστως».

ο συλλέκτης

βιβλίο

Εικονοστάσια

Κάρολος Τριβιζάς-Έλλη Δημητρίου,
Εικονοστάσια στο ελληνικό τοπίο,
εκδ. Καλέντης, Αθήνα 2005, σελ. 226.

Συνήθως, η ανάδειξη μορφών πολιτισμού που περνούν απαρατήρητες, καθώς και της σχέσης τους με αντιλήψεις και κοινωνικές πρακτικές, οφείλεται στις εμμονές ανθρώπων που διαθέτουν το χρόνο τους στην ενασχόλησή τους με δραστηριότητες σαν κι αυτές. Σε τούτη την κατηγορία ανήκουν ο Κάρολος Τριβιζάς και η σύζυγός του Έλλη Δημητρίου, που διέσχισαν την Ελλάδα απ' άκρη σ' άκρη, προσπαθώντας να διαβάσουν το τοπίο και να το φωτογραφήσουν. Η διαφορά τους βρίσκεται στο ότι εστίασαν την προσοχή τους όχι στο αξιοθέατο για τους εκδρομείς. Τους ενδιέφερε να καταγράψουν εικόνες που μπορούσαν να συνεισφέρουν στην κατανόηση των κοινωνικών σχέσεων και των πολιτισμικών πρακτικών.

Ένα τέτοιο θέμα είναι τα εικονοστάσια, που δεν είναι παράγωγο της σύγχρονης εποχής ούτε είναι αποκλειστικά ελληνικό φαινόμενο. Τόσο η Κυριακίδου-Νέστορος όσο κι ο Λαγόπουλος έχουν αναφερθεί στον ρόλο των εικονοστασίων στην οργάνωση, τον εξαγνισμό και την κοινωνικοποίηση του χώρου.

Ωστόσο, εκείνο που παρουσιάζει επιπλέον ενδιαφέρον είναι ο με γεωμετρική σχεδόν πρόοδο πολλαπλασιασμός των εικονοστασίων τις τελευταίες τρεις δεκαετίες. Γέμισαν οι εθνικοί και επαρχιακοί δρόμοι. Σε στροφές, σε διασταυρώσεις, σε στενωσιές, σε απρόβλεπτες τοποθεσίες υπάρχουν εκκλησάκια διαφόρων τύπων, μεγεθών και χρωματισμών, για να θυμίζουν τη ματαιοδοξία του σύγχρονου ανθρώπου που οιστρηλατείται από τη νεύρωση του τριημέρου και τη διάθεση για εγωκεντρική επίδειξη και βιασύνη, ή από έλλειψη σεβασμού προς την ανθρώπινη ζωή.

Οι φωτογραφίες των Τριβιζά-Δημητρίου αποτελούν φωτογραφική μαρτυρία των αλλαγών που έγιναν στην οργάνωση του χώρου αλλά και στις κοινωνικές σχέσεις. Εικονοστάσια που στέκουν παράμερα από το δρόμο με

χορταριασμένο το γύρω χώρο μπορούν να μας ιστορήσουν πολλά. Ακόμη, τα πιο σύγχρονα εικονοστάσια είναι τα ίχνη του πολιτισμού μιας κοινωνίας που αναπτύχθηκε με στρεβλό τρόπο. Την ίδια στιγμή λειτουργούν ως προέκταση της οικογενειακής μνήμης αλλά και ως μαρτυρίες των συλλογικών μας ευθυνών.

Ευάγγελος Γρ. Αυδίκος

Πολυλειτουργική γεωργία και ανάπτυξη

Καρανικόλας, Π. και Μαρτίνο, Ν. (επιμ.),
Διεθνές εμπόριο γεωργικών προϊόντων και
πολυλειτουργική γεωργία,
εκδόσεις Μαΐστρος, Αθήνα 2006.

Ο συλλογικός τόμος έχει ως αντικείμενο ζητήματα που αφορούν τον γεωργικό τομέα. Σημειώνω ότι η σημασία του στην εθνική παραγωγή και απασχόληση μειώνεται συνεχώς. Η Ελλάδα, που στις αρχές της δεκαετίας ήταν μια κατά βάση αγροτική χώρα, βλέπει σήμερα τον γεωργικό τομέα της να δίνει 6,5 % του ΑΕΠ. Μπορεί να μειώθηκε το σχετικό μερίδιο του πρωτογενούς τομέα στην οικονομία, αλλά η σημασία του το ξεπερνά λόγω των θετικών και αρνητικών «εξωτερικών» επιπτώσεων των γεωργικών δραστηριοτήτων π.χ. στο περιβάλλον.

Ταυτόχρονα άλλαξαν δραματικά ο διεθνής και ο ευρωπαϊκός περίγυρος. Ουσιαστικά ο τόμος που επιμελήθηκαν οι Παύλος Καρανικόλας και Νίκος Μαρτίνος (Γεωργικό Πανεπιστήμιο) εξετάζει από τη μια μεριά τις αλλαγές που έχουν επέλθει στην παγκόσμια οικονομία και ειδικά στις αγορές αγροτικών προϊόντων και από την άλλη ένα μοντέλο προσαρμογής των ευρωπαϊκών πρωτίστως

Υποθέτει κανείς πως ο κόσμος των ψαριών είναι σιωπηλός. Για τον **Richard Flanagan**, ο κόσμος των ψαριών είναι ο ίδιος ο κόσμος των ανθρώπων. Στο συναρπαστικό βιβλίο του *Εγχειρίδιο ιχθύων. Μυθιστόρημα σε 12 ψάρια* (μετάφραση: **Αθηνά Δημητριάδου**, εκδ. Άγρα, 2006) τα 12 ψάρια αφηγούνται την ιδρυτική ιστορία ενός κόσμου: το μωσαϊκό της Αυστραλίας του 19ου αιώνα. Ο αφηγητής ισοβίτης Ουίλιαμ Μπιούλουου Γκουλντ, απατεώνας και παραχαράκτης, ανακαλύπτει την πραγματικότητα στη φυλακή και συγχρόνως την αδυναμία να καταγράψει όσα ζει, καθώς όλα γράφονται από τους εξουσιαστές. Το μυθιστόρημα τελικώς γίνεται το ίδιο υποκατάστατο του κόσμου: γεμάτο χιούμορ και σαρκαστική διάθεση, αποκαλύπτει έναν ολόκληρο λαό «μεγαλωμένο σε μια φυλακή η οποία έγινε έθνος».

Φυλλομετρώντας την ενδιαφέρουσα σειρά των εκδ. Παπαδήμα «Η καθημερινή ζωή...» στάθηκα στην περιγραφή της θεατρικής ζωής στη Γαλλία του 17ου αιώνα: *Η καθημερινή ζωή των ηθοποιών την εποχή του Μολιέρου* του **Georges Mongrédien** (μετάφραση: **Λήδα Παλλαντίου**, 2006). Η περιήγηση στο χώρο του θεάτρου, στα παρασκήνια και στη σκηνή, η ζωή των θεατρίνων που συχνά περιηγούνται τη Γαλλία αλλά και όλη την Ευρώπη με τις παραστάσεις τους, γίνονται αντικείμενο μιας γλαφυρής αναπαράστασης που ζωντανεύει την ατμόσφαιρα της γαλλικής θεατρικής ζωής από τους πρώτους γελωτοποιούς του Οτέλ ντε Μπουργκόν ως τους μεγάλους ερμηνευτές του

κλασικού θεάτρου.

Χρήσιμη και εμπεριστατωμένη η έκδοση που μας φέρνει στο προσκήνιο τον **Κοντορσέ** και το σύνολο των πνευματικών δραστηριοτήτων του: *Σχεδιάσμα για έναν ιστορικό πίνακα των προόδων του ανθρώπινου πνεύματος* (μετάφραση: **Νικολέτα Χαρδαλιά-Άννα Καρακατσούλη**, επιστημονική επιμέλεια-σημειώσεις: **Χρυσάνθη Αυλάμη**, εκδ. Πόλις, 2006)· μας προσφέρει ουσιαστικά τη βασική φιλοσοφική γραμμή του που υποστηρίζει την εξελικτική πορεία του ανθρώπινου γένους. Επιστήμη και ηθική, αλλά και ισότητα ανάμεσα στα έθνη και τους ανθρώπους χαρακτηρίζουν την πνευματική και κατ' επέκταση πολιτική στάση του Κοντορσέ, που τον γνωρίζουμε άλλωστε από τη μαχητική του τοποθέτηση υπέρ της δημοκρατίας. Η σύνδεση του ονόματός του με το σύνταγμα της νεαρής δημοκρατίας το 1793 προκάλεσε την αντίθεση του Ροβεσπιέρου στο πρόσωπό του, γεγονός που οδήγησε στη σύλληψη και το θάνατό του.

Ψάχνοντας βρίσκεις... ένα αφηγηματικό διαμάντι. Το *Μικρό ημερολόγιο συνόρων* του **Γκαζμέντ Καπλάνι** (εκδ. Α.Α. Λιβάνη, 2006) αφηγείται τις εφτά πρώτες μέρες μιας παρέας αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα στις αρχές του '90. Η περιγραφή του ανοίγει το ριπίδι όλων των εκδοχών όπου τα σύνορα λειτουργούν στις σύγχρονες κοινωνίες: σύνορα ολοκληρωτισμού και φυγής, σύνορα σχέσεων ανάμεσα στο εδώ και στο εκεί, σύνορα που θέτουν οι διαφορές με τον άλλο. Η αφήγηση του συγγραφέα διαπερνά τις συνθήκες

αγροτικών τομέων στα νέα δεδομένα (ή, για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, το μοντέλο μιας νέας κρατικής παρέμβασης), με την ονομασία **πολυλειτουργικότητα**.

Κατανομή ισχύος και ιδεολογική αμφισβήτηση

Το ευρύτερο πλαίσιο των διεθνών διαπραγματεύσεων εξετάζει ο Παύλος Πέζαρος. Το κείμενό του σκιαγραφεί τις απόψεις των πρωταγωνιστών, τις αντιθέσεις συμφερόντων και, φυσικά, τη στρατηγική που ακολουθεί η ΕΕ. Η τελευταία μάς ενδιαφέρει άμεσα γιατί είναι ο μείζων ιμάντας μεταφοράς διεθνών τάσεων στα καθ' ημάς. Σημειώνουμε ότι οι ισχυρότερες χώρες και κυρίως η ΕΕ και οι ΗΠΑ κυριαρχούν στις διαπραγματεύσεις και επηρεάζουν αποφασιστικά τα αποτελέσματα σύμφωνα με τα συμφέροντά τους. Και τούτο διότι διαθέτουν αναπτυγμένες διαπραγματευτικές υποδομές και μερικά αποτελεσματικά όπλα: Τις δικές τους μεγάλες αγορές, τη βοήθεια, τα κεφάλαια, την τεχνολογία, τους ανθρώπους που συνδέονται με τις δικές τους διεθνείς δραστηριότητες.

Μια πτυχή των διεργασιών αυτών είναι ότι διαμορφώνεται μια «διεθνής συναίνεση» που συνοψίζεται ως εξής από τους επιμελητές στην εισαγωγή τους:

- «Οι αγροτικές πολιτικές των ανεπτυγμένων κρατών και ειδικότερα ο γεωργικός προστατευτισμός και οι επιδοτούμενες εξαγωγές τους, περιορίζουν τις δυνατότητες πρόσβασης των προϊόντων των αναπτυσσόμενων χωρών στις αγορές των ανεπτυγμένων, υπονομεύοντας έτσι τους άμεσους παραγωγούς τοπικά και επιτείνοντας τα προβλήματα της υπανάπτυξης και της φτώχειας. Άρα απαιτείται δραστικός περιορισμός των πολιτικών αυτών» (σελ. 20). Συναφώς,

- η αλλαγή των προστατευτικών πολιτικών θα συμβάλει ή ενδυναμώσει τις τάσεις μείωσης των τιμών καταναλωτή και επομένως θα οδηγήσει σε αύξηση της κοινωνικής ευημερίας (σελ. 22).

Στις υποθέσεις ή παραδοχές αυτές στηρίζεται και η διεθνής συναίνεση για επέκταση της φιλελευθεροποίησης από τα βιομηχανικά προϊόντα και στα γεωργικά.

Οι επιμελητές πάντως αμφισβητούν εν μέρει τις παραδοχές που αναφέραμε. Ενδεικτικά μόνο σημειώνω την επισήμανσή τους ότι τα προβλήματα θα πρέπει να τοποθετηθούν στο πραγματικό τους πλαίσιο και όχι να συσκοτίζονται από απλουστευτικές υποθέσεις της συμβατικής (οικονομικής) ανάλυσης (σελ. 22). Και θέτουν λοιπόν το θεμελιώδες ερώτημα κατά πόσο η αλλαγή των όρων του διεθνούς εμπορίου και οι συναφείς εξελίξεις «οδηγούν σε μια γενικευμένη αύξηση της κοινωνικής ευημερίας ή αποτελούν μέρος

μιας διαδικασίας με εντελώς άνισα αποτελέσματα» (σελ. 24).

Η πολυλειτουργικότητα ως διέξοδος;

Σειρά κειμένων στον τόμο έχουν ως αντικείμενο την **πολυλειτουργικότητα**. (Ν. Μπέοπουλος, Δ. Διακοσάββας, Κ. Thomson). Φυσικά σχετίζεται ευθέως με το ζήτημα των διεθνών αγορών, όπως υπαινίχθηκα ήδη. Η πολυλειτουργικότητα έχει προταθεί ως το «νέο υπόδειγμα» για την ευρωπαϊκή γεωργία και την ανάπτυξη της υπαίθρου στις νέες διεθνείς συνθήκες. Απαιτεί κατά το μάλλον ή ήττον ριζική αναθεώρηση των θεσμών και πολιτικών που «περιβάλλουν» τη γεωργία.

Στην ηπειρωτική της εκδοχή αντιστοιχεί στις προσδοκίες εκπλήρωσης ορισμένων υπηρεσιών ή προϊόντων (διατροφική ασφάλεια, συντήρηση τοπίου, απασχόληση, κοινωνική δομή κ.λπ.) σε «σχεδιασμένη» ή «πολιτική» σύνδεση με τη βασική γεωργική παραγωγή. Σε κάθε περίπτωση η γεωργία αντιμετωπίζεται με την διπλή της ιδιότητα, δηλαδή ως τομέας παραγωγής εμπορικών και μη εμπορικών εκροών.

Η σχετική συζήτηση δεν έχει απλά ακαδημαϊκό, αλλά εξόχως πολιτικό ενδιαφέρον. Αποτελεί τη βάση για την τρέχουσα εξέταση των συστημάτων στήριξης της γεωργίας σε συνθήκες μεγαλύτερης ελευθέρωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων. Π.χ. όσοι αναγνωρίζουν τη συνεισφορά της γεωργίας στην επισιτιστική ασφάλεια, περιβαλλοντική προστασία, ποιοτική κατανάλωση, ορισμένο κοινωνικό μοντέλο κ.λπ., δηλαδή όσοι αναγνωρίζουν τη σημασία των εν μέρει μη εμπορικών προϊόντων και υπηρεσιών, αναζητούν τρόπους συνέχισης της στήριξης με νέες μορφές που διαταράσσουν λιγότερο το διεθνές εμπόριο. Η πολυλειτουργικότητα είναι μια από τις δυνατές απαντήσεις στη φιλελευθεροποίηση.

Θα ήταν κουραστικό να σταθούμε εδώ στις λεπτομέρειες των αντίστοιχων πολιτικών που αντανakλούν διαφορετικούς ορισμούς της πολυλειτουργικότητας, οι οποίες άλλωστε εμφανίζουν και πολλά κοινά σημεία. Σημειώνω μόνον ότι υπάρχουν και συγκλίσεις: Π.χ. οι Άγγλοι θέλουν μεν τη μείωση των ενισχύσεων στην αγροτική παραγωγή αλλά αυξάνουν τις ενισχύσεις για το περιβάλλον. Σε Γαλλία και Γερμανία επίσης δεν αμφισβητείται ο ρόλος της αγοράς παρά την έμφαση σε ένα «ευρωπαϊκό γεωργικό μοντέλο» και στις κοινωνικές και χωρικές ή περιβαλλοντικές πλευρές (αειφορία) της γεωργίας.

Ένα ερώτημα είναι αν, πώς και με ποια αποτελεσματικότητα μπορεί στην Ελλάδα να εφαρμοσθεί μια πολιτική στήριξης του γεωργικού τομέα στη βάση των πολλαπλών λειτουργιών του. Γεγονός είναι ότι ο τομέας ως

κοινωνική δομή βρίσκεται σε κρίση. Η γήρανση π.χ. είναι προφανής, με ένα μεγάλο μέρος των αγροτών να είναι πάνω από 55 ετών. Η διαρροή των νέων συνεχίζεται προς τα άναρχα αναπτυσσόμενα αστικά κέντρα. Με πολλές ακόμη, ευτυχώς, εξαιρέσεις ένα μεγάλο μέρος του αγροτικού κόσμου δεν επενδύει προσδοκίες στο μέλλον. Και οι θεσμοί του κράτους τού είναι ξένοι – έχουν δική τους ρότα, υπολογισμούς συμφερόντων, αδράνειες. Η αίσθησή μου ήταν ότι αυτή η ανορ-

γάνωτη συρρίκνωση και κρίση επήλθε παρά τον πακτωλό των κοινοτικών πόρων (ή εξαιτίας του;). Πάντως αρκετά προγράμματα που εφαρμόζονται και στην Ελλάδα (Leader κ.λπ.) ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της προσαρμογής τόσο της πολιτικής όσο και του ίδιου του γεωργικού τομέα που προωθεί η ΕΕ. Η τελευταία παραμένει για μας μια σχεδόν εξωτερική πηγή εκσυγχρονισμού.

Πάνος Καζάκος

Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε

Γιάννης Ζώχιος, *Περιμένοντας το πνεύμα* (εκδ. Δωδώνη, 2003).

Στέφανος Κακαβούλης, *Αρχής γευόμενης* (εκδ. ONEL 2006).

Μπούρκαρντ Τραϊγκερ, *Ο κρητικός λαβύρινθος* (εκδ. Μίτος, 2005).

Ελένη Μπρίκα, *Κοινωνία, πληροφορική και εκπαίδευση. Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα* (πρόλογος: Χριστιάνα Κωνσταντοπούλου, εκδ. τα τραμάκια, Θεσσαλονίκη, 2005).

Σωκράτης Λ. Σκαρτσής, *Οι άλλες ώρες* (εκδ. Γαβριηλίδης, 2005).

Anya Peterson-Royce, *Η ανθρωπολογία του χορού* (μετάφραση, επιμέλεια, επίμετρο: Μάγδα Ζωγράφου, εκδ. νήσος, 2005).

Μιχάλης Μοδινός, *Χρυσή*

ακτή (εκδ. Καστανιώτη, 2005).

Δέσποινα Μιχαηλίδου, *Συνταγές αγάπης* (εκδ. Αλεξάνδρεια, 2005).

Pamela Howard, *Τι είναι σκηνογραφία;* (εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2005).

Θωμάς Μανόπουλος, *Ψάχνοντας στο απέραντο γαλάζιο* (εκδ. ΚΨΜ, 2005).

Δημήτρης Γ. Τριάντος, *Η Δάφνη* (2005).

Θανάσης Γ. Μίχος, *Παληάτσος βιολιστής* (εκδ. Μάριος Βερέττας, 2005).

Ελίνα Τραϊφόρου, *Προσωπικά (Υπο)Κείμενα* (εκδ. Χαρμάδα, 2006).

Σωτήρης Κανέλλης, *Το σάλπισμα της λύσσας* (εκδ. Πλανόδιον, 2005).

Εμμανουήλ Ροΐδη, *Η πάπισσα Ιωάννα* (απόδοση στη νεοελληνική: Δημήτρης Καλοκύρης, εκδ. Ελληνικά Γράμ-

ματα, 2005).

Τζίντου Κρισναμούρτι, *Παραβολές και ποιήματα* (μετάφραση: Νίκος Πιλάβιος, εκδ. Κέδρος, 2003).

Νίκος Ευθυμιάδης, *Είκοσι* (χαρακτικά: Βασίλης Καρκατσέλης, εκδ. Καπλάνι, Θεσσαλονίκη 2005).

Γιάννης Ζελιαναίος, *Άννα* (προμετωπίδα: Έφη Ζελιαναίου, εκδ. Εριφύλη, 2005).

Τάσος Σταμπούλογλου, *Το στερνό καταφύγιο* (Σέρρες 2005).

Χριστιάνα Αβραμίδου, *Όλες οι μέρες χιόνι* (εκδ. Πλανόδιον, 2005).

Ανδρέας Μακρίδης, *Βυθισμένες θάλασσες (ποίηση 2000-2005)*, (Λευκωσία 2005).

Δημήτρης Λεντζής, *Από πρόσφατα όνειρα που δεν ξεχάστηκαν ακόμη* (εκδ. Ερωδός, Θεσσαλονίκη 2005).

προσωρινότητας του μετανάστη, την προσωρινή άδεια παραμονής του, μέσα από τη συνειδητοποίηση του προσωρινού χαρακτήρα της ύπαρξης των ανθρώπων πάνω στη γη.

Ωστε ο μεταφορικός λόγος δεν είναι υπόθεση αποκλειστικά της λογοτεχνίας; Οι **George Lakoff & Mark Johnson** στο βιβλίο τους *Ο μεταφορικός λόγος. Ο ρόλος της μεταφοράς στην καθημερινή ζωή* (μετάφραση: Όλγα Καλομενίδου, εκδ. Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2005) καταπιάνονται με το θέμα αυτό, που αν και μοιάζει αυτονόητο υποδεικνύει την μετάλλαξη του πολιτισμού μας μέσα από την εξοικείωσή μας με πλήθος μεταφορικών εικόνων. Ο μεταφορικός λόγος συνιστά πλέον ένα σύστημα που δεν αναφέρεται αποκλειστικά στους γλωσσολόγους και τους φιλόλογους αλλά εμπλέκει δυναμικά τους κοινωνιολόγους και τους επικοινωνιολόγους. Η κυριαρχία του μεταφορικού λόγου στην καθημερινότητά μας με τη μορφή των εικονομνημάτων, λ.χ., στα κινητά τηλέφωνα, διαμορφώνει μια «νέα γλώσσα» επικοινωνίας που συχνά μας τρομάζει.

ο χαρτοκόπτης

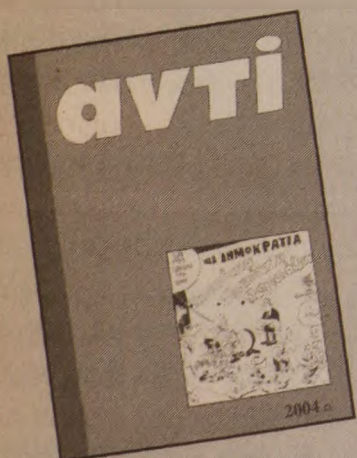
ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2004)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δύο ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη
804 έως και 833 (Ξ)

και 821 έως και 833 (ΞΑ)

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών

Επιστημονικό προλεταριάτο

Εγώ λοιπόν στη φάμπρικα με βάρδια
δεν σκέφτηκα καθόλου να δουλέψω
και πάντα διάβαζα, να πάρω το πτυχίο.
Τώρα περνώ μ' εφημερίες τα βράδια
–ξενύχτια που δεν ξέρω αν θ' αντέξω–,
μα είμαι γιατρός σ' ένα νοσοκομείο.

Την υπηρέτρια δεν θα παραστήσω
κι έκανα και σπουδές στον τουρισμό.
Όμως ποτέ δεν θα έραβα φασόν.
Τρεις γλώσσες έμαθα για να συνομιλήσω
με τον πελάτη, ντόπιο ή αλλοδαπό,
στο πόστο συνεχώς της ρεσεψιόν.

Υδραυλικός, ηλεκτρολόγος δεν θα γίνω
και βέβαια όχι στην οικοδομή.
– στους μετανάστες οι βαριές δουλειές.
Σ' ένα κομπιούτερ διαρκώς θα λύνω
λάθη στο σχέδιο, στην υποδομή
Θα ξενυχτάω για τις νέες εφαρμογές.

Σας λέω πως στη φάμπρικα δεν θα 'μαι
και φόρμα δεν θα βάλω εργατική.
Κουστούμι, ταγιεράκι και γραβάτα.
Εξέκιουτιβ και μάνατζερ: Περνάμε
πολύ καλά στην πολυεθνική,
χτυπώντας δωδεκάωρα για πάντα.

Έμαθα με τα χρόνια ν' αντιμετωπίζω
αφ' υψηλού την όποια χειρωνακτική
την εργασία, λες και παρακάτω
δεν με περίμενε αυτό που τώρα ορίζω:
Επιστημονικό – που εθελοτυφλεί,
μ' ακόμα ωστόσο *Προλεταριάτο*.

Σοφία Κολοτούρου
8/5/2006

«Πολυφωνική» αδράνεια για την πολυφωνία

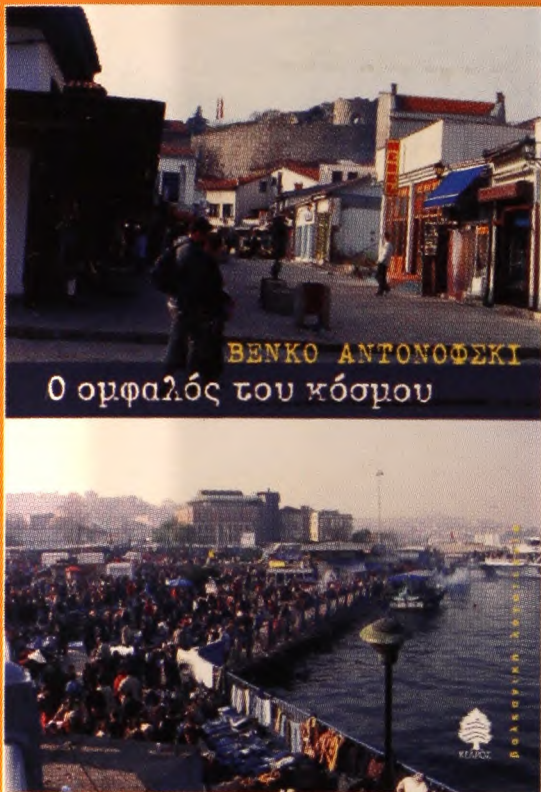
Το 2003 η UNESCO ενέταξε στη σύμβαση για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (Convention for the Safeguarding of the Intangible Heritage) την παραδοσιακή πολυφωνική μουσική της Γεωργίας. Δυο χρόνια αργότερα ακολούθησαν η «πολυφωνία με ίσο» (iso-polyphonic music) των Τόσκηδων και Λιάμπηδων της Νότιας Αλβανίας, η «αρχαϊκή πολυφωνία shorpe» από την περιοχή Shoplouk της Βουλγαρίας, και το ιδιόμορφο «λαρυγγικό πολυφωνικό Tenore τραγούδι» της Σαρδηνίας. Σύμφωνα με τον γενικό διευθυντή της UNESCO κ. Matsuura, «υπάρχει τεράστιο ενδιαφέρον, σ' ολόκληρο τον κόσμο, για την άυλη πολιτιστική κληρονομιά, κι έχει γίνει ευρέως αποδεκτή η πεποίθηση πως είναι αδήριτη η ανάγκη για μια διεθνή προστασία της, εξαιτίας του σύγχρονου τρόπου ζωής και της παγκοσμιοποίησης. Πρέπει να προσφέρουμε επαρκή μέσα επιβίωσης στους κληροδοτημένους από την παράδοση, ζωντανούς πολιτισμούς».

Υπάρχει τεράστιο ενδιαφέρον σε ολόκληρο τον κόσμο; Όχι! Μια μικρή χώρα αντιστέκεται, όχι βέβαια στον κατακτητή όπως συμβαίνει με τους συμπαθέστατους Γαλάτες του Γκοσινί, αλλά στο όραμα της αυτοβελτίωσής της. Μια μικρή χώρα έχει συνηθίσει όχι μόνο να περιφρονεί τις ρίζες της αλλά και ν' απαξιώνει και να παρακωλύει –ή έστω να μην διευκολύνει– οποιαδήποτε δημιουργική δραστηριότητα, εκτός αν κάποιο κομματικό ή άλλου είδους καιροσκοπικό συμφέρον τύχει να τη θεωρήσει κατάλληλη για την επίτευξη των εφήμερων φιλοδοξιών του. Αναπόφευκτη συνέπεια η διαρκής πνευματική και ηθική έκπτωση που βιώνουμε καθημερινά.

Η αδράνεια από την πλευρά της Ελλάδας, που δεν έχει κυρώσει τη σύμβαση προστασίας άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO, είχε σαν αποτέλεσμα να μην συμπεριληφθεί σ' αυτή και η ελληνική ζώσα πολυφωνική παράδοση, η οποία, αναμφίλεκτα, είναι εφάμιλλη της γεωργιανής, αλβανικής, βουλγαρικής και ιταλικής. Κι είναι αυτό ανεπίτρεπτο, δεδομένου ότι η πολιτιστική κληρονομιά κάθε περιοχής μπορεί ν' αποτελέσει το μοναδικό ασφαλές εχέγγυο μιας ειλικρινούς και συνειδητής πορείας των γηγενών προς την αναζήτηση της ταυτότητάς τους, και, κυρίως, το μέγιστο φιλειρηνικό μέσο για την αναχαίτιση οποιωνδήποτε εγωιστικών κι απάνθρωπα μικροπρεπών συμφερόντων, σε επίπεδο διαπροσωπικών, εθνικών και παγκόσμιων σχέσεων. Ας θυμηθούμε την οξυδερκέστατη και βαθύτατα ανθρώπινη παρατήρηση του διαπρεπούς μελετητή της ελληνικής μουσικής Samuel Baud-Bovy, ο οποίος το 1971 έγραφε, στο άρθρο του «Τραγούδια της Βορείου Ηπείρου και του Πόντου», ότι η μελέτη της βορειοηπειρωτικής και της νότιο-αλβανικής πολυφωνίας, μπορούσε να καταδείξει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά των περιοχών αυτών, κληρονομιά που όφειλε να υπερισχύσει των γλωσσικών και θρησκευτικών διαφορών.

Δεν ξέρω αν η ανθρωπότητα είναι αρκετά ώριμη ώστε ν' αντιμετωπίσει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά ως στοιχείο ενοποίησης των λαών, πιστεύω όμως ακράδαντα ότι οφείλουμε να προσεγγίζουμε κάθε ζώσα πολιτισμική έκφανση με αγάπη και σεβασμό, να τη μελετούμε με επιστημονική ακρίβεια κι αμεροληψία, και να στηρίζουμε εκείνους που με γνώση, υπευθυνότητα και μεράκι αφοσιώνονται στη σύγχρονη και μελλοντική της διακονία κι εξέλιξη.

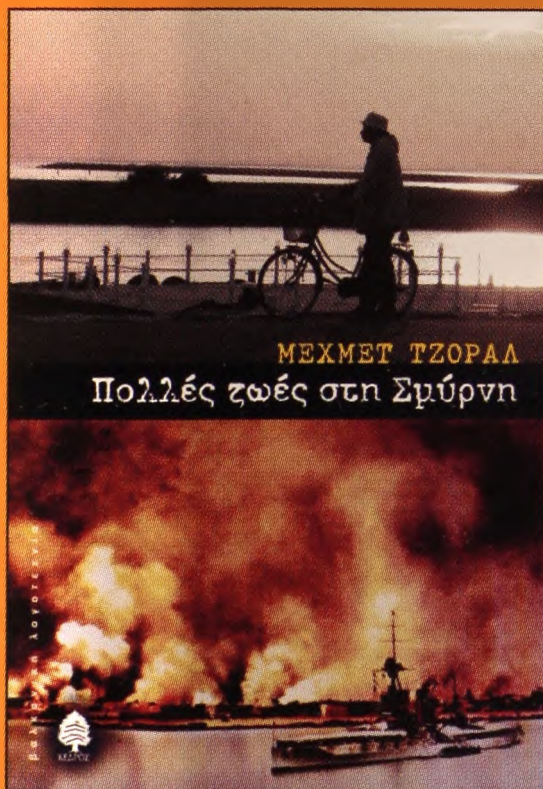
Ελένη Καρασαββίδου

ΒΕΝΚΟ ΑΝΤΟΝΟΦΣΚΙ
Ο ΟΜΦΑΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Το χρονικό μιας μυστηριώδους αυτοκτονίας.
Ένα αλληγορικό μυθιστόρημα για το μεγάλο,
θαυμαστό αίνιγμα του κόσμου.

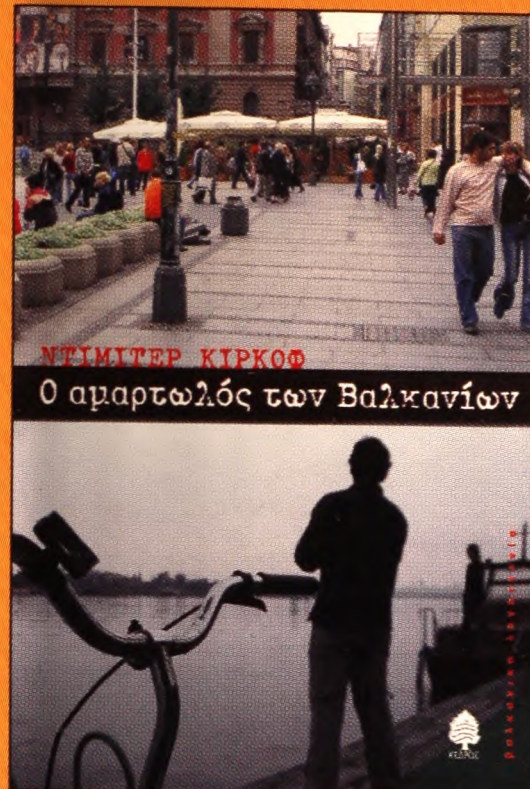
ΒΡΑΒΕΙΟ ΒΑΛΚΑΝΙΚΑ 2001

ΜΕΧΜΕΤ ΤΖΟΡΑΛ
ΠΟΛΛΕΣ ΖΩΕΣ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ

Ένα τολμηρό μυθιστόρημα
για τη Μεγάλη Ιδέα, τον παντουρκισμό,
τον πανελληνισμό και
τους αιθεροβάμονες
της Ιστορίας των αυτοκρατοριών.

Β
Α
Λ
Κ
Α
Ν
Ι
Κ
Η

ΝΤΙΜΙΤΕΡ ΚΙΡΚΟΦ
Ο ΑΜΑΡΤΩΛΟΣ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

Ένα οδοιπορικό στα δοκιμαζόμενα
Βαλκάνια του 20ού αιώνα.
Ένα βιβλίο για τη βαλκανική
μοίρα και ψυχή.

Λ
Ο
Γ
Ο
Τ
Ε
Χ
Ν
Ι
Α

ΛΙΛΙΑΝΑ ΧΑΜΠΙΑΝΟΒΙΤΣ-ΤΖΟΥΡΟΒΙΤΣ
ΤΟ ΦΤΕΡΟ ΤΟΥ ΠΑΓΟΝΙΟΥ

1997. Θεσσαλονίκη, Πολιτιστική
Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Μία αποστολή
Σέρβων γυναικών συμμετέχει στο Φεστιβάλ
Γυναικών Δημιουργών. Επτά γυναίκες, επτά
διαφορετικές πτυχές της γυναικείας μοίρας.

ΑΙΜΟΣ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

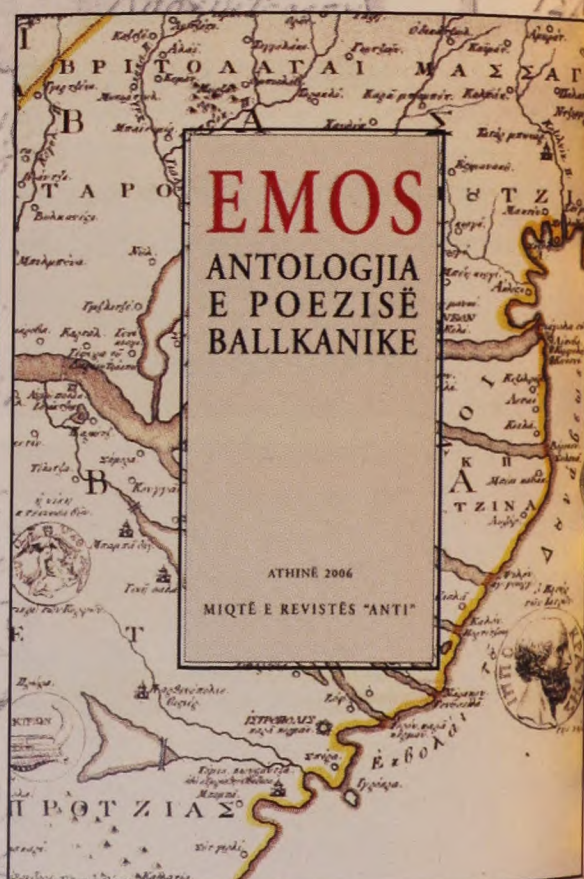
Ντριτερό Άγκόλλι (1931)
Ο σοφρὰς τῆς Ἱστορίας

Τὸν βάλαν τὸν σοφρὰ τῆς Ἱστορίας στὴ μέση
καὶ στριμῶχνονται ὅλοι, νὰ λάβουνε θέση.

Κοιτάζουν τὶς μερίδες μὲ ἀλλήθωρο μάτι
τσιγκούνηδες, λαίμαργοι, μεταπράτες, ραφινάτοι.

Μὰ καφὲ στὸ πόδι ἡ Ἱστορία τοὺς προσφέρει
καὶ τοὺς λέει συγκρατημένη μὲ ὑψωμένο τὸ χέρι:

– Συγγνώμη, μὰ προσμένω στὴν τραπέζαρία
αυτοὺς ποὺ ἀλήθεια φτιάχνουν Ἱστορία.

Προεγγραφές - Παραγγελίες:

Τηλ.: 210-7232713, 210-7249300 fax: 210-7226107

e-mail: chraprou@otenet.gr